HBOUWKUNDIG TIJDSCHRIFT

ECTONA

UITGAVE DER VEREENIGING VAN
HOOGERE AMBTENAREN BIJ HET
BOSCHWEZEN IN NED. OOST-INDIË

DEEL XXV, 1932

25ste JAARGANG

I

CHIPEL DRUKKERIJ · BUITENZORG GROOTE WEG 40

OVERZICHT van de beweging der Productenvoorraden verkregen door aankap in eigen beheer in het DJATIBEDRIJF over de maand Juli 1932.

OMSCHRIJVING	DJATIHOUT											
	WERKHOUT							BRANDHOUT				Houtskool
	Genummerd			Ongenummerd			Totaal					
	Onbekapt	Rond	Kantrecht	Onbekapt	Rond	Kantrecht		Gekloofd	Ongekloofd	Afval	Totaal	
	kubieke meters							sm				kg
Voorraad op eind Juni 1932	14 830	38 214	13 884	60 002	8 290	19 712	154 936	150 149	115 237	27 537	292 924	340 037
„ „ „ „ 1931	11 077	51 074	11 038	62 376	12 364	17 754	165 686	203 900	115 929	22 676	342 506	351 872
Vermeerdering gedurende Juli 1932:												
Aankap Juli 1932	5 005	2 730	1 748	8 657	712	1 696	20 550	33 889	14 182	2 607	50 679	3 779
„ „ 1931	2 867	9 173	2 359	15 690	1 791	1 879	33 762	44 083	35 637	4 203	83 923	21 405
Zagerij	547	980	127	16	—	1 942	3 614	446	240	1 164	1 850	—
Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking	746	329	364	1 046	99	419	3 006	5 116	765	907	6 788	—
Diverse vermeerderingen	2 824	918	387	4 936	462	207	9 735	7 313	4 395	11 977	23 685	—
Totaal Juli 1932	23 954	43 174	16 512	74 658	9 565	23 978	191 843	196 914	134 820	44 192	375 927	343 816
„ „ 1931	14 855	63 447	14 541	82 036	14 676	23 125	212 682	260 465	161 205	37 999	459 670	373 297
Verminderingen gedurende Juli 1932.												
Vejahomacontract	—	1 911	699	—	486	776	3 873	8 351	217	—	8 568	—
Overeenkomsten van onderhandschen afstand op langen termijn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
De met de Vejahoma afgesloten Z.A. dwarsliggersleveringen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Openbare verkoop met vendumeester	877	906	199	625	277	63	2 949	157	1 462	287	1 906	—
Kleine venduties.	—	5	3	—	1	—	10	—	50	—	50	—
Bevolkingsvenduties	124	27	9	253	21	10	446	—	642	57	699	—
Openbare inschrijving.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Contractueele onderhandsche voorverkoop op kort crediet.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Onderhandsche voorverkoop aan Spoor- en Tramwegen.	—	—	—	—	—	—	—	12 106	477	106	12 689	—
Incidenteele onderhandsche verkoop (incl. mynord.).	1 597	519	91	5 935	164	910	9 219	1 230	8 310	13 281	22 822	6 640
Verstrekking aan S. S. (regularisatie).	—	—	—	—	—	560	560	9 422	—	—	9 422	—
Verstrekking aan Landsdiensten, andere dan S. S. (regularisatie)	—	7	—	—	—	0	8	437	164	—	601	—
Verstrekking aan andere openbare diensten (betaling)	—	—	—	—	—	—	—	36	48	—	84	—
Verstrekking voor dessawerken ten algemeenen nutte (regularisatie)	33	11	2	29	7	5	89	—	6	—	6	—
Verstrekking voor dessawerken (betaling)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking voor andere werken van algemeen nut (betaling).	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tot. afzet door de beheerseenheden en Afd. Handel Juli 1931	2 631	3 390	1 004	6 843	959	2 327	17 157	31 739	11 376	13 731	56 848	6 640
„ „ „ „ „ „ „ „ „ 1932	596	6 464	1 876	9 887	1 579	1 742	22 147	53 892	23 009	10 408	87 309	5 263
Eigen gebruik van het Djatibedrijf	31	60	34	546	82	311	1 066	174	1 400	144	1 718	—
Diefstal, brand, wegspoeling, waardelooswording	44	6	0	787	1	14	853	37	162	41	241	—
Totaal verminderingen Juli 1932	2 707	3 456	1 039	8 176	1 042	2 654	19 077	31 951	12 940	13 916	58 807	6 640
„ „ „ 1931	674	6 577	1 902	10 943	1 737	3 008	24 843	54 022	24 169	10 537	88 729	6 203
Zagerij	2 585	2 130	145	29	34	187	5 112	—	316	283	599	—
Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking	1 405	479	693	2 053	53	246	4 932	1 805	3 005	427	5 237	—
Diverse verminderingen	2 851	926	488	4 818	466	532	10 085	11 341	7 677	1 156	20 175	3 256
TOTAAL ALLE VERMINDERINGEN Juli 1932	9 550	6 994	2 366	15 077	1 597	3 620	39 207	45 097	23 938	15 783	84 819	9 896
„ „ „ „ 1931	4 173	10 348	3 201	16 512	2 261	4 879	41 376	66 612	37 646	13 503	117 762	6 203
TOTALE VOORRAAD op eind Juli 1932	14 403	36 179	14 146	59 580	7 967	20 357	152 636	151 817	110 882	28 409	291 108	333 920
„ „ „ „ „ 1931	10 681	53 098	11 340	65 524	12 415	18 245	171 306	193 852	123 559	24 496	341 908	367 094
Hiervan op de STAPELPLAATSEN op eind Juli 1932	8 464	28 872	11 104	31 111	5 549	13 004	98 106	119 929	75 902	19 473	215 304	333 278
Hiervan op de VERKOOPPLAATSEN op eind Juli 1932	2 445	3 797	1 765	22 399	1 749	6 140	38 298	—	—	7 797	7 797	—

OMSCHRIJVING	WILDHOUT												Andere boschvoortbrengselen	
	WERKHOUT							BRANDHOUT				Houtskool	Basten	Bamboes
	Genummerd			Ongenummerd			Totaal							
	Onbekapt	Rond	Kantrecht	Onbekapt	Rond	Kantrecht		Gekloofd	Ongekloofd	Afval	Totaal			
	kubieke meters							sm				kg	kg	st.
Voorraad op eind Juni 1932	188	160	43	49	7	107	556	324	13 817	156	14 297	2 529 109	125 322	50
„ „ „ „ 1931	173	242	65	47	42	94	665	818	11 518	112	12 449	2 023 547	73 053	2 585
Vermeerdering gedurende Juli 1932:														
Aankap Juli 1932	9	15	20	8	—	1	56	95	8 828	296	9 220	344 061	73 676	4 777
„ „ 1931	16	87	50	2	0	81	240	226	7 861	758	8 845	889 025	28 423	83
Zagerij	—	—	—	—	—	7	7	—	—	—	—	2 400	—	—
Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking	—	—	—	—	—	0	0	2	4	—	6	126 990	—	—
Diverse vermeerderingen	18	—	0	18	—	1	39	—	314	7	321	119 678	18 873	—
Totaal Juli 1932	216	176	64	76	7	118	659	421	22 964	459	23 845	3 122 238	217 871	4 827
„ „ 1931	189	330	116	49	42	186	917	1 046	19 715	885	21 646	3 013 191	101 476	2 668
Verminderingen gedurende Juli 1932.														
Vejahomacontract	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Overeenkomsten van onderhandschen afstand op langen termijn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
De met de Vejahoma afgesloten Z.A. dwarsliggersleveringen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Openbare verkoop met vendumeester	0	0	0	—	—	9	10	—	447	—	447	32 400	—	—
Kleine venduties.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bevolkingsvenduties	0	—	—	—	—	—	0	—	40	48	88	—	—	—
Openbare inschrijving.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Contractueele onderhandsche voorverkoop op kort crediet.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Onderhandsche voorverkoop aan Spoor- en Tramwegen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Incidenteele onderhandsche verkoop (incl. mynord.).	21	21	15	11	—	5	75	32	5 935	257	6 225	643 028	12 617	4 777
Verstrekking aan S. S. (regularisatie).	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking aan Landsdiensten, andere dan S. S. (regularisatie)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15 990	—
Verstrekking aan andere openbare diensten (betaling)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking voor dessawerken ten algemeenen nutte (regularisatie)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking voor dessawerken (betaling)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking voor andere werken van algemeen nut (betaling).	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tot. afzet door de beheerseenheden en Afd. Handel Juli 1931	22	22	16	11	—	14	86	32	6 422	305	6 760	675 428	28 607	4 777
„ „ „ „ „ „ „ „ „ 1932	7	76	34	1	0	24	145	77	4 181	691	4 949	571 211	19 339	183
Eigen gebruik van het Djatibedrijf	—	—	—	—	—	7	7	—	—	—	—	—	—	—
Diefstal, brand, wegspoeling, waardelooswording	—	0	0	—	—	—	0	9	51	—	60	23 021	32 721	—
Totaal verminderingen Juli 1932	22	22	16	11	—	21	94	41	6 473	305	6 820	698 449	61 328	4 777
„ „ „ 1931	7	76	34	9	0	24	153	77	4 195	691	4 963	572 236	19 379	426
Zagerij	15	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	2 400	—	—
Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking	—	—	0	—	0	—	1	3	542	—	545	—	—	—
Diverse verminderingen	18	0	0	18	—	1	38	—	496	—	496	60 782	24 153	—
TOTAAL ALLE VERMINDERINGEN Juli 1932	56	22	17	29	0	23	149	44	7 512	305	7 862	761 631	85 481	4 777
„ „ „ „ 1931	10	113	45	9	25	24	228	139	5 310	691	6 140	596 623	25 079	426
TOTALE VOORRAAD op eind Juli 1932	160	153	47	47	7	95	510	377	15 452	154	15 983	2 360 607	132 390	50
„ „ „ „ „ 1931	179	217	71	39	17	162	688	907	14 405	194	15 506	2 416 568	76 397	2 242
Hiervan op de STAPELPLAATSEN op eind Juli 1932	149	139	28	28	7	75	428	168	9 246	121	9 535	1 773 160	62 198	50
Hiervan op de VERKOOPPLAATSEN op eind Juli 1932	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	178 410	—	—

N. B. Bij de opname der getallen in dezen staat, werden de onderdeelen der geheelen na de uitvoering der berekeningen verwaarloosd.

OORSPRONKELIJKE BIJDRAGEN.

HET NATUURMONUMENT DANAU IN BANTAM

door

DR. F. H. ENDERT.

(Met 1 kaart en 8 figuren.)

1. I n l e i d i n g.

In September 1930 vergezelde ik den Opperhoutvester van Bantam, den Heer W. C. R. S c h n e p p e r, op een reis naar de Danau. Het doel was, om wat meer te weten te komen van de flora van dit weinig bezochte en daardoor nog weinig bekende natuurmonument, dat door zijn hydrografische ligging een zeer bijzondere vegetatie herbergt. Aangezien vrijwel alle andere analoge moerasgebieden op Java reeds in cultuur zijn gebracht, behoort de Danau in dit opzicht voor Java tot de zeldzaamheden. Dit waren ook de motieven, om het als natuurmonument te doen behouden, waartoe de Regeering in 1921 is overgegaan.

Oorspronkelijk lag het in onze bedoeling, om dezelfde route te volgen als die van de meeste onzer voorgangers, en via Tjiomas, Tjisaät en de Tji Boengoer het eigenlijke meer te bereiken. Volgens bekomen inlichtingen zou dit echter moeilijk gaan, omdat de Tji Boengoer dichtgegroeid en er bovendien geen prauwen beschikbaar zouden zijn, aangezien deze rivier reeds langen tijd niet meer geregeld bevaren wordt.

Daar het evenmin mogelijk heette, het meer te naderen langs een der andere Zuidelijke riviertjes, zou getracht worden, ongeveer van af de overzetplaats over de Tji Danau (Noordelijk van Padarintjang) het moeras zoo ver in Oostelijke richting in te trekken, als de beschikbare tijd zou toelaten, en het eigenlijke meer te bereiken van uit het Noorden, van uit kampong Patoedjah. Den hoofdmantri, die den tocht zou voorbereiden, was opgedragen, het terrein langs deze route te verkennen en een

lijst op te stellen van de in dit moerasgebied meest voorkomende boomsoorten, zoodat wij reeds voor ons bezoek voorbereid zouden zijn, op hetgeen wij zouden vinden. Dank zij deze voorbereidingen, waarbij alle mogelijke medewerking werd ondervonden van den Assistent-Wedana van Padarintjang, was het mogelijk, in weerwil van den korten tijd (2 halve dagen in het natuurmonument) toch veel te zien.

Wij mochten à priori verwachten, dat wij langs de bovengenoemde route een eenigszins ander beeld van de vegetatie zouden krijgen dan onze voorgangers, die in een prauwtje een beekje afzakten. Het is toch van algemeene bekendheid, dat rivieren, welke door een vlakte stroomen en periodiek buiten haar oevers treden, langs deze oevers een natuurlijken dijk opbouwen, die, ook al is het hoogteverschil met het daarachter liggende land gering, toch heel vaak een duidelijk verschil in vegetatie te zien geven. Terwijl onze voorgangers van uit hun prauwtje in hoofdzaak de dijkbegroeiing gezien zullen hebben, mochten wij verwachten, dat onze weg ons voornamelijk de meer landwaarts in groeiende vegetatie te zien zou geven.

Vóór mijn vertrek beschikte ik over enkele der spaarzame gepubliceerde gegevens, welke in het volgende hoofdstuk zullen worden besproken, en de weliswaar zeer beknopte, maar voor mijn doel toch zeer waardevolle manuscript-aanteekeningen van Koorders, welke door Mevrouw Koorders-Schumacher aan het toenmalige Hoofd van het Herbarium, den Heer J. Beumée waren afgestaan, en van welke gegevens ik inzage heb kunnen nemen [1]).

2. Oudere gegevens.

Enkele zeer globale gegevens over de Danau vermelden Bik (1823) [2]) en Brumund (1840) [3]).

---

[1]) Met toestemming van het tegenwoordige Hoofd van het Herbarium, den Heer D. F. van Slooten, zijn de belangrijkste gedeelten van deze manuscript-aanteekeningen in dit artikel opgenomen.

[2]) J. Th. Bik: Aanteekening op een reis door het Westelijk gedeelte van de Residentie Bantam, met de Heeren Van Hasselt en Meaurevert in het jaar 1823 (Tijdschr. Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde, XVI, 1867).

[3]) J. F. G. Brumund: Een reisje door de Residentie Bantam (Tijdschrift voor Ned. Indië, III, 2, 1840, blz. 687 - 705).

B i k en V a n H a s s e l t zijn blijkbaar niet tot den meer-oever afgedaald.

B r u m u n d deelt mede, dat men reeds onder den G. G. V a n d e n B o s c h getracht heeft, dit meer voor landbouwdoeleinden droog te leggen door verlaging van den bodem van den afvoerweg. Geheel geslaagd is deze poging niet; wel heeft men het waterpeil 2 m kunnen verlagen [1]).

J u n g h u h n [2]) heeft het Danau-meer niet bezocht. Zijn korte beschrijving berust dus op gegevens van anderen.

S c h r a m, Inspecteur der B.O.W., die opdracht had, om na te gaan, in hoeverre het Danau-meer dienstbaar gemaakt zou kunnen worden aan irrigatiedoeleinden voor daar buiten gelegen terreinen, bracht in 1874 een vermoedelijk niet gepubliceerd rapport uit, dat ik aantrof bij de manuscript-aanteekeningen van K o o r d e r s. Aan dit rapport, waarin een uitvoerige topografische beschrijving van de Danau-vlakte voorkomt, wordt hier het volgende ontleend.

Dano, Danoe of Danau beteekent meer. Het hier bedoelde meer heeft geen bijzonderen naam en is alleen als Danau bekend.

Het wordt gevormd door den vlakken bodem van een uitgebreiden dalketel, die ten deele met water is bedekt en daardoor in een ondiep moerassig meer herschapen is.

Deze langwerpig ronde dalbodem heeft eene lengte van ± 10 palen en zijn niveau ligt, naar gissing, ongeveer 3 à 400 voet boven den zeespiegel [3]). De ringvormige bergrug, die dezen dalbodem insluit en zich op zijn laagste gedeelte nog ± 140 m boven den meerspiegel verheft, is slechts op eene enkele plaats, aan de westzijde van het meer, doorbroken.

Een enge kloof of rotskanaal, Pasang Tenang genaamd, geeft hier gelegenheid tot loozing van het meerwater. In deze kloof vormt de uitloozingsbeek een ± 40 voet hoogen waterval, Tjoeroek Betoeng, en zet haren loop van dit punt, onder den naam

---

[1]) Dit moet, volgens de Encyclopedie van N. O. Indië, Dl. I, blz. 571, gebeurd zijn in 1835; in 1907 - 1910 heeft men den afvoerweg opnieuw verruimd.

[2]) F. J u n g h u h n: Java, Dl. II (1854), blz. 7 en 8.

[3]) Volgens nieuwere topografische kaarten respectievelijk ± 10 km en ± 90 - 100 m.

Pasang Tenang, nog ± 5 paal voort tot aan hare uitmonding in Straat Soenda, bezuiden Anjer.

Omstreeks het midden van het meer rijzen dampen op, die een reuk van zwavelwaterstofgas verspreiden en warme modder opheffen, zoodat hier blijkbaar, onder het watervlak, modder- en gasbronnen worden aangetroffen. De plaats waar de modder opwelt, wordt door de Inlanders „Pinasah" geheeten en door hen beschreven als een onpeilbaar diepe kolk. In de nabijheid van den oostelijken meeroever worden aan den voet van het gebergte bronnen van kokend water aangetroffen. Uit alles blijkt dus, dat hier voortdurend vulkanische krachten werkzaam zijn. Daardoor zullen mettertijd gewis ook de omtrekken van deze centrale kolk (Pinasah) zich boven het waterniveau verheffen. Alsdan zal de modder, die door de opstijgende dampen mede opgestuwd wordt en zich dan niet meer in het water zal kunnen oplossen of daaronder verspreiden, zich daar ophoopen en vast worden. De thans onder den meerspiegel werkzaam zijnde modder- en gasbron zal dan in eene periodiek rijzende moddervlakte of in een heuvel, met andere woorden een zoogenaamden modder- of slijkvulkaan herschapen worden, zooals die elders op Java worden aangetroffen. Op dit oogenblik echter wordt de bodem nog slechts, onder den meerspiegel, door de opwellende modder langzamerhand verhoogd. Vooral ook de talrijke, van de nabij gelegene bergen komende, in het meer uitloopende rivieren, dragen veel tot verhooging van dezen bodem bij.

Door een en ander is reeds een groot deel van den dalketel gevuld en gedeeltelijk in bouwgrond, gedeeltelijk in modderpoelen herschapen. Slechts op weinig plaatsen wordt daarin nog een maximum waterstand van 40 voet gevonden; elders is het vuile, troebele water zeer ondiep, en zijn veelvuldig met riet en waterplanten bedekte modderbanken waar te nemen, die echter gedurende den regentijd, als wanneer de uitloozingsbeek geheel onvoldoende is, om het zich in de Danau verzamelende water te loozen, eenige voeten onder staan. Het meer is dan voor een groot deel bevaarbaar.

Zelfs de met woudgeboomte bedekte, lage, flauw afloopende, zuidelijke meeroever is mede zeer moerassig, en bij hooge

waterstanden wordt niet alleen deze oever overstroomd, maar worden, tengevolge der uiterst geringe terreinhelling, zelfs verderaf gelegene, uitgestrekte, reeds ontgonnen gronden onder water gezet.

De hierdoor voortdurend teweeggebrachte schade deed reeds spoedig naar middelen uitzien, om de herhaalde overstroomingen van dien bebouwden lagen zuidelijken oever onschadelijk te maken.

Rechtstreeksche aftapping van het Danauwater, ter irrigatie van daar buiten gelegene velden, is vanwege de groote hoogte der omringende bergruggen niet wel doenlijk.

De eenige wijze, waarop partij kan worden getrokken van de Danau, bestaat in het voor overstrooming vrijwaren der aan hare lage, vlakke oevers gelegene bebouwde velden, en in het aanwinnen van eene groote uitgestrektheid nieuwe gronden.

Aangezien, zooals bereids werd opgemerkt, de zuidelijke oever zeer vlak is, en het meer bij lage standen voor een groot deel droog, althans dras valt, mag worden aangenomen, dat reeds bij eene betrekkelijk geringe verlaging van den waterspiegel, groote oppervlakten grond zullen bloot komen, die bij een verruimd afvoerkanaal, ook droog gehouden zullen kunnen worden.

De oppervlakte der op deze wijze te verkrijgen bebouwbare gronden kan geschat worden op ± 2000 bouws, welk cijfer echter, geheel van de meerdere of mindere verlaging van den meerspiegel afhankelijk zijnde, eerst na verlaging van het meer met eenige zekerheid zal kunnen worden opgegeven. In ieder geval zal de aanwinst aanzienlijk zijn en zullen de verkregen gronden door vruchtbaarheid uitmunten. Deze gronden zullen buitendien door al de thans langs de noordelijke hellingen van den Karang en het Perkasah-gebergte stroomende, in de Danau uitmondende rivieren, niet minder dan 17 in getal, doorsneden worden, zoodat haar gansche watervoorraad, evenals die der reeds vroeger genoemde drie bronnen, tot voortdurende irrigatie der reeds bebouwde en nog aan te winnen velden beschikbaar zal zijn.

Tot het verkrijgen dezer voordeelen staat slechts één weg open, namelijk: verdieping en verruiming der uitstroomingsbeek van de Danau boven den waterval.

Ter opmaking van het daartoe vereischte plan en de begrooting van kosten, zullen nog eenige opnamen worden vereischt. Daartoe zal onder andere ook over eene prauw of een vlot, ter oppeiling van het meer, moeten kunnen worden beschikt.

Koorders bezocht het meer in 1892 en in 1912; beide keeren slechts gedurende één dag. Over de reizen zelf heeft Koorders nooit iets gepubliceerd; wel zijn van zijn hand een paar publicaties verschenen over eenige op deze tochten verzamelde bijzondere planten [1]), en wel: *Elaeocarpus littoralis* T. et B., *Glochidion palustre* Kds. [2]), *Coix palustris* Kds. [3]) en *Alocasia bantamensis* Kds., waarvan de 3 laatstgenoemde tot nog toe slechts bekend zijn van dit gebied.

Beide keeren ging Koorders uit van de dessa Tjiomas, ten Zuiden van het meer, en van daar langs den grooten weg tot Telagawangsa en verder in Noordelijke en Noordwestelijke richting naar de Tji Boengoer aan den rand van het moeras, waarna de tocht naar het meer verder per kano plaats had.

Aan de manuscript-aanteekeningen van Koorders over zijn reis van 5 Juni 1892, wordt hier het volgende ontleend [4]) :

De tocht naar de Danau van Tjiomas heen en terug nam ruim 7 uren in beslag. Koorders ging hierbij van Tjiomas te paard naar Telagawangsa, ten Westen van Tjiomas gelegen, tot welk dorp de weg steeds door sawah's en dorpsboschjes omzoomd was, waarna een Noord loopend voetpad werd ingeslagen. Dit pad voerde na een rit van een kwartier door alang-

[1]) Bulletin du Jardin Botanique de Buitenzorg, 3e Serie, Vol. I, 1918-1920, blz. 140, 145, 153 en 162.

[2]) Volgens een aanteekening van J. J. Smith in het Buitenzorgsch Herbarium zou het door Koorders in de Danau verzamelde materiaal identiek zijn met dat van *G. glomerulatum* Boerl. (*G. nanogynum* Hook. f.) van den G. Wilis, Sumatra en Borneo. Koorders vond de overeenstemming met het materiaal van *G. nanogynum* Hook. f. uit Malakka wel zeer groot, maar die met het materiaal van *G. glomerulatum* Boerl. van den Wilis minder.

[3]) Volgens C. A. Backer: Handboek voor de Flora van Java, Afl. II, blz. 33, is dit een van de vormen van *Coix Lacryma Jobi* L. (jobstranen) namelijk de vorm *palustris* Backer, welke laatste alleen van de Danau bekend is. Koorders was echter van meening, dat zijn soort belangrijk verschilt van de tot dien beschreven soorten en vormen.

[4]) De wetenschappelijke namen werden, waar mogelijk, aan de hand van het Systematisch Verzeichnis van Mevr. Koorders-Schumacher getoetst en zoo noodig aangevuld of verbeterd, terwijl verouderde namen vervangen werden door de tegenwoordig gebruikelijke.

a l a n g - velden en toen niet bebouwde sawah's naar den Zuidelijken oever van het Danau-moeras. Hier werd bij den oever van een smal beekje de rit gestaakt en de tocht in een kano voortgezet.

De oevers van deze beek, die de bewoners der streek Tji Boengoer noemden, doch die volgens K o o r d e r s waarschijnlijk de Tji Warna der topographische kaart was [1]), waren geheel vlak en drassig en eerst met r i e t g r a s s e n, later met bosch begroeid.

Dit bosch bestond uit een gering aantal, hoofdzakelijk slechts een paar boomsoorten, waarvan de grootste hier 20 - 25 m tophoogte bij 60 - 70 cm middellijn bereikten.

Aangetroffen werden:

Gluta Renghas L. *) [2]) = r e n g a s (s.) [3]); *Lagerstroemia speciosa* P e r s. = b o e n g o e r (s.); ? *Lagerstroemia hexaptera* M i q. = b o e n g o e r-l a l a k i (s.); *Ficus* (*Urostigma*) *spec.* = d j a w a i, ? k i a r a (s.); *Erythrina indica* L. = d a d a p (s.); *Ficus* (*Urostigma*) ?*pruniformis* B l. = k i a r a (s.); *Ficus rostrata* V a l. = d r a n d a n g (s.); *Ficus wilodo* [4]) = b e u n j i n g (j.); *Mangifera spec.* = k e d è p e r (s); ?*Mangifera spec.* = ? b i n g l o (s.); *Elaeocarpus littoralis* T. e. B. *) = ? t a n g t a l l a n (j.); *Leea indica* M e r r. (*L. sambucina* W i l l d.); *Horsfieldia Irya* W a r b. = k l a p a-t j o e n g (j.); *Bridelia* ?*monoica* M e r r. (*B.* ?*tomentosa* B l.) = k a n j è r è l e u t i k (s.); *Sarcocephalus subditus* K o r t h. *) = t j a n t j a r a t a n (s.); *Sterculia javanica* R. B r. *) = ? t o n g t o l l o k (s.); *Cinnamomum iners* B l.; *Pandanus furcatus* R o x b. (*P. bantamensis* K d s.) *) = t j a n g k o e w a n g (s.); *Mallotus floribundus* M u e l l. A r g. = ? t a p e n (s.); *Fragraea auriculata* J a c k. *), epiphyt; *Alstonia spathulata* B l. *) = g a b o e s a n (s.).

De laatstgenoemde boomsoort geleek volgens K o o r d e r s in uiterlijk zoo bedriegelijk op *Avicennia*, dat hij hem zelfs

---

[1]) Uit een nieuwere kaart blijkt, dat de Tji Boengoer een rechterzijriviertje van de Tji Warna is.

[2]) Van de met een *) gemerkte namen is volgens het Systematisch Verzeichnis van Mevr. K o o r d e r s - S c h u m a c h e r herbarium verzameld.

[3]) s. = Soendaneesch; j. = Javaansch.

[4]) Hiermede is waarschijnlijk de zeldzame *F. Vrieseana* M i q. bedoeld.

op korten afstand voor die boomsoort hield en eerst zijn dwaling bemerkte, toen hij een tak in de hand had. Het is een typische soort, die Koorders vroeger nergens op Java of Sumatra gezien had. Deze *Alstonia* kwam hier alleen verstrooid voor aan den binnenzoom, dus in het diepe gedeelte van het moeras, tusschen een dichten groei van rietgrassen en moerasplanten.

De rengas- en boengoer-boomen stonden vooral aan het snel stroomende bovendeel der moerasbeken. Bij enkele rengas-boomen merkte Koorders lusvormige kleine ademwortels op.

Met uitzondering van de stammen der rengas- en klapa-tjoeng-boomen waren de meeste boomen hier krom en laag en rijk vertakt. Slingerplanten waren zeldzaam; epiphyten eveneens.

Aan de manuscript-aanteekeningen van Koorders over zijn reis van 26 Mei 1912 ontleenen wij het volgende [1]. Hij had hierbij zijn reis ingedeeld in trajecten, aangegeven door den tijdsduur.

6.30: Van Tjiomas naar Baroeboeg (groote weg), verder door sawah's naar de Tji Boengoer (N. en N.W.).

7.30: In een kano de Tji Boengoer af.

Bolang = *Colocasia* met schildvormige bladeren, karéo *) = *Alocasia bantamensis* Kds., *Panicum Crus galli* L., *Alternanthera palustris* [2], entjang-entjang = *Calonyction bona nox* Bojer., sampi = *Lasia*.

8 uur: Galing (*Cissus*) in een rengas-boom, *Freycinetia*, *Marantha* (*Donax*), glonggang *) = *Saccharum arundinaceum* Retz. [3], areui leuksa, tjakoeng.

In het water: *Pistia* en *Utricularia*.

In het rengas-bosch slechts 2 grassen, t.w. glonggang en *Panicum Crus galli* L. (in het water).

---

[1]) De gedurende deze reis ingezamelde planten staan niet vermeld in het Systematisch Verzeichnis van Mevr. Koorders-Schumacher, aangezien in dit werk, afgesloten in 1910-1913, slechts de planten zijn opgenomen, die door Koorders werden ingezameld in de jaren 1888 - 1903.

Van de met een *) gemerkte namen is echter, zooals uit de reeds eerder genoemde publicaties van Koorders blijkt, in elk geval herbarium verzameld.

[2]) Het is mij niet duidelijk, welke plant hiermdee bedoeld kan zijn.

[3]) Mogelijk is Coix bedoeld.

W i r o e = *Licuala*, a p o e = *Pistia*, *Vernonia scandens* [1]), *Ficus retusa* L. = d j a d j a w a i, veelstammig.

8.40 tot 9 uur: Eerste *Alstonia*, eind van het bosch, 2 m hooge en dichte vegetatie van g l o n g g a n g en t j a k o e n g, nagenoeg geen boomen; weinig l a d i n g a n = *Scleria;* nagenoeg zuivere g l o n g g a n g.

9.30: In open water.

2.45: Terug in desa Tjisaät (Baroeboeg).

Gedurende laatst bedoelde reis heeft K o o r d e r s in het moerasbosch ook een grondmonster gestoken, op een halven meter onder de oppervlakte, op ± 250 m Oostelijk van de Tji Boengoer (Tji Warna) en dit microscopisch onderzocht. Het monster bestond volgens hem in hoofdzaak uit nagenoeg vergane of gedeeltelijk turfachtig bruin gekleurde houtfragmenten van verschillende P h a n e r o g a m e n en wel zeer waarschijnlijk van dezelfde soorten, die bij zijn bezoek de begroeiing vormden. Fragmenten van plantenharen kwamen tamelijk veel voor; bladfragmenten minder veelvuldig. N a a k t z a d i g e n, b o o m v a r e n s en m o s s e n ontbraken geheel. A l g e n waren slechts vertegenwoordigd door enkele, doode, ledige D i a t o m e e ë n-schalen; d r a a d z w a m m e n slechts door enkele sporen.

De ingedroogde slikresten bestonden wel grootendeels uit houtfragmenten, maar het geheel kon niet branden en bijgevolg was het een echt slik („Schlamm") en geen turf, en is de Danau dus een moeras en geen veen.

Als bijzondere planten voor de Danau beschouwde K o o r d e r s: *Elaeocarpus littoralis* T. e t B., *Glochidion palustre* K d s., *Coix palustris* K d s., *Alocasia bantamensis* K d s. en *Alstonia spathulata* B l.

B a c k e r bereisde Bantam in de jaren 1911 t/m 1913 en bracht er een groote verzameling planten bijeen (± 1600 nummers); het Danau-moeras schijnt hij echter niet te hebben bezocht.

---

[1]) Vermoedelijk is bedoeld *Mikania scandens* W i l l d.

M. E(ngles) J(ulius) maakte in 1920 met haar echtgenoot een tocht naar de Danau en publiceerde haar bevindingen in de Tropische Natuur [1]). Zij volgden blijkbaar dezelfde route als Koorders, via de Tji Boengoer. De bedoeling was, om langs een ander riviertje, dat meer benedenstrooms in de Tji Danau uitmondt, terug te varen en aldus dicht bij Padarintjang uit tekomen. Dit plan moest echter worden opgegeven, omdat de mond van het laatst bedoelde beekje dicht gegroeid was.

Als typische planten vermeldde zij: djawi-djawi, boengoer en ingas langs de beek; een groot aantal epiphyten; en vele moeras- en waterplanten, zooals riet, een paar manshooge Araceeën, *Pistia, Salvinia, Azolla, Jussieua, Hydrilla, Utricularia, Ceratophyllum,* kangkoeng (*Ipomoea reptans* Poir.), *Trapa quadrispinosa* Roxb. en bebetoengan (*Polygonum pulchrum* Bl.).

H. J. Lam bracht in 1923 een bezoek aan de Danau; ook hij volgde de gebruikelijke route. Zijn indrukken, voor zoo verre gepubliceerd, zijn opgenomen in het Verslag over 1920-1922 der Nederlandsch-Indische Vereeniging tot Natuurbescherming, blz. 22 en volgende.

Uit het voorgaande blijkt, dat alle vroegere bezoekers dezelfde route hebben gevolgd, namelijk langs de Tji Boengoer tot in het eigenlijke meer, terwijl het zeer waarschijnlijk moet worden geacht, dat alleen Koorders een nader onderzoek heeft ingesteld naar de samenstelling van het eigenlijke moerasbosch.

In Mei 1931 bezocht een gezelschap dames en heeren uit Buitenzorg de Danau. Nadat hun gebleken was, dat hun plan, om het meer te bereiken via Tjiomas en de Tji Boengoer niet uitvoerbaar was, zijn zij omgereden naar de desa Goenoengsari, Oostelijk van het natuurmonument gelegen, waarvandaan een voettocht van een paar uur in min of meer Westelijke richting hen bracht in het Danau-moeras aan den voet van den steilen Oostelijken, voormaligen kraterwand. Hier lagen in een klein

---

[1]) M. E. J.: Een fietstocht in het Bantamsche, De Tropische Natuur, Jaargang IX, 1920, blz. 69 en volgende.

beekje de kano's, die hen naar het open water, het eigenlijke meer brachten.

3. Reisverslag [1]).

De gevolgde route is aangegeven op de kaart; de voettocht begon bij kampong Padarintjang en eindigde bij Mantjak.

a. De vegetatie ten Zuiden van het natuurmonument.

De gronden Noordelijk van den weg Tjiomas - Padarintjang en de Zuidgrens van het natuurmonument, die vroeger grootendeels behoord zullen hebben tot het Danau-moeras, zijn nu herschapen in vruchtbare sawah's en kampongterreinen.

Dit waterrijke gebied is gekenmerkt door vele aanplantingen van kirai (*Metroxylon*), waarvan de bladeren voor dakbedekking en de schil der bladstelen voor de bekende Buitenzorgsche matten worden gebruikt, terwijl het merg van den stam sago oplevert.

Tusschen den kirai werd op vele plaatsen een varen waargenomen, die ongetwijfeld indentiek is met de bekende varen der vloedbosschen, de *Acrostychum aureum* L. Haar veelvuldig optreden in dit gebied moet waarschijnlijk worden toegeschreven aan een hoog gehalte van het water aan minerale zouten als gevolg van vulkanische invloeden. Strandplanten ver landwaarts in treft men ook op verschillende andere plaatsen aan, onder andere bij de kalkbronnen te Tjikoeripan, ten Noord-Westen van Buitenzorg.

Van uit Tjiomas werd in Noordelijke richting op grooten afstand een groep van de fraaie, hooge, in stoelen groeiende, gestekelde *Oncosperma filamentosum* Bl. (niboeng)-palm waargenomen, eveneens een plant, die men in den regel slechts aantreft in de nabijheid der kust, hetzij onder invloed van ziltige zeewinden, dan wel aan den binnenzoom der vloedbosschen of langs brakwater houdende getijrivieren. Op Sumatra en Bor-

[1]) In gevallen, dat de Inlandsche naam der plant ter plaatse werd opgeteekend, is de wetenschappelijke daar achter tusschen boogjes geplaatst; werd de Inlandsche naam echter niet ter plaatse genoteerd, dan is deze, waar mogelijk, tusschen boogjes achter den wetenschappelijken naam opgenomen.

neo komt echter ook nog een andere soort voor (*O. horridum* Scheff.); deze groeit, veelal in ravijnen, in het heuvelgebied ver het binnenland in.

Als haagplanten ziet men Noordelijk van Padarintjang behalve bernoe (*Crescentia Cujete* L., de kalebasboom), ook bintaro (*Cerbera Manghas* L.) aangeplant. De laatste is ook een typische strandplant.

b. De vegetatie in het Zuidoosten van het natuurmonument.

Wij gingen door het moerasbosch min of meer evenwijdig aan de Tji Danau van West naar Oost over een afstand van een paar km, en keerden per prauwtje langs de rivier terug.

De bodem in het door ons bezochte gedeelte was vast en goed te begaan (aan het eind van den Oostmoesson); slechts hier en daar was hij wat drassig of waren ondiepe waterplassen blijven staan.

Het eigenlijke meer hebben wij langs deze route niet bereikt; zelfs niet gezien.

De rivier stroomt hier gedeeltelijk langs open oevers, omzoomd door een tot manshooge vegetatie van grassen, waaronder in veel mindere mate ook Cyperaceeën, vooral meer landwaarts in, en tambakoan (*Polygonum pulchrum* Bl. = *P. tomentosum* Willd.), een forsche plant met witte bloempjes en roze meeldraden, en bladeren, die dicht bezet zijn met witte zachte haren. Deze vegetatie, wortelend in den oeverbodem, strekt zich over eenigen afstand over het water uit als een drijvende begroeiing (fig. 1).

Voorbij ons eindpunt was de rivier vrijwel geheel dicht gegroeid, vooral met etjèng gondok (*Eichhornia crassipes* Solms.), de welbekende zoogenaamde waterhyacinth (fig. 2).

Waar de rivier stroomt onder het loover van het geboomte (fig. 3) maakt het geheel meer een beklemmenden dan een idyllischen indruk, doordat het door humusbestanddeelen bruin gekleurde water met vrij groote snelheid langs het geboomte schiet en de prauw noodzaakt, nu eens een weg te zoeken vlak onder het over het water neerhangende loover door, dan weer

Fig. 1. De Tji Danau met oeverbegroeiing van grassen (links) en tambakoan (rechts). Links achter djedjawi.

Fig. 2. De Tji Danau, dichtgegroeid met waterhyacinth. Rechts gedevasteerd bosch.

Fig. 3. (foto S c h n e p p e r) De Tji Danau stroomende onder het loover van het geboomte, in hoofdzaak d j e d j a w i.

Fig. 4. Het rommelige moerasbosch in het Zuid-Oosten. D j e d j a w i (links), t a n g t a l a n (midden) met hooge ademwortels op den achtergrond en k e l a p a t i j o e n g (rechts). Veel lianen en epiphyten. Kale bodem.

tusschen omver gevallen boomstammen en soms zelfs tusschen de grillige neerhangende, gedeeltelijk tot stammen uitgegroeide luchtwortels van den djedjawi (*Ficus retusa* L.), een waringin-soort, die hier een overheerschende plaats inneemt (fig. 4).

In het moerasbosch bestaat de boomvegetatie grootendeels uit bovengenoemde djedjawi. Door de grillige vormen van den laag vertakten stam en het groote aantal lange takken met hun vele schijnstammen en lucht- en steltwortels, het vrij groote aantal lianen en den donkergekleurden, op vele plaatsen ijl begroeiden bodem, maakt dit bosch een somberen indruk.

De djedjawi is een algemeen verbreide boomsoort, welke echter bij voorkeur groeit op vochtig of drassig terrein.

Na den djedjawi treden, hoewel in veel mindere mate, vooral op den voorgrond tangtalan (*Elaeocarpus littoralis* T. et B.), kelapa tijoeng (*Horsfieldia Irya* Warb.) en kedepir (*Mangifera Gedebé* Miq.) alle drie zeer kenbare boomsoorten.

De tangtalan (fig. 5), een djenitri-soort, valt op door dichte groepen van tot meer dan manshooge knievormige ademwortels, welke groepen hier, vooral op de meer lichte plekken, getooid zijn door een bos bladeren van een klimmende varen, de pakoe oedang (*Stenochlaena palustris* Bedd.), met eenmaal gevinde bladeren en stijve, fijn gezaagde blaadjes. Vele stammen in dit moerasbosch zijn in de onderste helft dicht bezet met de bladlooze stengels van dezen klimmer.

De tangtalan is op Java nog slechts bekend van één andere vindplaats, namelijk langs een rivier tusschen Wanaredja en Madjenang in de Residentie Zuid-Banjoemas, dus in de buurt van het uitgestrekte moerasgebied langs de Tji Tandoei en Noordelijk van de Kinderzee. Op Sumatra en Borneo, waar men groote oppervlakten moerasbosch aantreft, komt de soort veel algemeener voor.

De kelapa tijoeng (fig. 4), een wilde notemuskaat-soort, waarvan vruchtrestanten in den regel op den grond te vinden zijn, is gekenmerkt door een rechten donker gekleurden stam, lange afstaande twijgen, waaraan de groote bladeren opvallend twee-rijig afwisselend staan, en, evenals alle andere

Myristicaceeën, door rood of althans rood oxydeerend sap in den bast.

De kedepir was een zeer interessante vondst. De Inlandsche naam in het manuscript van Koorders en diens voorloopige determinatie deden mij reeds vermoeden, dat wij hier te doen hebben met een zeer typische *Mangifera,* welke ik op analoge gronden in Palembang inzamelde onder denzelfden naam en in Koetei (Oost-Borneo) onder den veel daarop gelijkenden naam kepik of repik, welke veronderstelling ook bewaarheid werd. Ik had bovendien het geluk, de soort bloeiend en vruchtdragend in te zamelen. Deze boom, welke veel gelijkt op een gewonen mangga-boom, heeft op zich zelf weinig opvallends, tenzij op terreinen, die periodiek zeer diep onder water staan, in welk geval de stamvoet sterk gezwollen is [1]. Opmerkelijk zijn verder de vruchten, die opvallend plat zijn, waarbij de dikte hoogstens een derde bedraagt van de lengte en breedte. Op Java was deze soort vóór dien nog nooit ingezameld. Het authentieke exemplaar werd door Teysmann verzameld in de Lampongs onder den Inlandschen naam gedebé [2]), een naam, die in klank opvallend veel gelijkt op kedepir.

Onder de boomsoorten werden verder nog opgemerkt: songgom (*Barringtonia racemosa* Bl.) met slap neerhangende groote bleekroode bloemen, groote houtige vierhoekige vruchten en gezaagde bladeren; gegambiran (*Ficus truncata* Miq.), met wit melksap; sesalaman (*Eugenia polyantha* Wight) met eetbare vruchten en bladeren, welke laatste in de Indische keuken worden gebruikt; en gempol (*Sarcocephalus cordatus* Miq.) met groote overstaande bladeren.

Onder de boomheesters: kisireum (*Ilex cymosa* Bl.) met spierwitte twijgen; roekem (*Scolopia Rinanthera* Clos.), een gedoornde boomheester met jong rood gekleurde bladeren; beunjing (*Ficus ?hispida* L.); en marémé (*Glochidion cyrtostylum* Miq.) met kleine bladeren en vruchten.

Onder de epiphyten, welke in groot aantal voorkomen, treden vooral twee nestvarens op den voorgrond, namelijk de zeer

---

[1]) Zie: Verslagen van de Midden-Oost-Borneo-Expeditie, 1925, foto op blz. 224.

[2]) F. A. G. Miquel: Flora Indiae Batavae, Suppl., 1860, blz. 204 en 552.

groote *Asplenium nidus* L. en de veel kleinere *Polypodium punctatum* S w., beide door de bevolking b e d a b a geheeten, terwijl *Trichosporum radicans* M e r r. opvalt door fraaie helderroode buisvormige bloemen.

Opvallende in den bodem wortelende kruiden zijn: h a r a k-l a k, een op een stamlooze p a n d a n gelijkende meer dan manshooge *Cyperacea* òf een *Pandanus*; de *Aracea* s a m p i (*Lasia spinosa* T h w.) met gestekelde bladstelen en bladeren, die aan dezelfde plant sterk in vorm varieeren; en *Helmintostachys zeylanica* H o o k., een merkwaardige v a r e n. Wat men aanziet voor een geheele plant, bestaat namelijk slechts uit één blad, dat echter den indruk geeft van een stengel (bladsteel) en een paar in slippen verdeelde bladeren (bladschijven) met aan den top van den stengel een gesteelde trosvormige bloeiwijze, waaraan de sporendoosjes.

Op meer open terrein vindt men veelvuldig de klimmende g a l i n g = *Columella trifolia* M e r r. (*Vitis trifolia* L.).

Op onzen weg passeerden wij slechts één smal beekje met snel stroomend water. De boomvegetatie week hier sterk af van de overige gedeelten door het overheerschen van den i n g a s (*Gluta Renghas* L.), hier opvallend door zijn grootere hoogte en een slanken gladden stam, arm aan epiphyten, waarop men vaak glinsterende gitzwarte vlekken of overlangsche strepen kan aantreffen van ingedroogd sap, dat bij vele menschen op de huid ontsteking verwekt.

Dergelijke beekoevers zijn ook de plaatsen, waar men het veelvuldigst den b o e n g o e r (*Lagerstroemia speciosa* P e r s.) aantreft, welbekend door zijn groote fraaie violette bloemen.

Hier en daar is het bosch geschonden, plaatselijk tot aan de Tji Danau, hetzij door menschenhand of door het vuur, dan wel door beide. In de plaats van de oorspronkelijke boomvegetatie treedt dan een begroeiing op van g r a s s e n en C y p e r a c e e ë n met hier en daar een struik of boom (fig 2).

De Assistent-Wedana had ons verteld, dat er in de Danau veel k r o k o d i l l e n voorkomen. Kort voor onze komst zou tot twee keer toe een persoon op het land tusschen de g r a s-vegetatie door een k r o k o d i l zijn aangevallen. Van deze dieren hebben wij echter niets gezien.

Wel bezochten wij een kleine warmwaterbron aan de Tji Danau, die een zwakke zwavelwaterstoflucht verspreidde, hetgeen wijst op vulkanische invloeden.

Vlak bij deze plek troffen wij een groot aantal huisjes aan van de gondong (*Ampularia ampularia* L.), een waterslak, waarvan de min of meer ronde huisjes een doorsnede bereiken van ± 1 dm. De inhoud was door menschen verorberd.

c. De vegetatie op het heuvelterrein langs de Noordwestelijke zijde van het natuurmonument.

Het goede paardenpad over Tjikadoe en Tjisolok naar Patoedjah, dat de Zuidgrens vormt van het Westelijk gedeelte der boschreserve Toekoeng Gede, bood een uitstekende gelegenheid, om een beeld te krijgen van de vegetatie langs de Noordoostelijke grens van het natuurmonument, hoewel de tijd zeer krap was uitgemeten (wij bereikten Patoedjah eerst tegen de schemering).

Uitzicht op het eigenlijke meer hadden wij ook hier niet.

Een groot gedeelte van dit traject wordt ingenomen door secundaire begroeiingen. Afwisselend daarmede treft men echter gedeelten aan met hoog geboomte, grootendeels bestaande uit loofverliezende soorten.

De weg blijft voortdurend een aanzienlijk eind boven den grootendeels vlakken bodem van het natuurmonument.

Die zijde is, vooral in het eerste gedeelte, gekarakteriseerd door den dichten ondergroei van salak (*Zalacca edulis* Reinw.), welke hier vegetatievormend optreedt.

De eerst korten tijd geleden verlaten bouwgronden verraden zich door een begroeiing van tot ± 5 m hooge Zingiberaceeën.

Onder de hooge boomen werden opgemerkt:

Tongtolok (*Pterocymbium javanicum* R. Br.), de meest algemeene soort, met groote wratachtige putten in den bast; loofverliezend bloeiend met vuilroode, klokvormige bloemen; bajoer (*Pterospermum javanicum* Jungh.) met kleine bladeren met grijsbruine onderzijde, hier gezocht voor prauwen (duur ± 5 jaar), zeer algemeen; pitjoeng (*Pangium edule*

R e i n w.), opvallend door de groote bladeren en groote bruine vruchten, algemeen; zaden volgens de literatuur in Bantam veel gebruikt voor het conserveeren van visch; k o n d a n g en l è l è s, twee door de Inlanders onderscheiden vormen van den caulifloren *Ficus variegata* B l., waarvan de eerste kleinere wortellijsten zou hebben en een lichter gekleurden bast, die bruikbaar zou zijn voor ruw touw (om karbouwen mede vast te binden), hetgeen met die van den k o n d a n g niet het geval zou zijn, algemeen; l a m é of p o e l a i (*Alstonia scholaris* R. B r.) met wit melksap en kransstandige bladeren; t e u r e u p (*Artocarpus elastica* R e i n w.), de vogellijmboom, met zeer groote ruw behaarde bladeren; h a n d j a k (*Anthocephalus Cadamba* M e r r.), met groote overstaande bladeren; k i d a n g d e u r (*Gossampinus*), met gegroefden bast en gestekelde twijgen, kaal en in vrucht staand; k e d o n g d o n g (*Spondias pinnata* K u r z.); een *Dysoxylum* met groote gevinde bladeren en zachtharige, vóór het afvallen geel gekleurde blaadjes, vrij algemeen; d a h o e (*Dracontomelum mangiferum* B l.), met groote gevinde bladeren en min of meer ronde vruchten met terpentijngeur; *Pometia pinnata* F o r s t. met groote gevinde bladeren en gezaagde blaadjes, die in jongen toestand opvallend rood of violet gekleurd zijn; d a d a p (*Erythrina*) met roode bloemen; en s e n t o e l (*Sandoricum Koetjape* M e r r.), een vruchtboom met drietallige bladeren.

Van kleinere afmetingen waren:

H a n t a p b a t o e (*Mallotus Blumeanus* M u e l l. A r g.), met kruiswijze bladeren, waarvan het eene blad van een bladpaar steeds kleiner is dan het andere, rijk bloeiend, algemeen; ? h a m b è r a n g (*Urticaceae*); p o e l o e s (*Laportea*), een bekende jeuk veroorzakende plant; n a n g s i (*Villebrunea rubescens* B l.), zeer algemeen; t a n g k è l è k (*Kleinhovia hospita* L.), vrij algemeen; w o e n i (*Antidesma Bunius* S p r e n g.), een bekende vruchtboom; r e u n g a s (*Semecarpus heterophylla* B l.); k i t è d j a (*Cinnamomum*); ? k o p o l a l a i (*Myristicaceae*); t j e u r i (*Carallia lucida* R o x b.); k i l è h o (*Saurauia*), zeer rijk bloeiend met fraaie bloemen; *Picrasma javanica* B l. en *Strombosia javanica* B l. (h o e r o e k a-t j a n g).

In den ondergroei werd, vooral op meer vochtige plekken, veelvuldig tjariwoe opgemerkt, een vrij kleine Aracea met witte bloeikolven.

d. De moeras-vegetatie in het Noorden van het natuurmonument.

Na den nacht te hebben doorgebracht in kampong Patoedjah, waar het, hoewel een paar tientallen meters boven het meerniveau, toch ook nog wemelde van muskieten, waaronder vele malaria-muskieten, zouden wij trachten, van uit het Noorden het meer te bereiken.

Onze weg daalde af door een groot sawah-complex, waarin zeer veel kajoe apoe (*Pistia stratiotes* L.) werd opgemerkt, een drijvende waterplant met in rozetten geplaatste bladeren, die in de begroeiing van het meer een belangrijke plaats inneemt.

Vrij plotseling gaan de sawah's over in het moerasbosch. Rechts van het pad was echter nog een slechts gedeeltelijk ontgonnen hooge riet-vegetatie. In de veronderstelling, dat dit de door Koorders in de Danau ontdekte en sedert nog niet elders aangetroffen *Coix palustris* Kds. was, nam ik wat herbarium mede. Bij nader onderzoek bleek het echter een meer gewone soort te zijn, namelijk *Phragmites Karka* Trin., hoewel het door de Inlanders met denzelfden naam, namelijk glonggang werd aangeduid.

Het bosch hier wijkt belangrijk af van dat in het Zuidoosten. De zeer donkere bodem is veel drassiger en door het grootere aantal bovenaardsche wortels moeilijker begaanbaar. Het bosch is hooger en veel regelmatiger door het grootendeels ontbreken van den djedjawi, en het sterke overheerschen van den tangtalan en in mindere mate van den kelapa tijoeng. In den ondergroei vallen vooral op enkele rotansoorten; biroe (*Licuala*), een in stoelen bijeengroeiende dunstammigen waaierpalm, meerendeels 3 à 4 m, enkele echter tot 7 à 8 m hoog; de op een pandan gelijkende haraklak, karéo (*Alocasia bantamensis* Kds.) en de gestekelde sampi, beide laatst genoemde Araceeën.

Epiphyten zijn ook hier rijk vertegenwoordigd, vooral door

varens, waaronder in het bijzonder de beide nestvarens.

Onder de klimmers treft men weer veelvuldig aan de pakoe oedang; verder wowo (*Flagellaria indica* L.) met bladranken, en een kleine sierlijke varen, een *Lygodium*.

Onder de kleinere boomsoorten werd ook nog aangetroffen *Stemonurus secundiflora* Bl. (*Urandra secundiflora* O. K.), een boomsoort, die op Java slechts enkele keeren is verzameld, namelijk in de Danau, ook door Koorders, den G. Karang, den G. Gedé en bij Depok. Op Sumatra is de soort veel algemeener.

Tusschen het bosch en het open water treft men een uitgestrekte vlakte aan, waarvan de bodem zeer geleidelijk helt naar den waterkant. Aan de landzijde bestaat de 1 à 1½ m hooge vegetatie overwegend uit ilat (*Scleria multifoliolata* Boeck.), pakoe bogo (*Dryopteris ?callosa* C. Chr.), een eetbare varen, met meervoudig gevinde bladeren, en in mindere mate pakoe oedang.

Naarmate de bodem lager wordt, gaat de begroeiing geleidelijk aan meer over in een gras-vegetatie, die in den beginne in den bodem wortelt, maar verder naar het water toe steeds meer overgaat in een drijvende vegetatie.

Hier en daar steken uit deze lage vegetatie geïsoleerde of groepjes boompjes en heesters op, die in den regel op een iets hoogeren bodem staan.

Bij het begin van de gras-vegetatie wachtten ons in een slootje (een smalle vaargeul tusschen de min of meer drijvende vegetatie) de prauwtjes, waarmede wij zouden moeten trachten, het open water te bereiken. Het waren kano's van uitgeholde boomstammen, bestemd voor één persoon. Daar wij echter wel genoodzaakt zouden zijn, een roeier mede te nemen, zouden de prauwtjes stellig overbelast worden. Het grootste prauwtje, waar ik in stapte, zonk dan ook direct. Schnepper kon zich een weinig langer drijvende houden. Toen echter een weinig verder de vaargeul door drijvende planten verstopt bleek te zijn, was ook hij genoodzaakt, het wankele prauwtje te verlaten en moesten wij een tocht naar het open water geheel opgeven en van uit een boom de drijvende vegetatie verder af door middel van den kijker bestudeeren.

In de drijvende vegetatie langs den rand werden opgemerkt m e m i n j a k a n (*Hymenachne interrupta* B u e s e) [1]), een breedbladig g r a s van frisch groene kleur; plaatselijk geheele velden van de zeer hooge k a r é o, en minder algemeen een groene *Polygonum* (*P. barbatum* L.) en een kleinere rood aangeloopen soort, t a l i k e r a n g (*P. dichotoma* B l.) geheeten. Verder treft men nog een *Aracea* aan, veel kleiner dan de k a r é o, namelijk b o l a n g (*Colocasia esculenta* S c h o t t), met schildvormigen bladvoet, den wilden vorm van de algemeen gekweekte t a l e u s (fig. 6).

De k a r é o, welke men in tegenstelling met den b o l a n g ook in het bosch aantreft, valt op door de groote afmetingen (tot ongeveer manshoog), de pijlvormige bladeren en de spierwitte bloemscheeden. Aan den korten stam treft men (volgens K o o r d e r s) broedknoppen aan. De soort werd voor het eerst door K o o r d e r s in de Danau ontdekt en is sedert nog niet elders gevonden. Wel moet ze na verwant zijn aan *Alocasia montana* S c h o t t.

De boompjes en heesters, welke men in de g r a s- en C y p e r a c e e ë n - vegetatie aantreft, behooren slechts tot een paar soorten. De meest bijzondere is de g a b o e s a n (*Alstonia spathulata* B l.) met sterk verdikten stamvoet, wit melksap en bladeren in kransen, die op drassige plekken op meèrdere plaatsen in West-Java is te vinden, onder andere in de plassen te Tjibinong bij Buitenzorg. Op Sumatra, waar de soort veel algemeener is dan op Java, wordt het zeer lichte hout der onderaardsche wortels gebezigd voor vlotters bij de visscherij en kurken, hoewel het voor het laatst genoemde doel door groote poreusheid minder in aanmerking komt. Verder treft men er een enkele s a l a m a n, t j a l i n t j i n g (*Phyllantus reticulatus* P o i r.) en m a r é m é aan. Deze plaatsen bieden ook gelegenheid aan klimmers als p a k o e o e d a n g, w o w o, g a l i n g en een enkele r o t a n.

---

[1]) De naam m e m i n j a k a n geldt eigenlijk meer voor een andere *Hymenachne*-soort, namelijk *H. amplexicaulis* N e e s., de eenige soort van dit geslacht, die een wit, gemakkelijk uit te stooten merg bevat, dat door de bevolking wordt gebruikt voor pitten van nachtlampjes. In Koetei (Oost-Borneo) zamelde ik laatstgenoemde soort in onder een analogen naam, namelijk als k o e m p a i l e n g a (k o e m p a i = aldaar een verzamelnaam voor drijvende vegetaties vormende planten, en l e n g a = olie).

Fig. 5. T a n g t a l a n (achter) met 2 groepen hooge knievormige ademwortels; één groep ontdaan van de v a r e n - begroeiing (rechts), de andere in natuurlijken toestand (links).

Fig. 6. ± Drijvende vegetatie van g r a s s e n, k a r é o (links) en b o l a n g (rechts). Op den achtergrond het moerasbosch in het Zuiden.

Fig. 7. Gezicht van af Penandjaän op het Danau-meer. De uitmonding van het meer is dichtgegroeid. Op den voorgrond k i h i a n g in vrucht.

Fig. 8. (foto C. F. J. B l e y, 1926) Gezicht van af Penandjaän op de Oostelijke helft van het Danau-moeras. Lage moerasvegetatie met verspreid staande boomen en boomgroepen.

Het eigenlijke meer is, althans hier, bedekt met uitgestrekte velden van meer typische losdrijvende waterplanten, die min of meer éénsoortige vegetaties vormen, zooals kajoe apoe, etjèng gondok, die bij ons bezoek door een groot aantal afgestorven bladeren bruin van kleur zag, en de meer dan manshooge tjakoeng (*Susum malayanum* Hook. var. *aquatica*). De laatst genoemde heeft stijve, opgerichte, een paar decimeter breede bladeren en dikke wortelstokken.

Aan deze zijde van het meer werd verder geen riet-vegetatie waargenomen.

4. Samenvattend overzicht van het natuurmonument.

Uit hetgeen wij zelf waarnamen, gecombineerd met de door anderen vermelde gegevens, valt het volgende overzicht samen te stellen.

De Danau-vlakte is de bodem van een voormaligen krater, waarvan het steil oprijzende terrein langs de Noordelijke helft zeer duidelijk wijst op een vroegeren kraterwand, hetgeen onder andere van uit het Zuiden voorbij Padarintjang zeer fraai is te zien. Als laatste resten van vulkanische werkzaamheid vindt men modder- en warmwaterbronnen. De talrijke riviertjes, vooral die uit het Zuiden, vullen dit bekken geleidelijk aan op.

De eenige afvoerweg, de Tji Danau, is niet bij machte, om de groote hoeveelheid water in den Westmoesson af te voeren, waardoor een groot gedeelte van deze vlakte, welke in den Oostmoesson droog of dras valt, dan onder water komt te staan.

Door verlaging van het rivierbed een eind benedenstrooms heeft men getracht, het bekken droog te leggen, om den vruchtbaren bodem voor sawahbouw te kunnen benutten. Dit is slechts ten deele gelukt, en daarbij heeft men een belangrijke uitbreiding van het sawahgebied in het Zuiden kunnen verkrijgen, maar ook nu nog loopen groote gedeelten van het natuurmonument in den regentijd onder.

Het eigenlijke meer is, waarschijnlijk geheel, door een meer of minder breeden boschgordel van betrekkelijk laag geboomte omringd, daarvan gescheiden door een strook van lagere gewassen, voornamelijk riet-soorten en lagere grassen en Cy-

peraceeën, met hier en daar een heester of boompje of een boomgroep, vooral in het Oosten van het natuurmonument (fig. 8), welke vegetatie naar de meerzijde geleidelijk aan van in den bodem wortelende planten overgaat in meer of minder drijvende, om verder gaande zich te wijzigen in een drijvende vegetatie van meer typische waterplanten, die groote oppervlakten van het eigenlijke meer bedekken. Behalve een groot aantal soorten van op het water losdrijvende waterplanten, treft men in het eigenlijke meer ook nog een groot aantal soorten ondergedoken waterplanten aan.

Het bosch bestaat uit een betrekkelijk gering aantal boomsoorten.

Een fraai overzicht van den begroeiingstoestand heeft men alleen van af een hoog punt, bijv. van af Penandjaan, zooals de fig. 7 en 8 laten zien.

De fraaie foto van G. F. J. Bley, voorkomende in de publicatie van K. W. Dammerman [1]) tegenover blz. 36, waarschijnlijk genomen van ongeveer hetzelfde punt als de fig. 7 en 8, geeft een duidelijker beeld van het Westelijk gedeelte van het natuurmonument. Bovengenoemde foto's doen vermoeden, dat de uitmonding van het meer in de Tji Danau geheel is dicht gegroeid, hetgeen ook het geval moet zijn met de monden der talrijke in het meer uitkomende kleine riviertjes. Prauwvaart langs de riviertjes naar het meer is dan ook slechts mogelijk bij kunstmatig openhouden van vaargeulen.

Het aspect, dat het geheel vormt in verschillende tijden van het jaar, zal, in verband met het groote verschil in waterstand, zeer belangrijk kunnen verschillen. Men mag namelijk verwachten, dat in den Westmoesson bij stijging van het water een groot gedeelte van de in den bodem wortelende gras-vegetatie zal afsterven en overigens over zal gaan in een drijvende, welke vegetatie na het vallen van het water weer wortel zal slaan in den bodem. De opeenhooping van afgestorven plantendeelen zullen in droge jaren een ernstig brandgevaar kunnen opleveren. Branden, aangestoken met het oog op de vischvangst, dan wel veroorzaakt door onvoorzichtigheid, zullen ongetwijfeld aanlei-

---

[1]) K. W. Dammerman: Preservation of wild live and nature reserves in the Netherlands-Indies. Fourth Pacific Science Congres 1929.

ding hebben gegeven tot het ontstaan of althans tot uitbreiding der gras- en Cyperaceeën-vegetatie tusschen bosch en meer.

Het Danau-natuurmonument is uit plantengeografisch oogpunt een zeer interessant gebied, zoowel als gevolg van de daar aanwezige groeifactoren, als uit een plantenhistorisch oogpunt.

Ongetwijfeld zijn er vroeger op Java meerdere moerasbosschen (buiten de vloedbosschen) geweest, die wat groeifactoren betreft, te vergelijken waren met het Danau-gebied. Door de voortschrijdende cultuur zijn deze bosschen echter meerendeels verdwenen om plaats te maken voor bouwgronden.

Helaas weten wij omtrent de samenstelling dezer voormalige moerasbosschen op Java nagenoeg niets. Junghuhn schijnt ze te hebben gemeden. Zelfs het Danau-gebied, een van de weinige restanten, is nog onvoldoende geëxploreerd, hetgeen ongetwijfeld verband houdt met de betrekkelijk afgelegen ligging, de moeilijke toegankelijkheid en de groote muskietenplaag.

Vulkanische invloeden, met als gevolg een vermoedelijk hoog zoutgehalte van den bodem, bieden verder plaatselijk gunstige levensvoorwaarden aan strandplanten, zooals *Acrostychum, Oncosperma* en *Cerbera* (de laatste alleen aangeplant), die men op een dergelijke hoogte boven zee en zoo ver het binnenland in niet zou verwachten.

Uit plantenhistorisch oogpunt is dit gebied van belang, omdat er verscheidene planten zijn aangetroffen, zoowel boomsoorten als kruiden, die tot nog toe op Java slechts van een paar andere vindplaatsen bekend zijn, of op Java buiten het Danau-moeras nog nooit zijn ingezameld, en in de Danau meerendeels in een groot aantal exemplaren voorkomen. Hiertoe behooren o.a. *Elaeocarpus littoralis* T. et B., *Glochidion palustre* Kds., *Coix palustris* Kds., *Alocasia bantamensis* Kds., *Alstonia spathulata* Bl., *Mangifera Gedebé* Miq. en *Stemonurus secundiflora* Bl.

Gelijke groeifactoren als in het Danau-gebied, welke nu voor Java tot de groote zeldzaamheden behooren, treft men op Sumatra en Borneo nog over groote uitgestrektheden aan. Een uitvoerige uiteenzetting van deze factoren en hun invloed op de

vegetatie in het uitgestrekte merengebied der Mahakam (Koetei) gaf ik in het verslag der Midden-Oost-Borneo-expeditie (1925) op blz. 205 t/m 229. Hieruit blijkt, dat het algemeene vegetatiebeeld van de Danau groote overeenkomst vertoont met dat van het merengebied in Koetei, al zijn de samenstellende soorten gedeeltelijk, voor wat de boomsoorten betreft zelfs grootendeels andere. Het opmerkelijke is verder, dat het Danau-moeras soorten gemeen heeft met analoge gebieden op Sumatra en Borneo, die elders op Java nog niet zijn aangetroffen of althans buiten de Danau zeer schaarsch zijn, zooals bijv. *Mangifera Gedebé* Miq. en *Elaeocarpus littoralis* T. et B., zoodat verwacht mag worden, dat een nauwkeuriger onderzoek van de flora in het Danau-gebied nog meer van dergelijke punten van overeenkomst aan het licht zal brengen. Men zou het gebied dan in meerdere richtingen moeten doorkruisen en in het bijzonder de meest moerassige gedeelten aan een nauwkeuriger onderzoek moeten onderwerpen.

Men zou hierbij uit moeten gaan van een vast bivak zoo dicht mogelijk in de buurt van het terrein van werkzaamheid, bijv. Tjisolok of Patoedjah en daarbij de beschikking moeten hebben over een niet te kleine prauw, terwijl de verbindingswegen met het open water open zouden moeten zijn.

In den drogen tijd zal men de meeste boschgedeelten te voet kunnen onderzoeken; bij hoogen waterstand zal men misschien de meest moerassige boschgedeelten ook per prauw kunnen doorkruisen. Tochten, uitsluitend langs de beekjes, zullen minder resultaat opleveren, omdat het terrein dicht langs de beekjes in den regel hooger is dan daar achter, hetgeen in een dergelijk moerasgebied op de begroeiing van zeer grooten invloed is.

VERSLAG VAN DEN DIENST VAN HET BOSCHWEZEN IN NEDERLANDSCH-INDIË OVER HET JAAR 1930.

INHOUD.

Blz.

A. INLEIDING EN MEDEDEELINGEN VAN ALGEMEENEN AARD.

1. Inleiding 995
2. Besluiten, Voorschriften, Boschwetgeving 1006
3. Algemeen overzicht 1008

Bijlagen: Tabellen I tot en met VIII.

B. DJATIBEDRIJF.

A. *Algemeene opmerkingen:*

I. Organisatie, Administratie en Statistiek 1033
II. Weersgesteldheid 1034
III. Algemeen economische beschouwingen 1034
IV. Diversen 1037

B. *Uitgestrektheid en gesteldheid der bosschen:*

I. Uitgestrektheid der bosschen 1037
II. Gesteldheid der bosschen 1040

C. *Inrichtingswerk door het beheer* 1040

D. *Oogst:*

I. Aankap in eigen beheer 1041
II. Aankap door tusschenkomst van aannemers... 1042
III. Ongeregelde oogst 1043

E. *Verkoop, Verstrekking, Eigen gebruik en Handel betreffende producten, geoogst i.e.b.*

I. Verkoop van in eigen beheer geoogst hout en andere boschvoortbrengselen:

1. Vejahomacontract 1043
2. Meerjarige contracten voor stapelplaatslevering en contract voor levering Z.A. dwl. 1044
3. Verkoop op venduties met vendumeester 1045

Blz.

4. Verkoop op venduties zonder vendumeester 1046
5. Verkoop op bevolkingsvenduties 1047
6. Verkoop bij openbare inschrijving 1047
7. Contractueele onderh. voorverkoop op kort crediet 1047
8. Onderh. voorverkoop aan Spoor- en Tramwegen 1047
9. Incidenteele onderhandsche verkoop 1047
10. Verstrekking aan S.S. (regularisatie) ... 1047
11 t/m 15. Verstrekking aan Landsdiensten andere dan S.S., openbare diensten andere dan Landsdiensten, desawerken en werken van algemeen nut 1048
16. Eigen gebruik 1048
Djatibrandhout 1048
Uitvoer van djatihout van Java 1048

II. Voorziening in de houtbehoefte der inheemsche bevolking 1050

F. *Verjonging en verpleging der bosschen:*

I. Verjonging der bosschen 1050
II. Onderhoud van aanplantingen en natuurbosschen 1052
III. Dunning 1052

G. *Boschbescherming:*

I. Boschpolitie 1052
II. Brandbescherming 1053
III. Bescherming tegen veeweide 1055
IV. Bescherming tegen diefstal en beschadiging 1056
V. Bescherming tegen ziekten, plagen enz. 1056

H. *Onderhoud van bezittingen van het bedrijf:*

I. Onderhoud van bezittingen voor het algemeen beheer 1056
II. Onderhoud van bezittingen voor de exploitatie 1057

Blz.

I. *Kapitaalsuitgaven:*

I. Algemeen 1057
II. Ontsluiting der bosschen 1059
a. voor afvoer:
1. railbanen 1059
2. karrewegen 1060
3. vlotwegen 1061
b. voor algemeene toegankelijkheid
1. autowegen 1061
2. andere wegen en sleuven 1061
III. Bouw stapelplaatsen 1061
IV. Bouw woningen en bedrijfsgebouwen 1062
V. Bouw van bijzondere installaties 1063

K. *Geldelijke uitkomsten* 1063

L. *Personeel* 1064

Aanhangsel
In stand te houden wildhoutbosschen 1067
Bijlagen: Tabellen No. 1 tot en met No. 13 (12 stuks).

C. DIENST DER WILDHOUTBOSSCHEN OP JAVA EN MADOERA.

A. Algemeene opmerkingen 1092
B. Uitgestrektheid en gesteldheid der bosschen en Boschreserveering 1094
C. Inrichtingswerk door het beheer 1097
D. Oogst (incl. oogst bij dunning) 1099
E. Verkoop, Verstrekking, Eigen gebruik en Handel betreffende producten, geoogst i.e.b. 1102
F. Verjonging en verpleging der bosschen 1103
G. Boschbescherming 1107
H. Onderhoud van bezittingen 1108
I. Kapitaalsuitgaven 1109
K. Geldelijke uitkomsten 1109

Blz.

L. Personeel 1110
M. Andere mededeelingen 1112
Bijlagen: tabellen No. 1a tot en met No. 34 (10 stuks).

D. DIENST DER BOSSCHEN IN DE BUITENGEWESTEN.

I. Organisatie, Voorschriften en Boschwetgeving... 1150
II. Oppervlakte der bosschen, Boschreserveering 1153
III. Erfpachts- en landbouwconcessies 1155
IV. Boschexploitatie en handel in hout en boschbijproducten 1156
V. Verjonging en bescherming der bosschen 1162
VI. Inkomsten en uitgaven 1164
VII. Personeel 1166
Bijlagen: tabellen No. 1 tot en met No. 8 (6 stuks)

E. DIENST DER BOSCHINRICHTING.

I. Inleiding 1179
II. Inrichtingswerk op Java en Madoera.

A. Djatibedrijf:

1. Grensregeling en afbakening 1180
2. Opmeting en kaarteering:
a. Opmeting 1182
b. Kaarteering 1185
3. Indeeling 1185
4. Bedrijfsregeling 1186
a. Boschbeschrijving 1186
b. Opstellen der bedrijfsplannen 1186
5. Verdere werkzaamheden 1186
6. Geldelijke aangelegenheden 1187
7. Personeel 1188

B. Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera:
1. Grensregeling en afbakening 1188
2. Opmeting en Kaarteering 1189

Blz.

3. Bedrijfsregeling in engeren zin 1190
4. Verdere werkzaamheden 1191
5. Geldelijke aangelegenheden 1191
6. Personeel 1192

III. Inrichtingswerk in de Buitengewesten:
1. Grensregeling en afbakening 1192
2. Opmeting en Kaarteering 1193
3. Boschbeschrijving 1194
4. Bedrijfsregeling in engeren zin 1195
5. Verdere werkzaamheden 1195
6. Geldelijke aangelegenheden 1195
7. Personeel 1195
Bijlagen: tabellen No. 1 tot en met No. 5 (4 stuks).

F. BOSCHBOUWPROEFSTATION.

1. Personeel 1209
2. Gebouwen en Inventaris 1209
3. Bibliotheek 1210
4. Museum 1211
5. Bezoekers 1211
6. Congressen en Studiereizen 1211
7. Betrekkingen met Ned. Ind. en buitenlandsche wetensch. inst. 1212
8. Organisatie, Werkplannen 1212
9. Publicaties 1213
10. Werkzaamheden:
Afdeeling Technologie 1213
„ Botan. houttechn. boschexpl. 1219
„ Dunnings- en Opbrengstonderzoek 1222
„ Djaticultuuronderzoek 1225
„ Djatinatuurverjonging 1227
„ Wildhoutbedrijf 1228

Bijlage: Verslag van het Instituut voor Plantenziekten omtrent ziekten, beschadiging en plagen 1231

OVERZICHT DER TABELLEN. [1])

Algemeene tabellen.

Tabel I. Totale oppervlakte boschgebied in ha einde 1930 onder beheer van den dienst van het Boschwezen.

„ II. Totale kap op Java en Madoera in 1930.

„ III. Overzicht v/d beweging der Productenvoorraden verkregen door exploitatie in eigen beheer (incl. dunning) op Java en Madoera in 1930.

„ IV. Overzicht van de geoogste hoeveelheden timmerhout en brandhout in de bosschen van Java en Madoera in de jaren 1921 t/m 1930.

„ V. Overzicht van den aanplant op Java en Madoera in de jaren 1921 t/m 1930.

„ VI. Uitvoer naar het buitenland gedurende het jaar 1930 van de belangrijkste boschproducten.

„ VII. Overzicht van het personeel in ambtelijk- en particulier verband van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië op het einde van 1930 en in voorafgaande jaren.

„ VIII. Overzicht van de inkomsten en uitgaven van den Dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië in 1930.

Djatibedrijf.

Tabel 1. Overzicht van de oppervlakte der djatiboschterreinen, de verdeeling daarvan over de boschklassen, alsmede van de voor het beheer dier bosschen benoodigde, buiten de boschgrenzen gelegen terreinen, en wildhoutboschterreinen (boschreserve) in beheer bij het Djatibedrijf op einde 1930.

„ 2. Vacant.

„ 3. Overzicht van de hoeveelheid gekapt djatihout in het Djatibedrijf (inclusief dunningshout) in 1930.

„ 4. Vordering van den kap van het Djatibedrijf in 1930 (inclusief dunning) met verdeeling naar de verschillende exploitatiewijzen en herkomst.

„ 5. Vide alg. tabel III (Productenbeweging).

„ 6. Overzicht van de houtmassa en de hoeveelheden der andere boschvoortbrengselen, afkomstig uit de bosschen in beheer bij het Djatibedrijf, die in 1930 rechtstreeks in handen kwamen van de Inlandsche bevolking op Java en Madoera.

([1]) In de tabellen zijn de decimalen na uitvoering der berekeningen weggelaten.

Tabel 7. Overzicht van de opbrengsten bij de verschillende wijzen van afzet van de producten afkomstig uit de exploitatie (inclusief dunning) in eigen beheer in het Djatibedrijf 1930.
„ 8. Maandelijksche uitkomsten van den verkoop op openbare verkoopingen door bemiddeling der vendukantoren van in het Djatibedrijf verkregen djatitimmerhout en brandhout gedurende het jaar 1930.
„ 9. Overzicht van den afzet van djatitimmerhout aan verschillende groepen van koopers bij de verschillende wijzen van afzet in 1930 in het Djatibedrijf. (9a id. djatibrandhout).
„ 10. Samenvattend overzicht betreffende in 1930 op overeenkomst met den Lande in het Djatibedrijf gewerkt hebbende houtaankapondernemingen.
„ 11. Overzicht van den aanleg der aanplantingen en voorverjongingen in 1930 in het Djatibedrijf.
„ 12. Overzicht van het niet gelegde railbaanmaterieel en de gelegde railbanen bij het Djatibedrijf, op einde 1930.
„ 13. Overzicht van de lasten en baten van het Djatibedrijf over het Dienstjaar 1930.

Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera.

Tabel 1a. Uitgestrektheid der in stand te houden bosschen.
„ 1e. Begroeiïngstoestand der in stand te houden Wildhoutbosschen.
„ 1f. Indeeling der in stand te houden Wildhoutbosschen naar beschermingsfunctie en oogsttoelaatbaarheid.
„ 2. Stand der grensregelingen en afbakeningen der in stand te houden bosschen.
„ 8a. Overzicht van de koopers van het ondershands verkochte timmerhout en brandhout.
„ 24a. Overzicht der brandbestrijding (Hoofd van uitgave F.b. en F.F.b.).
„ 29. Overzicht van het aantal aanwezige gebouwen (voorkomende in den gebouwenlegger), alsmede van de bewoning ervan.
„ 30. Overzicht van het materiaal voor producten-transport (Inventaris).
„ 33. Overzicht der uitgaven.
„ 34. Overzicht der opbrengsten.

Dienst der Bosschen in de Buitengewesten.

Tabel 1. Overzicht van het bebosschingspercentage en van den stand van het reserveerings- en grensregelingswerk in de gewesten buiten Java en Madoera op ultimo 1930.
„ 2. Natuurmonumenten in de Buitengewesten op ultimo 1930.

Tabel 3. Overzicht van den houtval in het jaar 1930 in de dienstkringen der Buitengewesten.
„ 4. Vide alg. tabel VI (Uitvoer).
„ 6. Uit havens der diverse dienstkringen naar binnen- en buitenlandsche havens verscheepte massa's en voornaamste boschproducten, welke in die dienstkringen geoogst werden.
„ 7. Uitgaven tabel.
„ 8. Overzicht der inkomsten, uitgaven en overschotten voor de dienstonderdeelen in de Buitengewesten gedurende het jaar 1930.

Dienst der Boschinrichting.

Tabel 1. Overzicht der uitgaven en inkomsten 1930 met Saldoberekening.
„ 3. Uitgestrektheid der (definitief) ingerichte Djatibosschen op Java en Madoera einde 1930.
„ 4. Uitgestrektheid der nog niet definitief ingerichte djatibosschen op Java en Madoera einde 1930.
„ 5. Uitgestrektheid der in stand te houden Wildhoutbosschen op Java en Madoera einde 1930.

VERSLAG VAN DEN DIENST VAN HET BOSCHWEZEN IN NEDERLANDSCH-INDIË OVER HET JAAR 1930.

A. Inleiding en mededeelingen van algemeenen aard.

1. *Inleiding.*

De verschillende dienstonderdeelen ontwikkelden zich in verslagjaar ieder in eigen richting.

Naast hetgeen in de nader in extenso volgende speciale verslagen van deze onderdeelen van den Dienst van het Boschwezen in Ned.-Indië wordt medegedeeld, kan in algemeenen zin het volgende worden opgemerkt.

De verhouding der dienstvakken en het Djatibedrijf onderling en die tot het Hoofdkantoor van het Boschwezen bevond zich op enkele punten nog in een phase van ontwikkeling; de overgang van de voor den geheelen Dienst van het Boschwezen bedoelde afdeeling Handelszaken naar het Djatibedrijf, bleek zijn bezwaren mee te brengen.

Vooral voor de gebergtebosschen op Java en Madoera met hun groote hydro-orologische beteekenis, was de reorganisatie van den Dienst van het Boschwezen een zegen. Eerst nà de vorming van den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera, waarbij de bijzondere belangen dezer gebergtebosschen, grootendeels met uitsluiting van de reeds van oudsher verzorgde djatiboschbelangen, voor het eerst onder een krachtige éénhoofdige leiding werden geplaatst, viel het volle licht op de onvoldoende aandacht, welke tot dusverre aan deze belangen besteed kon worden.

Vóór en tijdens de reorganisatie zag men dit ook wel in — anders zou genoemd dienstvak niet zijn ingesteld — maar hoeveel er ontbrak aan een goede behartiging van dit waarlijk eminente belang, werd pas duidelijk, toen men er zich meer intensief — en vooral — meer gecentraliseerd mede kon gaan bemoeien.

Hiermede wordt niets te kort gedaan aan hetgeen vóór de

reorganisatie op dit gebied verricht en bereikt werd; dat is inderdaad niet weinig, maar veel daarvan is plaatselijk en incidenteel werk, staande of vallende met een dikwijls slechts korten tijd aanwezigen persoon.

In die beheerseenheden, waarin vóórdien djatiproductie- en wildhoutschermboschbelangen gecombineerd waren, kwamen buitendien de laatste, bij eenigen omvang van de eerste, vrijwel overal en steeds meer of minder in de verdrukking; de geschiedenis leert, dat eerder niet te omvangrijke djati-productiebelangen zonder schade voor henzelf aan één boschbeheerder kunnen worden toevertrouwd naast specifieke schermboschbelangen als hoofdtaak, dan niet onbelangrijke schermboschbelangen naast een meer omvangrijk djati-productiebelang.

Tusschen djatiproductie- en wildhoutschermboschbeheer bestaan zoo groote verschillen, dat de persoon, die tegelijkertijd met beide belast is, als het ware telkens van het een naar het ander moet overstappen en er gemakkelijk toe komt, aan het schermboschbelang te weinig tijd in te ruimen.

Door de splitsing van belangen kunnen zoowel de beheerders als de leiders hun volle werkkracht en aandacht op het hun speciaal toegewezen belang richten, waarvan beide beheersbelangen profiteeren.

De onvermijdelijke onderbrenging van een deel van het djatiboschareaal bij den dienst der Wildhoutbosschen en ook — doch in geringer mate — omgekeerd een deel van het in stand te houden Wildhoutboschareaal bij het Djatibedrijf, brengt — vooral op administratief gebied — eenige moeilijkheden mede, welke evenwel zoo goed mogelijk worden opgelost.

Het D j a t i b e d r ij f werd in verslagjaar nog niet tot een Landsbedrijf in den zin der Bedrijvenwet aangewezen.

In de tweede helft van verslagjaar werd door dit bedrijf een aantal v e r k o o p p l a a t s e n opgericht in bevolkingscentra ter verruiming van den afzet en voorziening van de verder van de bosschen wonende inheemsche bevolking tegen matigen prijs van dunningshout en hout van minder kwaliteit, benevens brandhout en houtskool.

De resultaten zijn thans nog niet te beoordeelen doch het

tot dusver bereikte geeft wel hoop, dat hierdoor aan een bestaande behoefte wordt tegemoetgekomen; de hoogte der vrachttarieven is daarbij een zeer voorname factor.

Bij den Technischen dienst van het Djatibedrijf werd te Salatiga een ontwerpafdeeling ingesteld; op het eind van verslagjaar bestonden bij den Technischen dienst, behalve deze afdeeling, 4 secties.

In de laatste maanden van 1930 werd een voorloopig begin gemaakt met de organisatie van een cultuurafdeeling; aan de opstandsstatistiek werd voortgewerkt; de bedrijfsplannen konden voor de jaren 1929 en 1930 aan de hand van de voor die statistiek verzamelde gegevens worden bijgewerkt.

Als proef werd begonnen met den uitbouw van enkele concentratiepunten voor personeel, nl. te Saradan, Djapah (Blora) en Soembermiri (Djombang); het overplaatsen van woningen bleek daarbij echter duur te zijn. De concentratie van het personeel had een gunstig resultaat, vooral op boschpolitioneel gebied. In vele beheerseenheden verzetten de groote afstanden zich echter tegen concentratie, zoodat met geringere samentrekking genoegen moet worden genomen.

Gebleken is, dat specialisatie van het personeel zich voorshands niet verder behoeft uit te strekken dan tot het mantri-personeel; deze specialisatie leverde voor de boschbescherming reeds goede resultaten op.

Ook door de uitbreiding van het personeel in particulier verband, waardoor het gehalte van het bewakingspersoneel verbeterd kon worden, verbeterde de bewaking der djatibosschen.

Bij den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera werd in meerdere boschdistricten een aanvang gemaakt met het verzamelen van gegevens voor het opstellen van boschreserveeringsplannen; in enkele met het samenstellen van begroeiïngskaarten en daarbij behoorende meer nauwkeurige complexgewijze beschrijvingen; in alle werd gewerkt aan de Inventarisatie (beschrijving en kaarteering) van alle aanwezige cultures.

In totaal werd *f* 411.484.— (vorig jaar *f* 75.130.—) uit-

gegeven voor afkoop van grondrechten, vnl. in het bd. Pekalongan (uitbreiding met 6394 ha, waarvan 6037 ha afgekocht), in het id. Kedoe (1836 ha), Lawoe-Ponorogo (6000 ha, in het bovenstroomgebied van de Madioenrivier) en Oost-Brantas (uitbreiding 2460 ha, waarvan 853 ha afgekocht).

De reserve in het rechter Pemaligebied (bd. Pekalongan) zal waarschijnlijk in 1931 gereed komen en in oppervlakte weinig afwijken van de in het bekende Pemalirapport aangegevene; in het linker Pemaligebied is echter nog zeer veel te doen.

In de boschdistricten Bantam en West-Preanger vond uitbreiding van de boschreserve plaats door afkoop van particuliere landerijen, terwijl met de erfpachters op het Idjenplateau onderhandelingen werden gevoerd over een ruilverkaveling.

Aan de formatie van de boschpolitie bij den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera werd een niet onbelangrijke uitbreiding gegeven in verband met de bescherming tegen brand en onwettige ontginning.

Zoowel bij de brandbescherming als bij het tegengaan van clandestiene ontginning werd allerwege groote medewerking van het B.B. ondervonden, bij den eerst-bedoelden maatregel ook van de veldpolitie; de hulp van militairen behoefde in verslagjaar niet te worden ingeroepen.

Bij de Telomojoramp in Mei 1930 werd het sinds de vorige ramp opgekomen secundaire bosch geheel weggevaagd; de toestand blijft ter plaatse bij voortduring dreigend.

Bij de Merapiramp in December '30 hadden areaal en gesteldheid der bosschen in Solo en Djocja veel te lijden; beide ondergingen groote verandering.

De natuurlijke herbossching en aanplant werden over groote uitgestrektheden verschroeid of door valwinden en aschregens tegen den grond geslagen zonder evenwel gedood te worden. De afspoeling van zand en puin, welke de laatste 10 jaar reeds zeer verminderde, is wederom sterk toegenomen.

Voor de bewaking van de uitgestrekte, binnen de bosschen gelegen Natuurmonumenten (40956 ha binnen de i.s. t. h. en 87200 ha binnen de niet i. st. t. h. bosschen) wordt sterk het gemis van voldoende bewakingspersoneel gevoeld.

In verslagjaar genoot het bd. Pasoeroean de eer, bezocht te worden door Z. E. den Gouverneur-Generaal, die bijzonder belang stelde in de herbebosschingen op den Tengger ten behoeve van de watervoorziening.

Voor de Buitengewesten kwam ook in verslagjaar nog geen Boschordonnantie en daarop aansluitend Boschdienstreglement tot stand.

In het begin van verslagjaar betuigde de Regeering instemming met het voorstel van den Directeur van B.B. om het in 1927 ingediende ontwerp-reglement in afwachting van de principieële beslissing op het advies van de bij GB. van 16 Mei 1928 No. 17 ingestelde Agrarische Commissie voorloopig niet verder in behandeling te nemen. Op genoemd advies zelf, uitgebracht in begin 1930, werd door de Regeering nog geen beslissing genomen.

Ook tegen de tot standkoming van gewestelijke verordeningen, verband houdend met de ordonnantie van 12 Mei 1927 No. 8 A (Stbld. 1927 No. 283), kwamen nieuwe bezwaren van principieëlen aard naar voren. Volgens het Dept. van Justitie toch konden dergelijke gewestelijke verordeningen alleen worden ingevoerd in gewesten, waarin ten aanzien van het ontginningsrecht reeds bij algemeene verordening (ingevolge art. 7 van het Agrarische Besluit stbld. 1870 - 118) regelen waren gesteld.

In verband hiermede rees twijfel, of aanwijzing ter instandhouding van bosschen (óók een beperking van het ontginningsrecht) bij gouvernementsbesluit, wel juist was. Dientengevolge werd de aanwijzing als in stand te houden bosch van enkele, in Tapanoeli en Bangka gelegen en voor reserveering bestemde, complexen opgeschort.

Verslagjaar bracht dus geen oplossing voor bestaande moeilijkheden, zelfs traden nieuwe bezwaren op den voorgrond.

Gelukkig deed de Regeering tegen het eind van verslagjaar een voorloopige uitspraak inzake de toepassing van het bepaalde in Stbld. 1927 No. 283 en het in beheer geven van bosschen aan de Inlandsche rechtsgemeenschappen.

In de Lampongs werden de aanwijzingsbesluiten der beheers-

kringen in dier voege herzien, dat daarvan de ter in standhouding aangewezen en als zoodanig te bestemmen bosschen en de erfpachten bepaaldelijk werden uitgesloten; in Benkoelen werden voor boschreserveering in aanmerking komende terreinen alsnog aan de reeds aangewezen beheerskringen onttrokken.

Gezien de later noodzakelijke inkrimping was het geen nadeel, dat nog slechts gedeeltelijk uitvoering gegeven was aan de in 1930 bij de begrooting toegestane uitbreiding van de boschpolitieformatie.

De dienst der Boschinrichting breidde zijn bemoeienis met de bosschen in de Buitengewesten eenigszins uit; voor de vloedbosschen bij Bagan Si Api-Api zal een oogstplan en voor die van Riouw en Onderhoorigheden (51000 ha ter in standhouding aangewezen en voor inrichting bestemd) een werkplan worden opgesteld. Met de beschrijving van deze bosschen werd reeds begonnen.

In den aanvang van 1930 bestonden in de Buitengewesten 7 opnamekantoren, waaraan in verslagjaar 3 bijkantoren werden toegevoegd (Bengkalis bij T. pinang, Taroetoeng bij Fort de Kock en Kepahiang bij Palembang).

Hiervan werd één (Taroetoeng) zelfstandig en kwam dat te Bengkalis onder het kantoor Medan te staan, zoodat op ult. 1930 8 opnamekantoren met 2 bijkantoren bestonden.

Verkenningsmetingen werden vnl. verricht in Z.O. Borneo, Djambi, Palembang, de Toradjalanden en Noord Celebes.

Van def. inrichting der djatibosschen in den Oosthoek van Java werd voorloopig afgezien, in verband waarmede op 1 Januari 1930 een der djatiboschinrichtingssecties tijdelijk werd opgeheven.

Ook het opnamekantoor te Cheribon werd in Januari van verslagjaar opgeheven; behalve het Hoofdkantoor te Salatiga waren djati-opnamekantoren gevestigd te Salatiga, Blora en Madioen en wildhoutopname-kantoren te Salatiga, Madioen en Bondowoso.

Bij de vervaardiging en reproductie van kaarten werd met behulp van een fotografisch procédé, toegepast bij den Topografischen Dienst, een belangrijke besparing verkregen, terwijl

de resultaten van de reproductiewijze zeer geslaagd genoemd kunnen worden.

In verslagjaar werden weder twee houtvesterijen afgeleverd; het bedrijfsplan voor Bodjonegoro, hetwelk reeds in het vorig jaar gereed kwam, werd nl. in 1930 goedgekeurd, dat van Poerwakarta kwam in '30 gereed en werd in hetzelfde jaar goedgekeurd.

Bij het Djatibedrijf behoeven thans nog slechts de boschdistricten O. Toeban en G. Kidoel te worden ingericht.

Een bedrijfsplan voor de vloedbosschen bij Tjilatjap werd goedgekeurd ofschoon die bosschen nog niet definitief waren opgemeten. In 1930 werd daarmede echter aangevangen, evenals met de nauwkeurige opname van het bovenstroomgebied van de rivieren Tjiwidej en Tjisaroea in verband met het in genoemd gebied aangevangen hydrologisch onderzoek.

Het terreinwerk voor het bedrijfsplan van de in stand te houden wildhoutbosschen in het bd. Midden Preanger kwam in verslagjaar nagenoeg gereed, zoodat in 1931 met het opstellen van het bedrijfsplan kan worden aangevangen.

Ten slotte werd gewerkt aan het copiëeren van de Landbouwstatistiekkaart.

Door het Boschbouwproefstation werd naast de reeds bestaande, een groot aantal nieuwe proeven en onderzoekingen aangezet; in verslagjaar verscheen mededeeling No. 18 (Onderzoekingen over eenige physische eigenschappen van het hout van den djati en van de beide mahoniesoorten en De invloed van het ringen op de eigenschappen van het djatihout, vnl. op het scheuren daarvan) en de korte mededeelingen Nos. 17 en 18 (resp „Cultuurproeven met Acacia decurrens op Java" en „De djativerjonging in de houtvesterij Goendih").

Vooral ook de aanvang van een systematisch onderzoek naar de waterhuishouding in gebergtewildhoutbosch kan hier genoemd worden.

Een door den Directeur van het Boschbouwproefstation opgesteld algemeen werkplan voor die instelling werd goedgekeurd.

In Augustus 1930 verleende de Regeering machtiging tot den nieuwbouw van het Proefstation over te gaan; de eerste steen-

legging vond reeds op 27 Sept. d.a.v. plaats, eenige dagen vóór het aftreden als Hoofdinspecteur van den Heer Braat.

De Heer A. te Wechel, Professor aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, die in opdracht van de Nederlandsche Regeering een studiereis naar deze gewesten maakte, bezocht vele beheerseenheden alsmede de Opnamekantoren van den dienst der Boschinrichting op Java; Zijnhooggeleerde bezocht ook het Boschbouwproefstation en verschillende dienstkringen in de Buitengewesten.

Op ult. '29 was Java en Madoera verdeeld in 54 beheerseenheden, waarvan 31 houtvesterijen (alle houtvesterijen behalve Blitar) en 4 boschdistricten (Poerwakarta, Bodjonegoro, Oost-Toeban en G. Kidoel) tot het Djatibedrijf behoorden en 1 houtvesterij (Blitar) en 18 boschdistricten tot den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera.

De boschdistricten Poerwakarta en Bodjonegoro werden in 1930 houtvesterij; Bodjonegoro, vereenigd met de houtvesterij Dander, bij besluit van den Hoofdinspecteur van 29 Januari 1930 No. 665/H.I. m.i.v. 1 Februari d.a.v. tevens belangrijke eenheid, zoodat van de op ultimo 1930 aanwezige 53 beheerseenheden 33 houtvesterijen en 20 boschdistricten waren, waarvan 32 houtvesterijen en 2 boschdistricten (Oost-Toeban en G. Kidoel) tot het Djatibedrijf en 1 houtvesterij (Blitar) en 18 boschdistricten tot den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera behoorden.

In de Buitengewesten werd m.i.v. 1 October '30 de dienstkring Tapanoeli als zelfstandige dienstkring afgesplitst van den dk. Sumatra's Westkust, waarmede het aantal dienstkringen op 13 werd gebracht.

Enkele wijzigingen in de grenzen der beheerseenheden op Java en Madoera kwamen tot stand.

Zoo werd o.a. het G. Padan-gebied (11601 ha) afgescheiden van het boschdistrict Pandan-Lawoe-Ponorogo (hetwelk daarna den naam Lawoe-Ponorogo ontving) en verdeeld over de tot het Djatibedrijf behoorende houtvesterijen Bodjonegoro (6117 ha) en Saradan (5484 ha); het bij laatstgenoemde houtvesterij gevoegde G. Pandan gedeelte werd ingericht tegelijk met de

herziening van het definitieve bedrijfsplan dier houtvesterij.

Door de houtvesterij Kendal werden 1191 ha overgenomen van het boschdistrict Kedoe en door de houtvesterij Pati het in stand te houden wildhoutbosch van de id. Poerwodadi.

De voorgenomen grenswijziging tusschen de houtvesterij Pemalang en het boschdistrict Pekalongan kwam in verslagjaar nog niet tot stand.

Voorbereidingen werden getroffen voor de splitsing van de houtvesterij Goendih in 2 beheerseenheden en die van de houtvesterijen Kedoengdjati en Telawa samen in 3 nieuwe beheerseenheden (Semarang, Kedoengdjati en Telawa).

De over de geheele wereld heerschende malaise deed zich in verslagjaar geducht gevoelen, zoodat bij den afzet van de producten steeds meer moeilijkheden werden ondervonden en de inkomsten sterk teruglieper. Niet alleen werd de af te zetten hoeveelheid steeds kleiner, doch ook de te behalen prijzen liepen voortdurend verder terug. De productie werd dan ook aanzienlijk ingekrompen; zooveel mogelijk werd naar bezuiniging gestreefd.

Aan de Jaarverslagen over 1930 omtrent het beheer der in stand te houden wildhoutbosschen op den G. Merapi en den G. Merbaboe in Soerakarta en den Merapi in Djocjakarta, welke niet in het speciale verslag van den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera zijn verwerkt, alsmede aan de ontvangen gegevens aangaande het Mangkoenegorosche Boschwezen en de boschbouwwerkzaamheden op de particuliere P. en T. landen, wordt nog het volgende ontleend.

Soerakarta.

Op den Merapi (reg. Bojolali) werden 269 ha kale terreinen bij de boschreserve ingelijfd, waardoor deze een oppervlakte van 1602 ha verkreeg.

Op den G. Merapi liggen thans 108 ha (98 in reg. Klaten, 10 in reg. Bojolali) culturen, op den Merbaboe 68 ha (de jongste in Klaten van '23, in Bojolali allen van '24 en op den Merbaboe de jongste van '28).

In 1930 vond geen cultuuraanleg plaats aangezien de bestaande culturen nog te veel onderhoud behoefden.

Op den Merapi werden *f* 217.43, op den Merbaboe *f* 2465.98

cultuuronderhoudskosten uitgegeven. Voor onderhoud van boschgrenzen op beide bergen samen *f* 165.02 (Merapi *f* 97.75, Merbaboe *f* 67.27).

Als politiepersoneel in vasten dienst waren werkzaam 1 m.p. 1e kl. en 1 m.p. 2e kl.; verder waren 2 bewakingsmandoers voor den Merapi en ook 2 voor den Merbaboe aangesteld en gedurende de maanden Juli/November voor iederen berg 1 brandwaker.

De Merbaboebosschen hebben sterk van grassnijden te lijden. Behalve door de Merapiramp vond geen beschadiging door brand plaats.

De personeelsformatie bleef dezelfde als die in 29, de totale uitgaven beliepen *f* 7632.17.

Djocjakarta.

De uitgestrektheid van de op den G. Merapi gelegen bosschen (1610 ha), bleef ongewijzigd.

De begroeiing is zeer goed; 900 ha is bezet met steeds dichter en beter wordende spontane reboisatie, 340 ha bestaan uit cultures en de rest of 370 ha (waarvan ± 100 ha puinkegel van den vulkaan) is nog kaal. Hiervan komen nog 80 ha voor cultiveering in aanmerking.

In 1930 werden slechts 16 ha cultuur (in koeliedienst) aangelegd op de in 1928 aangekochte kale terreinen; de bestaande cultures werden onderhouden; de totale cultuuruitgaven bedroegen *f* 1993.35.

Het personeel bestond uit 1 mantri-boschpolitie en twee mandoers in tijdelijken dienst, gedurende Juli/October versterkt met 2 tijdelijke mandoers voor brandbewaking.

Groote diefstallen of beschadigingen kwamen evenmin als brand voor.

In verslagjaar werd een onderzoek ingesteld naar te bebosschen kale terreinen in de districten Nanggoelan en Pengasih, welk onderzoek in 1931 nog zal moeten worden voortgezet.

De totale uitgaven bedroegen *f* 4538.15.

Mangkoenegorosche Boschwezen.

De uitgestrektheid der bosschen en boschgronden werd met 900 ha uitgebreid tot 25275 ha, waarvan ca 7575 ha nog niet bebroscht en 9357 ha aanplant zijn.

Brand kwam slechts voor in 90 ha.

Aangeplant werd 168 ha djati, 893 ha wildhout (deels gemengd met djati) en 284 ha voorbouw, waardoor de totale oppervlakte der aanplantingen werd:
3865 ha djati;
4412 ha wildhout (deels gemengd met djati);
1080 ha voorbouw op zeer arme gronden.

Behalve de voorbouwcultuur, welke als „reliefwork" tijdens de periode van voedselschaarschte in het voorjaar beschouwd moet worden, werden de aanplantingen uitsluitend als contractcultuur zonder contractsom aangelegd.

Door leegkap werden verkregen 101 m^3 en 516 sm djatihout, door dunning en lichting 236 m^3.

Verkoop en verbruik bedroegen resp. 253 m^3 en 831 sm en 179 m^3.

In het grensgeschil met Madioen kreeg Soerakarta gelijk, zoodat het op betwist gebied staande bosch voor het Mn. Boschwezen behouden bleef.

Er werden in totaal 291 boschpolitiezaken voorgebracht, (voor diefstal 148, poging tot id. 15, bezit van clandestien hout 85, brand door schuld 10, veeweide 7 en clandestiene ontg. 1).

Boschbeheerder was W. Versluys, Opperhoutvester van den Lande à la suite, met een personeel van 3 opzieners (waarvan 2 landsdienaar), 4 mantris-boschpolitie en 40 boschwachters; in opleiding was 1 boschleerling.

Te Batoeretno werd een Gouvernementsverkoopplaats opgericht.

De ontvangsten van het M.N. Boschwezen bedroegen *f* 18313.—, de uitgaven *f* 99682.— (personeel *f* 49266.—, gewone uitgaven *f* 25482.— en buitengewone id. *f* 24934.—), zoodat het nadeelige saldo *f* 81369,— bedroeg.

Op de P. en T. landen werden in 1930 gekapt 11049 sm djatibrandhout, 1916 m^3 wildhout-timmerhout en 94039 sm wildhout brandhout.

Bij kampong Tjitalak werden 38 bw (27 ha) beplant met Poespa, Saninten, Baros, Hoeroe koening enz. benevens eenige segawe en djeundjing.

Ten zuiden van de S.S. halte Paboearan werden 110 bw (78 ha) beplant, nl. 62 met djati, 19 met groot- en kleinbladmahony, 30 met segawe en 1 met Aleurites mol.

2. Besluiten, Voorschriften en Boschwetgeving.

In verslagjaar kwam geen wijziging in de Boschordonnantie en het Boschdienstreglement voor Java en Madoera benevens het Personeelsreglement voor den Dienst van het Boschwezen.

In de „Voorwaarden voor benoembaarheid tot en opleiding voor de betrekking van adspirant-houtvester en de hoogere rangen bij den Dienst van het Boschwezen in Ned. Indië" werd bij Stbld. 1930 No. 355 in zooverre wijziging gebracht, dat de studietoelage van de candidaat-houtvesters werd teruggebracht van *f* 1000.— per jaar tot *f* 50.— 's maands.

In de tweede helft van verslagjaar werd ontdekt, dat de uit te vaardigen provinciale verordeningen tot bescherming van 's Lands bosschen geen wettige basis hadden om op te steunen, zoodat zij vooralsnog niet konden worden uitgevaardigd.

De verdeeling van Java en Madoera in houtvesterijen en boschdistricten, oorspronkelijk vastgesteld bij Bijblad 11845 en laatstelijk gewijzigd bij Bijblad 12138, onderging in den loop van verslagjaar meerdere malen wijziging (zie Bijbladen 12250, 12251, 12305, 12428 en 12429).

Verschillende, in de provincie Oost-Java gelegen in stand te houden wildhout-complexen werden bij Bijblad 12295 ter uitbreiding van het djatiboschgebied aangewezen.

Bij een 6 tal besluiten van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel werden op Java en Madoera wildhoutbosschen ter in standhouding aangewezen; slechts 3 beteekenen reserve-uitbreiding, de andere betreffen heraanwijzing in verband met de gewijzigde administratieve indeeling van Java en Madoera; ruim 2000 ha djatibosch bij Ponorogo werden als zoodanig afgeschreven en tot de in stand te houden wildhoutbosschen gebracht; mede hierdoor liep de djatiboschoppervlakte van den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera terug van 63036 ha tot 60704 ha.

Met ingang van 1 Januari 1931 (Stbld. 1930-428) trad de ontginningsordonnantie voor de provincie Midden-Java in werking.

Voor de Residentie Bali en Lombok kwam een boschbeschermingsverordening, als bedoeld in Stbld. 1927 No. 283, tot stand bij residentsbesluit van 19 Januari 1930, opgenomen in de Java'sche Crt. van 16 Mei 1930 No. 31; waarop uitvoeringsvoorschriften werden vastgesteld bij residentsbesluit van 19 Juni 1930 No. 752 L—1 g 9. Dit is sinds 15 October 1927 (datum in werkingtreding Stbld. 1927 - 283) de tweede boschbeschermingsverordening.

De boschbeschermingsordonnantie voor Singkel (Atjeh-Stbld. 1917 - 527) onderging bij Stbld. 1930 - 61 eene wijziging.

De voorstellen tot wijziging en aanvulling van het Panglongreglement waren nog in bewerking; de uitvoering van dit reglement in de residentie Djambi werd voorbereid.

Verschillende boschreserven en Natuurmonumenten werden in de Buitengewesten aangewezen.

Verschillende gedrukte dienstvoorschriften werden door den Hoofdinspecteur gewijzigd en aangevuld. Genoemd mogen worden de dienstvoorschriften Verstrekking en Eigen Gebruik (21e en 22e wijz.), Ongeregelde aankappen (6e t/m 8e wijz.) Boschpolitie (20e wijz.) en Archiefzaken (6e wijz.).

Bij besluit van den Hoofdinspecteur van 25 Juli 1930 No. 4342 H.I. werd o.m. het gedrukte dv. Geldzaken ingetrokken voor zoover en zoodra de daarin behandelde aangelegenheden reeds door de dienstvakhoofden geregeld waren en werden eenige algemeene regelen voor de geldverantwoording gegeven.

De hoofden der dienstonderdeelen gingen voort voor hun dienstvak (c.q. bedrijf) interne dienstvoorschriften uit te vaardigen en de bestaande, waar noodig, te herzien. Zoo werden bij den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera dienstvoorschriften uitgevaardigd betreffende: Inventariseering van Cultures, Aanleggen van areaalsregisters en bijbehoorende kaarten, Vaststelling en bijhouding van registers van grond
uitgifte en omtrent Afkoop van grondrechten ten behoeve van boschreserve-uitbreiding.

De besluiten van den Hoofdinspecteur van 2 en 15 Januari 1929 Nos. 25/H.I. en 326 H.I. tot overdracht van de bij hem berustende bevoegdheden tot benoeming, schorsing en ontslag van bepaalde categoriën van personeel op het bedrijfs- en de

dienstvakhoofden enz., werden buiten werking gesteld en vervangen door het besluit van 4 April 1930 No. 2165/H.I.

Bij besluit van 10 Juli 1930 No. 4011/H.I. werd een nieuw model vastgesteld voor de passenregisters.

Bij besluit van 1 December 1930 No. 6889/H.I. (Dv. No. 153) werd een nieuwe klasseindeeling van wildhout- en bamboesoorten op Java en Madoera vastgesteld; bij besluit van 1 December 1930 No. 6890/H.I. volgde de vaststelling van nieuwe tarieven voor de verstrekking van ongeoogste boschvoortbrengselen en den aankap op vergunning voor ieder ingezetene.

Het besluit van den dienstchef van 15 November 1926 No. 10164/H.I., waarbij machtiging tot exploitatie in eigen beheer van boschvoortbrengselen in de niet ingerichte in stand te houden wildhoutbosschen werd verleend, moest worden ingetrokken, aangezien die machtiging niet met het Boschdienstreglement 1928 was overeen te brengen; nieuwe machtigingen werden door den Hoofdinspecteur verleend.

3. Algemeen overzicht.

De weergesteldheid in 1930 week over het geheel niet veel van de normale af; de totale regenval in het djatiboschgebied was — behalve in het Goendihsche — iets lager dan het veeljarig gemiddelde. De droogte hield gelukkig slechts 4 - 5 maanden aan (tegen 6 tot 9 in '29). De boschbranden waren dan ook veel minder groot en hevig dan in het vorige jaar.

Hoewel er — tengevolge van een kleine secundaire droogteperiode — vrij veel moest worden ingeboet, kwamen de cultures de droogte toch goed door. De exploitatiewerkzaamheden ondervonden geen last van de weersomstandigheden; de gezondheidstoestand van het personeel was gunstig.

Slechts in Oost-Java duurde de droge tijd lang, hetgeen van invloed was op de brandbestrijding en de plantwerkzaamheden, zonder nochtans tot calamiteiten te voeren.

Van de 720.829 ha voor productie bestemde djatibosschen, in beheer bij het Djatibedrijf, verbrandden 11875 ha of 1.65%, hetgeen dus normaal is.

Vooral in de eenheden Indramajoe en Poerwakarta verbrandden wederom groote uitgestrektheden (resp. 4762 en 1934 ha

of samen 56% van de totale brandoppervlakte in de tot het Djatibedrijf behoorende djatibosschen), nl. 12.7 % harer boschoppervlakten. De overige 32 eenheden hadden slechts een percentage van ruim 0.7%.

Een groote verbetering viel te constateeren in de eenheid Bodjonegoro, eveneens in Ngawi, Padangan, Telawa, Tjiledoek en O. Toeban.

Ondanks de uitstekende medewerking van B.B. en veldpolitie, had de dienst der Wildhoutbosschen een tweetal zware branden te boeken, nl. 2000 ha op den Lawoe en rond 3000 ha op den Baloeran (vnl. alang² en graswildernis); Idjen- en Janghoogvlakten daarentegen bleven in verslagjaar voor brand gespaard.

De bescherming tegen brand en veeweide werd krachtig voortgezet; de ontsluiting der bergbosschen in den Oosthoek (Oost-Brantas, Pasoeroean, Probolinggo) en in de boschdistricten Lawoe c.a. en Wilis c.a., welke van groot belang is met het oog op de brandbestrijding, vorderde langzaam.

De politioneele toestand was niet ongunstig; het aantal geverbaliseerde boschdelicten bleef vrijwel gelijk aan dat in 1929.

In de wildhoutbosschen werd met kracht tegen de onwettige ontginning opgetreden.

Ook de uitoefening der aan de bevolking toegekende rechten moet steeds aandachtig in het oog worden gehouden; er is weinig toe noodig, ze tot misbruiken te doen ontaarden. Zoo baart de wijze, waarop het sprokkelrecht, vooral in het Malangsche, wordt uitgeoefend, nog steeds zeer veel zorg.

Tegengang van de uitroeiïng van in het wild levende diersoorten had de volle aandacht.

Ziekten en plagen breidden zich niet uit. Een boeboeksoort in levend jong djatihout *(Xyleborus destruens)* bleek echter een nieuwe te bestrijden vijand; deze schijnt reeds meer voor te komen dan wel wenschelijk is.

De oppervlakte van alle d j a t i b o s s c h e n op Java en Madoera bedroeg op het einde van verslagjaar rond 7 9 9 . 1 0 0 h a (eind '29 788.236 ha); (zie tabel I), welke oppervlakte op dezelfde wijze werd berekend als in 1929. In verslagjaar vond een vermeerdering met rond 10868 ha plaats, nl. bij het Djati-

bedrijf een ver m e e r dering van 13200 ha en bij den dienst der Wildhoutbosschen een ver m i n dering van 2332 ha.

Van de terreinen binnen de djatiboschgrenzen behoorden 735235 ha of ruim 92% tot het Djatibedrijf en 60704 ha of bijna 8% tot den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera, terwijl 698.526 ha (of 88% tegen 82% ult. '29) en 97413 ha (of 12% tegen 18% ult. '29) definitief resp. niet- of voorloopig waren ingericht (zonder mederekening der buiten de boschgrens gelegen terreinen).

De oppervlakte der in stand te houden wildhoutbosschen op Java en Madoera bedroeg op het einde van verslagjaar 1.665.175 ha tegen 1.648.862 ha op eind 1929. In verslagjaar vond dus een vermeerdering met rond 16313 ha plaats, nl. bij het Djatibedrijf met 7713 ha en met 8600 ha bij den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera; werkelijke boschreserveuitbreiding vond slechts plaats in de houtvesterij Poerwakarta en in de boschdistricten Bantam, West-Preanger, Pekalongan, Lawoe-Ponorogo en Oost-Brantas.

Van de in stand te houden Wildhoutbosschen behoorden 29437 ha tot het Djatibedrijf en de rest of 1.635.738 ha tot den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera.

De oppervlakte van de niet in stand te houden wildhoutbosschen op Java en Madoera wordt — voor zoover behoorende tot den dienst der wildhoutbosschen —, geschat op rond 577500 ha en voor zoover behoorende tot het Djatibedrijf, op 5000 ha, dus samen op 582.500 ha (ult. '29 572000 ha).

Zonder deze laatste mee te rekenen, kan de oppervlakte van 's Lands bosschen op Java en Madoera dus op rond 2.464.280 ha (ult. '29 ruim 2.437.000 ha) gesteld worden, waarvan rond 767.840 ha onder beheer van het Djatibedrijf en rond 1.696.440 ha onder beheer van den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera staan. Ongeveer 19% van de totale oppervlakte dezer eilanden wordt derhalve door 's Lands boschgebied ingekomen.

Binnen enkele jaren zullen de grenzen dezer in stand te houden bosschen (djati + wildhout) geheel geregeld en afgebakend zijn.

De totale *boschoppervlakte in de Buitengewesten* wordt, evenals in '29 (zeer globaal) getaxeerd op 121.247.000 ha, waarvan op eind verslagjaar 7.288.100 ha of bijna 4% van de totale oppervlakte (*niet* alleen de *boschoppervlakte*) van de Buitengewesten ter in standhouding waren aangewezen.

In de gesteldheid der bosschen kwam — afgezien van de plaatselijke veranderingen door de Telomojo- en Merapirampen — geen andere verandering dan de normale.

Langzaam maar zeker schrijdt de verbetering voort.

Bij het Djatibedrijf werden 9080 ha djati — en 157 ha wildhoutcultuur, samen 9237 ha cultuur aangelegd (in '29 8625 + 267 = 8892 ha) of 345 ha meer dan in het vorige jaar (zie tabel V).

In de houtvesterij Pemalang alleen kwamen 1022 ha djaticultuur tot stand, zoodat in de 3 jaren 1928 tot en met 1930 aldaar niet minder dan ± 2700 ha met djati beplant werden. Voor het overgrootste gedeelte betreft het hier omzetting van onproductief wildhout en struikgewas in djatibosch.

Bij den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera werden aangelegd in het:

djatiareaal	511 ha djati en	153 ha wildht., samen	644 ha;
wildhoutareaal	313 „ „ „	3854 „ „ „	4167 „
Totaal	824 ha djati en	4007 ha wildht., samen	4831 ha

(in '29 1120 + 3602 = 4722 ha).

Totaal werden door beide dienstonderdeelen dus aangelegd 9904 ha djati en 4164 ha wildhoutcultuur, samen 14068 ha cultuur (of 454 ha meer dan de 13614 ha aanleg '29). Telt men hierbij de in het Mangkoenegoro'sche gebied en op de P. en T. landen aangelegde cultures op, dan bedroeg de oppervlakte 15518 ha.

Waar de leegkap van blijvend boschareaal in 1930 bij het djatibedrijf ongeveer 6500 ha (in '29 8045 ha) en bij den dienst der Wildhoutbosschen ongeveer 491 ha djatiboschareaal (405 ha i.e.b. en 86 ha door tusschenkomst van aannemers) en 310 ha i.st.t.h. wildhoutboschareaal (124 ha i.e.b. en 186 ha d.t. van aannemers) totaal ongeveer 7300 ha bedroeg, werd in ver-

slagjaar dus een kleine 6800 ha extra aangeplant, hetgeen een groote vooruitgang in de gesteldheid der bosschen beteekent, aangezien deze extra aanplant plaatsvond op open- dan wel onvoldoend begroeide terreinen.

Als bijzonderheid worde hier vermeld, dat bij den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera bij de cultiveering ook aandacht werd geschonken aan de cultuur van *Aleurites montana* en *Fordii* (voor de zgn. Tung-olie), *Cinnamomum camphora* (voor kamfer), *Acacia decurrens* en Segawe (voor looibast), Sandel (voor reukhout en olie) en *Styrax benzoin* (voor benzoë). Zooals reeds werd vermeld, moest in de wildhoutcultures van eind '29 begin '30 door de sterk wisselende weersgesteldheid veel worden ingeboet.

In de Buitengewesten valt de aanleg van ruim 240 ha Pinuscultuur in den dienstkring Sumatra's Oostkust (Karo- en Simeloengoenhoogvlakten) te vermelden; op Moena werden voorts 90 en in Bone 20 ha djaticulturen aangelegd.

Bij het Djatibedrijf bestond bij de dunning geen noemenswaardige achterstand in oppervlakte; wel kon veel van het zwakkere product niet opgewerkt en afgezet worden in verband met de malaise. Van dunning — als zijnde een noodige verplegingsmaatregel — kan men daarom echter niet afzien.

Ook bij den dienst der Wildhoutbosschen bestond geen achterstand in de dunning der djaticultures, wèl bij de wildhoutcultures.

Voor deze laatste begint de dunning een vraagstuk te worden door gebrek aan — voor dat werk — geschikt personeel. Mede in verband met de veelsoortigheid dezer cultures, is dit nl. niet ieders werk.

Bij den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera leverden de dunningen een batig saldo van niet minder dan *f* 58700.—, in deze tijden een zeer goed resultaat.

In verslagjaar werden bij het Djatibedrijf vele railbanen aangelegd en verbeterd, aan de nieuwe stapelplaatsen Tjepoe en Saradan werd gewerkt en voor die te Djatirogo en Bodjonegoro werden terreinen ingekocht; op de stapelplaatsen Madioen,

Tajoe en Pati werden loodsen gebouwd, welke van veel belang zijn voor een goede bewaring van het hout.

In den opzet van de zagerij te Saradan kwam eenige wijziging, terwijl voor het opdoen van ervaring met de verzaging van ruw en onbekapt hout werd besloten tot inhuur van de B.P.M. zagerij te Tjepoe.

Tenslotte kan worden gewezen, op een proef, te nemen met twee Delhommeau-ovens voor houtverkoling.

Voor den Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera kan vermeld worden, dat het centrale kantoor te Malang (voor Inspecteur O. Java en 2 boschbeheerders), in verslagjaar gereed kwam.

De huisvesting bij dezen dienst, vooral van het lager technisch en boschpolitiepersoneel, laat nog veel te wenschen over; verbetering is dringend noodig.

Door de steeds scherper wordende economische depressie, werd het in verslagjaar steeds moeilijker, het hoofdproduct, het djati-exploitatiehout af te zetten, vooral in het laatste kwartaal.

Bij het Djatibedrijf ging men daarom in begin 1930 over tot kapverschuiving, terwijl in den loop van het jaar het kaptempo vertraagd werd en aanwijzingen gegeven werden tegen te groote voorraadtoename van bijzondere sortimenten en minderwaardig hout.

De geregelde kap van exploitatie djati timmerhout, (expl. i.e.b. + idem d.t. van aannemers) liep bij het Djatibedrijf van 387.100 m³ in '29 terug tot 285.700 m³ in '30, dus tot minder dan 75%; die van exploitatiebrandhout van 1.529.800 tot 875.700 sm, dus tot 57% van die in '29 (zie de tabellen II t/m IV).

De totaalkap (geregeld) van djati-timmerhout (expl. + dunning, i.e.b. en op andere wijze) liep bij het Djatibedrijf terug van rond 512.000 m³ in '29 tot rond 364.000 m³ in '30 of met 147.700 m³ (= 29%), het id. brandhout van rond 1.767.000 sm tot rond 967.000 sm of met 799.500 sm (= 45%).

Aan wildhout werden bij het Djatibedrijf in totaal gekapt 3000 m³ en 72.000 sm tegen 2600 m³ en 116.000 sm in '29.

De omzet van in eigen beheer geoogst product (expl. + dunning, incl. eigen gebruik), daalde van 427.623 m³ en 1.347.740 sm djatihout in '29 tot 306.800 m³ en 1.120.300 sm in '30, dus met rond 120.000 m³ en 227.000 sm; de op openbare vendutie met vendumeester behaalde prijs liep terug van *f* 41.11 in '29 tot *f* 34.65 per m³ in '30 en van *f* 3.01 per sm tot *f* 2.35.

In de maand September van verslagjaar volgde een tweede prijsinzinking (de eerste dateerde reeds van Augustus 1929); de limietoverschrijding viel van 31 op 8½%. Het minst gewild was ongenummerd hout; in perkoenpalen en kleine dwarsliggers ging vrijwel niets om, evenmin als in de dunnere sortimenten genummerd.

Dank zij de kapinkrimping waren de voorraden bekapt djatitimmerhout bij het Djatibedrijf bij den aanvang en op ultimo van verslagjaar ongeveer gelijk, die van het djatibrandhout aan het eind van het jaar 233.200 sm kleiner.

De kapachterstand in de V.J.H.M. arealen werd belangrijk ingehaald; te verwachten is, dat deze in den loop van '31 geheel tot een normalen achterstand zal worden teruggebracht.

Perceelen worden bij het Djatibedrijf niet meer uitgegeven. Behoudens verlengingen zal in 1933 het laatste perceel (Kalibodri) afloopen; eind 1930 werkten bij het bedrijf nog 6 pachtschatperceelen en 1 retributieperceel.

Bij den dienst der Wildhoutbosschen bleven de 2 pachtschatperceelen (djati) doorwerken en werd in verslagjaar een wildhoutpachtschatperceel (Tambakroejoeng in het bd. Midden-Preanger) uitgegeven voor een pachtsom van *f* 136.000.—.

Ook bij dezen dienst werd door exploitatie in eigen beheer (zonder dunning) belangrijk minder gekapt (behalve wildhouttimmerhout) dan in '29.

De oogst van wildhoutbrandhout door aannemers (aanbesteding en verkoop op stam) was echter hooger dan in 1929, terwijl de dunning minder timmer- en meer brandhout opleverde dan in '29, zoodat bij dezen dienst in totaal in 1930 werd ge-

oogst (geregeld, exploitatie + dunning, in eigen beheer en op andere wijze):

djatitimmerhout 16308 m^3 id. brandhout 99.197 sm (tegen resp. 19015 m^3 en 95.398 sm in 1929)
en wildhout „ 18743 m^3 id. brandhout 120.978 sm (tegen resp. 17604 m^3 en 125.381 sm in 1929).

Op geheel Java en Madoera werd door geregelden aankap derhalve in 1930 verkregen (expl. + dunning, i.e.b. en op andere wijze), rond 380.300 m^3 en 1.066.200 sm djati en 21.750 m^3 en 193.000 sm wildhout, waarvan door den Dienst van het Boschwezen in eigen beheer (expl. + dunning) rond 360.500 m^3 en 998.200 sm djati en 11450 m^3 en 180.387 sm wildhout.

Telt men hierbij de door het Mangkoenegoro'sche Boschwezen en de op de P. en T. landen gekapte houtmassa's op, dan verkrijgt men een totaalkap van 380.637 m^3 en 1.077.765 sm djati- en 23.666 m^3 en 287.039 sm wildhout.

De ongeregelde aankap had zoowel bij het Djatibedrijf als bij den dienst der Wildhoutbosschen weinig te beteekenen.

De uitvoer van djatihout van Java daalde van 35435 m^3 (waarvan 13592 m^3 dwarsliggers) in 1929 tot 26252 m^3 (waarvan 8494 m^3 dwarsliggers) in 1930.

De afzet van wildhoutbrandhout in West-Preanger liep achteruit door het gebruik van olie voor stook- en drooginrichtingen bij de theefabricatie.

De exploitatie der vloedbosschen liep in het Bataviasche mede achteruit in verband met kapbezwaren met het oog op malariabestrijding.

De bamboe-oogst in eigen beheer in den Oosthoek neemt toe in verband met de uitbreiding van de tabakscultuur in het Djembersche en de voorkeur bij de planters voor het Boschwezenproduct.

De zgn. „aankappen op last" blijken hoe langer hoe meer groote nadeelen te bezitten; langs de randen hebben vele boschreserven daardoor geleden.

Verkoop van perceeltjes hout op stam blijkt op vele plaatsen in een behoefte te voorzien.

Ook in de Buitengewesten leden zoowel de houthandel als de

handel in boschbijproducten ten zeerste door de algemeene prijsdaling en de verminderde afzetmogelijkheid.

Tegen eind 1930 trad ook in de panglongexploitatie, vnl. de timmerhoutexploitatie en vooral in Bengkalis, een scherpe reactie in, tengevolge waarvan de ontvangsten sterk terugliepen (van *f* 1.202.000.— in '29 tot rond *f* 990.000.— in '30).

Overal liepen kap en houtbeweging sterk achteruit, enkele bedrijven sloten, andere konden zich met moeite handhaven, transacties sprongen af en aangevangen exploitatie-werkzaamheden werden gestaakt.

Van levering van ijzerhout- en damarlaoet-dwarsliggers (resp. van Borneo en Sumatra) naar Zd. Afrika is niets gekomen, de SS levering van ijzerhouten dwarsliggers liep eind 1930 af, de vraag naar ijzerhouten decauvilleliggers voor suikerfabrieken liep sterk terug, zoodat de dwarsligger-exploitatie in de Buitengewesten voorloopig slechts voor zeer beperkt locaal gebruik van beteekenis zal zijn.

De ebbenhoututvoer uit Makassar liep met meer dan ⅓ deel van die van het vorige jaar terug,

De waarde van den rechtstreekschen uitvoer uit de Buitengewesten naar het buitenland bedroeg ruim 20.5 millioen gulden (waarvan rond 9.6 millioen voor hout) tegen 27.3 millioen (zonder houtskool en benzoë) in het voorafgaande jaar.

Vooral de uitvoer van harsen en rotan ging hard achteruit. Via Java werd nog voor rond *f* 1.750.000 uitgevoerd, zoodat de waarde van den totalen uitvoer van de Buitengewesten in 1930 rond *f* 22.250.000 bedroeg.

Na het voorgaande behoeft het geen verwondering te baren, dat de financieële resultaten over 1930 voor den geheelen Dienst van het Boschwezen allerongunstigst waren.

Inderdaad eindigde het verslagjaar met een, zij het gering, negatief saldo, een resultaat, hetwelk sinds tientallen jaren niet was voorgekomen.

Bij het Djatibedrijf (zie tabel VIII) waren de baten slechts *f* 13.735.573 (in '29 ruim *f* 20.584.000) en de lasten *f* 11.673.958 (in '29 ruim *f* 12.914.000), zoodat het v o o r d e e l i g e saldo slechts *f* 2.061.615 bedroeg (tegen *f* 7.670.000 in 1929).

De uitgaven daalden met 8, de inkomsten daarentegen met

33% ; de exploitatieuitgaven verminderden met 2 millioen gulden, de kapitaalsuitgaven stegen met 8 ton door den bouw van stapelplaatsen en den aanleg van railbanen en karrewegen.

Bij den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera stegen de uitgaven en verminderden de inkomsten (resp. met 4.53 en 5.65 ton), zoodat het nadeelig saldo van een kleine *f* 350.000.— in '29 opliep tot ruim *f* 1.367.000.— in 1930. (uitgaven in '30 *f* 2.718.596, in '29 *f* 2.264.922; inkomsten in '30 *f* 1.351.333 in '29 *f* 1.916.067).

De uitgavenvermeerdering was v.n.l. het gevolg van den afkoop van gronden, de inkomstendaling van de depressie.

Bij den dienst der bosschen in de Buitengewesten bleven de uitgaven (*f* 1.547.751.—) nagenoeg gelijk aan die in '29 (*f* 1.549.609.—) ; de inkomsten (*f* 2.103.460.—) bleven achter bij die in '29 (*f* 2.471.895.—), zoodat het voordeelig saldo (*f* 559.709.—) belangrijk lager was dan dat in '29 (*f* 922.286.—).

De restitutieposten van de Landschappen — welke in bovengenoemde inkomsten begrepen zijn — kwamen over 1930 echter ten bate van het Dept. van B.B, zoodat de inkomsten voor het Boschwezen ten rechte slechts *f* 1.938.048.— bedroegen en daarmede het voordeelige saldo teruggebracht moet worden tot *f* 390.297.—.

De vermindering van inkomsten was hier te wijten aan lagere panglonginkomsten in Bengkalis, geringer ontvangsten in Bangka en Zd. Sumatra en verminderde dwarsliggerlevering aan de SS uit de Z. en O. afd. van Borneo.

De dienst der Boschinrichting had aan uitgaven *f* 721.395.87 (in '29 *f* 676.754.—) en aan inkomsten *f* 3856.87 (in '29 *f* 4081.—), dus een nadeelig saldo van *f* 717.539.— (in '29 *f* 672.672.64) en het Boschbouwproefstation met *f* 217.708.— aan uitgaven (in '29 185.262) en *f* 703.— aan inkomsten (in '29 *f* 466.—), een nadeelig saldo van *f* 217.005.— (in '29 rond *f* 184.800.—).

Tenslotte waren de uitgaven van het Hoofdkantoor van den Dienst van het Boschwezen *f* 195.251 (in '29 *f* 196.936), de inkomsten *f* 17.189 (in '29 *f* 25.437.—) en het nadeelig saldo *f* 178.062.— (in '29 rond *f* 171.500.—), zoodat de geheele Dienst van het Boschwezen met *f* 17.074.660.— aan uitgaven

(in '29 *f* 17.787.700.—) en *f* 17.046.703.— aan inkomsten (in '29 *f* 25.002.173.—) sloot met een nadeelig saldo van *f* 27.957.— tegen een voordeelig saldo op ult. '29 van een kleine *f* 7.214.500.—.

In aanmerking moet daarbij echter worden genomen, dat de restitutieposten van de landschappen in de Buitengewesten (een bedrag van *f* 165.412.—), waarvoor de uitgaven geheel ten laste van de begrooting van het Boschwezen bleven, als steeds ten goede kwamen aan de B.B. begrooting, zoodat feitelijk het saldo tot een bedrag van *f* 165.412.— — *f* 27.957.— = *f* 137.455.— voordeelig was.

Aan den Dienstchef, den Heer Ch. G. S. Braat, werd bij G.B. van 21 Juli 1930 No. 1 m.i.v. 2 October 1930 eervol ontslag uit 's Lands dienst verleend, zulks onder dankbetuiging voor de aan den Lande bewezen langdurige en goede diensten; bij dezelfde beschikking werd Dr. H. ten Oever tot opvolger benoemd, die als zoodanig op 2 October den dienst aanvaardde.

Bij G.B. van 10 April 1930 No. 13 werd de Heer A. Los, tw. Hoofd van de Handelsafdeeling bij het Djatibedrijf tot Hoofd van het Djatibedrijf benoemd, bij G.B. van 18 Sept. 1930 No. 47 de Heer G. D. W. Nieuwenhuijs, Inspecteur bij den Dienst v/h B.W. m.i.v. 2 October 1930 tot Hoofd van den dienst der Boschinrichting.

Het Hoofd van den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera, de Heer S. Lugt, ging begin Juli 1930 met buitenlandsch verlof (sedert met pensioen); zijn betrekking werd m.i.v. 2 Juli td. waargenomen door den Heer C. Brandts Buys (G.B. 15-4-'30 No. 24).

Evenals in 1929 werd in verslagjaar afgezien van benoeming van een Inspecteur bij den dienst der Wildhoutbosschen voor West-Java, wiens functie door het dienstvakhoofd werd waargenomen, welke toestand op den duur echter onhoudbaar is.

Tot Inspecteur werd benoemd de Heer J. van Roosendael (G.B. 26-11-'30 No. 83), tot Hoofd van de Handelsafdeeling van het Djatibedrijf, Dr. J. H. Becking, tw. Inspecteur (G.B. 22-5-'30 No. 32) en tijdelijk belast met de waarneming van de betrekking van Insp. bij den Dienst v/h B.W. de Heeren

W. A. Zijp (G.B. 27-9-'30 No. 4) en B. J. Grutterink (G.B. 25-8-'30 No. 7).

Vier houtvesters werden benoemd tot opperhoutvester.

In 1930 werden 10 buitenlandsche en 1 Hollandsche houtvester (overgegaan van 's Lands Caoutchoucbedrijf) in tijdelijken dienst aangenomen en leverde Wageningen 3 nieuwe houtvesters af.

Een technisch ingenieur werd benoemd tot ingenieur 3e kl.

De kleine zilveren ster voor trouw en verdienste werd toegekend aan 8 opzichters 1e kl. en 1 schrijver 1e klas.

Ultimo 1930 (zie tabel VII) waren bij het Djatibedrijf werkzaam 1355 personen in vasten dienst, 2126 in particulier verband, (zonder postloopers en wakers) 1161 personen in tijdelijken dienst tegen resp. 1451, 823 en $\left(\frac{\text{zonder}}{\text{met}}\right.$ postloopers en wakers) $\frac{1966}{2500}$ in 1929.

De vermeerdering van personeel in particulier verband en td. personeel samengenomen (de laatste groep in '29 op 1966 personen aangenomen), bedroeg dus oogenschijnlijk 500 man.

In werkelijkheid was deze vermeerdering echter veel geringer, aangezien in de cijfers over '29 zeer vele tijdelijke werkkrachten niet werden opgenomen.

Bij den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera waren ult. 1930 voor de 19 beheerseenheden 18 beheerders beschikbaar (17 Ohtv. + 1 Htv.); slechts Kangean-Madoera had geen eigen beheerder.

Het personeel in vasten dienst bleef vrijwel stationair met uitzondering van het boschpolitiepersoneel, hetwelk van 426 tot 485 man werd uitgebreid.

In ambtelijk verband waren werkzaam 745 personen; de personeelsuitgaven bedroegen 33% der totaaluitgaven.

Bij den dienst der bosschen in de Buitengewesten waren 334, bij dien der Boschinrichting 302, bij het Boschbouwproefstation 49 personen, waarvan 1 Directeur en 10 wetenschappelijke medewerkers, op het Hoofdkantoor behalve den Hoofdinspecteur, Chef van den Dienst, 1 Hoofd van de administratie, 3 technische en 2 niet-technische gegradueerde ambtenaren en 40 man

administratief en verder personeel in ambtelijk verband werkzaam.

In totaal bestond het personeel van den Dienst van het Boschwezen einde 1930 uit 2832 personen in vasten dienst en 2126 in particulier verband, samen 4958 personen, benevens het td. personeel.

De Hoofdinspecteur,

Hoofd van den Dienst van het Boschwezen.

H. TEN OEVER.

Tabel I. Totale oppervlakte boschgebied in ha einde 1930 onder beheer van den Dienst van het Boschwezen [1]).

		Java en Madoera					Buitengewesten		
		djatibosschen		i. st. t. h. wildh. b.		niet i. st. t. h. wildhoutbosch (taxatie)	ter i. st. h. aangewezen proc. verb. grensreg.		globale taxatie overige bosschen.
		binnen boschgrens	buiten boschgrens	binnen boschgrens	buiten boschgrens (onprod. terr. alsstpl. erven, wegen enz.)		goedgek.	nog niet goedgek.	
def. ing.	Djb.	681.653	3141	—	—	—	—	—	—
	Dwh.	16.873[3])	[2])	21140	[2])	—	—	—	—
Totaal. . .		698.526	3141	21140	[2])	—	—	—	—
nog niet def. ing.	Djb.	53.582[4])	24	29437	—	5000	—	—	—
	Dwh.	43.831	[2])	1614598	[2])	577500	—	—	—
	B. G.	—	—	—	—	..	896.100	6.392.000	113.958.900
Totaal. . .		97.413	24	1.644.035	[2])	582.500	896.100	6.392.000	113.958.900
Totaal Generaal		795.939	3165	1.665.175	[2])	582.500	896.100	6.392.000	113.958.900
Tot. J. M.	Djb.	735.235	3165	29.437	—	Totaal			
		738.400		29.437		767.837			
	Dwh.	60.704	[2])	1.635.738	[2])				
		60.704		1.635.738		1.696.442			
Tot. Gen. J. en M. . .		799.104		1.665.175		2.464.279			

[1]) Voor de verdeeling over de beheerseenheden zie Staat 1 Djb.
„ 1a Dwh,
„ 1 B. G.
„ 3 t/m 5 Inr. Kebonhardjo is i.p.v. voor 15013 ha meegerekend voor 15038 ha cfm. Djb., hoewel noot [2]) in staat 5 Inr. juist is; de uitkomsten zijn dus 25 ha hooger dan bij de Inr.

[2]) Bij Dwh. zijn overal de terreinen buiten de boschgrens weggelaten:
[3]) Blitar.
[4]) G. Kidoel 13273, O. Toeban 27517, Bodjonegoro 6117, Kendal 1191 en Saradan 5484.

TABEL II. **Totale Kap op Java en Madoera in 1930.**

Omschrijving	Djatihout Timmer-hout m^3	Djatihout Brandhout sm	Wildhout Timmer-hout m^3	Wildhout Brandhout sm	Houtskool quintalen à 100 kg	Basten quintalen à 100 kg	Bamboes stuks
I. Door geregelden aankap.							
A. In eigen beheer:							
1 exploitatie (kaalkap, uitkap, zuivering, plentering enz. en toev. aank.)							
a Djatibedrijf	268.484	808.014	2.859	57.782	66.653	6 038	40.725
b Dienst der Wildh. b. J. M.	11.849	65.688	8.275	96.993	16.118	855	3.965.275
2 dunning							
a Djatibedrijf	78.318	91.335	133	13.664	2.058	90	—
b Dienst der Wildh. b. J. M.	1.825	33.186	183	11.948	2.906	218	803
1 + 2 Djb	346.802	899.349	2.992	71.446	68.711	6.128	40.725
1 + 2 Dwh	13.675	98.874	8.458	108.941	19.025	1.074	3.966.078
Totaal in eigen beheer A	360.477	998.223	11.450	180.387	87.736	7.202	4.006.803
B. Door derden gekapt:							
1 in boschperceelen							
a Djb	17.158	67.635	—	579	28	—	—
b Dwh	2.633	323	2.207	414	355	—	—
2 in zgn, verkoopen op stam							
a Djb	—	—	—	—	—	—	—
b Dwh	—	—	8.078	11.623	12	—	—
1 + 2 Djb	17.158	67.635	—	579	28	—	—
1 + 2 Dwh	2.633	323	10.285[1])	12.037	367	—	—
Totaal door derden gekapt B	19.791	67.958	10.285	12.616	395	—	—
A + B Djb	363.960	966.984	2.992	72.025	68.739	6.128	40.725
A + B Dwh	16.308	99.197	18.743	120.978	19.392	1.074	3.966.078
Totaal door geregelden aankap I	380.268	1.066.181	21.735	193.003	88.131	7.202	4.006.803
II. Door ongeregelden aankap (aankap op last, op vergunning)							
a Djb	—	—	16	458	—	—	8.000
b Dwh	804	—	1.423	4.217	263	—	9.638[2])
Totaal door ongeregelden aankap II	804	—	1.442	4.675	263	—	17.638
I + II Djb	363.960	966.984	3.008	72.484	68.739	6.128	48.725
I + II Dwh	17.112	99.197	20.170	125.195	19.656	1.074	3.975.716
Totaal Generaal I + II	381.072	1.066.181	23.178	197.679	88.395	7.202	4 024.441

[1]) Bovendien werd in het perceel Noord-Kantjana in Midden-Preanger ten behoeve van de triplexkistenfabriek

OVERZICHT van de beweging der Productenvoorraden door exploitatie in eigen beheer (incl. dunning) bij het Djatibedrijf / den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera in 1930.

DJATIHOUT

OMSCHRIJVING		Werkhout Genummerd Onbekapt	Werkhout Genummerd Rond	Werkhout Genummerd Kantrecht	Werkhout Ongenummerd Onbekapt	Werkhout Ongenummerd Rond	Werkhout Ongenummerd Kantrecht	Werkhout Totaal	Brandhout Kl. I	Brandhout Kl. II	Brandhout Totaal	Houtskool
		Kubieke meters							sm			kg
Voorraad op eind 1929	djb.	11714	30451	6029	37832	11175	19209	116411	211475	334129	545604	615478
	dw.	2073	3265	368	1155	358	291	7511	14105	13327	27432	9305
	Totaal	13787	33716	6397	38987	11533	19500	123922	225580	347456	573036	624783
Vermeerdering gedurende 1930: Aankap	djb.	30804	130549	28844	90148	29917	36539	346802	376979	522370	899349	310415
	dw.	849	7813	1222	2940	559	289	13675	70911	27963	98874	20135
	Totaal	31653	138362	30066	93088	30476	36828	360477	447890	550333	998223	330550
Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking, Sortimentswijziging, overstapelen enz.	djb.	3650	20497	10521	38573	9349	42134	124726	193201	156636	349837	102464
	dw.	8	58	20	299	4	35	427	629	5164	5793	98
	Totaal	3658	20555	10541	38872	9353	42169	125153	193830	161800	355630	102562
Totaal	djb.	46169	181498	45395	166554	50441	97883	587940	781655	1013135	1794790	1028357
	dw.	2931	11136	1611	4395	922	616	21614	85645	46454	132099	29538
	Totaal	49100	192634	47006	170949	51363	98499	609554	867300	1059589	1926889	1057895
Vermindering door: Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking, Sortimentswijziging, overstapelen enz.	djb.	23946	20959	7764	62729	12578	34379	162355	192617	169464	362081	134267
	dw.	341	12	1	133	63	7	560	3482	2349	5831	1267
	Totaal	24287	20971	7765	62862	12641	34386	162915	196099	171813	367912	135534
Totaal beschikbaar	djb.	22223	160539	37631	103825	37864	63504	425585	589041	843671	1432711	894090
	dw.	2590	11124	1609	4261	859	608	21053	82163	44105	126268	28271
	Totaal	24813	171663	39240	108086	38722	64112	446638	671204	887776	1558979	922361
Vermindering gedurende 1930: Vejahomacontract	djb.	8	22932	9352	—	4896	13757	50945	74966	174906	249872	—
Overeenkomsten van onderhandschen afstand op langen termijn	djb.	—	13433	2036	—	1211	1317	17998	—	—	—	—
De met de Vejahoma afgesloten Z.A. dwarsliggers-leveringen	djb.	—	—	—	—	—	807	807	—	—	—	—
Openbare verkoop met vendumeester	djb.	613	82238	15248	4877	17184	4106	124265	119748	14077	133825	—
	dw.	492	2563	619	108	—	152	3936	—	20	20	—
	Totaal	1105	84801	15867	4985	17184	4258	128201	119748	14097	133845	—
Kleine venduties	djb.	420	1194	595	952	468	434	4063	6832	1544	8376	—
	dw.	458	868	42	295	195	9	1870	3577	6053	9630	—
	Totaal	878	2062	637	1247	663	443	5933	10409	7597	18006	—
Bevolkingsvenduties	djb.	916	330	205	2354	1222	270	5297	23036	14	23050	—
Contractueele onderhandsche voorverkoop op kort crediet	djb.	—	—	—	—	—	388	388	—	4333	4333	—
Onderhandsche voorverkoop aan Spoor- en Tramwegen	djb.	—	—	—	—	5	686	691	14768	284245	299013	—
	dw.	—	—	—	—	—	—	—	—	2009	2009	—
	Totaal	—	—	—	—	5	686	691	14768	286254	301022	—
Incidenteele onderhandsche verkoop (incl. mijnord.)	djb.	7751	3456	1843	49992	1515	7841	72397	202104	38027	240131	449775
	dw.	1187	442	303	2285	119	109	4448	56861	20934	77795	16498
	Totaal	8938	3898	2146	52277	1634	7950	76845	258965	58961	317926	466273
Verstrekking aan S.S. (regularisatie)	djb.	—	—	—	—	—	6558	6558	—	136087	136087	—
	dw.	—	—	—	—	—	26	26	—	—	—	—
	Totaal	—	—	—	—	—	6584	6584	—	136087	136087	—
Verstrekking aan Landsdiensten, andere dan S.S. (regularisatie)	djb.	9	333	18	41	126	606	1133	2016	6018	8034	—
	dw.	—	—	—	—	—	—	—	1753	74	1827	—
	Totaal	9	333	18	41	126	606	1133	3769	6092	9861	—
Verstrekking aan andere openbare diensten (betaling)	djb.	—	—	—	3	—	—	3	672	—	672	—
	dw.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Totaal	—	—	—	3	—	—	3	672	—	672	—
Verstrekking voor desawerken ten algemeenen nutte (regularisatie)	djb.	29	439	212	763	90	49	1582	—	—	—	—
	dw.	41	320	98	114	33	8	617	—	—	—	—
	Totaal	70	759	310	877	123	57	2199	—	—	—	—
Verstrekking voor desawerken (betaling)	djb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	dw.	—	—	10	16	15	—	42	—	—	—	—
	Totaal	—	—	10	16	15	—	42	—	—	—	—
Eigen gebruik	djb.	622	1263	624	4981	2773	10406	20668	16593	308	16901	46223
	dw.	55	39	23	223	14	14	370	103	160	263	—
	Totaal	677	1302	647	5204	2787	10420	21038	16696	468	17164	46223
Totale vermindering	djb.	10368	125618	30134	63962	29490	47223	306794	460736	659559	1120296	495998
	dw.	2236	4235	1097	3044	378	320	11313	62294	29250	91544	16498
	Totaal	12604	129853	31231	67006	29868	47543	318107	523030	688809	1211840	512496
Totale voorraad op eind 1930	djb.	11855	34921	7498	39863	8374	16281	118791	128303	184111	312415	398092
	dw.	354	6888	512	1217	480	287	9740	19869	14855	34724	11773
	Totaal	12209	41809	8010	41080	8854	16568	128531	148172	198966	347139	409865

WILDHOUT / Andere boschvoortbrengselen

OMSCHRIJVING		Werkhout Gunummerd Onbekapt	Werkhout Gunummerd Rond	Werkhout Gunummerd Kantrecht	Werkhout Ongenummerd Onbekapt	Werkhout Ongenummerd Rond	Werkhout Ongenummerd Kantrecht	Werkhout Totaal	Brandhout Kl. I	Brandhout Kl. II	Brandhout Totaal	Houtskool	Andere boschvoortbrengselen Basten	Andere boschvoortbrengselen Bamboes
		Kubieke meters							sm			kg	kg	st.
Voorraad op eind 1929	djb.	244	260	118	13	62	28	725	11075	15702	26777	3052731	226667	241
	dw.	7	27	1080	—	73	129	1318	3850	4694	8544	225491	22367	244168
	Totaal	251	287	1198	13	135	157	2043	14925	20396	35321	3278222	249034	244409
Vermeerdering gedurende 1930: Aankap	djb.	447	1023	1001	160	26	335	2992	69927	1519	71446	6560724	612788	40725
	dw.	2797	179	2986	1545	246	702	8450	37886	71055	108941	1882398	107417	3966078
	Totaal	3244	1202	3987	1705	272	1037	11450	107813	72574	180387	8443122	720205	4006803
Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking, Sortimentswijziging, overstapelen enz.	djb.	47	200	13	23	—	14	297	15682	3655	19337	1548895	27173	—
	dw.	1	—	46	75	7	46	178	4580	6117	10697	54143	246	2445
	Totaal	48	200	59	98	7	60	475	20262	9772	30034	1603038	27419	2445
Totaal	djb.	738	1483	1132	196	88	377	4014	96684	20876	117560	11162350	866629	40966
	dw.	2807	206	4114	1621	327	878	9955	46316	81866	128182	2162032	130030	4212691
	Totaal	3545	1689	5246	1817	415	1255	13969	143001	102743	245744	13324381	996659	4253657
Vermindering door: Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking, Sortimentswijziging, overstapelen enz.	djb.	157	201	13	22	5	3	401	18287	13101	31388	705884	228661	—
	dw.	1	10	137	24	49	15	238	4533	6613	11146	30287	28140	2530
	Totaal	158	211	150	46	54	18	639	22820	19714	42534	736171	256801	2530
Totaal beschikbaar	djb.	581	1282	1120	175	82	374	3613	78397	7775	86172	10456466	637968	40966
	dw.	2806	196	3976	1596	278	863	9717	41783	75253	117036	2131745	101890	4210161
	Totaal	3387	1478	5096	1771	361	1237	13330	120180	83028	203208	12588211	739858	4251127
Vermindering gedurende 1930: Vejahomacontract	djb.	—	—	—	—	—	—	—	19	—	19	—	—	—
Overeenkomsten van onderhandschen afstand op langen termijn	djb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
De met de Vejahoma afgesloten Z.A. dwarsliggers-leveringen	djb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Openbare verkoop met vendumeester	djb.	2	22	97	12	3	60	196	10758	1306	12064	739179	—	—
	dw.	—	—	594	—	—	—	594	—	—	—	—	—	—
	Totaal	2	22	691	12	3	60	790	10758	1306	12064	739179	—	—
Kleine venduties	djb.	—	5	31	—	—	4	40	33	—	33	—	—	—
	dw.	15	—	213	137	—	7	374	122	146	268	—	—	—
	Totaal	15	5	244	137	—	11	414	155	146	301	—	—	—
Bevolkingsvenduties	djb.	—	0	0	0	—	1	2	2671	80	2751	1800	390	—
Contractueele onderhandsche voorverkoop op kort crediet	djb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Onderhandsche voorverkoop aan Spoor- en Tramwegen	djb.	—	196	—	—	—	—	196	—	—	—	4765	—	—
	dw.	—	—	—	—	—	—	—	1510	9098	10608	—	—	—
	Totaal	—	196	—	—	—	—	196	1510	9098	10608	4765	—	—
Incidenteele onderhandsche verkoop (incl. mijnord.)	djb.	319	754	849	103	30	251	2306	47751	5842	53594	7639168	171215	40375
	dw.	2746	169	1922	1023	271	655	6789	35004	60095	95099	1931752	34056	4041259
	Totaal	3065	923	2771	1126	301	906	9095	82755	65937	148693	9570920	205271	4081634
Verstrekking aan S.S. (regularisatie)	djb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	dw.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Totaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking aan Landsdiensten, andere dan S.S. (regularisatie)	djb.	—	69	1	—	—	—	70	—	—	—	7309	282973	—
	dw.	—	—	3	—	—	—	3	889	660	1549	—	—	—
	Totaal	—	69	4	—	—	—	73	889	660	1549	7309	282973	—
Verstrekking aan andere openbare diensten (betaling)	djb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	dw.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Totaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking voor desawerken ten algemeenen nutte (regularisatie)	djb.	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
	dw.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Totaal	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Verstrekking voor desawerken (betaling)	djb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	dw.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Totaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eigen gebruik	djb.	3	4	4	21	3	7	43	41	—	41	18666	—	275
	dw.	—	20	38	55	—	33	148	—	—	—	—	—	—
	Totaal	3	24	42	76	3	40	191	41	—	41	18666	—	275
Totale vermindering	djb.	328	1051	982	136	36	323	2857	61274	7228	68503	8410887	456320	40650
	dw.	2762	189	2770	1215	271	696	7909	37525	69999	107524	1931752	34056	4041259
	Totaal	3090	1240	3752	1351	307	1019	10766	98799	77227	176027	10342639	490376	4081909
Totale voorraad op eind 1930	djb.	254	230	138	38	46	52	757	17124	547	17671	2045579	181648	316
	dw.	44	5	1203	380	6	166	1806	4258	5254	9512	199993	67834	168902
	Totaal	298	235	1341	418	52	218	2563	21382	5801	27183	224572	249482	169218

TABEL IV.

TABEL IV.

Overzicht van de geoogste hoeveelheden timmerhout en brandh

Jaar	Leegkap, zuivering enz.												
	Geregelden kap.								Ongeregeld				
	Djatibedrijf				Dienst der wildhout-bosschen				Djatibedrijf				Dienst b
	Djati		Wildhout		Djati		Wildhout		Djati		Wildhout		Djat
	Timmerhout m³	Brandhout s.m.	Timmerhout m³	Brandhout s.m.	Timmerhout m³	Brandhout s.m.	Timmerhout m³	Brandhout s.m.	Timmerhout m³	Brandhout s.m.	Timmerhout m³	Brandhout s.m.	Timmerhout m³
1930	285642	875649	2859	58361	14483	66011	18560	109030	—	—	16	458	804
1929	387012	1529816	2501	95336	15495	71334	17356	121212	142	120	9	1308	1078
1928	315277	1157252	2161	86590	361	2194	30289	154887	2164	2252	20	189	1141
1927	292391	1079302	3035	65305	570	887	12724	136886	2116	1431	25	46	1018
1926	232497	902833	2186	51957	636	1050	8414	112404	2133	545	—	24	1424
1925	246117	1167998	1598	53490	1870	3150	7609	123218	1984	791	15	—	1052
1924	162987	721520	1240	28925	1659	3272	6693	89578	1554	559	2	12	720
1923	120138	773562	874	28842	638	2389	5489	97678	1495	165	14	—	652
1922	113651	690582	795	26825	749	3893	4735	100070	1593	255	—	—	1242
1921	252964	1324262	1499	35691	820	18907	15461	106562	2325	190	—	—	1246

[1]) De aandacht wordt erop gevestigd, dat de begrippen „Djatibedrijf" en „Dien
namen aangeduide begrippen na dat tijdstip. Zoo is o.m. de houtvesterij Blitar (m
bedrijf" overgegaan naar het „dienstonderdeel" „Dienst der wildhoutbosschen op Ja

bosschen van Java en Madoera in de jaren 1921 t/m 1930. [1])

…ut-	Dunning.								Gezamenlijk.			
	Djatibedrijf				Dienst der wildhout-bosschen				Djatihout		Wildhout	
…hout	Djati		Wildhout		Djati		Wildhout					
Brandhout s.m.	Timmerhout m³	Brandhout s.m.	Timmerhout m³	Brandhout s.m.	Timmerhout m³	Brandhout s.m.	Timmerhout m³	Brandhout s.m.	Timmerhout m³	Brandhout s.m.	Timmerhout m³	Brandhout s.m.
4217	78318	91335	133	13664	1825	33186	183	11948	381072	1066181	23178	197679
5605	124626	236641	113	20950	3520	24064	248	4169	531873	1861975	22596	248580
10542	102862	218507	422	22176	433	4684	466	6660	422240	1384891	36506	281046
10175	74632	177512	316	23304	572	3707	223	5261	371300	1262841	19165	240979
20342	59710	165596	44	8901	461	1751	349	3858	296864	1071776	13589	197486
22314	47832	195553	108	8965	1162	1840	517	2064	300017	1369332	13716	210051
33738	32426	124419	359	12521	36	94	160	4287	199382	849927	13066	169061
41131	21927	102671	149	5101	4	4	27	7051	144854	878791	10114	179803
38765	14371	58692	2	1264	—	—	61	396	131606	753554	10756	167320
38289	32175	103011	6	1130	995	1095	28	1107	290529	1447741	26330	182779

wildhoutbosschen" vóór 1 Januari 1929 niet worden gedekt door de met dezelfde
belangrijke djatihoutproductie) na 1 Januari 1929 van de „boekingseenheid" „Djati-
Madoera".

TABEL V.

Overzicht van den aanplant op Java en Madoera in de jaren 1921 t/m 1930.

Omschrijving	Djati ha	Wildhout ha	Totaal ha
In het djatibedrijf	9,080	157	9,237
Bij den dienst der Wildhoutbosschen	(dj. ar. 511	153	664
	(wi „ 313	3,854	4,167
Totaal in 1930	9,904	4,164	14,068
„ „ 1929	9,745	3,869	13,614
„ „ 1928	9,752	3,575	13,327
„ „ 1927	8,707	4,970	13,678
„ „ 1926	7,801	5,666	13,468
„ „ 1925	7,396	3,669	11,065
„ „ 1924	6,098	2,116	8,214
„ „ 1923	4,579	1,362	5,941
„ „ 1922	5,340	1,698	7,038
„ „ 1921	6,423	2,453	8,876

TABEL VI.

Uitvoer naar het buitenland gedurende het jaar 1930 van de belangrijkste boschproducten.

	Djati hout	Wildh n. a. g rond en ruw bekapt	Bezaagd hout	Ijzer hout	Ebben hout	Brand hout	Houtskool	Reukh. verfh. sandelh. wortelh. enz.	Rotan	Copal en damarsoorten	Djeloetoeng	Getah hangkang	Getah katiau	Getah pertjah	Tengkawangpitten	Bakaubast	Totaal
	m³	m³	m³	m³	m³	m³	ton										
Massa	27,974 [1])	378000	9930	190	5630	145452	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Waarde (in 1000 gulden)	2,747 [2])	5250	239	12	387	1278	1758	84	5225	5236	307	572	120	42	458	126	23,841
Gewicht (in 1000 kg.)	19,028 [3])	223350	5982	229	6783	101043	41794	106	39106	20265	2431	1050	495	109	3435	5965	—

[1]) Van Java 26252 m³
[2]) „ „ 2.633 × f 1000.—
[3]) „ „ 17.857 × 1000 kg.

TABEL VII.

TABEL VII.

Overzicht van het personeel in ambtelijk- (op tractementstaat) en particulier verband van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië op het einde van 1930 en in voorafgaande jaren.

BETREKKING	Hoofdkantoor van het Boschwezen	Djatibedrijf		Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera	Dienst der bosschen in de Buitengewesten	Dienst der Boschinrichting (incl. Opn. J. M en Bg.)	Boschbouwproefstation	Totaal dienstdoend personeel						Op het eind van 1930 waren met verlof, op wachtgeld, nonactief of voor herinnering
		ambtelijk	particulier					1930	1929	1928	1927	1926	1925	
Hoofdinspecteur, Hoofd v/d Dienst v/h Boschwezen	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	
Hoofd Djatibedrijf	—	1	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	
Hoofd Dienst Wildhoutbosschen op Java en Madoera	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	
Adviseur v/d Dienst der bosschen in de Buitengewesten	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	
Hoofd Dienst Boschinrichting	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	
Directeur v/h Boschbouwproefstation	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	1	
Inspecteur	—	4	—	1	1	—	—	6	6	8	8	8	7	
Hoofd Techn. Dienst Djatibedrijf	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	
Hoofd Afdeeling Handel	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	
Hoofd der Administr. v/h Boschwezen	1	—	—	.	—	—	—	1	1	1	1	1	1	
„ „ „ „ Djatibedrijf	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	
Totaal voor leiding en Inspectie v/d Dienst	2	8	—	2	2	1	1	16	16	13	11	11	10	
Opperhoutvester:														
Op Kantoor	2	1	—	1	1	1	6	12	12	—	—	—	—	
Bij den T.D. Djatibedrijf	—	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	
Bij de Afd. Handel	—	2	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	
In de beheerseenh. of Inr. sectie	—	29	1	17	14	3	—	63	60	—	—	—	—	
Totaal Opperhoutvester	2	35	1	18	15	4	6	80	73	74	66	71	71	
Houtvester:														
Op Kantoor	1	—	—	—	—	—	3	4	4	—	—	—	—	
Bij den T.D. Djatibedrijf	—	3	—	—	—	—	—	3	4	—	—	—	—	
Bij de Afd. Handel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
In de beheerseenh. of Inr. sectie	[illegible]	19	[illegible]	7	15	5	—	46	33	—	—	—	—	

Adm. C.S. Tjepoe en Saradan	—	—	2	—	—	—	—	—	1[1])	—	—	—	—
Ambtenaar voor Handelszaken	—	1	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1
Handelsvertegenwoordiger	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hoofd opnemingsafd.	—	—	—	—	—	2	—	2	2	2	2	1	1
Technoloog	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Assistent-technoloog	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal hooger techn. personeel	3	59	7	25	30	11	10	138	121	123	120	116	120
Adjunct Houtvester 1ste klasse	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
Boscharchitect 1e klasse (Sch. B 6):	—	—	—	—	8	—	—	8	—	—	—	—	—
Op Kantoor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bij den T.D. Djatibedrijf	—	2	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—
In de beheerseenh. of Inr. Secties ...	—	26	—	13	—	—	—	39	51	—	—	—	—
Totaal B.A.I. B 6	—	28	—	13	8	—	—	49	53	50	38	37	33
Boscharchitect 2de klasse (B 6):													
Op Kantoor	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Bij den T.D. Djatibedrijf	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
In de beheerseenh. of Inr. Secties ...	—	12	—	4	4	—	—	20	23	—	—	—	—
Totaal B.A. II. B 6	—	12	—	4	5	—	—	21	23	29	41	33	29
Ressorthoofd. Assistent, Hulpass. ...	—	—	215	—	—	—	—	—	92	—		—	—
Boscharchitect 1ste kl. (Sch. A 21) ...	—	—		—	1		—	1	—	—	—	—	—
Boscharchitect (A 21):													
Op Kantoor	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	—	—	—
Bij den T.D. Djatibedrijf	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
In de beheerseenh. of Inr. Secties ...	—	2	—	3	2	—	—	7	5	—	—	—	—
Totaal B.A. A 21	—	2	—	3	2	—	2	9	6	6	6	6	4
Adspirant Boscharchitect (A 21):													
Op Kantoor	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Bij den T.D. Djatibedrijf	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
In de beheerseenh. of Inr. secties	—	3	—	5	3	1	—	12	9	—	—	—	—
Totaal ads. B.A. A 21	—	3	—	6	3	1	—	13	10	4	—	1	4
Totaal middelb. techn. personeel ...	—	45	215	26	19	1	2	93	184	89	86	78	71

[1]) alleen C.S. Tjepoe

Vervolg Tabel VII.

BETREKKING	Hoofdkantoor van het Boschwezen	Djati-bedrijf ambtelijk	Djati-bedrijf particulier	Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera	Dienst der bosschen in de Buitengewesten	Dienst der Boschinrichting (incl. Opn. J. M en Bg.)	Boschbouwproefstation	Totaal dienstdoend personeel 1930	1929	1928	1927	1926	1925	Op het eind van 1930 waren met verlof, op wachtgeld, nonactief of voor herinnering
Lager techn. personeel in part. verb.	—	—	175	—	—	—	—	—	287	—	—	—	—	
Hoofdopziener	2	23	—	8	13	—	2	48	52	50	54	65	61	
Opziener	—	5	—	1	—	—	—	6	9	11	17	23	37	
Opzichter 1ste klasse	—	75	—	33	15	3	3	129	97	74	41	29	21	
Opzichter	—	63	—	28	18	5	1	115	152	154	187	192	211	
Adspirant Opzichter	—	3	—	4	2	9	3	21	23	34	35	22	25	
Hoofdmantri politie	—	16	3	16	7	—	—	39	41	36	26	11	—	
Mantri politie 1ste klasse	—	78	—	52	18	—	—	148	126	118	74	63	1046	
„ „ 2de „	—	272	—	152	74	3	—	501	469	473	448	436		
„ „ 3de „	—	289	—	157	92	7	—	545	518	481	500	480		
Boschwachter	—	185	—	124	—	7	—	316	385	456	491	481	398	
Hoofdopnemer 1ste klasse	—	—	—	—	—	10	—	10	9	8	10	8	11	
Hoofdopnemer	—	—	2	—	—	5	—	5	5	3	2	—	—	
Opnemer	—	—	11	—	—	5	—	5	6	4	8	8	10	
Adspirant Opnemer	—	1	—	—	—	1	—	2	1	—	—	—	—	
Leerling opnemer	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	
Hulpopnemer en leerling hulpopnemer	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hoofdmantri Opnemer	—	—	—	1	—	5	—	6	3	4	3	—	—	
Mantri Opnemer 1ste klasse	—	—	—	—	—	10	—	10	9	—	—	—	—	
„ „ 2de „	—	1	—	2	—	23	—	26	24	65	50	51	53	
„ „ 3de „	—	5	—	1	—	32	—	38	36					
Hulpmantriopnemer	—	1	—	—	—	20	—	21	10					
Stapelplaatsbeheerder 1ste klasse	—	7	—	1	—	—	—	8	5					
Stapelplaatsbeheerder	—	11	1	1	—	—	—	12	17	174	201	278	268	
Mandoer 1ste klasse	—	10	14	3	2	5	—	20	18					
Mandoer en leerlingmandoer	—	73	1029	12	3	40	—	128	108[1]					
Instrumentmaker	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	1	

[1]) alleen mandoer

Teekenaar 3de „	—	2	11	3	—	30	2	37	42	—	—	—	—
Totaal teekenaar	—	4	11	16	2	75	3	100	102	—	—	—	—
Adm. pers. in part. verband Djb. ...	—	—	650	—	—	—	—	—	441	—	—	—	—
Referendaris	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Adm. ambtenaar	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Ambt. voor de adm.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Archivaris-Expediteur	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Commies-redacteur	1	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—
Adj. Commies-redacteur	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Hoofdcommies	1	1	—	1	1	—	—	4	3	—	—	—	—
1e Commies	2	—	—	—	1	1	—	4	3	—	—	—	—
Commies	5	3	—	4	2	2	—	16	14	—	—	—	—
Adjunct Commies	1	—	—	—	—	1	—	2	2	—	—	—	—
1e Klerk m/d titel 3e Commies	—	2	—	1	2	—	—	5	3	—	—	—	—
1e Klerk	5	2	—	5	4	—	—	16	17	—	—	—	—
2e Klerk	2	6	—	11	5	2	1	27	24	—	—	—	—
Machineschrijver 1ste klasse	2	17	—	10	4	8	2	43	37	—	—	—	—
Machineschrijver	—	13	—	10	1	2	1	27	22	—	—	—	—
Schrijver 1ste klasse	4	42		13	5	1	—	65	71	—	—	—	—
Schrijver	1	27	—	18	6	6	—	58	57	—	—	—	—
Hulpschrijver	3	4	—	6	4	1	—	18	25	—	—	—	—
Rekenaar 1ste klasse	—	3	—	—	—	—	1	4	5	—	—	—	—
Rekenaar	—	—	—	1	—	—	5	6	7	—	—	—	—
Hulp-analist	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—
Mantri verzamelaar	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Mantri 1ste klasse	—	—	—	—	—	—	4	4	4	—	—	—	—
Mantri	—	—	—	—		—	2	2	2	—	—	—	—
Archiefbeambte 1ste klasse	2	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—
Archiefbeambte	2	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—
Boekbinder	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Hoofd kantooroppasser	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Kantooroppasser	4	1	—	—	2	—	4	11	11	—	—	—	—
Totaal adm. personeel	40	121	650	80	37	24	23	325	759	—	—	—	—
Totaal Generaal	47	1355	2126	745	334	302	49	2832	3594	—	—	—	—

TABEL VIII.

Overzicht van de inkomsten en uitgaven van den Dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië in 1930.

Omschrijving	Hoofdkt. van het Bw.	Djatibedrijf: Bedrijfs-uitgaven	Djatibedrijf: Kapitaals uitgaven	Djatibedrijf: Totaal	Dienst der Wild-houtb. op J. en M	Buiten-gewesten	Dienst der Boschinr.	Bosch-bouw proefsta-tion	Totaal Dienst v/h Bosch-wezen
Uitgaven.									
Personeel (op tract. staat)	156.417	1.923.797	77.298	2.001.095¹)	910.123	638.186	418.239	153.162	4.277.222
Reiskosten (reistoel., reisrek. overpl. kosten ambtel. pers.)	1.133	324.018	17.180	341.198²)	202.539	184.583⁷)	116.623	14.389	860.465
Verdere uitgaven	37.701	6.574.680 29.207³)	2.723.558	9.298.238 29.207³)	1.597.668	722.065 ⁸)	186.534	50.157	11.921.570
Kantoorhuur	—	4.165	55	4.220	8.266	2.917	—	—	15.403
Totaal	195.251	8.855.867³)	2.818.091	11.673.958³)	2.718.596⁵)	1.547.751	721.396	217.708	17.074.660
Inkomsten.									
Opbrengst van hout en daarmede in verband staande inkomsten	17.189	13.705.574 25.313⁴) 13.730.887	4.686	13.710.260 25.313⁴) 13.735.573	1.351.333⁶)	1.938.048	3.857	703	17.046.703
Saldo	—178.062	—	—	+ 2.061 615	—1.367.263	+ 390.297	—717.539	217.005	27.957

¹) In staat 13 Djb.: A Personeel 2.736.668
d.i. pers. in ambt. verb. Expl. 1.923.797 } Kap. 77.298 } 2.001.095
de rest is bez. pers. in part. verb. (bedr. uitg.) 735.573

²) In staat 13 Djb.: B Reiskosten 460.738
Hiervan betaald door Reisw. Expl. 324.018 } Kap. 17.180 } 341.198
de rest is reisk. pers. in part. verb. (bedr. uitg.) 119.540

³) Uitgaven Caoutchouc culturen, niet in staat 13 van het Djb. opgenomen;
de expl. uitg. worden dus 8.826.660 + 29.207 = 8.855.867
11.644.751 + 29.207 = 11.673.958

⁵) Totale uitgaven 2.730.828
waarde ht. E. G. 12.232
werkelijke uitg. 2.718.596

⁶) Totale inkomsten 1.474.920
waarde ht. E. G. 12.233
Inkomsten onder E30 111.354
123.587
werkelijke ink. 1.351.333

⁷) Zie tabel Jaarversl. B.G. 8/id.
106.647 } 60.655 } 3.635 } 184.583 — 660.782 } 54.815 } 2.340 } 722.065
met K.P.M. 13.646 } 17.774 — 4.128 } andere verr.

B. DJATIBEDRIJF.

A. Algemeene opmerkingen.

I. Organisatie, Administratie en Statistiek.

Volgens het Jaarverslag 1929 behoorden eind 1929 tot het Djatibedrijf 31 houtvesterijen en 4 boschdistricten. In verslagjaar werden de boschdistricten Bodjonegoro en Poerwakarta ingericht tot houtvesterijen, terwijl de nieuwe beheerseenheid Bodjonegoro met de houtvesterij Dander werd samengevoegd tot de belangrijke beheerseenheid Bodjonegoro, zoodat het Djatibedrijf eind verslagjaar bestond uit 32 houtvesterijen en 2 boschdistricten.

De 2 boschdistricten Oost-Toeban en Goenoeng-Kidoel, zullen met ingang van 1932 resp. in 1933 definitief zijn ingericht.

De totale uitgestrektheid van het Djatibedrijf bedroeg eind 1930 767.835 ha (djatibosch en in stand te houden wildhoutbosch, zie tabel 1).

Eene beslissing over de vestiging van het hoofdkantoor van het Djatibedrijf werd ook in 1930 nog niet genomen; in de localiteit werd nog geen verbetering gebracht, het Djatibedrijf bleef gehuisvest in het aan den Grooten Postweg ingehuurde gebouw.

In verslagjaar werd overgegaan tot de vorming van een ontwerp-afdeeling bij den Technischen Dienst, welke afdeeling te Salatiga gevestigd werd.

In verband met de meerdere bemoeienis met de distributie van het palenhout werd de afdeeling Handel in geringe mate uitgebreid. Een aantal verkoopplaatsen van geringe grootte en eenvoudigen opzet werd opgericht. Van belang is het om voldoend ruime aandacht aan de rationalisatie van de distributie van palenhout te besteden, doch mede aan die van de overige minder goed verkoopbare producten.

Met de organisatie van de Cultuur-afdeeling werd in de laatste maanden van verslagjaar een voorloopig begin gemaakt. Bijzonderheden zijn nog niet te vermelden.

Een onderdeel van de opstandsstatistiek maakte het mogelijk, de bedrijfsplannen voor de jaren 1929 en 1930, aan de hand der voor de opstandsstatistiek verzamelde gegevens, bij te werken.

Overigens bleef de specialisatie der werkzaamheden op het hoofdkantoor van het Djatibedrijf dezelfde als eind 1929.

Doordat de openingsbalans per 1 Januari 1929 nog niet goedgekeurd was, was eind 1930 de Bedrijvenwet nog niet van toepassing verklaard op het Djatibedrijf.

II. Weersgesteldheid.

De weersgesteldheid was in 1930 normaal. De totaal regenval was eenigszins lager dan het veeljarig gemiddelde, behalve in het Goendihsche.

De droge tijd (minder dan 100 mm), welke in 1929 6 tot 8 maanden aanhield, duurde in 1930 4 tot 5 maanden; de boschbranden waren dan ook veel minder hevig dan in 1929.

In October van verslagjaar kwamen de regens door, doch zij werden onderbroken door droogteperioden, waardoor in de culturen vele, door de droogte afgestorven, kiemplantjes moesten worden ingeboet.

De aanplantingen ondervonden hiervan over het algemeen echter geen blijvend nadeeligen invloed.

De exploitatiewerkzaamheden hadden, voor zoover zij door de weersgesteldheid worden beïnvloed, een gewoon verloop.

De gezondheidstoestand van het personeel was gunstig.

III. Algemeene economische beschouwingen.

De wereldmalaise, welke zich in de tweede helft van het jaar 1929 duidelijk begon af te teekenen, deed haren invloed bijzonder gevoelen in het verslagjaar. Het werd gedurende 1930 steeds moeilijker, het hoofdproduct af te zetten; vooral in het laatste kwartaal ervan vonden groote hoeveelheden geen kooper. Ten einde de voorraden aan bekapt hout niet te veel te doen op-

loopen, werd in het begin van 1930 een kapverschuiving voorgeschreven. In den loop van het jaar werd het tempo van kapvoering vertraagd en werden de noodige aanwijzingen gegeven, teneinde ervoor te waken, dat bijzondere sortimenten en minderwaardig hout niet te zeer in hoeveelheid zouden toenemen.

Het resultaat van deze maatregelen blijkt uit onderstaande tabel:

	Djatihoutval			
	Timmerhout		Brandhout	
	1929	1930	1929	1930
Kap in eigen beheer:				
Exploitatiehout	361.800	268.500	1.403.200	808.100
Dunningshout	124.600	78.300	236.600	91.300
Kap door aannemers en verkoop op stam:				
Exploitatiehout	25.200	17.200	126.600	67.600
Ongeregelde aankap:				
Exploitatiehout	100	—	100	—
Totaal	511.700	364.000	1.766.500	967.000

Hieruit is wel duidelijk, dat vergeleken bij 1929, in het verslagjaar belangrijk minder hout werd geoogst; de oogst van timmerhout liep terug met 147.700 m³ en die van brandhout met 799.500 sm; de oogst aan timmerhout en brandhout bedroeg 71 % resp. 55 % van dien in 1929.

Ook wanneer we alléén den oogst aan exploitatie djatitimmerhout beschouwen, blijkt deze voor het Djatibedrijf sterk te zijn verminderd.

Hij bedroeg n.l. in:

1928	311.300 m³
1929	387.100 m³ en in
1930	285.700 m³

en blijft dus in het verslagjaar nog belangrijk beneden dien, verkregen in 1928.

Door de productievermindering is bereikt geworden, dat de voorraden aan bekapt djatitimmerhout in begin en einde van

het verslagjaar ongeveer gelijk zijn gebleven en die aan djati-brandhout 233.200 sm kleiner werden.

Ten einde den afzet van hout te stimuleeren en speciaal het gebruik van dunningshout en hout van mindere kwaliteit aan te moedigen, werd door het Bedrijf op Java gedurende het verslagjaar een veertiental verkoopplaatsen opgericht. Doel van die verkoopplaatsen is om, naast verruiming van den afzet, de bevolking, wonende op grooteren afstand van het bosch, in de gelegenheid te stellen zich, tegen matigen prijs en zonder veel omslag, de producten aan te schaffen, welke zij voor haren woningbouw en andere behoeften noodig heeft en aldus bij te dragen tot haar welvaren. Het is gewenscht, in bepaalde centra voldoende voorraden van verlangde assortimenten aan te houden, ten einde de daaruit tegen gereede betaling, op zicht en in het klein te kunnen verkoopen. De mogelijk op dunningshout te behalen winst is slechts gering en er bestaat kans op niet onbelangrijke risico door waardevermindering. Hierin ligt de hoofdreden, dat houthandelaren zich voor een dergelijken verkoop niet, althans weinig hebben geïnteresseerd en dat in het algemeen ook niet zullen kunnen doen. Een afzet te hebben gevonden voor hout, hetwelk anders in het bosch ongebruikt zou moeten vergaan, is in economisch opzicht een succes te noemen.

Hoewel het hout, aanwezig op die verkoopplaatsen, vergeleken bij het gewone exploitatiehout zeker van minder waardevolle kwaliteit is, vormt het met het oog op de draagkracht van de breede lagen van de minder gesitueerden der samenleving een uitstekend product voor den inlandschen- en klein-woningbouw en staat het in duurzaamheid zeker boven bouwmaterialen als bamboe, zachte wildhoutsoorten en dergelijke, dewelke de bevolking meestal bezigde en nog bezigt.

Opgericht werden verkoopplaatsen te Kediri, Klaten, Grissee, Lamongan, Tjermee, Batavia, Porrong, Magelang, Batoeretno, Cheribon, Pasoeroean, Malang, Tanahabang en Sepandjang; waar ze werden opgericht in de tweede helft van het verslagjaar, vele zelfs pas in de laatste maanden ervan, kan over de bereikte resultaten nog niet worden geoordeeld. Zij worden echter met vertrouwen tegemoet gezien.

Ten gebruike bij de woningverbetering in het Klatensche werd door tuschenkomst van den pestbestrijdingsdienst een vrij groote hoeveelheid onbekapt dunningshout geplaatst; een hoeveelheid, welke echter in 1931 belangrijker zal worden.

Ten einde het hout voor bovenbeschreven doel zoo goedkoop mogelijk te kunnen aanbieden om het derhalve binnen het bereik te brengen van de groote massa van de daaraan behoefte hebbende bevolking, is bij de vervoersmaatschappijen herhaaldelijk moeite gedaan voor verkrijging van een reductie op de vracht bij vervoer van dit product.

Met dank kan worden vermeld, dat terzake eenige tegemoetkoming werd verkregen en zij in het bijzonder gewezen op de vlotte medewerking van de zijde van de Ned.-Ind. Spoorweg Mij. ondervonden. Een bij het betrekkelijke vervoer passende juiste vrachtberekening dient definitief verkregen te zijn, zal er op kunnen worden vertrouwd, dat de ingeslagen weg tot voortdurend succes zal leiden, zoowel ten aanzien van producent als van vervoerder.

VI. Diversen.

Tot de in het vorig jaarverslag vermelde wenschelijk geachte splitsing der beheerseenheid Goendih werd in 1930 nog niet overgegaan, doch werden daartoe voorbereidingen getroffen.

Het plan bestaat, de houtvesterijen Kedoengdjati en Telawa samen in 3 beheerseenheden te splitsen.

Een gedeelte van Kedoengdjati zal dan omgevormd worden tot de beheerseenheid Semarang en het restant van Kedoengdjati benevens een deel van Telawa tot de eenheid Kedoengdjati, terwijl het resteerende gedeelte van Telawa als de beheerseenheid Telawa zij blijven bestaan.

B. Uitgestrektheid en gesteldheid der bosschen en boschreserveering.

I. Uitgestrektheid der bosschen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de oppervlakte der terreinen, welke op eind 1930 en eind 1929 in beheer waren bij het Djatibedrijf.

Omschrijving	Jaar	
	1930 ha	1929 ha
Terreinen buiten de boschgrens (niet bestemd voor productie)	3165	3028
Terreinen binnen de boschgrens (niet bestemd voor productie)	14404	13431
Wildhoutschermbosschen	29437	21724
Djatiboschareal bestemd voor productie	720829	708739
Totaal Djatibedrijf	767835	746922

Tabel 1 geeft een gedetailleerd overzicht der boschterreinen in beheer bij het Djatibedrijf op eind 1930.

Terreinen buiten de boschgrens, niet bestemd voor productie.

Deze zijn uitgebreid met rond 137 ha, welke vermeerdering onderstaand nader is gespecificeerd.

Vermeerdering door:

Inkoop gronden voor banen en wegen		53.27 ha
„ „ „ woonerven en stapelplaatsen		39.21 ha
Terreinen bestemd voor veeweide		35.00 ha
Correcties		20.66 ha
Totaal vermeerdering		148.14 ha

Vermindering door:

Correcties	11.25 ha	
Totaal vermindering		11.25 ha
Totaal wijziging		136.89 ha

Terreinen binnen de boschgrens, niet bestemd voor productie.

De vermeerdering bedroeg rond 973 ha, welke onderstaand nader is toegelicht.

Vermeerdering door:

Herziening bedrijfsplan Bodjonegoro	1023.00 ha
Correcties	2.35 ha
Totaal vermeerdering	1025.35 ha

(1025.35)

Vermindering door:

Herziening bedrijfsplan Ngandjoek	41.10 ha	
Correcties	11.90 ha	
Totaal vermindering		53.00 ha
Totaal wijziging		972.35 ha

Wildhoutschermbosschen.

Deze vermeerderden met rond 7713 ha. De nadere specificatie is onderstaand gegeven.

Vermeerdering door:

Hermeting in Pati	777.00 ha
Rectificaties der Wildhoutbosschen Pasir Tjiboeroean in Poerwakarta	937.00 ha
Aanwijzing tot instandhouding der strandbosschen Tjikiong in Poerwakarta	6000.00 ha
Totaal vermeerdering	7714.00 ha

Djatiboschareaal bestemd voor productie.

Deze terreinen werden uitgebreid met rond 12090 ha, welke vermeerdering onderstaand is toegelicht.

Vermeerdering door:

Inkoop enclaves en grensafronding in Kebonhardjo		24.90 ha
Uitbreiding van het areaal in Bodjonegoro (Goenoeng Pandan)		6117.00 ha
Kendal (overname van Kedoe)		1191.00 ha
Saradan (Goenoeng Pandan)		5483.70 ha
Telawa (overname Soesoehoenansgronden)		287.25 ha
Herziening bedrijfsplan in Ngandjoek		37.00 ha
Totaal vermeerdering		13140.85 ha

Vermindering door:

Afschrijving in Ngimbang	0.40 ha	
Herziening bedrijfsplan in Bodjonegoro	1050.00 ha	
Correcties	1.10 ha	
Totaal vermindering		1051.50 ha
Totaal wijziging		12089.35 ha

De in het Jaarverslag 1929 vermelde uitbreiding van het djatiboschgebied met wildhout- en kale terreinen in de houtvesterij Kendal kwam in 1930 tot stand.

De grondinkoopen in de afdeeling Kedawak der houtvesterij Ngawi en de grenswijziging tusschen de houtvesterij Pemalang en het boschdistrict Pekalongan kwamen nog niet tot stand.

II. Gesteldheid der bosschen.

De gesteldheid der bosschen onderging geen groote verandering, terwijl in het algemeen geconstateerd kan worden, dat deze deels door de voortgaande omzetting der bijgroeiarme djatinatuurbosschen en der niet-productieve wildhoutbosschen in djaticulturen, deels door intensieve bescherming tegen brand, veeweide en diefstal verbeterde.

Het verslagjaar was, wat betreft de branden, wederom een normaal jaar, zoodat hiervan geen nadeelige invloed werd ondervonden.

C. Inrichtingswerk door het beheer.

Voor het inrichtingswerk door den dienst der Boschinrichting moge naar het verslag van dien dienst worden verwezen.

In vrijwel alle beheerseenheden waren de grensproject- en afbakeningsprocessen-verbaal opgemaakt, de grondruilingen bewerkstelligd en de eigenaren schadeloos gesteld.

In Telawa zijn de schadeloosstellingen van het ddo. 13 December 1930 No. 9847/HI goedgekeurde grensproject-verbaal nog niet betaald, in verband met het nog niet tot stand komen van het contract met Z.H. den Soesoehoenan van Soerakarta.

De niet in stand te houden bosschen zijn eensdeels afgestaan aan de bevolking, anderdeels worden zij in enkele beheerseenheden gereserveerd voor ruilobject, dan wel voor andere doeleinden. De op deze boschgronden voorkomende houtopstand is of zal worden geoogst door het Djatibedrijf.

De exploitatie werd gevoerd volgens de in de bedrijfsplannen voorgeschreven kapplannen; van het blijvend areaal werden in 1930 6496,63 ha leeggekapt (in 1929 8045.11 ha). Voorgesteld en door den Hoofdinspecteur, Hoofd van den Dienst van het Boschwezen goedgekeurd werden 23 wijzigingen der kapplan-

nen, nl. in Kedoengdjati, Mantingan, Modjokerto, Ngimbang, Padangan, Poerwodadi, Zuid-Randoeblatoeng en Telawa elk een, in Saradan en Pati elk twee, in Djombang vijf en in Tjepoe zes wijzigingen.

De taxaties in de bedrijfsplannen zijn in het algemeen lager dan de opbrengsten, als gevolg van de toenemende intensiviteit der exploitatie.

D. Oogst.

I. Aankap in eigen beheer.

De eind 1929 ingetreden malaise hield ook in verslagjaar aan, waarmede rekening werd gehouden, door inkrimping van den kap in 1930.

Dat deze inkrimping inderdaad belangrijk was, blijkt uit onderstaand vergelijkend overzicht van den kap in de jaren 1929 en 1930 (hoeveelheden in duizendtallen).

Jaar	Kap in eigen beheer				Kap door aannemers		Ongeregelde aankappen		Totaal productie Djatibedrijf	
	Exploitatie		Dunning							
	m³	sm	m³	sm	m³	sm	m³	sm	m³	sm
1930	269	808	78	91	17	68	0	0	364	967
1929	362	1403	125	237	25	127	0	0	512	1767

De kap in eigen beheer van exploitatie djatitimmerhout liep terug met 93000 m³ terwijl de kap van exploitatie djatibrandhout verminderde met 595.000 sm.

De opbrengst uit dunning is afgenomen, voor djatitimmerhout met 47000 m³ en voor djatibrandhout met 146.000 sm.

De inkrimping van den kap was noodzakelijk, omdat evenwicht tusschen productie en afzet bewaard dient te blijven.

In tabel 4 is de vordering van den kap naar de verschillende exploitatiewijzen vermeld. Voor het overzicht van de beweging der productenvoorraden wordt verwezen naar de algemeene tabel.

Door de verdere bewerking van houtwerken verminderde de timmerhoutmassa, waartegenover een meerderopbrengst stond aan brandhout.

Dit djatitimmerhoutverlies bedroeg 23.000 m³, en de meerderopbrengst aan djatibrandhout 19.000 sm, zoodat dus de zuivere kap heeft bedragen 246.000 m³ djatitimmerhout en 827.000 sm djatibrandhout, tegenover 349.000 m³ djatitimmerhout en 1.433.000 sm djatibrandhout in 1929.

Het restant bedroeg eind 1930 119.000 m³ djatitimmerhout en 312.000 sm djatibrandhout tegen 116.000 m³ djatitimmerhout en 546.000 sm djatibrandhout eind 1929.

Het restant djatitimmerhout bleef dus vrijwel gelijk, terwijl het restant djatibrandhout verminderde met 234.000 sm.

II. Aankap door tusschenkomst van aannemers.

In 1930 vertoont de kap door aannemers (zie het kapoverzicht onder D I) wederom eenige daling ten opzichte van 1929, vnl. wat betreft op opbrengst aan djatibrandhout.

In tabel 4 zijn de nauwkeurige opbrengsten opgenomen.

In tabel 10 zijn de boschperceelen vermeld, aanwezig in de boschgebieden, behoorend tot het Djatibedrijf, welke geëxploiteerd worden door tusschenkomst van aannemers.

In verslagjaar liepen af de pachtschatperceelen:
in de beheerseenheid Modjokerto:
Sahargaroeng
Kaligondang - Sedah wetan *)
in de beheerseenheid Ngimbang:
Batoe
de retributieperceelen:
in de beheerseenheid Bodjonegoro:
Goerdo - Bareng.

Nieuwe perceelen worden niet meer uitgegeven; de aankap door tusschenkomst van aannemers zal, behoudens eventueele verlengingen, eind 1933 beëindigd zijn, wanneer het pachtschatperceel Kalibodri, gelegen in de beheerseenheid Kendal, afloopt.

---

*) Dit perceel had reeds in '29 moeten afloopen, doch werd verlengd.

III. Ongeregelde oogst.

De ongeregelde oogst was ook in 1930 onbelangrijk.

In de voorloopig ingerichte bosschen van Poerwakarta werden op grond van art. 40 van het Boschdienst-reglement 14 m^3 wildhouttimmerhout gekapt met een waarde van *f* 265,—; in de niet in stand te houden bosschen van die beheerseenheid werden op grond van artikel 50 van het Boschdienstreglement 2 m^3 wildhouttimmerhout en 458 sm wildhoutbrandhout gekapt met een waarde van *f* 243,—, terwijl in de beheerseenheid Indramajoe 8000 stuks bamboe met een waarde van 241 gulden op vergunning werden gekapt.

In Indramajoe is nog ontvangen voor houtretributie op ontgonnen gronden *f* 120,86 en voor erfpachtretributie van het perceel Tamiang-Zuid *f* 1200,—.

E. Verkoop, verstrekking, eigen gebruik en handel betreffende producten geoogst I. E. B.

I. Verkoop van in eigen beheer geoogst hout en andere boschvoortbrengselen.

In het verslagjaar werd totaal door het Djatibedrijf omgezet 306.794 m^3 djatitimmerhout en 1.120.296 sm djatibrandhout; in 1929 bdroegen deze cijfers 427.623 m^3 en 1.347.740 sm. In deze cijfers is het eigen gebruik van het bedrijf begrepen.

Een overzicht van de opbrengsten bij de verschillende wijzen van afzet van de producten is verzameld in bijgevoegde tabel 7. De aandacht zij er, voor zoover noodig, nog op gevestigd dat evenals in 1929 geen scheiding is gehouden tusschen exploitatiehout en dunningshout.

1. Vejahomacontract.

De van de binnen de z.g.n. Vejahoma-arealen voor 1930 vastgestelde kapvlakten te verwachten hoeveelheid exploitatiehout werd geschat op 54269 m^3 timmerhout en 237790 sm brandhout. Hiervan werd, met inbegrip van een massa van 5383 m^3 verkregen door verkleining van den achterstand in den aankap, doch met weglating van het betrekkelijke brandhout, aan de Maatschappij geleverd 50945 m^3 timmerhout en 249872 sm brandhout.

Onttrokken aan de levering werd een hoeveelheid van 2939 m³ timmerhout en 10229 sm brandhout; de totale vervreemding op grond van het contract van 22 Januari 1925 heeft dus in 1930 bedragen 53884 m³ en 260101 sm.

De kapachterstand werd in den loop van het verslagjaar, zooals onderstaand aangegeven, merkbaar verkleind. Daardoor moest door de Maatschappij een bedrag van *f* 63980,— aan uitgestelde retributie worden gestort.

achterstand 1929	11.506 m³
ingehaald	5.383 m³
achterstand 1930	6.132 m³
normale achterstand	3.200 m³

Ter voorloopige betaling van de vergoeding van de bedrijfskosten over 1930 werd gefactureerd *f* 2.025.160,15 waarin begrepen *f* 3050,— voor in 1931 te Randoeblatoeng overgenomen brandhout, waarvan de overname in 1930 door de Maatschappij aanvankelijk was geweigerd. Aan retributie werd gefactureerd in 1930 *f* 635.306,21. Het winstaandeel over 1929 heeft bedragen *f* 160.800,— (dus precies even veel als over 1928). Dit is de derde winstuitkeering aan het Gouvernement van Nederlandsch-ndië sedert de inwerking treding van de overeenkomst op 1 Januari 1925. Niet verwacht wordt, dat over het jaar 1930 tot een winstuitkeering overgegaan zal kunnen worden. De bedrijfskosten overschreden het bedrag, verkregen door berekening ervan volgens art. 3 lid 3 van het contract, zoodat het Bedrijf een som van ruim *f* 36.000,— voor zijne rekening moest nemen.

Het totaal der uitgekeerde winstaandeelen is op ultimo van verslagjaar *f* 213.588 meer dan het totaal der bedragen, waarmede de maximumbedrijfskosten werden overschreden.

2. Meerjarige contracten voor stapelplaatslevering.

In 1930 zijn op genoemde contracten geleverd de hoeveelheden, aangegeven in onderstaande tabel.

Werd in 1929 op deze wijze 26490 m³ met een opbrengst van *f* 1302498,— of *f* 49,— per m³ vervreemd, zoo moet thans een

Stapelplaatscontractant	Geleverd in m³	Opbrengst	
		Totaal	per m³
N. V. Handel Mij. P. Landberg en Zoon	6554	f 301295.—	f 46.—
N. V. Handel Mij. San Liem Kongsie	4305	164165.—	38.—
N. V. Handel Mij. Sioe Liem Kongsie	3722	131175.—	35.—
Houthandel Njoo Kie Siong	3417	115587.—	34.—
Totaal	17998	f 712222 —	f 40.—

merkbare teruggang in hoeveelheid en prijs worden geconstateerd.

Aan de Vejahoma werden bovendien nog 807 m³ dwarsliggers, bestemd om te worden geleverd aan de Zuid-Afrikaansche spoorwegen, verkocht voor *f* 52.545,—.

3. Verkoop op vendutie met vendumeester.

Onderstaande tabel geeft een vergelijking tusschen de hoeveelheden djatitimmerhout, welke in 1930 en die, welke in 1929 op bovenbedoelde wijze werden verkocht, waarbij tevens is aangegeven welke gemiddelde prijzen werden behaald.

Jaar	Kwartalen								Jaartotaal	
	I		II		III		IV			
	m³	gem prijs	m³	gem. prijs	m³	gem. prijs	m³	gem. prijs	m³	gem. prijs
1929	30774	46,34	53925	45,32	61397	39,29	52298	35,85	198404	41,11
1930	28528	35,05	33766	36,15	33607	35,16	28363	31,88	124265	34,65
Afname	7 %	24 %	37 %	20 %	45 %	11 %	46 %	11 %	37 %	16 %

In bovenstaande tabel komt de afname in de verkochte hoeveelheid en de daling van den gemiddelden prijs duidelijk tot uiting. De percentages, waarmee de limietprijzen gemiddeld werden overschreden, zijn dan ook merkbaar kleiner dan in 1929, zooals in onderstaande tabel is te zien:

Kwartaal	Gemiddelde prijs in gld.		Limietoverschrijding in %	
	1930	1929	1930	1929
I	35,05	46,34	7,28	47,—
II	36,15	45,32	11,59	43,60
III	35,16	39,29	9,47	24,70
IV	31,88	35,85	4,79	13,40
Jaar	34,65	41,11	8,52	31,—

Het minst gewild waren de ongenummerde sortimenten; in perkoenpalen en kleine dwarsliggers ging vrijwel niets om. Ook de dunnere sortimenten genummerd hout hadden vrijwel geen afzet.

In totaal werd op deze venduties verkocht voor ruim *f* 4.684.000,— (zie noot 1 tabel 7) tegen voor ruim *f* 8.679.000,— in 1929.

In tabel 8 is het prijsverloop van deze wijze van verkoop maandsgewijze aangegeven.

In 1930 werd een kleiner aantal groote kavelingen opgenomen dan in 1929; onderstaande staat geeft hiervan een overzicht:

Koopers	1930		1929		Aanmerkingen
	Aantal	m^3	Aantal	m^3	
Groote houthandelaren .	15	3974	25	7299	De gemiddelde prijs in 1930 bedroeg f 40,79 per m^3 tegen f 52,23 in 1929.
Gevangenis Madioen. .	9	2517	15	4150	
Provinciale Waterstaat .	—	—	1	219	
Andere koopers. . . .	29	7665	28	8265	
Totaal . . .	53	14156	69	19933	

4. K l e i n e   v e n d u t i e s.

Verkocht werden 4063 m^3 djatitimmerhout, hetgeen 6538 m^3 minder is dan verleden jaar. De opbrengst was *f* 107.190,— of *f* 26,— per m^3.

5. Bevolkingsvenduties.

Verkocht werden in totaal 5297 m³ djatitimmerhout, dus 2255 m³ minder dan verleden jaar. De opbrengst bedroeg ƒ 108.002,— of ƒ 20,— per m³.

6. Openbare inschrijving.

Deze wijze van vervreemding had in het verslagjaar niet plaats.

7. Contractueele onderhandsche voorverkoop op kort crediet.

Op deze wijze werd een hoeveelheid van 388 m³ (in 1929 2947 m³) kantrecht ongenummerd djatihout vervreemd met een opbrengst van ƒ 24894.— of ƒ 64.— per m³.

8. Onderhandsche voorverkoop aan Spoor- en Tramwegen.

Totaal vervreemd 691 m³ (vorig jaar 2582 m³) met een opbrengst van ƒ 75.738,— of ƒ 110,— per m³.

9. Incidenteele onderhandsche verkoop. (incl. mijnordonnantie).

Ook deze liep in het verslagjaar belangrijk terug en omvatte 72397 m³ in tegenstelling met 1929, toen 92634 m³ op deze manier werden verzilverd. De opbrengst bedroeg ƒ 1.238.192,— of ƒ 17,— per m³. Deze cijfers gelden echter alleen voor den onderhandschen verkoop door de beheerseenheden. De afdeeling Handel heeft op de geopende verkoopplaatsen eveneens producten ondershands verkocht. In het verslagjaar waren deze hoeveelheden echter nog niet groot, nml. 3773 m³, 2801 sm en 33 ton houtskool, tot een totale overnamewaarde van ƒ 113.312,— en een opbrengst van ƒ 138.925,21.

Afzet van dunningshout had grootendeels plaats voor woningverbetering (pestbestrijding), tabaksondernemingen en de Inlandsche bevolking. Verreweg het grootste gedeelte werd geleverd als onbekapte palen.

10. Verstrekking aan S.S. (regularisatie).

Aan den dienst der Staatsspoorwegen werden verstrekt

6558 m³ dwarsliggers (vorig jaar 11154 m³) en de waarde ervan geregulariseerd tot een bedrag van *f* 444.825,—.

11 t/m 15

Verstrekking aan landsdiensten, andere dan S. S., openbare diensten, desawerken en werken van algemeenen nut.

Deze betroffen geen groote hoeveelheden.

16. Voor eigen gebruik van het Djatibedrijf werd aangewend eene hoeveelheid djatitimmerhout groot 20668 m³ (vorig jaar 22164 m³), ten behoeve van gebouwen, stapelplaatsen, railbanen enz.

Djatibrandhout. Een overzicht voor den kap en afzet van brandhout geeft volgend staatje.

Jaar	Kap brandhout in 1000 sm	Afzet brandhout in 1000 sm	Hiervan aan Spoor en Tramwegen in ton	Op vendutie met vendumeester werd verkocht	
				Hoeveelheid sm	Gem. prijs prijs gld.
1930	967	1120	195.000	134.000	2.35
1929	1767	1348	203.000	214.000	3.01

Uitvoer van djatihout. Deze bedroeg minder dan in het vorige jaar nl. 26252 m³ tegen 35435 m³ in 1929. Een vergelijkend overzicht der laatste jaren geeft onderstaande staat.

Jaar	1930	1929	1928	1927	1926	1925
Totaal export djatitimmerhout in m³	26252	35435	23376	16870	20937	14306
Hiervan dwarsliggers in m³.	8494	13592	1866	1467	6141	6869

Een overzicht van den export naar de diverse landen van bestemming geeft volgende tabel.

Land van bestemming	Uitvoer in de jaren					
	1930		1929		1928	
	m^3	%	m^3	%	m^3	%
Nederland	10216	38.9	12770	36.0	10073	43.1
Italië	3609	13.8	3891	11.0	9225	39.5
Duitschland	1174	4.5	1873	5.3	1219	5.2
Frankrijk	1089	4.1	1205	3.4	618	2.6
Gr. B ittanië	1206	4.6	912	2.6	750	3.2
België	288	1.1	504	1.4	589	2.5
Spanje	—	—	66	0.2	25	0.1
Noorwegen	57	0.2	95	0.3	53	0.2
Denemarken	79	0.3	—	—	—	—
Zweden	38	0.1	—	—	—	—
Europa	17756	67.6	21316	26.0	22552	96.4
Hongkong	41	0.2	8	—	30	0.1
China	10	—	11	—	89	0 4
Britsch-Indië	107	0.4	—	—	—	—
Singapore	69	0 3	—	—	—	—
Azië	227	0.9	19	—	119	0.5
Unie Z. Afrika	8033	30.6	13939	39.3	523	2.3
Egypte	126	0.5	131	0 4	145	0.6
Afrika	8159	31.1	14070	39.7	668	2.9
Ver. St. N. Amer ka	95	0.3	—	—	—	—
Elders	15	0.1	30	0.1	37	0.2
Eindtotaal	26252	100.-	35435	100.-	23376	100.-

De uitvoer naar Europa beliep minder dan in vorige jaren, terwijl die naar Z. Afrika belangrijk achteruitging, als gevolg van het ten einde loopen der levering van dwarsiglgers. Voor de eerste maal werd uitgevoerd naar Amerika en Britsch-Indië, zij het in kleine hoeveelheden.

II. Voorziening in de houtbehoefte der bevolking.

In de houtbehoefte der Inlandsche bevolking werd evenals in vorige jaren voorzien door de kleine- en bevolkingsvenduties en ondershandsche verkoopingen, in de nabijheid der bosschen, terwijl speciaal vermelding verdient, dat de afdeeling Handel door het ten verkoop aanbieden van goedkoop hout op verschillende nieuw opgerichte verkoopplaatsen ook aan de houtbehoefte der bevolking, verder verwijderd van de bosschen, tegemoet kwam.

Door inlandsche scheepsbouwers werden geen belangrijke hoeveelheden hout gekocht.

De aanmaak van landbouwwerktuigen heeft succes, als aan de bevolking gelegenheid wordt gegeven, uit bepaaldelijk daarvoor aangewezen stammen, de door hen verlangde landbouwwerktuigen tegen matige vergoeding te kappen, overigens is de animo hiervoor niet groot.

Hier en daar kon geconstateerd worden, dat de koopkracht der bevolking, als gevolg van de algemeene economische depressie in geringe mate verminderde.

Zooals gebruikelijk voorziet de plaatselijke bevolking in hare behoefte aan brandhout door sprokkelen; hierbij is echter wat strengere bewaking noodig ten einde te voorkomen, dat daarvan misbruik wordt gemaakt. Vooral is dit gewenscht, indien de klein- of tusschenhandel voor andere doeleinden afgestaan product clandestien opkoopt. Hierdoor wordt de werking der ter verbetering der verkeerde toestanden getroffen maatregelen, ongunstig beïnvloed.

F. Verjonging en verpleging der bosschen.

I. Verjonging der bosschen.

In onderstaand staatje zijn opgenomen de in de jaren 1928 t/m 1930 aangelegde djati- en wildhoutaanplantingen.

In tabel 11 is vermeld de wijze van aanleg der aanplantingen in 1930.

Evenals in 1929 werd geplant volgens de vastgestelde richtlijnen, waarbij vrijwel algemeen een plantverband van 2 × 1

Jaar	Aanplantingen van		
	Djati	Wildhout	Totaal
1930	9080	157	9237
1929	8625	267	8892
1928	8664	222	8886

en tusschenplanting van kemlandingan werd toegepast, terwijl in de meeste djaticulturen de aanwezige goede wildhoutsoorten werden gespaard, dan wel speciaal werden ingebracht.

Bijzondere vermelding verdient, dat in de houtvesterij Pemalang in 1930 werd aangeplant 1048 ha djaticulturen, zoodat aldaar in de jaren 1928 t m 1930 ± ruim 2700 ha met djati werd beplant.

De regens kwamen eind 1930 op tijd door. In de maand Januari 1931 trad een langdurige droogteperiode in, waardoor in meerdere beheerseenheden de afgestorven djatiplantjes moesten worden ingeboet.

De aanplantingen herstelden zich echter daarna naar wensch en ondervonden geen blijvend nadeeligen invloed.

In Blora werd een bemestingsproef genomen met fosfaatbemesting van ± 100 kg per ha, ten einde daardoor een beteren oogst van veldgewassen te verkrijgen, opdat de contractanten meerdere zorg aan hun aandeel zullen besteden. Directe resultaten werden niet geconstaterd. Wel werd in de meeste gevallen een betere djagoengoogst verkregen, terwijl de bemesting ook de kemlandingan ten goede komt. De proef wordt voortgezet.

Uit de bemestingsproeven konden over het algemeen geen conclusies worden getrokken.

De 157 ha wildhoutculturen bestonden uit:

17 ha menging van diverse wildhoutsoorten,
54 „ zuivere groot (klein) blad mahony,
63 „ mahony, gemengd met ander wildhout,
9 „ sono sissoo, zuiver dan wel gemengd met ander wildhout en
14 „ Hevea brasiliensis.

II. Onderhoud van aanplantingen en natuurbosschen.

Het onderhoud werd op de gebruikelijke wijze uitgevoerd.

Waar de goede ontwikkeling der djatiplanten werd gehinderd door kemlandingan, slingerplanten of te weelderigen ondergroei, werden deze gesnoeid. Op gelijke wijze werd gehandeld ten opzichte van de in enkele culturen ingebrachte djoharplanten.

Drassige plaatsen werden gedraineerd.

In de culturen werden verder de geheel of gedeeltelijk afgestorven djatiplantjes ingeboet.

III. Dunning.

De dunningsopbrengst vertoont in verslagjaar eene zeer belangrijke vermindering, welke zooals onder D I reeds vermeld, noodzakelijk was, ter regeling van het evenwicht tusschen kap en afzet.

Over het algemeen werd bij de uitvoering van de dunningen de gewone werkwijze toegepast. Dat daarbij in de komende jaren van meer exacte gegevens gebruik zal worden gemaakt ligt geheel in de lijn van de intensiveering van het bedrijf.

De verminderde opbrengst heeft op de oppervlakte, welke in 1930 gedund werd, geen invloed gehad; er bestaat geen noemenswaardige achterstand. De dunning, als boschverplegingsmaatregel, mag dan ook niet beïnvloed worden door een al of niet mogelijke verkoopbaarheid van de te verwijderen stammen.

De dunning in gemengde culturen is nog van geringe beteekenis.

Dat door Loranthus en inger[2] aangetaste boomen, waarvan voor de toekomst niets te verwachten is, bij de dunning werden verwijderd, spreekt vanzelf.

G. Boschbescherming.

I. Politie.

Groote belangrijke politiezaken kwamen in 1930 niet voor. In het verslag over 1929 werd de zaak vermeld, welke aanhangig was gemaakt in Kadipaten, wegens knoeierijen in Tomo. Deze zaak kon in 1930 nog niet geheel zijn beslag krijgen, wegens

voortvluchtigheid van den hoofdgetuige, die nog niet kon worden aangehouden, hoewel eene premie van *f* 100,— was uitgeloofd.

De politioneele toestand in 1930 was gunstig. De vermeerdering van het aantal processenverbaal (20249 in 1930 tegen 19383 in 1929) is niet groot.

De achterstand in de berechting der boschdelicten is normaal.

De straftoebedeeling is nog zeer verschillend, met als gevolg daarvan, een zeer groot verschil in de mate, waarin van de straffen een preventieve werking uitgaat.

Waar noodig werd de hulp der veldpolitie ingeroepen; de hiermede bereikte resultaten waren gunstig.

De mogelijkheid van summiere behandeling der straffen hangt grootendeels af van den afstand, waarop de boschpolitiebeambten zijn verwijderd van de zittingsplaats der Landgerechten.

De concentratie van het personeel werkte gunstig op den politioneelen toestand, doordat van de bewaking, wanneer deze geschiedt door meerdere politiebeambten tegelijk, meer kracht uitgaat en ook elke politiebeamte afzonderlijk krachtiger durft optreden, doordat hij zich gesteund voelt door zijn collega's.

II. Brandbescherming.

Uit onderstaand vergelijkend overzicht blijkt, dat 1930, wat betreft boschbranden, weder normaal is geweest.

Jaar	Totale oppervlakte der djatibosschen in ha bestemd voor productie	Aantal branden	Verbrand zijn	
			Oppervlakte in ha	In % v/d totale oppervlakte
1930	720.829	3518	11875	1.65
1929	708.738	9401	48805	6.87
1928	691.641	2750	11892	1.72

De branden waren zeer ongelijk verdeeld en speciaal in de beheerseenheden Indramajoe en Poerwakarta zijn wederom

groote oppervlakten (resp. 4762 en 1934 ha = 56 % van het totaal der brandoppervlakte) verbrand.

Berekenen we het percentage van de verbrande oppervlakte voor deze 2 beheerseenheden tezamen en dat van de overige 32 beheerseenheden, dan blijkt, dat deze resp. 12,7 % en ruim 0,7 % bedragen, zoodat de toestand in de 32 overige beheerseenheden inderdaad zeer gunstig is geweest.

In de beheerseenheid Bodjonegoro verbrandde ook een vrij groote oppervlakte (891 ha), doch daarvoor waren 587 branden noodig, zoodat de gemiddelde oppervlakte per brand slechts ruim 1.5 ha was (van Augustus t/m November gemiddeld per brand 1,8 — 1,5 — 1,5 en 1 ha). Hieruit valt te concludeeren, dat de brandbestrijding zeer intensief en succesvol is geweest en door de bevolking goede hulp werd verleend, hetgeen inderdaad het geval was, een resultaat waarop met voldoening moge worden gewezen.

In Ngawi, Padangan, Telawa, Tjiledoek en Oost Toeban kon eveneens een zeer belanglijke verbetering geconstateerd worden.

Het aantal branden en de totale verbrande oppervlakte zijn, evenals in 1929, het grootst geweest in de maand September, terwijl de gemiddelde oppervlakte per brand het hoogste was in de maand Augustus, met eene geleidelijke afname naar de maand November.

In onderstaand overzicht is eene vergelijking gegeven tusschen het aantal branden, de verbrande oppervlakte en de gemiddelde oppervlakte per brand, waaruit zeer duidelijk het groote verschil tusschen 1930 en 1929 spreekt.

Maanden		Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Totaal
Aantal	1930	—	3	93	696	1547	1050	129	—	3518
	1929	33	200	1064	2663	3226	1763	435	17	9401
Verbrande oppervlakte in ha	1930	—	1	94	3897	5571	2057	255	—	11875
	1929	44	1796	5348	9640	20556	9906	1449	66	48805
Gemiddelde oppervlakte per brand	1930	—	0.3	1.0	5.6	3.6	2.0	2.0	—	3.4
	1929	1.3	9.0	5.0	3.6	6.4	5.6	3.3	3.9	5.2

In onderstaand overzicht zijn de kosten voor brandbescherming in de jaren 1928 t/m 1930 vermeld.

Jaar	Beschermingskosten in guldens			
	Voor actieve bescherming	Voor passieve bescherming	Totaal	Per ha oppervlakte bestemd voor productie
1930	53592	56825	110.417	0.15
1929	71250	60883	132.133	0.19
1928	53160	45528	98.688	0.14

De kosten waren in 1930 slechts weinig hooger dan in 1928 en zijn als normaal te beschouwen.

III. Bescherming tegen veeweide.

De bescherming tegen veeweide heeft in de verschillende beheerseenheden nog zeer uiteenloopende resultaten.

In de beheerseenheden Balapoelang, Djombang, Kedoenggalar, Madioen, Ngandjoek, Pati en Saradan is de toestand gunstig, dank zij de samenwerking tusschen Bestuur en Boschwezen, terwijl de bevolking zich geheel heeft aangepast aan de ingevoerde veeweideregelingen.

In de beheerseenheden Bodjonegoro, Goendih, Kadipaten, Kendal, Modjokerto, Ponorogo en Oost-Toeban wordt van de veeweide nog veel last ondervonden. Door de onverminderde aandacht, die door het Boschwezenpersoneel aan de veeweide wordt besteed, alsmede door de samenwerking met het Bestuur, is een langzame voortuitgang merkbaar.

Met de afrastering, speciaal van de culturen, die van veeweide de meeste schade ondervinden, werd voortgegaan.

Evenals in 1929 wordt door enkele beheerders de wenschelijkheid uitgesproken van eene zwaardere strafbedeeling, aangezien van de lage straffen weinig preventieve werking uitgaat.

Gestadige waakzaamheid van het Boschwezenpersoneel, de geleidelijk toenemende intensiviteit van het beheer, overleg met Bestuur en bevolking, vaststellen van plaatselijke regelingen, uitbreiding der afrastering en wijzen op het nut der stalvoedering zullen het veeweideeuvel zonder twijfel binnen afzienbaren tijd binnen redelijke perken kunnen brengen.

IV. Bescherming tegen diefstal en beschadiging.

In het algemeen was de toestand gunstig.

Opgemaakt werd in 1930 een aantal van 20249 processen-verbaal wegens overtreding als anderszins tegen resp. 19383 en 16514 in 1929 en 1928.

Eene vermeerdering gedurende verslagjaar ten opzichte van 1929 van 5%. Deze vermeerdering is niet belangrijk, vooral niet, aangezien de intensieve beheersvoering en wellicht mede de minder gunstige economische omstandigheden, daartoe aanleiding gegeven zullen hebben.

Van gunstigen invloed is ongetwijfeld geweest, dat de bevolking steeds meer in de gelegenheid wordt gesteld, zich op rechtmatige wijze van producten te voorzien op onderhandsche verkoopingen en bevolkingsvenduties doch ook door de uitbreiding van het personeel in particulier verband. Daardoor kan het gehalte van het bewakingspersoneel verbeterd worden met het indirecte gevolg van een verscherpte bewaking en de preventieve werking daarvan.

V. Bescherming tegen ziekten en plagen.

Bijzondere maatregelen tegen ziekten en plagen vallen in verslagjaar niet te vermelden.

De door inger[2] aangetaste boomen werden bij de dunning verwijderd.

In enkele beheerseenheden was het noodig, de Loranthus te bestrijden.

De schade, veroorzaakte door djatirups en sprinkhanen, was onbelangrijk.

Overigens werd in enkele beheerseenheden door apen eenige beschadiging aangericht, door het afbreken van de toppen van boomen in jonge aanplantingen.

H. Onderhoud van bezittingen.

I. Onderhoud van bezittingen voor het algemeen beheer.

Aan het onderhoud der grenzen (grenspalen en andere grensteekens) werd de vereischte aandacht besteed.

Het onderhoud van woningen bepaalde zich tot kleine herstellingen aan de dakbedekking, omwanding en verbetering van waterputten.

II. Onderhoud van bezittingen voor de exploitatie.

Het onderhoud der bezittingen voor de exploitatie geschiedde op de gewone wijze. Belangrijke bijzonderheden zijn in verslagjaar niet te vermelden, met deze uitzondering dat in enkele beheerseenheden bijzondere aandacht werd besteed aan het onderhoud der railbanen.

I. Kapitaalsuitgaven.

I. Algemeen.

Evenals het vorig jaar had ook in verslagjaar de Technische dienst te zorgen voor leiding en toezicht in alles, wat de kapitaalsuitgaven van het Djatibedrijf betreft.

Behalve de vier ontsluitingssecties, waarvan twee te Salatiga, een te Madioen en een te Bodjonegoro, werd nog een ontwerpafdeeling ingesteld te Salatiga. Het werk dezer afdeeling bestaat in hoofdzaak in het projecteeren en begrooten van kunstwerken, dus meer het zuiver technische werk der andere secties. Deze verdeeling van arbeid heeft het gereedkomen der detailprojecten in belangrijke mate versneld.

Behalve boschbouwkundig personeel werden vier civielingenieurs bij den Technischen dienst tewerkgesteld, waarvan 1 bij de sectie Madioen, 1 bij de sectie Bodjonegoro, 1 bij de ontwerpafdeeling te Salatiga en 1 op het Hoofdkantoor van het Djatibedrijf, welke laatste tegen het eind van verslagjaar werd ontslagen.

Aan het hoofd der secties staan (opper) houtvesters.

De werkzaamheden van den Technischen dienst bestaan in hoofdzaak uit:

1. beoordeelen en bewaken van kapitaalsuitgaven;
2. onderzoeken en opstellen van ontsluitings- en stapelplaatsplannen en woningplannen;
3. maken van gedetailleerde ontwerpen voor de uitvoering;

4. standaardiseeren, voor zoover mogelijk, van deze ontwerpen en het maken van algemeene voorschriften voor ontwerp en uitvoering;
5. leiding, toezicht en bewaking van de uitvoering;
6. zorg voor alle grootere bestellingen;
7. beoordeelen en opstellen van kapplannen;
8. areaalaangelegenheden, in het bijzonder groote inlijvingen.

Aan de onder 7 en 8 vermelde werkzaamheden kon in verslagjaar nog niet veel gedaan worden. Wel werden de door den Dienst der Boschinrichting opgestelde plannen met den Technischen dienst besproken.

De werkzaamheden onder 2 en 3 geschieden in hoofdzaak door de secties, de overige meerendeels op het Hoofdkantoor.

Ten einde de verschillende gewenschte kapitaalsuitgaven op basis van hun onderscheiden belangrijkheid, dan wel het meest geschikte tijdstip van uitvoering te kunnen beoordeelen, doch ook met het oog op het totaal mogelijk te verwerken bedrag, werd in verslagjaar een voorloopig schema voor de komende 5 jaren opgesteld.

Voor aanleg van railbanen werd een soortgelijk schema reeds gedurende eenige jaren opgesteld.

Een schema zooals hooger aangeduid, kan niet de bedoeling hebben, bindend te zijn, alleen zal het een richtlijn vormen. Het moet als het ware onophoudelijk verbeterd en aangevuld worden in overeenstemming met de plannen, inzichten en omstandigheden, en zoo doende een hechte basis vormen voor de kapitaalsinvestatie. Het moet ruimte laten voor nieuwe plannen en toch behoeden voor incidenteele ondoordachte beslissingen.

In verslagjaar werd ook het plan opgevat om nieuwe bedrijfskaarten te maken, waarin op overzichtelijke wijze de voornaamste kapitaalsobjecten, als railbanen, wegen, stapelplaatsen en woningen zullen worden aangegeven, alsook de plannen voor de volgende jaren. Tevens zullen in deze kaarten de kapvlakten der eerste 5 jaren en de boschgesteldheid worden aangegeven, zoodat ze kunnen dienen als hulpmiddel bij de beoordeeling en wijziging der kapplannen. Het bleef in verslagjaar echter bij een begin van uitvoering; eerst in 1931 zullen de kaarten worden samengesteld.

Tegelijk zullen de werknummers der kapitaalsobjecten opnieuw worden vastgesteld op een logische basis, ten einde meer samenhang te brengen in de uitgaven der verschillende jaren. Het bleek meer en meer, dat zulks voor een behoorlijke bewaking der kapitaalsuitgaven noodzakelijk is. In verslagjaar werd reeds een nieuwe decimale nummering der railbanen vastgesteld, welke goed voldaan heeft. Voor wegen en woningen is hetzelfde noodig.

II. Ontsluiting der bosschen.

a. voor afvoer.

1. Railbanen.

Het opmaken der detailbegrootingen voor den railbaanaanleg kwam in juiste banen en vorderde goed, zoodat daarin geen noemenswaardige achterstand bestaat. Einde van het volgend jaar (1931) kan met het ontwerpen eenigen voorsprong op de uitvoering bereikt zijn.

In de westelijke houtvesterijen: Poerwakarta, Indramajoe, Kadipaten en Tjiledoek werd een begin met den aanleg gemaakt.

In Balapoelang werd de ontsluiting van Linggapada en Larangan nader onderzocht en besloten tot een centrale stapelplaats bij Proepoek.

In Pemalang werd in langzaam tempo voortgewerkt.

In Kendal kwam de tweede kabelbrug over de Bodri gereed. De ontsluiting in de richting Kalibodri is thans in hoofdzaak gereed; in 1931 moet nu begonnen worden met de railbaan naar Mangkang.

In Kedoengdjati, Goendih en Pati vond een kleine uitbreiding van het railbaannet plaats, evenals in Blora, Mantingan en Noord- en Zuid-Randoeblatoeng.

In Poerwodadi vond de nieuwe aanleg goeden voortgang; in 1931 zal de ontsluiting van Grobogan-Oendakan in hoofdzaak gereed komen, waarna N.W. Wirosari voor herziening aan de beurt komt.

Ook in Tjepoe en Padangan werd nog vrij veel aanlegwerk gedaan.

In Bodjonegoro en Djodjogan/Kebonhardjo werd krachtig

gewerkt aan het ontworpen ontsluitingssysteem resp. naar Bodjonegoro en Djatirogo.

In Modjokerto en Djombang werd in bescheiden tempo met den aanleg voortgegaan.

In Saradan werd een deel van de hoofdbaan vernieuwd, terwijl in Madioen de vernieuwing van de stambanen werd voorgezet, evenals in Kedoenggalar en Walikoekoen.

Het onderzoek naar de ontsluiting van Ngawi (naar Paron) kon in verslagjaar niet voortgezet worden.

Het railbaanmateriaal werd belangrijk uitgebreid.

In onderstaand overzicht is een vergelijking gegeven tusschen de lengte der vaste en tijdelijke banen en van de nog niet gelegde rails in de jaren 1930, 1929 en 1928, waarbij de banen op de stapelplaatsen zijn inbegrepen.

lengte in kilometer spoor

jaar	vaste banen	tijd. banen	losse staven	totaal
1930	1675	463	381	2519
1929	1559	411	279	2249
1928	1482	357	158	1997

De hoeveelheid losse rails schijnt abnormaal groot, hetgeen oorzaak vindt in het feit, dat de op eind verslagjaar ontvangen en voor aanleg 1931 bestemde rails daarin zijn opgenomen.

Ook een aantal nieuwe wissels werd aangeschaft, in hoofdzaak van 12 kg rails, welke beter voldoen dan de vroegere van 9 kg.

In plaats van wissels met draaiende tongen werd in verslagjaar begonnen met bestelling van wissels met veerende tongen. Dit zal in de komende jaren voortgezet worden.

2. Karrewegen.

In de meeste beheerseenheden geschiedt de afvoer per railbaan; slechts dáár, waar de aanleg der railbanen nog niet ver genoeg is gevorderd, wordt gebruik gemaakt van karrewegen.

De aanleg dier wegen kon ook in verslagjaar nog niet syste-

matisch worden geregeld, doch het is wel noodzakelijk hieraan t.z.t. de noodige aandacht te besteden.

Enkele karrewegen voor het houttransport werden aangelegd.

3. Vlotwegen.

In Tondowesi (kali Beng, Djombang) kwam voor het vlotsysteem een opvanginrichting van gewijzigde constructie gereed. In den westmoesson 1930 31 werden hiermee goede resultaten bereikt.

In Pengkol (Goenoengkidoel) werd onder het net van den houtvang een matrassendam gelegd. Bij een bandjir brak een deel van de kabels van het opvangnet.

Waarschijnlijk zal het vlotten bij bandjir hier opgegeven worden en zal vermoedelijk in 1931, uitgaande van de ervaringen in Tondowesi opgedaan, voor Pengkol een soortgelijke constructie als die te Tondowesi worden ontworpen.

Buiten deze beide gebieden wordt in het djatiboschgebied slechts weinig gevlot.

b. Voor algemeene toegankelijkheid.

1. Autowegen en 2 andere wegen en sleuven.

Verschillende wegenplannen, voornamelijk ten behoeve van het autoverkeer in het bosch, doch ook voor houtafvoer, werden met de beheerders besproken; eenige licht verharde autowegen werden gebouwd.

Deze wegen beteekenen een zeer belangrijke tijdsbesparing voor het beheerspersoneel.

Het is van groot belang met dezen aanleg van autowegen in een gematigd tempo geregeld voort te gaan.

III. Bouw stapelplaatsen.

De centrale stapelplaats te Tjepoe werd ten deele uitgebouwd. Te Djatirogo en Bodjonegoro werden de noodige terreinen ingekocht.

Aan deze drie centrale stapelplaatsen moet in de komende jaren nog veel gedaan worden.

Die te Saradan werd krachtig aangepakt en zal in 1931 ten naastenbij voltooid kunnen worden.

Ook verder werden verschillende stapelplaatsen ingekocht of ingericht.

Voor den stapelplaatsuitbouw worden ook detailprojecten gemaakt. Deze hebben echter nog geen geheel bevredigenden vorm, waardoor de bewaking van de uitgaven hiervoor bemoeilijkt wordt.

De rails voor de groote centrale-stapelplaatsen, welke veelal een gewicht van 20 kg zullen hebben, werden verkregen door overname van oude rails van de spoorwegmaatschappijen tegen lagen prijs. Daarmee zal in de volgende jaren worden voortgegaan.

In verslagjaar werden loodsen gebouwd op de stapelplaatsen Madioen, Tajoe en Pati.

Waar zich steeds meer de overtuiging vestigt, dat houtloodsen onmisbaar zijn voor de bewaring en bescherming van het hout, zal in volgende jaren met loodsenbouw moeten worden voortgegaan.

IV. Bouw van Woningen en Bedrijfsgebouwen.

In verslagjaar kwamen normaalprojecten gereed voor houten woningen van de IIde t/m IXde klasse. Het ligt in de bedoeling, de beschikking te krijgen over meerdere projecten dier woningen, zoowel in hout als in steen.

Tevens werden een tweetal ontwerpen voor steenen woningen IIIde en IVde kl. gemaakt voor het mede geprojecteerde woningspark te Saradan, dat echter nog niet tot uitvoering kwam.

Zoowel wegens den goedkooperen bouw, als wegens den doorgaans zeer slechten fundeeringsgrond in onze djatiboschstreken, zullen meestal houten woningen de voorkeur verdienen.

Als proef werd begonnen met den uitbouw van enkele concentratiepunten voor het beheerspersoneel en wel te Saradan voor een deel van N. en Z. Saradan, te Djapah voor de afdeeling Ngawen der houtvesterij Blora, en te Soembermiri voor een gedeelte van de afdeelingen Ngoedjoeng, Moenoeng en Krondong der houtvesterij Djombang.

Met het overplaatsen van woningen werden slechte ervaringen opgedaan, nl. wat betreft de hooge kosten daaraan verbonden.

V. Bouw van bijzondere installaties.

Houtskoolovens.

Besloten werd een proef te nemen met transportabele houtskoolovens, waarvoor een tweetal Delhommeau ovens met paneelinstructie besteld worden. Deze zullen eerst in 1931 in werking gesteld kunnen worden.

Het nemen van een proef op grootere schaal is voor het volgend jaar in overweging, waarbij ook de Trihan-ovens geprobeerd zullen worden.

Zagerijen.

In den opzet van de zagerij te Saradan kwam eenige wijziging; besloten werd tot een bescheidener uitbouw. De kracht zal niet betrokken worden van den Dienst van W. en E. doch in een eigen calorische centrale opgewekt worden.

De uitbouw van een en ander zal zooveel mogelijk in 1931 geschieden.

In verslagjaar werd besloten tot inhuur van de B.P.M. zagerij te Tjepoe. Met den ombouw hiervan werd begonnen; aanvullende machines werden besteld. Het hoofddoel hiervan is het opdoen van algemeene zaagervaring.

K. Geldelijke uitkomsten.

De bedrijfsresultaten over het afgeloopen dienstjaar 1930 zijn beduidend minder gunstig geweest dan die over 1929. De alom heerschende malaise heeft zich ook hierin in niet geringe mate doen gevoelen. Nemen we echter de hevigheid van deze wereldcrisis en den invloed daarvan op andere bedrijven in aanmerking, dan zullen de resultaten nog reden tot tevredenheid kunnen geven.

Onderstaand staatje geeft een overzicht van de bedrijfsresultaten over de laatste 6 jaren (in duizendtallen guldens):

Dienstjaar	Baten	Lasten	Batig saldo
1925	13.438	8.603	4.835
1926	13.347	9.063	4.284
1927	17.150	10.354	6.796
1928	18.133	11.112	7.021
1929	20.584	12.914	7.670
1930	13.710	11.645	2.065

Het spreekt vanzelf, dat de vermindering der lasten geen gelijken tred heeft kunnen houden met die der baten: de totale uitgaven daalden met 8 %, die der inkomsten met 33 %. In aanmerking dient hierbij te worden genomen, dat de exploitatie-uitgaven met 2 millioen gulden verminderden; de kapitaals-uitgaven daarentegen namen met *f* 800.000.— toe, hetgeen in hoofdzaak het gevolg is van den bouw van stapelplaatsen en den aanleg van railbanen en karrewegen.

De bezuiniging op de uitgaven komt hoofdzakelijk voor rekening van kap, transport en opslag. Gekapt werd:

1930	346.802 m³	timmerh.	899.348 sm	brandh.
1929	486.396 m³	„	1.639.814 „	„

hetgeen voor timmerhout 30 % en voor brandhout 45 % mindere kap beteekent ten opzichte van het dienstjaar 1929.

De vermindering van den afzet van hout demonstreert zich voornamelijk in de openbare verkoopen met vendumeester. Werd in 1929 op de locale venduties voor *f* 8.679.000 hout verkocht, in 1930 waren deze cijfers *f* 4.684.000.—; dit is een vermindering van rond 45 %. De incidenteele onderhandsche verkoopen brachten op resp. *f* 2.723.000.— en *f* 2.139.000.— hetgeen slechts een vermindering is van rond 20 %.

Verkocht werd aan hout in:

1930	286.125 m³	timmerhout	1103.395 sm	brandhout
1929	405.459 m³	„	1329.880 „	„

hetgeen in procenten uitgedrukt resp. rond 30 % en 17 % minder is dan het vorige dienstjaar.

L. Personeel.

In onderstaand vergelijkend overzicht voor de jaren 1930 en 1929 is vermeld het bij het Djatibedrijf werkzame personeel in ambtelijk (vast en tijdelijk) en particulier verband.

Het ambtelijk personeel in tijdelijken dienst vertoont tegenover 1929 eene sterke afname, nl. van 1966 op 1161, als gevolg van natuurlijke afvloeiing, ontslag en gedeeltelijk door dienstname in particulier verband.

Personeel in particulier verband.

Eind 1930 waren in particulier verband werkzaam 7 personen behoorend tot het hooger personeel (vorig jaar 3), 289 personen

	Eind 1930				Eind 1929			
	ambtelijk		parti-culier	Totaal	ambtelijk		parti-culier	Totaal
	vast	tijde-lijk			vast	tijde-lijk		
Bedrijfsleiding . . .	8	—	—	8	8	—	—	8
Hoofdkantoor. . . .	1	—	—	1	3	—	—	3
Afd. Handel	3	—	—	3	1	—	—	1
Technische Dienst. .	7	—	2	9	4	—	1	5
In de Houtvesterijen .	47	1	5	52	39	1	2	42
Totaal Hooger Personeel	66	1	7	73	55	1	3	59
Hoofdkantoor. . . .	7	1	28	36	8	2	16	26
Afd. Handel	3	—	9	12	—	—	—	—
Technische Dienst. .	4	—	19	23	6	1	10	17
In de Houtvesterijen .	230	5	233	468	228	3	119	350
Totaal Middelbaar Personeel	244	6	289	539	242	6	145	393
Hoofdkantoor. . . .	4	—	70	74	7	—	53	60
Afd. Handel	3	—	19	22	1	—	—	1
Technische Dienst. .	15	1	49	65	16	8	23	47
In de Houtvesterijen .	1022	1153	1692	3888	1103	1951	599	3653
Totaal Lager Personeel	2044	1154	1830	4049	1127	1959	675	3761
Bedrijfsleiding . . .	8	—	—	8	8	—	—	8
Hoofdkantoor . . .	12	1	98	111	18	2	69	89
Afd. Handel	9	—	28	37	2	—	—	2
Technische Dienst. .	26	1	70	97	26	9	34	69
In de Houtvesterijen .	1299	1159	1930	4408	1370	1955	720	4045
Totaal Djatibedrijf. .	1354	1161	2126	4661	1424	1966	823	4213

behoorend tot het middelbare personeel (vorig jaar 145) en 1830 personen behoorend tot het lager personeel (vorig jaar 675), in totaal dus 2126 tegen 823 in 1929.

De grootste uitbreiding van het particulier personeel vond plaats in de houtvesterijen en wel vnl. van het lager personeel.

Met eenigen nadruk dient er hier op gewezen te worden, dat de groote uitbreiding ten opzichte van het jaar 1929 een schijnbare is, omdat in genoemd jaar zeer vele tijdelijke werkkrachten niet in de personeelssterkte waren vermeld.

De arbeidsprestatie van het personeel in particulier verband gaf ook in verslagjaar reden tot tevredenheid.

Het personeel in particulier verband was eind 1930, als volgt verdeeld over de groepen:

Groep	Aard van het Personeel	Salaris grenzen	1930		1929	
			Technisch	Administratief	Technisch	Administratief
A	Lager Personeel.	12— 150	1254	576	287	388
B	Middelbaar Personeel. . .	100— 600	215	35	92	36
BB	idem voor het Hoofdkantoor v/h Djatibedrijf	100— 800	—	39	—	17
C	Hooger Personeel	350—1100	7	—	3	—
	Totaal Personeel in particulier verband b/h Djatibedrijf.		1476	650	382	441
			2126		823	

De concentratie van het personeel op hiervoor gunstig gelegen plaatsen had in enkele beheerseenheden, waar met de concentratie werd begonnen, een gunstig resultaat, speciaal met het oog op het tegengaan van boschdiefstallen. Door het optreden van het boschpersoneel in grootere groepen gaat van de bewaking meer kracht uit.

In vele beheerseenheden is concentratie echter minder goed door te voeren door de groote afstanden en zal met een geringere samentrekking genoegen moeten worden genomen.

Wat de specialisatie van het personeel betreft, zoo kan in het algemeen worden vastgesteld, dat deze voorshands niet verder behoeft te gaan dan het mantripersoneel. Gevallen zullen zich blijven voordoen, dat dit niet steeds mogelijk is, als gevolg van de bestaande bedrijfsontwikkeling en de ligging der boschgebieden, waardoor alsdan een meer algemeene tewerkstelling aanbeveling zal verdienen. Het groote nut van de specialisatie zal blijken uit de in de praktijk te verkrijgen resultaten. Ten aanzien van de boschbescherming werden deze reeds verkregen.

Het Hoofd van het Djatibedrijf,

A. LOS.

Aanhangsel.

In stand te houden wildhoutbosschen.

De oppervlakte der in stand te houden wildhoutbosschen bedroeg in 1930 29437 ha, in 1929 21723 ha, eene uitbreiding dus met 7714 ha.

De tot de beheerseenheid Poerwodadi behoorende 3156 ha kwamen in beheer bij de beheerseenheid Pati, terwijl bovendien door hermeting der oppervlakten een uitbreiding van 777 ha plaats vond.

De beheerseenheid Poerwakarta had begin 1930 3800 ha in beheer en eind 1930 10737 ha, een vermeerdering van 6937 ha, welke als volgt kan worden gespecificeerd; rectificatie van het

Wildhoutbosch Pasir Tjiboeroean	937 ha
aanwijzing in standhouding der strandbosschen Tjikiong (Rengasdengklok)	6000 ha
	6937 ha

TABEL 2.

VACANT

Tabel 1.

Overzicht van de oppervlakte der djatiboschterreinen, de verdeeling daarvan over de boschklassen, alsmede van de voor het beheer dier bosschen benoodigde, buiten de boschgrenzen gelegen terreinen en wildhoutboschterreinen (boschreserve) in beheer bij het Djatibedrijf op einde 1930.

Areaal van de beheerseenheid in hectaren — Oppervlakte behoorende tot de Djatiboschterreinen — Binnen de boschgrens — Bestemd voor productie — Geschikt voor djatiboschbedrijf — Geschikt voor leegkapbedrijf — Begroeid met djati — Niet kapbaar / Kapbaar — Leeftijdsklassen

Doorloopend nummer	Beheerseenheid	Wildhoutboschterreinen (Boschreserve overeenkomstig de Staatbladen en G.B.)	Buiten de boschgrens (niet bestemd voor productie)	Niet bestemd voor productie	Plantsoenen van andere houtsoorten dan djati	Niet geschikt voor djatiboschbedrijf	Niet geschikt voor leegkapbedrijf	Niet begroeid met djati: Open plek	Niet begroeid met djati: Onproductief wildhout bosch	Niet kapbaar: Ia	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Totaal Ia t/m VIII	Kapbaar: IX	X en hooger	Totaal IX t/m X	Over-kapbaar	Totaal areaal begroeid met djati	Totaal areaal geschikt voor djatileegkap-bedrijf	Totaal areaal geschikt voor djati-boschbedrijf	Totaal areaal bestemd voor productie	Totaal oppervlakte binnen de boschgrens	Totaal oppervlakte behoorende tot de djati-boschterreinen	Totaal areaal van de beheerseenheid	Doorloopend nummer
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
1	Balapoelang	—	19,20	314,00	172,30	—	1788,50	176,40	8028,70	1961,50	829,20	1172,80	1056,80	736,00	593,77	168,50	223,70	244,40	6986,67	226,50	194,90	421,40	142,80	7550,87	15755,97	17544,47	17716,77	18030,77	18049,97	18049,97	1
2	Blora	—	182,12	262,00	14,70	—	273,00	384,20	228,60	2520,10	2332,50	1683,50	423,20	118,10	305,20	581,40	771,60	511,40	9247,00	780,30	1560,50	2340,80	2326,20	13914,00	14526,80	14799,80	14814,50	15076,50	15258,62	15258,62	2
3	Bodjonegoro	—	154,00	1394,00	117,00	2574,00	16997,00	478,00	1478,00	346,00	3186,00	4460,00	4115,00	2553,00	157,00	34,00	9,00	—	14860,00	42,00	—	42.00	12742,00	27644,00	29600,00	46597,00	49288.00	50682,00	50836,00	50836,00	3
4	Djodjogan	—	144,18	288,32	3,00	1159,00	447,00	429,00	454,00	1124,00	1376,00	1751,00	2213,00	1265,00	365,00	467,00	424,00	342,00	9327,00	1174,00	249,00	1423,00	6510,00	17260.00	18143,00	18590.00	19752.00	20040,32	20184,50	20184,50	4
5	Djombang	—	90,24	588.70	3,50	2483,80	5988,00	701,40	795,70	1028,50	1841,80	2062,10	1948,20	270,90	878,00	1184,90	332,60	136,90	9683,90	258,80	214,40	473,20	6595,80	16752,90	18250.00	24238,00	26725,30	27314,00	27404,24	27404,24	5
6	Goendih	—	171,36	849,75	60,20	3953,80	8374,80	1015,10	20,60	371,60	1703,80	1544,90	2118,70	1571,70	386,60	465,30	1140,50	139,30	9442,40	9,60	7,70	17,30	7631.30	17091,00	18126.70	26501,50	30515,50	31365,25	31536,61	31536,61	6
7	Indramajoe	—	34,30	119,20	21,00	9265,70	—	11749,20	1116,30	526,10	887,70	201,00	—	14,20	—	—	—	—	1629,00	—	—	—	199,50	1828,50	14694,00	14694,00	23980,70	24099,90	24134,20	24134,20	7
8	Kadipaten	—	12,38	308,00	398,00	942,00	290,00	4022,00	2321,00	545,00	404,00	621,00	100,00	44,00	12,00	109,00	52,00	—	1887,00	5.00	2,00	7,00	7011.00	8905,00	15248,00	15538,00	16878,00	17186,00	17198,38	17198,38	8
9	Kebonhardjo	1648,00	54,10	434,00	6,00	1361,00	233,00	191,50	32,00	1128,40	1565,00	2649,00	1367,00	781,00	765,00	441,00	237,00	79,00	9012.40	210,00	73.00	283,00	3485,00	12780,40	13003,90	13236,90	14603,90	15037,90	15092,00	16740,00	9
10	Kedoengdjati	—	49,93	496,24	133,14	629,01	1143,39	1481,89	13,64	2967,76	2047,11	2310,42	1230,77	1586,68	907,59	1006,27	473,47	58,84	12588,91	79,41	442,31	521,72	4194,07	17304,70	18800,23	19943,62	20705,77	21202.01	21251,94	21251,94	10
11	Kedoenggalar	—	34,00	194,00	100,00	3,00	3394,00	502,00	483,00	991,00	1583,00	1027,00	1126,00	47,00	179,00	671,00	665,00	295,00	6584,00	220,00	70,00	290,00	2980,00	9854,00	10839.00	14233,00	14336,00	14530,00	14564,00	14564,00	11
12	Kendal	—	37,06	348,00	34,00	484.00	4,00	742,00	1732,00	721,00	733,00	1799,00	1668,00	2375,00	1195,00	595,00	697.00	—	9783,00	28,00	93,00	121,00	5679.00	15583.00	18057,00	18061,00	18579,00	18927,00	18964,06	18964,06	12
13	Madioen	—	36,00	314,00	7,50	15,00	1612,80	74,70	670,80	1450,30	1450.60	2420.40	1549,90	185,10	30.00	—	108,60	—	7194,90	—	129,60	129,60	5936,40	13260,90	14006.40	15619,20	15641,70	15955,70	15991,70	15991,70	13
14	Mantingan	—	135,00	366,00	184,00	731,00	81,00	265,00	428,00	532,00	1882,00	2607,00	510,00	295,00	992,00	368,00	226,00	60,00	7472,00	372,00	206,00	578.00	6229,00	14279,00	14972.00	15053,00	15968,00	16334,00	16469,00	16469,00	14
15	Modjokerto	—	27,00	280,00	68,00	1292,00	4192,00	938,00	120,00	541,00	1571,00	2116,00	2436,00	1926,00	662,00	2,00	—	—	9254.00	11,00	—	11,00	3630,—	12895,00	13953.00	18145,00	19505,00	19785,00	19812.00	19812,00	15
16	Ngandjoek	—	39,60	324,20	35,30	2462,90	164,80	399,40	1051,00	284,90	2099,40	1924,80	1118,60	812,00	7,60	34,40	90,20	50,80	6422,70	62,80	—	62,80	8365,10	14850,60	16301,00	16465.80	18964,00	19288,20	19327,80	19327,80	16
17	Ngawi	—	89,00	325,80	72,60	2409,30	966,60	208,90	92,10	350,20	2030,60	484,30	11,30	44,00	339.50	896,00	1034.70	303,00	5493,60	68,90	50,10	119,00	7484,70	13097,30	13398 30	14364.90	16846,80	17172,60	17261,60	17261,60	17
18	Ngimbang	—	19,20	222.00	10,10	1847,30	3917,40	548,00	65,90	141,60	1027,10	1444,90	2318,50	1287,10	302,90	267,40	15,90	—	6805,40	—	—	—	6431.20	13236,60	13850,50	17767.90	19625,30	19847,30	19866,50	19866,50	18
19	Padangan	—	89,02	306,00	56,00	793,00	4399,00	384,20	176,00	1198,50	1778,00	1419,00	1231,00	429,00	260,00	479,00	330,00	138,00	7262.50	776,80	67.00	843 80	12514,50	20620.80	21181.00	25580.00	26429,00	26735,00	26824,02	26824,02	19
20	Parengan	—	69,10	247,90	14,90	231,01	996,00	356,87	781,13	1251,79	1255.70	2416,09	1281,45	630,15	2011,94	1231.26	654,18	323,60	11056,16	379.18	153,70	532,88	3471,85	15060,89	16198.89	17194.89	17440,80	17688,70	17757,80	17757.80	20
21	Pati	17052,00	113,00	604,00	598,00	107,00	196,00	291,00	1404,00	1484,00	2034,00	2346,00	1745,00	2052,00	2754,00	764.00	507,00	57,00	13743,00	60.00	—	60,00	4400,00	18203,00	19898,00	20094,00	20799.00	21403,00	21516.00	38568,00[2]	21
22	Pemalang	—	57,00	289,00	30,00	738,00	—	1457,00	13862,00	3539.00	649,00	1174,00	623,00	302,00	337.00	126,00	100,00	31,00	6881,00	59.00	51,00	110,00	623,00	7614,00	22934.00	22933.00	23701,00	23990,00	24047.00	24047,00	22
23	Poerwakarta	10737,00	46,38	281,10	51,20	4442,00	—	1246.80	17266,50	397,70	1391,60	1065.40	255,40	120,30	57,00	208.40	—	—	3495,80	—	—	—	1719,90	5215,70	23729,00	23729.00	28222,20	28503,30	28549.68	39286,68[3]	23
24	Poerwodadi	—	28,61	328,61	35,90	68,70	676,71	456,09	490,12	2049,72	2200,18	1521,53	2683.39	1079.26	497,24	517,91	251,10	370,48	11170 81	574,32	278,34	852,66	4039,20	16062,67	17008.88	17685.59	17790,19	18118,80	18147,41	18147,41	24
25	Ponorogo	—	13,50	1323,80	284,70	5179,90	132.30	4377,20	810,10	324,70	1078,80	2430,40	696,10	150,50	—	—	—	—	4680,50	—	—	—	820.60	5501,10	10688.40	10820,70	16285,30	17609,10	17622,60	17622,60	25
26	Noord-Randoeblatoeng	—	83,27	271,23	85,09	20.61	999,64	36,79	254.33	1149.59	1747,77	1181,68	275.50	440,50	197,21	358,16	410,42	620,60	6381.43	1372.89	964,18	2337,07	5599.28	14317,78	14608 90	15608.54	15714,24	15985,47	16068.74	16068.74	26
27	Zuid-Randoeblatoeng	—	100,10	327,20	11,20	34,90	1129,50	137,90	78,10	1146,70	1411,90	1235.70	1117,10	435.10	115,30	323.80	464.90	277,10	6527,60	756,50	209.40	965,90	6136.20	13629,70	13845,70	14975.20	15021,30	15348.50	15448,60	15448,60	27
28	Saradan	—	49,10	1199.00	315,40	510,70	2354,90	2280.60	6114.70	4065,60	2253,20	3275.40	716,10	344.20	456,10	394,50	772,40	206,10	12483.60	283,00	464,00	747.00	14156 70	27387.30	35782.60	38137,50	38963.60	40162.60	40211.70	40211,70	28
29	Telawa	—	994,61	439,52	183,36	1155,78	3143.33	1062,91	18,73	2988.15	2657,36	2520 06	2099,08	1339,71	471,82	542,41	439,98	77,10	13135.67	170,10	241,28	411,38	5535,93	19082,98	20164 62	23307.95	24647,09	25086.61	26081.22	26081,22	29
30	Tjepoe	—	124,64	633.00	1,80	39.70	665,50	990,18	128,50	3983,62	3801,44	3379,90	1976.50	822,50	434.90	410,68	1185.30	519.30	16514.14	1210,70	1526,52	2737.22	11463.68	30715 04	31833.72	32499.22	32540.72	33173.72	33298.36	33298,36	30
31	Tjiledoek	—	16.00	465,00	23.00	1156,00	—	3460,80	2939,10	440,00	937,00	1468,00	1068.00	259.00	151,00	20,00	18,00	57,00	4418.00	84,00	3.00	87,00	689.10	5194,10	11594,00	11594.00	12773,00	13238.00	13254,00	13254.00	31
32	Walikoekoen	—	28,00	202,00	141,40	1771,50	1434,00	425.70	229,00	546 50	1381,00	790.00	573.00	548,00	563,00	73,00	257,60	113,00	4845.10	68,70	40.00	108,70	6367,60	11321.40	11976,10	13410.10	15323.00	15525,00	15553.00	15553.00	32
33	Goenoeng-Kidoel	—	2,30	—	—	—	—	1609.00	—	1279,00	433,00	960.00	180.00	—	—	—	—	—	2852.00	—	8812,30	8812,30	—	11664.30	13273 30	13273.30	13273,30	13273,30	13275,60	13275,60	33
34	Oost-Toeban	—	22,18	58,60	5,75	—	446,98	653,94	516,75	1028,50	2368,04	3900,89	1137,40	131,90	83,63	87,37	—	—	8737,73	—	—	—	17097,62	25835,35	27006,04	27453,02	27458,77	27517,37	27539,55	27539,55	34
	Totaal	29437,00	3165,48	14404,17	3278,04	47861,61	66441,15	43533,67	64200,40	44404,03	55927,80	63363,17	42968,99	24995,90	16468,30	12827,66	11892,15	5010,92	277858,92	9343,50	16103,23	25446,73	192208,23	495513,88	603247,95	669689,10	720828,75	735232,92	738398,40	767835,40	
	Inprocenten van de oppervlakte bestemd voor productie.				0,45	6,64	9,22	6,04	8,91	6,16	7,76	8,79	5,96	3,47	2,28	1,78	1,65	0,70	38,55	1,30	2,23	3,53	26,66	68,74	83,69	92,91	100,—				
	Werkelijke 10 jarige periode voor de niet kapbare en kapbare boschen [1].										72367,93	59645,48	53166,09	33982,45	20732,10	14647,98	12359,90	8451,53	275353,46	7177,21	20774,98	27952,19									

[1]) Bij de verdeeling in bovenstaande leeftijdsklassen is uitsluitend rekening gehouden met een toestand, zooals die bestond bij den aanvang van elke bedrijfsperiode, dus zooals die in de bedrijfsplannen is opgenomen. Tot de leeftijdsklasse Ia werden gerekend de culturen, die in de loopende periode van elke beheerseenheid zijn aangelegd. Om een denkbeeld te krijgen van de verdeeling der leeftijdsklassen op het eind van het verslagjaar is 50 % van de oppervlakte van elke groep overgebracht naar de naast oudere, terwijl de groep Ia is overgebracht naar de 1e leeftijdsklasse.

[2]) Bovendien nog 1000 ha niet in stand te houden wildhoutbosschen (Karimoen Djawa).

[3]) Bovendien nog 4000 ha niet in stand te houden wildhoutbosschen.

TABEL 3 [1])

Overzicht van de hoeveelheid gekapt djatihout in het DJATIBEDRIJF (inclusief dunningshout) in 1930.

Jaar	Djatitimmerhout in m³								Djatibrandhout in sm							
	Geregelde kap			Ongeregelde kap		Op grond van de mijnordonnantie	Totaal	Per ha djatibosch-oppervlakte bestemd voor productie	Geregelde kap			Ongeregelde kap			Totaal	Per ha djatibosch-oppervlakte bestemd voor productie
	In eigen beheer	Door tusschenkomst van aannemers	Verkoop op stam	Op last	Krachtens vergunning				In eigen beheer	Door tusschenkomst van aannemers	Verkoop op stam	Op last	Krachtens vergunning	Op grond van de mijnordonnantie		
1930	346354	17158	—	—	—	448	363960	0.50	898027	67635	—	—	—	1322	966984	1.34
1929	482149	25089	153	30	112	4247	511780	0.72	1632468	121937	4705	—	120	7347	1766577	2.49

[1]) In de tabellen 3 t/m 10 was oorspronkelijk het timmerhout in 3, het brandhout in 2 decimalen opgenomen. Na uitvoering der berekeningen werden de getallen op geheele eenheden afgerond.

TABEL 4.

Vordering van den kap van het Dj
met verdeeling naar de verschille

Omschrijving van exploitatiewijze en herkomst	Djatihout						
	Timmerhout						
	Genummerd			Ongenummerd			Tota timm hou
	On-bekapt	Rond bekapt	Vierkant bekapt	On-bekapt	Rond bekapt	Vierkant bekapt	
	In kubieke meters (m^3)						
I. Door geregelden aankap.							
A. In eigen beheer:							
1. uit kaalkap in de leegkapbedrijfsklasse.	25973	109057	24752	17806	20129	30186	2279
2. uit zuivering, plentering enz.	1642	11683	2685	1834	1584	3544	229
3. uit toevallige aankappen:							
a. leegkap van afgeschreven bosschen.	—	230	23	81	—	77	4
b. andere toevallige aankappen	1871	7930	1186	1980	3262	971	171
4. uit dunning	1319	1650	198	68448	4942	1761	783
Totaal in eigen beheer.	30804	130549	28844	90148	29917	36539	3468
B. Door derden gekapt:							
1. in boschperceelen:							
a. uit kaalkap in de leegkapbedrijfsklasse	....						153
b. uit zuivering, plentering enz.	Niet gespecificeerd.						18
c. uit toevallige aankappen (leegkap van afgeschreven bosschen)	....						—
2. in z.g. verkoopen op stam	....						—
Totaal door derden gekapt							171
Totaal door geregelden aankap							3639
II. Door ongeregelden aankap (totaal).							—
Totaal voor 1930							3639
De totalen voor 1929 bedroegen							511

JF in 1930 (inclusief dunning)
tatiewijzen en herkomst.

Brandhout				Wildhout		Houtskool	Basten	Bamboes
oofd	Ongekloofd	Afval	Totaal brandhout	Totaal timmerhout	Totaal brandhout	In quintalen a 100 kg	In quintalen a 100 kg	Stuks
In stapelmeters (sm)				In m³	In sm			
428	213300	32018	682746	1702	40777	43702	74	180
234	15550	805	72589	414	184	16	1296	—
796	1443	—	2239	—	—	66	—	—
5854	31564	3022	50440	744	16821	22870	4667	40545
2058	76528	2749	91335	133	13664	2058	90	—
2370	338385	38594	899349	2992	71446	68711	6128	40725
			62553	—	262	28	—	—
Niet gespecificeerd.			5082	—	317	—	—	—
			—	—	—	—	—	—
			—	—	—	—	—	—
			67635	—	579	28	—	—
			966984	2992	72025	68739	6128	40725
			—	16	458	—	—	8000
			966984	3008	72484	68739	6128	48725
			1766577	2623	117594	104271	6465	44029

TABEL 5.

Zie Algemeene tabel III.

TABEL 6.

OVERZICHT van de houtmassa en de hoeveelheden der andere boschvoortbrengselen, afkomstig uit de bosschen in beheer bij het Djatibedrijf, die in 1930 rechtstreeks in handen kwamen van de Inlandsche bevolking op Java en Madoera.

TABEL 6.

Overzicht van de houtmassa en de hoeveelheden der andere boschvoortbrengsele in handen kwamen van de Inlandsc

Wijze van vervreemding	Producten						
	Djatihout (inclusief dunningshout)		Wildhout (inclusief dunningshout)		Andere boschvoortbrengselen		
	Timmerhout m³	Brandhout sm	Timmerhout m³	Brandhout sm	Houtskool quintalen a 100 kg	Basten quintalen a 100 kg	Bam boes stuk
Vendutie met vendumeester	10585	19882	36	4990	833	—	—
Vendutie zonder vendumeester							
a. Kleine vendutie	1853	4978	8	—	—	—	—
b. Bevolkingsvendutie ..	5176	22964	2	2751	18	4	—
Onderhandsche verkoop.	44931	110462	1060	30977	26035	499	3711
Gekapt verstrekt voor desawerken	1582	—	3	—	—	—	—
Op stam verstrekt voor desawerken	—	—	—	—	—	—	—
Op vergunning gekapt ...	—	—	16	458	—	—	800
Verbeurd verklaard hout voor desawerken	277	15	0	—	—	—	2
Achtergebleven hout op cultuurvlakten	670	23309	766	2915	794	—	500
Kosteloos afgestaan	3357	1100	—	6300	—	—	—
Hout voor landbouwgereedschappen en andere doeleinden	—	—	—	—	—	—	—
Hout afgestaan bij rampen van hooger hand ...	—	—	—	—	—	—	—
Hout op ter ontginning uitgegeven gronden	5	242	6	536	—	—	—
Sprokkelhout	—	225150	—	11050	—	5	—
Zonder vergunning ingezamelde boschproducten.	—	—	—	—	—	—	200
Veevoeder en strooisel in de bosschen	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	68436	408103	1898	59977	27680	508	5214

¹) Zijnde opbrengst van 88914 kg djati-afval voor ƒ 2191,55; 6150 stuk 119 stuks landbouwwerktuigen voor ƒ 2,15.

²) Zijnde waarde van diverse producten t.w. bladeren, zaden, gras, aren

³) Zijnde waarde van gras.

*) Alle kolommen afgerond op geheele guldens.

nstig uit de bosschen in beheer bij het Djatibedrijf, die in 1930 rechtstreeks king op Java en Madoera.

Geldswaarde in guldens *)								
ihout (inclusief nningshout)		Wilhout (inclusief dunningshout)		Andere boschvoortbrengselen				Totaal
mer-
ut	Brand-
hout	Timmer-
hout	Brand-
hout	Houts-
kool	Basten	Bamboes	Andere producten	
274	45120	645	10099	3022	—	—	—	344161
985	5285	257	—	—	—	—	—	51528
685	36285	13	3722	87	13	—	—	144806
261	177193	8198	23873	36237	2387	2610	4147 1)	909908
988	—	56	—	—	—	—	—	43044
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	276	232	—	—	241	—	749
089	7	3	—	—	—	2	—	4102
370	5684	4596	1306	1945	—	100	—	21001
890	550	—	1790	—	—	—	—	11230
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	116	34	929	—	—	—	—	1134
—	101900	—	2240	—	25	—	—	104165
—	—	—	—	—	—	20	14253 2)	14273
—	—	—	—	—	—	—	15130 3)	15130
4598	372142	14079	44191	41292	2425	2974	33530	1665231

ati-afval voor *f* 1350,93; 6344 pikoels djatibladeren voor *f* 602,68 en

rtels, rotan, banban en paddestoelen.

TABEL 8.

Maandelijksche uitkomsten van den verkoop op openbare verkoopingen door bemiddeling der vendukantoren van in het DJATIBEDRIJF verkregen djatitimmerhout en brandhout gedurende het Jaar 1930.

Maanden	Timmerhout in m^3		Brandhout in sm		Opbrengst van het verkochte timmerhout in guldens		Limiet over-schrij-ding in %	Opbrengst van het verkochte brandhout in guldens	
	Op-gehou-den	Ver-kocht	Op-gehou-den	Ver-kocht	Totaal	per m^3		Totaal	per sm
Januari . .	12382	8851	41238	13936	321706	36,35	5,81	32066	2,30
Februari . .	11433	9486	48644	14194	326257	34,39	7,04	33685	2,37
Maart . . .	12471	10191	30134	10746	352037	34,54	8,89	22870	2,13
April . . .	9229	10799	44753	9176	394866	36,56	12,59	22347	2,44
Mei	13134	11362	26793	8468	418339	36,82	13,21	21992	2,60
Juni	11727	11605	29710	13775	407283	35,09	9,05	34157	2,48
Juli	10824	10522	28778	12550	376098	35,74	8,63	28556	2,28
Augustus. .	11743	12087	32266	14659	436345	36,10	11,77	34218	2,33
September .	12682	10999	34273	10501	369139	33,56	7,69	22739	2,17
October . .	14898	12235	37830	9810	388803	31,78	5,09	23371	2,38
November .	19128	11036	41284	10104	350880	31,79	4,38	22570	2,23
December .	15197	5092	12260	5906	164612	32,33	4,99	15707	2,66
1e. kwartaal	[1]	28528	[1]	38876	1000000	35,05	7,28	88622	2,28
2e. „	[1]	33766	[1]	31419	1220488	36,15	11,59	78496	2,50
3e. „	[1]	33607	[1]	37710	1181581	35,16	9,47	85513	2,27
4e. „	[1]	28363	[1]	25820	904294	31,88	4,79	61649	2,39
1e. halfjaar .	[1]	62294	[1]	70295	2220488	35,65	9,61	167117	2,38
2e. „ .	[1]	61971	[1]	63530	2085876	33,66	7,39	147162	2,32
Jaar 1930. .		124265		133825	4306364	34,65	8,52	314279	2,35

[1] Daar het opgehouden hout telkens weer op een volgende veiling ten verkoop wordt aangeboden en alsdan ook wel wederom voor een gedeelte wordt opgehouden, hebben de totalen hier geen waarde.

TABEL: 7.

Overzicht van de opbrengsten bij de verschillende wijzen van afzet van de producten afkomstig uit de exploitatie (inclusief dunning) in eigen beheer in het Djatibedrijf 1930.

Verkochte massa der producten

WIJZE VAN AFZET	Djatitimmerhout in m³: Genummerd: Onbekapt	Genummerd: Rond	Genummerd: Kantrecht	Ongenummerd: Onbekapt	Ongenummerd: Rond	Ongenummerd: Kantrecht	Totaal	Djatibrandhout in sm.: Gekloofd	Ongekloofd	Afval	Totaal	Wildhout: Timmerhout in m³	Wildhout: Brandhout in sm	Andere boschvoortbrengselen: Houtskool in quintalen á 100 kg	Basten in quintalen á 100 kg	Bamboe stuks	Andere producten: Hoeveelheid	Soort
Vejahomacontract	8	22932	9352,430	—	4896	13757	50945	174906	62781	12185	249872	—	19	—	—	—	—	—
Overeenkomsten van onderhandschen afstand op langen termijn	—	13433	2036,490	—	1211	1317	17998	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
De met de Vejahoma afgesloten Zuid-Afrikaansche dwarsliggersleveringen	—	—	—	—	—	807	807	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Openbare verkoop met vendumeester:																		
a. Groote kavelingen	—	11347	2808,670	—	—	1	14156	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b. Niet goed gespecificeerde kleine kavelingen	—	15	22,720	—	—	—	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
c. Alle andere kavelingen	613	70876	12416,139	4877	17184	4105	110071	14077	95829	23919	133825	196	12064	7392	—	—	—	—
Kleine venduties	420	1194	595,454	952	468	434	4063	1544	6750	82	8376	40	33	—	—	—	—	—
Bevolkingsvenduties	916	330	205,040	2354	1222	270	5297	14	22451	585	23050	2	2751	18	4	—	—	—
Openbare inschrijving	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Contractueele onderhandsche voorverkoop op kort crediet	—	—	—	—	—	388	388	4333	—	—	4333	—	—	—	—	—	—	—
Onderhandsche voorverkoop aan Sp.- en Tramwegen	—	—	—	—	5	686	691	284245	14768	—	299013	196	—	48	—	—	—	—
Incidenteele onderhandsche verkoop (incl. mijnordonnantie)	7751	3456	1842,697	49992	1515	7841	72397	38027	162823	39281	240131	2306	53594	80889	1712	40375	(3) —	—
Verstrekking aan SS (regularisatie)	—	—	—	—	—	6558	6558	136087	—	—	136087	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking aan Landsdiensten andere dan SS (regularisatie)	9	333	17,560	41	126	606	1133	6018	2016	—	8034	70	—	73	2830	—	—	—
Verstrekking aan andere openbare dinsten (betaling)	—	—	—	3	—	—	3	—	672	—	672	—	—	—	17	—	—	—
Verstrekking voor desawerken ten algemeenen nutte (regularisatie)	29	439	212,350	763	90	49	1582	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Verstrekking voor desawerken (betaling)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Opbrengst der verkochte producten in guldens *)

WIJZE VAN AFZET	Djatitimmerhout: Genummerd: Onbekapt	Genummerd: Rond	Genummerd: Kantrecht	Ongenummerd: Onbekapt	Ongenummerd: Rond	Ongenummerd: Kantrecht	Totaal	Brandhout: Gekloofd	Ongekloofd	Afval	Totaal	Wildhout: Timmerhout	Wildhout: Brandhout	Andere boschvoortbrengselen: Houtskool	Basten	Bamboe	Andere producten	Eindtotaal
Vejahomacontract	251	686197	280352	—	143745	411900	1522445	349732	125562	24371	499665	—	—	—	—	—	—	2022110,15
Overeenkomsten van onderhandschen afstand op langen termijn	—	538271	101199	—	25885	46867	712222	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	712221,73
De met de Vejahoma afgesloten Zuid-Afrikaansche dwarsliggersleveringen	—	—	—	—	—	52545	52545	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52544,96
Openbare verkoop met vendumeester:																		
a. Groote kavelingen	—	—	—	—	—	—	577439	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	577439,18
b. Niet goed gespecificeerde kleine kavelingen	—	—	—	—	—	—	3200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3200,— (1)
c. Alle andere kavelingen	15271	2565043	551703	66837	374409	152462	3725725	42584	224129	47565	314279	4693	35671	25471	—	—	—	4105839,30
Kleine venduties	9602	38923	19578	15522	9563	14002	107190	3964	9258	239	13461	1505	49	—	—	—	—	122205,25
Bevolkingsvenduties	18139	11733	6635	34503	29171	7821	108002	53	34952	1507	36512	18	3722	87	13	—	—	148354,49
Openbare inschrijving	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Contractueele onderhandsche voorverkoop op kort crediet	—	—	—	—	—	24894	24894	18307	—	—	18307	—	—	—	—	—	—	43201,03
Onderhandsche voorverkoop aan Sp.- en Tramwegen	—	—	—	—	104	75635	75738	1047091	32460	—	1079551	3875	—	124	—	—	—	1159288,58
Incidenteele onderhandsche verkoop (incl. mijnordonnantie)	165476	119516	69363	586829	31176	265832	1238192	124305	29662	69532	490465	30330	66502	160018	6504	2633 (3)	—	1994734,38 (2)
Verstrekking aan SS (regularisatie)	—	—	—	—	—	444825	444825	526990	—	—	526990	—	—	—	—	—	—	971814,94
Verstrekking aan Landsdiensten andere dan SS (regularisatie)	229	17707	1077	759	5649	22024	47445	25766	6543	—	32309	1513	—	116	15002	—	—	96414,82
Verstrekking aan andere openbare dinsten (betaling)	—	—	—	22	—	—	22	—	845	—	845	—	—	—	91	—	—	957,71
Verstrekking voor desawerken ten algemeenen nutte (regularisatie)	623	21606	11937	11600	2617	2373	50755	—	—	—	—	56	—	—	—	—	—	50811,09
Verstrekking voor desawerken (betaling)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) In tabel 13 is vermeld als opbrengst *f* 4684144,71. Het verschil bedraagt *f* 2333,77, zijnde de opbrengsten van geännuleerde verkoopingen ad. *f* 2188,17 en restituties ad. *f* 145,60.

2) In tabel 13 is vermeld *f* 2138642,69. Het verschil bedraagt *f* 143938,31, hetwelk als volgt kan worden gespecificeerd:

Opbrengst van noot 3)	*f* 5518,36	
Door de Afdeeling Handel van het Djatibedrijf verkochte houtwerken	*f* 138925,21	*f* 144443,57
Reductie van in 1929 verkochte houtwerken		*f* 505,26
		f 143938,31

3) Bovendien

113838 kg.	djatischaaldeelen	voor	*f* 2740,83
„ 16796 „	kesambizaden	„	„ 561,37
„ 6344 pic.	djatibladeren	„	„ 602,68
„ 231 stuks	djatiafval	„	„ 3,—
„ 119 „	landb. werkt.	„	„ 2,15
„ 7571 „	djatischaaldeelen	„	„ 1608,33
			f 5518,36

*) Alle kolommen, behalve die van het eindtotaal, na de optelling afgerond op geheele guldens.

TABEL 9.

OVERZICHT van den afzet van djatitimmerhout aan verschillende groepen van koopers bij de verschillende wijzen van afzet in 1930 in het Djatibedrijf.

TABEL 9.

Overzicht van den afzet van djatitimmerhout aan verschillende groepen va

WIJZE VAN AFZET	Houthandelaren: Groote handelaren met meerjarige contracten met het Gouvernement	Houthandelaren: Europeesche houthandelaren	Houthandelaren: Chineesche houthandelaren	Houthandelaren: Inlandsche houthandelaren	Houthandelaren: Andere houthandelaren (Arabieren en andere Vreemde Oosterlingen)	's Landsdiensten	Openbare diensten	Particuliere Spoor- en Tram-Mijen	Pestbestrijding
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
						Massa van het afgezet			
1. Vendutie met vendumeester	17902	1670	69402	9108	5217	4307	1690	404	
2. Kleine vendutie	110	29	1187	516	59	20	49	—	—
3. Bevolkingsvendutie ...	—	—	—	15	—	—	67	—	—
4. Onderhandsche verkoopen *)	3092	628	8412	10312	76	640	1700	705	2
						Opbrengst van het afgezet			
1. Vendutie met vendumeester	791584	83937	2278422	239880	161122	182102	65730	20399	18
2. Kleine vendutie	4882	1238	31766	13422	1352	329	1443	—	—
3. Bevolkingsvendutie ...	—	—	—	301	—	—	2170	—	—
4. Onderhandsche verkoopen *)	136752	23407	136035	125660	1400	15459	38652	76166	3
						Behaalde gemiddelde prijs van h			
1. Vendutie met vendumeester	44,22	50,25	32,83	26,34	30,88	42,28	38,88	50,54	43
2. Kleine vendutie	44,25	42,12	26,76	25,99	22,98	16,50	29,68	—	—
3. Bevolkingsvendutie ...	—	—	—	20,62	—	—	32,18	—	—
4. Onderhandsche verkoopen *)	44,23	37,29	16,17	12,19	18,50	24,15	22,74	108,10	11

*) Z.A. dwl. V.J.H.M., Contract. onderh. voorverk. op kort crediet, Onde

…ers bij de verschillende wijzen van afzet in 1930 in het Djatibedrijf.

	Andere verbruikers									
	Suikerfabrieken	Tabaksondernemingen	Andere groote industrieele of cultuurondernemingen	Europeesche scheepstimmerwerven	Kleine plaatselijke industrieën en kalkbranderijen	Inlandsche prauwenbouwers	Andere Europeesche verbruikers	Andere Inlandsche verbruikers	Alle overige verbruikers	TOTAAL 1 t/m 19
…)	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
…itimmerhout in m³.										
…387	678	—	79	445	700	1	1386	1389	9458	124265
-	116	—	5	—	38	—	111	1299	523	4063
-	—	—	—	7	39	—	8	5122	38	5297
…020	1326	2813	1667	1779	298	847	912	33141	4633	74283
…itimmerhout in guldens.										
…427	27638	—	3411	19914	21900	31	51267	43161	297574	4306364
-	3512	—	55	—	1373	—	3347	31190	13280	107190
-	—	—	—	101	540	—	311	103844	734	108002
…655	20176	45726	52337	64502	6555	22425	22238	481951	86008	1391368
…titimmerhout in guldens.										
…,45	40,79	—	42,92	44,77	31,31	45,59	36,99	31,08	31,46	34,65
—	30,23	—	11,77	—	31,59	—	30,22	24,—	25,37	26,38
—	—	—	—	14,44	13,80	—	38,04	20,27	19,10	20,39
…,01	15,21	16,26	31,40	36,26	22,01	26,48	24,39	14,54	18,56	18,73

…orverkoop aan Spoor- en tramwegen en Incidenteele o.v. (incl. mijnord.).

TABEL 9a.

Overzicht van den afzet van djatibrandhout aan verschillende groepen va

WIJZE VAN AFZET	Houthandelaren: Groote handelaren met meerjarige contracten met het Gouvernement	Houthandelaren: Europeesche houthandelaren	Houthandelaren: Chineesche houthandelaren	Houthandelaren: Inlandsche houthandelaren	Houthandelaren: Andere houthandelaren (Arabieren en andere Vreemde Oosterlingen)	's Landsdiensten	Openbare diensten	Particuliere Spoor- en Tram-Mijen	Pestbestrijding
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
						Massa van het afgezet			
1. Vendutie met vendumeester	644	3548	97350	13639	2377	—	341	—	—
2. Kleine vendutie	—	—	1538	480	18	—	—	—	—
3. Bevolkingsvendutie ...	—	—	—	94	—	—	50	—	—
4. Onderhandsche verkoopen *)	13143	7322	34309	26137	59	1513	3258	299335	—
						Opbrengst van het afgezet			
1. Vendutie met vendumeester	1442	9080	225538	34770	5385	—	659	—	—
2. Kleine vendutie	—	—	3421	1132	36	—	—	—	—
3. Bevolkingsvendutie ...	—	—	—	140	—	—	125	—	—
4. Onderhandsche verkoopen *)	48084	15403	69324	41931	116	4273	10443	108051	—
						Behaalde gemiddelde prijs van			
1. Vendutie met vendumeester	2,24	2,56	2,32	2,55	2,26	—	1,93	—	—
2. Kleine vendutie	—	—	2,22	2,36	2,00	—	—	—	—
3. Bevolkingsvendutie ...	—	—	—	1,49	—	—	2,50	—	—
4. Onderhandsche verkoopen *)	3,66	2,10	2,02	1,60	1,96	2,82	3,20	3,61	—

*) Contract. onderh. voorverkoop op kort crediet, Onderh. voorverkoop a

…pers bij de verschillende wijzen van afzet in 1930 in het Djatibedrijf.

	Andere verbruikers									
	Suikerfabrieken	Tabaksondernemingen	Andere groote industrieele of cultuurondernemingen	Europeesche scheepstimmerwerven	Kleine plaatselijke industrieën en kalkbranderijen	Inlandsche prauwenbouwers	Andere Europeesche verbruikers	Andere Inlandsche verbruikers	Alle overige verbruikers	TOTAAL 1 t/m 19
…0	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
…tibrandhout in sm										
18	3603	547	102	—	7554	—	914	1276	1911	133825
—	—	1100	531	—	108	—	—	4498	102	8376
—	—	—	—	—	8374	—	4	14497	31	23050
98	13917	26	11070	6	42469	186	8054	66437	16137	543477
…tibrandhout in guldens.										
26	9794	2870	282	—	14829	—	2857	2738	4008	314279
—	—	2750	1358	—	261	—	—	4153	350	13461
—	—	—	—	-	16134	—	12	20011	89	36512
313	35454	67	27193	5	108278	528	18341	96084	31974	1588324
…gezette djatibrandhout in guldens.										
1,44	2,72	5,25	2,76	—	1,96	—	3,13	2,15	2,10	2,35
—	—	2,50	2,56	—	2,42	—	—	0,92	3,43	1,61
—	—	—	—	—	1,93	—	3,00	1,38	2,89	1,58
3,20	2,55	2,58	2,46	0,80	2,55	2,83	2,28	1,45	1,98	2,92

…oor- en tramwegen, Incidenteele onderh. verk. (incl. mijnord.).

TABEL 10.

Samenvattend overzicht betreffende in 1930 op overeenkomst met de

Naam van de perceelen	Beheerseenheden	Aard der perceelen	Aantal
A. Pachtschatperceelen.			
1. Mangkang	Kendal	Leegkap	1
2. Blorong-West	"	"	1
3. Kalibodri	"	,,	1
4. Sahargaroeng	Modjokerto	,,	1
5. Kaligondang-Sedah wetan *)	"	,,	1
6. Batoe	Ngimbang	,,	1
7. Taloenpring	"	,,	1
8. Boeboelan	Bodjonegoro	,,	1
9. Wadoek - patjal	"	,,	1
Totaal			9
B. Retributieperceelen			
10. Goerdo - Bareng	Bodjonegoro	Leegkap en zuivering	1
11. Kalidandang	Padangan	Leegkap en zuivering	1
Totaal			2
Eindtotaal			11

[1]) Bovendien 845 kg wildhouthoutskool
[2]) ,, 262 sm wildhoutbrandhout en 1984 kg wildhouthoutskool.
[3]) ,, 317 sm ,,
*) Dit perceel had in '29 moeten afloopen, doch werd verlengd.

le in het Djatibedrijf gewerkt hebbende houtaankapondernemingen.

1930 gekapt		In 1930 gestort						
tim- out 3	Djati- brand- hout sm	Aan pacht- schat	Aan retri- butie	Aan schade- loosstelling voor het niet schoon afleveren van jaar- perceelen	Aan ring- en taxa- tiekosten	Wegens extra toe- zicht op retributie perceelen	Aan boeten	Totaal
		guldens						
170	9668	86988	—	—	—	—	—	86988
144	4549	83256	—	—	—	—	—	83256
899	8354	59160	—	—	—	—	—	59160
4	580	18870	—	—	—	—	—	18870
48	3898	18808	—	—	—	—	—	18808
1	230	—	—	—	—	—	—	—
299	5404 [1])	81384	—	—	—	—	—	81384
520	4319 [2])	63084	—	—	—	—	—	63084
232	25551	195513	—	—	—	—	—	195513
5316	62553	607063	—	—	—	—	—	607063
630	—	—	23875	—	—	—	—	23875
1211	5082 [3])	—	40107	—	—	—	261	40368
1841	5082	—	63982	—	—	—	261	64243
7158	67635	607063	63982	—	—	—	261	671306

TABEL 11.

Overzicht van den aanleg der aanplantingen en voorverjongingen in 1930 in het Djatibedrijf.

Soort van de tusschenplanting	Hout-soort:	Aangelegde aanplantingen in ha: In rijen: In contract	In koelie-rijen	Totaal	Door opslag: Uit vroegere voorverjonging	Opandere wijze	Totaal	Andere wijze van cultuur aanleg	Totaal der aanplantingen	Wederaangelegde voorverjongingen in ha: In rijen onder geringd bosch	Op andere wijze	Totaal
a. Zonder tusschen-planting	djati	—	—	—	3,20	—	3,20	30,10	33,30	—	—	—
	wildhout	21,10	—	21,10	—	—	—	—	21,10	—	—	—
b. Met kemlandingan.	djati	2352,68	7,10	2359,78	6.50	—	6,50	—	2366,28	—	—	—
	wildhout	52,21	4,70	56,91	—	—	—	—	56,91	—	—	—
c. Met wildhout . .	djati	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	wildhout	1,60	—	1,60	—	—	—	—	1,60	—	—	—
d. Combinatie b en c.	djati	6605,04	70,30	6675,34	5,00	—	5,00	—	6680,34	—	—	—
	wildhout	75.00	2,40	77,40	—	—	—	—	77,40	—	—	—
Totaal. . . .	djati	8957,72	77,40	9035.12	14,70	—	14,70	30,10	9079,92	—	—	—
	wildhout	149,91	7.10	157,01	—	—	—	—	157,01	—	—	—

TABEL 12.

Overzicht van het niet gelegde railbaanmaterieel en de gelegde railbanen bij het DJATIBEDRIJF op einde 1930.

Mutaties van het Materieel	Aard van het materieel in hm				Totaal voorraad
	7 kg	9 kg	12 kg	20 kg en op	
***A. Voorraad niet gelegd railbaanmaterieel* (uitgedrukt in birail)**					
I. Aanwezig op 1 Januari 1930.	257,00[1]	1767,00	547,00	197,00	2768,00
II. Vermeerdering door:					
a. Aankoop	—	1990,04	360,03	532,00	2882,07
b. Overname	12,00	191,80	18,00	—	221,80
c. 1 Opbreken vaste banen	51,10	145,78	46,10	—	242,98
2 Opbreken tijdelijke banen	62,00	226,30	—	—	288,30
d. Andere wijze	85,00	309,98	1,00	20,50	416,48
Totaal vermeerdering	210,10	2863.90	425,13	552,50	4051,63
Totaal I + II	467,10	4630,90	972,13	749.50	6819.63
III. Vermindering door:					
a. Afstand	10,00	191,80	18,00	—	219,80
b. 1 aanleg vaste banen	1,30	987,70	390,18	257,10	1636,28
2 Aanleg tijdelijke banen	58,90	520,67	76,68	4,00	660,25
c. Andere wijze	113,65	201,85	173,00	—	488,50
Totaal vermindering	183,85	1902,02	657,86	261,10	3004,83
Aanwezig op Ulto. 1930. In de beheerseenheden	283,25	2728,88	314,27	488,40	3814,80

B. Voorraad gelegd railbaanmaterieel

(voor de bibanen in birail en voor de monobanen in monorail)

a. vaste banen.

Mutaties van het Materieel	7 kg	9 kg	12 kg	20 kg en op	Totaal voorraad
I. Aanwezig op 1 Januari 1930.	1492,00	12297,00	1503,00	294,00	15586,00
II. Vermeerdering door:					
a. Aankoop) v. gelegde banen	7,00	—	—	—	7,00
b. Overname) als zoodanig	—	—	—	—	—
c. Aanleg	1,30	987,70	390,18	257,10	1636,28
d. Andere wijze	47,84	448,61	13,00	40,40	549,85
Totaal vermeerdering	56,14	1436,31	403,18	297,50	2193,13
Totaal I + II	1548,14	13733,31	1906,18	591,50	17779,13

[1]) In het vorige jaarverslag staat abusievelijk 357.

TABEL 12 (*Vervolg*).

Mutaties van het Materiaal	Aard van het materiaal in hm				Totaal voorraad
	7 kg	9 kg	12 kg	20 kg en op	
III. Vermindering door:					
a. Afstand van gelegde banen als zoodanig	—	—	—	—	—
b. Opbreken	51,10	145,78	46,10	—	242,98
c. Andere wijze	74,00	696,33	11,70	—	782,03
Totaal vermindering	125,10	842,11	57,80	—	1025,01
Aanwezig op Ulto. 1930	1423,04	12891,20	1848,38	591,50	16754,12
b. Tijdelijke banen.					
I. Aanwezig op 1 Januari 1930.	1394,00	2694,00	24,00	—	4112,00
II. Vermeerdering door:					
a. Aankoop)v. gelegde banen	—	—	—	—	—
b. Overname) als zoodanig	—	—	—	—	—
c. Aanleg	58,90	520,67	76,68	4,00	660,25
d. Andere wijze	43,52	146,33	409,00	14,50	613,35
Totaal vermeerdering	102,42	667,00	485,68	18,50	1273,60
Totaal I + II	1496,42	3361,00	509,68	18,50	5385,60
III. Vermindering door:					
a. Afstand van gelegde banen als zoodanig	—	—	—	—	—
b. Opbreken	62,00	226,30	—	—	288,30
c. Andere wijze	82,00	376,83	13,00	—	471,83
Totaal vermeerdering	144,00	603,13	13,00	—	760,13
Aanwezig op Ulto. 1930	1352,42	2757,87	496,68	18,50	4625,47
Totaal aanwezig op Ulto. 1930. vaste banen en tijdelijke banen	2775,46	15649,07	2345,06	610,00	21379,59

TABEL 13.

OVERZICHT van de lasten en baten van het Djatibedrijf over het dienstjaar 1930.

TABEL 13.

Overzicht van de Lasten en Baten v

Lasten — Omschrijving	Bedrag	Omschrijving
I. Exploitatie Uitgaven.		III. Exploitatie Inkomste
A. Personeel	2736668,38	1. Vejahomacontract
B. Reiskosten	460738.18	2. Overeenkomsten van onderhan
C. Diversen	271291.80	schen afstand op langen termi
D. Boschaanleg	499527.67	2a. De met de Vejahoma afgeslote
E. Boschverpleging	94078.96	ZA dw. lg. leveringen
F. Boschbescherming	173462.14	3. Openbare verkoop met vend
G. Aankap	2276293.81	meester
H. Transport en v.b.	1230295.23	4. Kleine vendutie
I. Opslag en verkoop	357773.36	5. Bevolkingsvendutie
J. Grensregeling	11510.82	6. Openbare inschrijving
K. Opmeting en kaarteering	11.70	7. Contractueele ondershandsch
L. Indeeling	10253.14	voorverkoop op kort crediet
M. Bedrijfsregeling, Verkoopplaatsen	107602.26	8. Onderhandsche voorverkoop aa Spoor- en Tramwegen
N. Bedrijfsgebouwen	9309.98	9. Incidenteele onderhandsche ve
O. Woningen	50963.94	koop
P. Stapelplaatsen	21241.69	10. Verstrekking aan de SS (regu
Q. Railbanen	336999.05	larisatie)
R. Karrewegen	93949.52	11. Verstrekkingen aan andere land
S. Vlotwegen	2310.61	diensten (regularisatie)
T. Vervoermiddelen	10892.10	12. Verstrekking aan andere ope
U. Bijzondere installaties	1530.65	bare diensten (betaling).
V. Inventar's	13778.22	13. Verstrekking voor desawerk
W. Magazijn	56177.18	ten algemeenen nutte (regula
Uitgaven rubbertuinen in beheer bij 's Lands Caoutchoucbedrijf [2]		satie met B.B.) 13a. Verstrekking voor desawerke ten algemeenen nutte (betaling
Uitgaven van in beheer bij het Djatibedrijf zijnde wildhoutcomplexen [3]		14. Verstrekking voor desawerke niet ten algemeenen nutte (be taling)
		Pachtschat perceelen
		Retributie perceelen
Totaal exploitatie uitgaven	8826660.39	*Transport.*

[1]) In tabel 7 is vermeld als opbrengst *f* 2.022.110,15, zijnde de opbrengst van het
gespecificeerd:

Retributie 1930	*f* 635.306,21
Restant winstaandeel 1928 van Goendih	„ 2.303,95
	f 637.610,16
In 1929 te veel geboekte bedrijfskosten van Poerwodadi (contrapost)	„ 362,50
	f 637.247,66

[2]) Deze uitgaven en inkomsten zijn niet opgenomen, zij bedragen resp. *f* 29.206,
en *f* 25.313,

[3]) In de djaticijfers verwerkt.

atibedrijf over het dienstjaar 1930.

Baten				
Producten			Diversen	Totaal
jatihout	Wildhout	Andere producten		
2659357.81				2659357.81 ([1])
712221.73				712221.73
52544.96				52544.96
4618195.46	40478.25	25471.—		4684144.71
120651.50	1553.75			122205.25
144513.79	3740.20	100.50		148354.49
43201.03				43201.03
1155289.49	3875.20	123.89		1159288.58
1870207.14	96702.38	171733.17		2138642.69
971814.94				971814.94
79753.22	1513.08	15148.52		96414.82
867.13		90.58		957.71
37893.21	26.37			37919.58
12862.21	29.30			12891.51
607062.68				607062.68
63981.99				63981.99
3150418.29	147918.53	212667.66		13.511.004,48

geleverde hout. Het verschil bedraagt *f* 637.247,66, hetwelk als volgt kan worden

Vervolg Tabel 13.

Lasten		
	Omschrijving	Bedrag
	Technische Dienst	198978.33
II.	Kapitaalsuitgaven.	
FF.	Boschbescherming	21230.49
JJ.	Grensregeling	8209.35
MM.	Bedrijfsregeling	33.41
NN.	Bedrijfsgebouwen	23392.81
OO.	Woningen	113736.64
PP.	Stapelplaatsen	423309.18
QQ.	Railbanen	1755142.82
RR.	Karrewegen enz.	105631.32
SS.	Vlotwegen	5227.41
TT.	Vervoermiddelen	38092.26
UU.	Bijzondere installaties	7763.93
VV.	Inventaris	113866.58
LL.	Indeeling	3475.84
	Totaal Kapitaalsuitgaven.	2818090.37
	Totaal uitgaven.	11644750.76
Y.	....	377581.09

Omschrijving
Per transpor
Inkomsten rubbertuinen in heer bij 's Lands Caoutchouc drijf [2]) ....
Inkomsten van in beheer bij Djatibedrijf zijnde wildhoutc pexen [3]) ....
Inkomsten Magazijn ....
Diverse andere inkomst
Huishuur ....
Huur van andere bedrijfshu middelen ....
Boeten ....
Winst op verkoop van zaden
Pasanggrahangelden ....
Laadloonen ....
Opvoerloonen B.P.M. (Tjepoe)
Vergoeding N.I.S. wegens r vlotten van hout (Ngawi) ..
Inkomsten uit wildhout area behoorende bij het Djatibedrijf
Diverse inkomsten en restitut ten bate van het vorige dien jaar ....
Retributies voor ongeregelde a kappen enz. ....
Interesten ....
Aflossing op oude schuld pac schat perceel „Sonde" ....
Terugbetaalde verantwoording voorschotten ....
Diversen ....
Totaal Exploitatie inkomste
IV. Kapitaalsinkomsten.
Verkoop actief ....
Aan de B.P.M. verkochte gr
Totaal kapitaalsinkomsten
Totaal inkomste
17. ....

Baten				
Producten			Diversen	Totaal
)jatihout	Wildhout	Andere producten		
3150418.29	147918.53	212667.66		13.511.004,48
			82512.95	82512.95
			8941.18	8941.18
			1738.64	1738.64
			127.77	127.77
			703.77	703.77
			8464.58	8464.58
			58393.49	58393.49
			1829.70	1829.70
			31857.65	31857.65
13150418.29	147918.53	212667.66	194569.73	13705574.21
			4685.64	4685.64
			4685.64	4685.64
13150418.29	147918.53	212667.66	199255.37	13710259.85
....				377581.09

C. DIENST DER WILDHOUTBOSSCHEN OP JAVA EN MADOERA

A. Algemeene opmerkingen.

Begin Juli 1930 ging de leiding van den dienst der Wildhoutbosschen uit handen van den Heer Ch. S. Lugt, die met buitenlandsch verlof vertrok over in die van den Heer C. Brandts Buys, die tijdelijk met de waarneming werd belast. Waar eerstgenoemde sedert 's Lands dienst met pensioen verliet is een woord van dank voor het vele en nuttige werk, wat hij voor dezen diensttak van af de oprichting verrichtte, hier op zijn plaats.

Om speciale redenen werd in verslagjaar afgezien van het bezetten van de tweede inspecteursplaats, zoodat ondergeteekende tevens als Inspecteur voor West-Java fungeerde; zulks bleek evenwel een op den duur onhoudbare toestand te zijn.

Van het boschdistrict Pandan-Lawoe-Ponorogo werd het boschcomplex Pandan afgescheiden, hetwelk naar het Djatibedrijf overging.

Bij Gouvernementsbesluit van 15 December 1930 No. 38, opgenomen in Staatsblad 1930 No. 428, werd de Ontginningsordonnantie voor Midden-Java in werking gesteld met ingang van 1 Januari 1931. De uitvoeringsvoorschriften op deze Ordonnantie werden, voor wat betreft West-Java, gewijzigd bij besluit van den Gouverneur van West-Java dd. 30 September 1930 No. B 39/19/6; voor Midden-Java werden uitvoeringsvoorschriften door den betrokken Gouverneur gegeven bij zijn besluit van 31 December 1930 No. 1485/S (later gewijzigd bij besluit van 21 Januari 1931 No. 79/S). Deze uitvoeringsvoorschriften zijn voor West- en Midden-Java thans geheel gelijkluidend, hetgeen van bijzondere beteekenis wordt geacht.

Bij besluit van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel dd. 10 September 1930 No. 8505/B werden de terreinen op Java en Madoera aangewezen, binnen welke geen vergunning tot ontginning van woesten grond aan Inlanders kan worden gegeven zonder advies van den betrokken boschbeheerder.

Bij de besluiten van 26 Juni 1930 No. A 68/7/17 en 17 October 1930 No. 1151/S, respectievelijk van den Gouverneur van West- en Midden-Java, werden de tarieven vastgesteld voor houtverstrekking in de in stand te houden bosschen volgens Artikel 38 lid 2 a B.D.R. '28.

Door de Regenten van West- en Midden-Java en enkele Regenten van Oost-Java werden soortgelijke tarieven vastgesteld voor de niet in stand te houden wildhoutbosschen.

Bij besluit van den Hoofdinspecteur, Hoofd van den Dienst van het Boschwezen dd. 1 December 1930 No. 6889/H.I. werd een nieuwe klasseindeeling vastgesteld voor de wildhout- en bamboesoorten op Java en Madoera, te gebruiken bij prijsbepalingen, terwijl bij besluit dd. 1 December 1930 No. 6890/H.I. nieuwe tarieven werden vastgesteld voor verstrekking van ongeoogst hout krachtens artikel 38 (1) 2c, 38 (2) b, juncto 39 (2) B.D.R. '28.

Van de in 1930 door het Hoofd van den Dienst der Wildhoutbosschen uitgegeven dienstvoorschriften zijn de voornaamste:

No.	3562/$\frac{311}{511}$	dd. 1 April	over Inventariseering van Cultures.
No.	9083/$\frac{311}{511}$	dd. 16 Aug.	
No.	10731/$\frac{311}{511}$	dd. 26 Sept.	
No.	4256/$\frac{311}{801}$	dd. 16 April	over het Aanleggen van areaalsregisters en bijbehoorende kaarten.
No.	7468/$\frac{311}{801}$	dd. 3 Juni	over Vaststelling en bijhouding van registers van gronduitgifte.
No.	7513/$\frac{311}{811}$	dd. 24 Juni	over Afkoop van grondrechten ten behoeve van de uitbreiding der boschreserves.

De weersgesteldheid week niet opvallend van het normale af; de Oostmoesson was veel minder hevig dan in het voorafgaande jaar, doch duurde vooral in Oost-Java lang, wat zoowel op de brandbestrijding als op het tijdstip van planten invloed uitoefende.

B. Uitgestrektheid en gesteldheid der bosschen en boschreserveering.

Bij den aanvang van verslagjaar bedroeg de totale uitgestrektheid der in stand te houden wildhoutbosschen 1627138 ha, op ultimo van verslagjaar 1635738 ha.

Deze vermeerdering van 8600 ha, is het verschil van een totaal aan vermeerderingen van 41159 ha en een totaal aan verminderingen van 32559 ha.

De vermeerderingen zijn in hoofdzaak het gevolg van werkelijke uitbreiding der boschreserven in de boschdistricten Bantam, West-Preanger, Pekalongan, Lawoe-Ponorogo, Oost-Brantas en verder van het bekend worden van nauwkeuriger oppervlakte-cijfers van bestaande boschreserven (o.a. Noord Bandoeng, Wilis c.a. en Djember).

De verminderingen zijn in hoofdzaak het gevolg van het overgaan van het boschcomplex Pandan uit het boschdistrict Pandan-Lawoe-Ponorogo en de complexen Gilikoentji, Sibedoek, Sanggar, Toegel uit het boschdistrict Kedoe naar het Djatibedrijf en verder eveneens van nauwkeuriger oppervlakteberekeningen.

Het areaal der djatibosschen, ressorteerende onder dezen dienst, bedroeg aanvang verslagjaar 63036 ha, ultimo verslagjaar 60704 ha; deze vermindering wordt verklaard door de omstandigheid, dat ruim 2000 ha van het djatiboschareaal afgeschreven terreinen bij Ponorogo tot in stand te houden wildhoutbosschen werden verklaard.

De oppervlakte der niet in stand te houden wildhoutbosschen welke in het jaarverslag over 1929 werd geschat op 572055 ha, wordt thans aangenomen te zijn 577500 ha. In werkelijkheid verminderde de oppervlakte dezer bosschen tengevolge van uitgifte voor landbouwdoeleinden met rond 19000 ha; de schijnbare vermeerdering is alleen toe te schrijven aan een nauwkeuriger schatting der oppervlakten.

De oppervlakte aan erven, stapelplaatsen, wegen enz. buiten het boschareaal vermeerderde van 215 tot 239 ha.

Omtrent de begroeiïngstoestand, beschermingsfunctie en oogsttoelaatbaarheid van het areaal der in stand te houden wild-

houtbosschen werden gedurende het afgeloopen jaar reeds eenige, zij het ook globale gegevens verzameld, waarvoor verwezen moge worden naar de tabellen 1e en 1f.

In het algemeen kan worden aangenomen, dat de gesteldheid van de begroeiïng door cultuuraanleg, verpleging (waarover later meer), en een strengere bewaking verbeterde, vooral omdat in verslagjaar betrekkelijk weinig boschbranden voorkwamen.

Gedurende 1930 kwamen de ondervolgende Besluiten van aanwijzing als in stand te houden wildhoutbosch van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel tot stand:

1. Besluit dd. 22 September 1930 No. 8837/B betreffende bosschen gelegen in de regentschappen Cheribon en Koeningan (boschdistrict Cheribon-Tasikmalaja).

2. Besluit dd. 22 September 1930 No. 8838/B betreffende bosschen gelegen in de regentschappen Indramajoe en Madjalengka (boschdistricten Noord-Bandoeng en Cheribon-Tasikmalaja).

3. Besluit dd. 13 October 1930 No. 9616/B betreffende bosschen gelegen in het regentschap Garoet (boschdistrict Garoet).

4. Besluit dd. 5 November 1930 No. 10457/B betreffende bosschen gelegen in het regentschap Tasikmalaja (boschdistrict Cheribon-Tasikmalaja).

5. Besluit dd. 8 December 1930 No. 11662/B betreffende bosschen gelegen in het regentschap Bandoeng (boschdistrict Midden-Preanger).

6. Besluit dd. 8 December 1930 No. 11667/B betreffende bosschen gelegen in de regentschappen Semarang en Kendal (boschdistrict Kedoe).

De onder 1, 2 en 6 genoemde besluiten betreffen heraanwijzing van bestaande boschreserven als gevolg van de gewijzigde administratieve indeeling van Java en Madoera; de drie andere zijn boschreserveuitbreidingen.

Voor alle boschdistricten werd een nieuwe omschrijving der in stand te houden wildhoutbosschen, in verband met de te voren genoemde wijziging in de administratieve indeeling, in

bewerking genomen, welke evenwel nog niet gereed kwam.

In meerdere boschdistricten werd een aanvang gemaakt met het verzamelen van de noodzakelijke gegevens voor het opstellen van boschreserveeringsplannen. Moet in het algemeen worden aangenomen, dat een juiste grondpolitiek eischt, dat niet tot uitbreiding der reserves door middel van afkoop van terreinen worde overgegaan voor en al eer een reserveeringsplan is goedgekeurd, toch werd in verslagjaar in eenige stroomgebieden, waarbinnen de hydrologische toestand der bosschen zoo slecht is, dat bewijsvoering overbodig te achten is, of waarvoor oude bebosschingsplannen bestonden, voortgegaan met afkoop van grondrechten.

In het boschdistrict Pekalongan werd de boschreserve, tengevolge van een uitbreiding met 7141 ha (6037 ha door afkoop van grondrechten), waartegenover een vermindering met 747 ha stond, met 6394 ha uitgebreid.

Het laat zich aanzien, dat de primaire reserve in het rechter Pemaligebied in 1931 gereed zal komen en een oppervlakte zal krijgen, welke niet belangrijk van de in het Pemalirapport aangegevene afwijkt.

Daarna zal alle kracht geconcentreerd moeten worden op het linker Pemaligebied, waar nog zeer veel te doen valt. Ook het werk in de overige stroomgebieden binnen dit boschdistrict ter verkrijging van een voldoend reserveareaal zal nog meerdere jaren duren.

Verdere afkoop op grootere schaal van gronden ter inlijving in de boschreserve had plaats in het boschdistrict Kedoe, waar 1836 ha afgekocht, doch nog niet door grensregeling bij de reserve gevoegd werden, zoodat een en ander nog niet in de oppervlaktecijfers tot uiting komt.

Hetzelfde geldt voor het boschdistrict Lawoe, waar de voor in stand te houden wildhoutbosch te bestemmen gronden werden uitgebreid met rond 6000 ha, grootendeels afgekochte terreinen, welke practisch geheel gelegen zijn in het bovenstroomgebied van de Madioenrivier.

De uitbreiding der boschreserve in het boschdistrict Oost-Brantas bedroeg 2460 ha, waarvan 853 ha van de bevolking werden afgekocht; de overige werden, voor zoover zij niet tot

het vrije staatsdomein behoorden, door middel van ruil met de bevolking verkregen.

In totaal werd een bedrag van *f* 411.484.— uitgegeven voor afkoop van grondrechten tegen *f* 75.130.— in 1929.

De uitbreiding der reserves in de boschdistricten Bantam en West-Preanger was in hoofdzaak het gevolg van het voegen bij de reserves van boschterreinen op afgekochte particuliere landerijen.

Nog wordt medegedeeld, dat met de houders van erfpachten op het Idjenplateau onderhandelingen geopend werden om door ruilverkaveling tot de vorming van een logische boschreserve te komen.

Aangezien een belangrijk deel van den tijd, zoowel van de boschbeheerders, als van de dienstleiding besteed werd aan de behandeling van grondaanvragen, moge desbetreffend hier het een en ander worden vermeld.

Voorgebracht werden 59 gewone erfpachtsaanvragen, 82 kleinlandbouwerfpachtsaanvragen en 1553 aanvragen betreffende Inlandsche gronduitgifte, handelende over een oppervlak van respectievelijk 13857, 2033 en 19998 ha. Retributieberekeningen voor het op uit te geven gronden voorkomende houtgewas werden uitgevoerd in 206 gevallen. Voorloopige toezeggingen van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur werden gegeven voor 3870 ha erfpacht, definitief toegewezen werden 10476 ha. Deze cijfers zijn voor kleinlandbouwerfpacht respectievelijk 447 en 368 ha. Voorzoover ons hiervan mededeeling werd gedaan en door ons advies werd uitgebracht, werden 11387 ha in Inlandsche ontginning afgestaan.

De aandacht wordt er op gevestigd dat het laatste cijfer dus niet weergeeft de oppervlakte, welke in totaal aan de bevolking werd uitgegeven, omdat nog meerdere aanvragen geheel buiten het Boschwezen om behandeld werden.

C. Inrichtingswerk door het beheer.

Van het totale areaal der bosschen, ressorteerende onder dezen dienst, groot 1696442 ha, is de grensregeling goedgekeurd over een oppervlakte van 1302941 ha, tegenover 1267001 ha

op ultimo 1929. Op het terrein zijn de grenzen reeds vastgelegd over een oppervlakte van 1582947 ha tegenover 1546531 ha op ultimo 1929. Waar thans zoowel aan het gereedkomen der grensregelingen als der afbakeningen groote aandacht wordt geschonken, is het te verwachten, dat binnen enkele jaren de grenzen der aanwezige in stand te houden bosschen geheel geregeld en afgebakend zullen zijn.

De oppervlakte der (definitief) ingerichte djatibosschen ressorteerende onder dezen dienst (houtvesterij Blitar met 16873 ha) onderging geen wijziging.

In verslagjaar trad het door den dienst der Boschinrichting opgestelde bedrijfsplan voor de (definitief) ingerichte vloedbosschen Tjilatjap in werking; de oppervlakte der (definitief) ingerichte wildhoutbosschen bedraagt daardoor 21600 ha.

Een voorloopig bedrijfsplan bestaat voor 28690 ha djatibosch (3927 ha in het bd. Pasoeroean; 8500 ha in het bd. Probolinggo; 7557 ha in het bd. Bondowoso; 3037 ha in het bd. Djember; 5669 ha in het bd. Banjoewangi); wat de wildhoutbosschen betreft, zoo is een voorloopig bedrijfsplan aanwezig voor 31482 ha in het boschdistrict West-Preanger.

Voor de (definitieve) inrichting van het boschdistrict Midden-Preanger wordt verwezen naar het jaarverslag van den dienst der Boschinrichting.

Tot het verdere inrichtingswerk, dat door het beheerspersoneel geschiedde mag gerekend worden, de indeeling der bosschen naar beschermingsfunctie, oogsttoelaatbaarheid en begroeiïngstoestand, waarvoor in de eerste plaats verwezen wordt naar de staten 1e en 1f. In enkele boschdistricten werd reeds een aanvang gemaakt met het samenstellen van begroeiïngskaarten en daarbij behoorende meer nauwkeurige complexgewijze beschrijvingen. In alle beheerseenheden werd gewerkt aan de inventarisatie, d.w.z. beschrijving en kaarteering van alle aanwezige cultures.

Ook de ontsluiting der bosschen vorderde, zij het voorloopig nog in een langzaam tempo. Vooral voor Oost-Java is een spoedige voortgang der ontsluiting in verband met de brandbestrijding van het allergrootste belang te achten. De voornaamste vorderingen op dit gebied werden gemaakt in de bosch-

districten Lawoe c.a., Wilis c.a., Oost-Brantas, Pasoeroean en Probolinggo.

D. Oogst (Inclusief den oogst bij dunning).

In verband met de veelal nog ongeregelde en willekeurige wijze waarop de aankap in eigen beheer in de verschillende niet ingerichte wildhoutboschdistricten plaats had, werd in verslagjaar een onderzoek ingesteld naar de verspreiding daarvan en de machtigingen, waarop deze aankappen berustten. Naar aanleiding hiervan werden over de geheele linie nieuwe machtigingen tot exploitatie in eigen beheer op dezerzijdsch voorstel door den Hoofdinspecteur, Hoofd van den Dienst van het Boschwezen gegeven en geregistreerd.

Bij rondschrijven werd de wijze, waarop de exploitatie van wildhout in West- en Midden-Preanger geschiedt, welke als de best geregelde en meest efficiënte moet worden aangemerkt, ter kennis gebracht van de andere beheerders.

De exploitatie der vloedbosschen liep achteruit; ten deele was dit een gevolg van de malaise, ten deele en wel spceiaal in het Bataviasche als gevolg van de bezwaren, welke tegen het kappen naar voren werden gebracht in verband met de malariabestrijding. Aangezien de exploitatie in de vloedbosschen nabij Tjiltajap echter voor een gedcelte in eigen beheer genomen werd en dit eene belangrijke besparing bleek te geven, waren de resultaten niet ongunstig.

De oogst van bamboe neemt plaatselijk geregeld toe, ten deele is dit toe te schrijven aan het feit, dat de tabakscultuur in Oost-Java zich uitbreidt, ten deele aan de omstandigheid, dat de ondernemers de door het Boschwezen geleverde bamboe beginnen te prefereeren boven het door de bevolking geleverde product.

In verband met de moeilijke afzetbaarheid van het hout werd in den loop van verslagjaar de aankap in eigen beheer op de meeste plaatsen ingekrompen.

De exploitatie der twee djatileegkapperceelen door tusschenkomst van aannemers in Banjoewangi (Djatikrasak en Petjinan) gaf geen bijzondere moeilijkheden; de afzet van het hout stag-

neerde echter ook hier, zoodat in verband daarmede de exploitatietermijn verlengd moest worden.

In de Preanger werd op een voorloopig in erfpacht toegezegd terrein de houtopstand als pachtschatperceel „Tambakroejoeng" aanbesteed en voor *f* 136.000.— aan de N.V. Cultuur Maatschappij Tampomas gegund.

De verkoop van de z.g. perceeltjes hout op stam, blijkt bij den extensieven bedrijfsvorm in de meeste onzer beheerseenheden, waar exploitatie in eigen beheer minder gewenscht geacht moet worden, hoe langer hoe meer in een behoefte te voorzien. De voorwaarden, waarop de verkoop bij deze wijze van exploitatie geschiedt, werden nader geregeld.

Een bijzonder succes blijven de kleine perceeltjes op stam (1 - 3 ha) in het boschdistrict Garoet, waar de gemiddelde opbrengst in 1930 per ha *f* 770.— bedroeg.

In Oost-Java, n.l. in het boschdistrict Djember, werden ook eenige dergelijke perceeltjes uitgegeven, welke naast eenig timmerhout in hoofdzaak brandhout leverden voor de tabakscultuur.

Door vele beheerders wordt er over geklaagd, dat de z.g. aankappen op last, nog steeds een veel te groote plaats innemen, omdat zij geheel buiten elke behoorlijke oogstregeling naar tijd en plaats vallen en van het gekapte hout slechts zelden een werkelijk economisch gebruik wordt gemaakt. Bovendien kunnen deze aankappen aanleiding geven tot boschdevastatie en zijn een der oorzaken, dat de boschreserves langs de randen vaak zeer geleden hebben. De omstandigheid, dat bij algemeen nut verklaring van het werk, waarvoor het hout is aangevraagd, geen betaling wordt geëischt, werkt niet mede tot een spaarzaam gebruik.

Waar mogelijk werd het product van de dunningen opgewerkt; wat het wildhout betreft viel de afzetbaarheid niet mede; alleen West-Preanger, Lawoe en Blitar behaalden hiermede eenig succes.

Gedurende 1930 werd in eigen beheer gekapt

11849 m^3	exploitatie djatiwerkhout	samen 13674 m^3
1825 m^3	dunnings djatiwerkhout	

65688 sm exploitatie djatibrandhout 33186 sm dunnings djatibrandhout	samen 98874 sm
8275 m³ exploitatie wildhoutwerkhout 183 m³ dunnings wildhoutwerhout	samen 8458 m³
96993 sm exploitatie wildhoutbrandhout 11948 sm dunnings wildhoutbrandhout	samen 108941 sm
3965275 stuks exploitatie bamboe 803 stuks dunnings bamboe	samen 3966078 stuks

Door tusschenkomst van aannemers (inclusief verkoop van perceeltjes op stam) werd verkregen:

2633 m³ djatiwerkhout } uit de perceelen Djatikrasak en
323 sm djatibrandhout } Petjinan.
18248 m³ wildhoutwerkhout
12037 sm wildhoutbrandhout (o.a. 2228 sm in Bantam en 8500 sm in Djember) benevens 36760 kg houtskool.

Opgemerkt wordt, dat van de bovengenoemde 18248 m³ wildhoutwerkhout, 7963 m³ geoogst werd in het perceel Noord-Kentjana, door de kistenfabriek Kiara Roa, welke daarvoor echter niets verschuldigd was; 2207 m³ werden geoogst in het perceel Tambakroejoeng (evenals Noord-Kentjana in het bd. Midden-Preanger) en 7170 m³ Albizziahout door van der Welle in het bd. Kedoe.

De opbrengsten van de exploitatie door tusschenkomst van aannemers en verkoop van perceeltjes op stam bedroegen *f* 16088.— voor djati, *f* 82522.— voor wildhout en houtskool.

Uit de ongeregelde aankappen (aankappen op last en op vergunning) werd verkregen:

803 m³ djatiwerkhout
1425 m³ wildhoutwerkhout
4217 sm wildhoutbrandhout
9638 stuks bamboe en 26352 kg houtskool met een gezamenlijke waarde van *f* 64267.—, waarin begrepen *f* 623.— als waarde van voor eigen gebruik aangewende boschvoortbrengselen (10 m³ djati, 7 m³ wildhout en 500 bamboes).

Gedurende verslagjaar werden totaal 491 ha djatibosch binnen het blijvend boschareaal leeggekapt, waarvan 405 ha in eigen beheer en 86 ha door tusschenkomst van aannemers; voor

het areaal der in stand te houden wildhoutbosschen bedragen deze cijfers achtereenvolgens 310 ha; 124 ha en 186 ha.

Verder kwam nog aan de bevolking ten goede aan op cultuurterreinen en in dunningen gratis afgestaan hout e.d., in totaal 122 m³ djati- en 70 m³ wildhoutwerkhout en 2900 sm djati- en 5100 sm wildhoutbrandhout, een gezamenlijke waarde vertegenwoordigend van naar schatting een kleine *f* 7800.—

Welke hoeveelheden aan sprokkelhout en boschbijproducten kosteloos in handen der bevolking kwamen valt niet te taxeeren.

E. Verkoop, verstrekking, eigen gebruik en handel betreffende producten geoogst in eigen beheer.

Ten gevolge van den economischen toestand ging de afzet van de producten slechter dan het jaar te voren.

De verkoop van wildhoutbrandhout speciaal aan ondernemingen in West-Java verminderde bovendien door het steeds meer toepassing vinden van olie voor stook- en drooginrichtingen.

De omzet van het in eigen beheer gewonnen product (expl. en dunning samen) bedroeg 10939 m³ djatiwerkhout, 91281 sm djatibrandhout, 7759 m³ wildhout werkhout, 107524 sm wildhoutbrandhout 16498 kg djati-houtskool, 1.931.752 kg wildhouthoutskool en 4041259 stuks bamboe.

Hiervan werd op openbare vendutie's verkocht 5806 m³ djatiwerkhout voor *f* 201162.— of *f* 34.65 per m³; 9650 sm djatibrandhout voor *f* 28548.— of *f* 2.96 per sm; 968 m³ wildhouttimmerhout voor *f* 35020.— of *f* 36,18 per m³ en 268 sm wildhoutbrandhout voor *f* 712.— of *f* 2.66 per sm.

Ondershands werd verkocht 4448 m³ djatitimmerhout voor *f* 93042.— of *f* 20.92 per m³; 79804 sm djati brandhout voor *f* 150340.— of *f* 1.88 per sm; 6788 m³ wildhouttimmerhout voor *f* 101030.— of *f* 14.88 per m³; 105707 sm wildhoutbrandhout voor *f* 220510.— of *f* 2.09 per sm; 16498 kg djatihoutskool voor *f* 482.— en 1931752 kg wildhouthoutskool voor *f* 29835.—; zoomede 4041259 stuks bamboe voor *f* 57983,—.

Uit in eigen beheer geoogsten voorraad werden verstrekt: 685 m³ djatiwerkhout, 1827 sm djatibrandhout, 3 m³ wildhoutwerkhout en 1549 sm wildhoutbrandhout met een waarde (bij bosch-

beheerder gestort en geregulariseerd) van *f* 33695.— voor den djati en *f* 6041.— voor het wildhout.

Voor eigen gebruik werd in 1930 uit de voorraden afgeschreven 370 m^3 djatiwerkhout, 263 cm djatibrandhout, zoomede 148 m^3 wildhoutwerkhout.

De voorraad bedroeg ult. 1930:

djatiwerkhout	9740	m^3	d.i.	2229	m^3	meer dan op eind 1929
djatibrandhout	34724	sm	d.i.	7292	sm	„ „ „ „ „
wildhoutwerkhout	1806	m^3	d.i.	488	m^3	„ „ „ „ „
wildhoutbrandhout	9512	sm	d.i.	968	sm	„ „ „ „ „
houtskool	211766	kg	d.i.	23030	kg	minder „ „ „ „
bamboe	168902	stuks	d.i.	75266	stuks	„ „ „ „ „

Onder dit hoofdstuk moge — hoewel geen oogst in eigen beheer zijnde — ook behandeld worden de vervreemding van boschproducten op stam anders dan door verkoop dan wel door aankap op last of vergunning. Hieronder valt dus vervreemding van boschproducten op stam, voorkomende op uit in stand te houden bosschen afgeschreven terreinen, op in erfpacht uit te geven niet instand te houden bosschen, op in ontginning aan Inlanders uit te geven gronden, aan andere landsdiensten dan het Boschwezen over te dragen gronden, op wegtracee's.

Aangezien de houtmassa's, welke op deze verschillende wijzen afgestaan zijn, in vele gevallen niet bekend zijn en ook niet bekend kunnen zijn, wordt volstaan met hier de waarde te vermelden, welke voor de op deze wijzen afgestane producten berekend werd.

Deze bedroeg voor uit in stand te houden bosschen af te schrijven terreinen *f* 6657.—; voor uit niet in stand te houden bosschen uitgegeven gronden *f* 106306.—; voor in ontginning aan Inlanders uitgegeven gronden *f* 33946.—; voor aan andere Landsdiensten afgestane terreinen *f* 720.— (verrekend) en voor hout op wegtraceé's *f* 2030.—

F. Verjonging en verpleging der bosschen.

Met het oog op een zuiverder inzicht in de verkregen resultaten bij de verjonging der bosschen, werden de verjongingen zoowel in kaarten als in registers vastgelegd. Laatstgenoemde registratie omvat *a* de gesteldheid der gecultiveerde terreinen,

b de wijze van cultuuraanleg, *c* periodieke opname der verkregen resultaten, mede in verband met de noodzakelijke opstandsverpleging, *d* kostenberekening. Daarnaast werd begonnen met eene overzichtelijke registratie naar *a* de gebruikte hoofdhoutsoorten en *b* het gebruikte plantverband.

Uit bovengenoemde registratie zullen niet alleen conclusies kunnen worden getrokken aangaande de tot heden bereikte resultaten, zij zal tevens kunnen dienen bij het aangeven van richtlijnen voor den aanleg van wildhoutcultures in het algemeen, zoowel als in bijzondere gevallen.

Als voorloopig resultaat van de registratie volgt hieronder een staat betreffende de uitgestrektheden der cultures, welke in de afgeloopen jaren werden aangelegd, gesplitst naar hun voorkomen in het djatiboschareaal en het wildhoutboschareaal.

1. In het djatiboschareaal.

Tijdvak	Wildhoutculturen ha	Djaticulturen ha	Totaal ha
Cultures van vóór 1891	10	3860	3870
„ „ 1891-1900	12	4818	4830
„ „ 1901-1910	42	3338	3380
„ „ 1911-1920	106	6473	6579
„ „ 1921-1925	27	1429	1456
„ „ 1926	7	509	516
„ „ 1927	173	641	814
„ „ 1928	117	585	702
„ „ 1929	143	711	854
„ „ 1930	153	511	664
Door B.B. aangelegde cultures ouderdom onbekend	—	251	251
Totaal . . .	790	23126	23916

2. In het wildhoutboschareaal (in stand te houden bosschen)

Cultures van vóór 1891	1949	906	2855
„ „ 1891-1900	10423	—	10423
„ „ 1901-1910	4137	76	4213
„ „ 1911-1920	13358	570	13928
„ „ 1921-1925	13860	683	14513
„ „ 1926	5266	379	5645

Tijdvak		Wildhoutculturen ha	Djaticulturen ha	Totaal ha
(Vervolg).				
Cultures van	1927	5000	359	5359
„ „	1928	3371	392	3763
„ „	1929	3512	395	3907
„ „	1930	3854	313	4167
	Totaal	64730	4073	68803

Bovendien worden nog 55 ha cultuur aangetroffen in de niet in stand te houden wildhoutbosschen (nl. 4 ha culturen van 1901 - 1910 en 51 ha van 1911 - 1920).

Het is te verwachten, dat bovengenoemde cijfers in de eerstkomende jaren, speciaal wat betreft de oudere jaargangen, nog wijzigingen zullen ondergaan, in verband met aan te brengen rectificaties betreffende bij de definitieve inventarisatie als mislukt gekwalificeerde cultuurobjecten.

Worden de djaticultures, met uitzondering van die in Banjoemas en Cheribon-Tasikmalaja in hoofdzaak aangetroffen in de Oostelijke beheerseenheden, de wildhoutcultures daarentegen werden tot voor kort hoofdzakelijk in West-Java aangelegd.

Eerst in de allerlaatste jaren is er op dit gebied ook een grootere bedrijvigheid in Oost-Java te constateeren.

Is in West-Java bij den cultuuraanleg naast de bescherming der hydrologische belangen ook de voorziening in de houtbehoefte altijd voor oogen gehouden, bij den cultuuraanleg in Oost-Java zal het hydrologisch belang in de meeste gevallen veel zuiverder gediend moeten worden.

Een bijzondere moeilijkheid voor Oost-Java is hierbij, dat de meest gewenschte begroeiing, als gevolg van het gedurende vele decennia blootgesteld zijn aan boschbranden der betreffende terreinen, niet in eens zal kunnen worden verkregen doch in vele gevallen met een tusschenstadium van minderwaardige houtsoorten.

In verband met een en ander werd in samenwerking met

het Boschbouwproefstation een aanvang gemaakt met den opzet van een dubbele serie cultuurproeven voor *a* Productiebosch in West-Java en *b* Hydrologisch belangrijke terreinen in Oost-Java.

Bij dienstvoorschrift werden daarnaast reeds meerdere aanwijzingen gegeven omtrent cultuuraanleg op kale terreinen in Oost-Java, terwijl op een dienstvergadering in Maart 1930 een belangrijk deel der besprekingen aan het cultuurvraagstuk was gewijd.

Naast aanplant van inheemsche boomsoorten, werd aandacht geschonken aan cultuuraanleg van eenige exoten en evenzeer hadden onder de inheemsche boomsoorten enkele de aandacht om een ander product dan hout. Genoemd mogen worden de *Aleurites Montana* en *Fordii,* als leveranciers van de z.g. Tung-olie, *Cinnamomum camphora* als kamferproducent, *Acacia decurrens* met het oog op den looibast, *Adenanthera microsperma* (Segawe) voor hetzelfde doel, *Santalum album* (sandelhout) voor reukhout en olie en *Styrax Benzoin* (kajoe kimenjan) voor wierook (benzoë).

De cultures, welke eind 1929 begin 1930 in den grond kwamen, hadden in de eerste maanden zeer te lijden van het sterk wisselende weer, zoodat het percentage, waarmede moest worden ingeboet, over het algemeen zeer hoog was. De ontwikkeling van de cultures van de laatste jaren was bevredigend, dank zij de meerdere aandacht, welke thans daaraan gegeven kon worden.

De totaal-kosten voor boschaanleg en onderhoud — zonder de uitgaven voor dunning, welke op exploitatie werden verantwoord — bedroegen in verslagjaar *f* 213967.

Tot de verplegingsmaatregelen van het jonge bosch behoort de dunning; deze bewerking werd toegepast op 1956 ha wildhoutcultures en 1743 ha djaticultures.

Achterstand in de dunning der djaticultures bestaat vrijwel niet. Een aanmerkelijke dunnings-achterstand bestaat echter bij de wildhoutcultures; in het afgeloopen jaar was het echter niet mogelijk, een grootere uitgestrektheid te dunnen, voornamelijk wegens gebrek aan terzake ervaren personeel. Het vraagstuk der dunning van de vaak uit zeer vele verschillende

houtsoorten bestaande wildhoutcultures blijkt meer en meer groote moeilijkheden met zich te brengen. De aanwijzing der te dunnen stammen kan voorloopig nog niet aan ondergeschikt personeel worden overgelaten. De inkomsten uit de dunningen verkregen overtroffen de uitgaven met ruim *f* 58700.—

G. Boschbescherming.

De hoofdschotel der bergboschbescherming wordt, althans in Midden- en Oost-Java, gevormd door de brandbestrijding, welke veel geld en arbeid vraagt. Hoewel met de brandbestrijding de aanleg van wegen en brandsingelcultures in direct verband staat, er zelfs een hoofddeel van vormen, wordt de bespreking hier beperkt tot de directe brandbestrijding. Niettegenstaande de groote medewerking en georganiseerde samenwerking van en met het Binnenlandsch Bestuur in het algemeen en de veldpolitie in het bijzonder, bleven ook dit jaar eenige groote branden niet achterwege.

De voornaamste waren wel een van 2000 ha op den Lawoe en een van 3000 ha op den Baloeran. Het overgroote deel dezer verbrande vlakten bestond echter uit alang-alang en graswildernis, zij het ook plaatselijk met opkomend jong loofbosch, de rest uit tjemarabosschen. Hiernaast kwamen in Oost-Java nog eenige branden van een paar honderd ha en meerdere kleine brandjes voor, welke door het actieve optreden van het boschpolitie-personeel veelal beperkt bleven.

Als vermeldenswaard moge hier worden aangeteekend, dat het in verslagjaar op de Idjen en Jang-hoogvlakte niet brandde.

In verband met de bescherming der bosschen werd in verslagjaar een belangrijke uitbreiding aan de boschpolitieformatie gegeven. Naast de brandbescherming moet de bescherming tegen onwettige ontginning worden genoemd, welke tengevolge van een doeltreffende samenwerking met het Binnenlandsch Bestuur in de Provincie West-Java een belangrijke stap nader tot oplossing werd gebracht, ook al kan de toestand in vele boschdistricten nog verre van bevredigend worden genoemd.

De groote medewerking in deze van den Gouverneur van

West-Java ondervonden behoort hier dankbaar te worden gememoreerd.

Onderhandelingen, in verslagjaar aangevangen, om ook in Midden-Java en — na invoering der Ontginningsordonnantie — eveneens in Oost-Java gelijkvormige regelingen te treffen, waarvan de gunstige gevolgen niet zullen kunnen uitblijven, werden sindsdien tot een goed einde gebracht.

Ook diefstal van boschproducten komt overal en op vele plaatsen veelvuldig voor. Zoolang de z.g. bevolkingsrechten slechts uitgeoefend worden door de werkelijk daartoe gerechtigden en deze gerechtigden zich daarbij houden aan de voorgeschreven regels en beperkingen, hebben zij slechts in uitzonderingsgevallen een voor een goed boschbedrijf schadelijk karakter. De vele misbruiken, welke in deze echter nog steeds voorkomen, geven maar al te vaak aanleiding tot belangrijke schaden en devastaties, voornamelijk in de nabijheid van grootere bevolkingscentra.

De boschdevastatie in het Malangsche door het z.g. sprokkelen, dat ontaardt in een kappen van jong, levend houtgewas om dit na eenigen tijd als sprokkelhout weg te halen, is hier erger dan de devastatie, welke een gevolg is van clandestiene ontginning.

Voor bescherming tegen vee en wild werd in verslagjaar *f* 1087.— uitgegeven. In totaal werden 10533 processen verbaal opgemaakt, waarvan 7214 wegens boschdiefstal, 565 wegens id. beschadiging, 352 wegens veeweide, 152 wegens ontsteken van vuren, 77 wegens vervoer van onbetaalde producten, 1036 wegens grondontginning binnen i.st.t.h. bosch, 569 wegens id. in strijd met de ontginningsord, 8 wegens inzamelen van steenen, 10 wegens het voeren van schietgeweer, 93 wegens niet tijdig indienen van een pas, 224 wegens vervoer zonder pas en 233 wegens andere boschdelicten. In totaal werden 22437 passen afgegeven.

H. Onderhoud van bezittingen.

Van het personeel in vasten dienst in de beheerseenheden is nog slechts een gering deel in gouvernements-woningen gehuisvest. Van de 24 beheerders en toegevoegde houtvesters

beschikken slechts 3 over zulk een woning (waarvan 2 niet van den dienst der wildhoutbosschen); van de 115 man middelbaar en lager technisch personeel 47; van de 485 boschpolitiebeambten slechts 276 (waarvan 1 niet van den dienst der wildhoutbosschen), terwijl van het administratief personeel niemand over zulk een woning beschikte en van het overige personeel in vasten dienst in de beheerseenheden slechts 2 personen. Vooral wat het lager technisch en boschpolitiepersoneel betreft is het zeer urgent te achten, dat hierin, zoodra de tijden dit slechts eenigermate toelaten, verbetering wordt gebracht.

In staat 29 is een overzicht van het aantal aanwezige gebouwen en de bewoning ervan gegeven.

De bouw van het centrale kantoor te Malang voor den Inspecteur voor Oost-Java en de boschbeheerders van Oost-Brantas en Pasoeroean kwam gereed en voldoet in een sinds lang gevoelde dringende behoefte.

Het onderhoud der aanwezige woningen beperkte zich tot het hoogstnoodige.

Het onderhoud der enkele km railbaan binnen de beheerseenheden van dezen dienst geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

I. Kapitaalsuitgaven.

De belangrijkste kapitaalsuitgaven waren die voor afkoop van grondrechten en overige areaalsuitgaven, welke *f* 500313.— beliepen.

K. Geldelijke uitkomsten.

K. Geldelijke uitkomsten.

De totaal werkelijke uitgaven over het verslagjaar bedroegen		*f* 2.718.596.—
tegenover een totaal van werkelijke inkomsten (met inbegrip van de verrekende bedragen) van		„ 1.351.333.—
Zoodat een nadeelig verschil werd verkregen van		*f* 1.367.262.—
Voor het jaar 1929 bedroegen deze cijfers respectievelijk	*f* 2.264.922.—	
	„ 1.916.067.—	
en	*f* 348.855.—	

Uit bovenstaande blijkt, dat in verslagjaar bij een vermeerdering van uitgaven een vermindering van inkomsten plaats vond, zoodat het nadeelig saldo aanmerkelijk toenam. De oorzaken hiervan werden hiervóór reeds elders opgegeven. In hoofdzaak was de stijging der uitgaven het gevolg van de zeer belangrijke bedragen, welke in verslagjaar werden uitgegeven voor kapitaalsuitgaven voornamelijk afkoop gronden voor verbetering der boschreserve, terwijl de vermindering der inkomsten het gevolg was van de algemeene malaise. Hoe ongunstig dit ook moge schijnen, zoo bedenke men, dat het nooit in de bedoeling kan liggen van den dienst der Wildhoutbosschen om een direct geldelijk voordeel te behalen en tevens, dat het indirecte voordeel voor de oeconomische ontwikkeling en de welvaart der bevolking, welke door dezen dienst worden behartigd, uit bovenstaande cijfers niet spreekt.

Ook de waarde van de gratis aan de bevolking en de Inlandsche rechtsgemeenschappen afgestane boschproducten is in bovenstaande cijfers niet opgenomen. Een poging om tot een juiste schatting van die waarde te geraken werd ook dit jaar wel is waar gedaan, doch daarbij werden nog geen eenigszins betrouwbare cijfers verkregen.

L. Personeel.

In den loop van 1930 kon, met uitzondering van Kangean Madoera, voor iedere beheerseenheid een eigen beheerder worden aangewezen, zoodat ultimo 1930 de bezetting met hooger technisch personeel aan de minimum eischen voldeed.

Op 1 Januari 1930 en op ultimo 1930 bedroeg de sterkte van het personeel in vasten dienst resp.:

	aanvang 1930	ultimo 1930
Hoofd van den Dienst der Wildhoutbosschen	1	1
Inspecteurs	1	1
Opperhoutvesters	16	18
Houtvesters	5	7
Boscharchitecten 1ste klas	15	13
idem 2de klas	4	4

	aanvang 1930	ultimo 1930
Boscharchitecten	—	3
Adspirant Boscharchitecten	6	6
Hoofdopzieners	6	8
Opzieners	2	1
Opzichters 1ste klas	20	33
Opzichters	35	28
Adspirant Opzichters	5	4
Hoofdmantries	14	16
Mantries politie 1ste klas	34	52
idem 2de klas	129	152
idem 3de klas	131	157
Boschwachters	132	124
Ander lager technisch personeel (stapelplaatsbeheerders en mandoers)	18	17
Hoofdcommies	1	1
Commiezen	1	4
1ste klerk — 3de Commies	—	1
1ste klerken	3	5
2de klerken	10	11
Schrijvers, hulpschrijvers en rekenaars	51	58
Mantrie teekenaars 1ste klas	4	6
idem 2de klas	7	7
idem 3de klas	2	3
Hoofdmantrie-opnemer	1	1
Mantrie opnemers 2de en 3de klas	2	3

Zooals uit bovenstaande blijkt werd een belangrijke uitbreiding van het boschpolitiepersoneel verkregen, waardoor een verbeterde, zij het alsnog weinig afdoende, bewaking der bosschen kon worden verkregen. Politieressorten van 5000 tot 10000 ha bosch, vaak verdeeld over verschillende boschcomplexen, zijn ook thans nog geen uitzondering.

Over het algemeen viel over de werkprestaties van het personeel niet te klagen.

Totaal werd aan bezoldiging van het vaste personeel f 909580.— uitgegeven, hetgeen 33% der totaal uitgaven uitmaakte.

M. Andere mededeelingen.

Gememoreerd dienen te worden de Telomojo- en Merapirampen. De eerste, welke in Mei plaats vond, was een herhaling van een enkele tientallen jaren geleden plaats gehad hebbende catastrophe van denzelfden aard; de opgetreden modderbandjirs vonden hun oorzaak in den eigenaardigen verweeringsvorm van dit oude vulcaanmassief en de groote watercapaciteit van het verweeringsproduct.

Door de ontzaglijke natuurkrachten, welke hier optreden, werd het sinds de vorige ramp opgekomen secundaire jonge bosch geheel weggevaagd, terwijl ook aan de sawah's en nederzettingen der bevolking groote schade werd toegebracht.

De mogelijkheid van herhaling is niet uitgesloten.

De Merapiramp van December 1930, oorspronkelijk een in zijn uitwerking reeds verschrikkelijk genoeg verschijnsel, had tengevolge van de groote massa vulcanische producten, welke in en om de rivierbeddingen neerkwamen, groote modderbandjirs tengevolge. Het areaal en de gesteldheid der bosschen ondervonden daarvan een nadeeligen invloed en ondergingen groote verandering.

Over groote uitgestrektheden is de natuurlijke reboisatie en ook de aanpant verschroeid dan wel door valwinden en aschregens tegen den grond geslagen. De begroeiing is echter niet gedood. De afspoeling van zand en puin, welke door de steeds beter wordende boschbegroeiing de laatste 10 jaar zeer verminderd was, is echter weer toegenomen, terwijl de rivieren en beken in de boschreserve aan den Zuid en Zuid-Oost kant zeer sterk zijn uitgeschuurd. De gevallen asch schijnt het wateropnemend vermogen van den, te voren zeer doorlatenden, zandbodem bovendien sterk verminderd te hebben, met als gevolg een bovengronds afstroomen van het gevallen regenwater en het na elke regenbui spoedig optreden van, veel zand en puin medevoerende, vernielende bandjirs.

In de voorafgaande hoofdstukken werd nog niet gesproken over de natuurmonumenten, welke grootendeels binnen de in stand te houden bosschen gelegen zijn en waarvan het toezicht

aan het Boschwezen is opgedragen, noch over de wildbescherming.

Binnen de in stand te houden bosschen is niet minder dan 40956 ha natuurmonument gelegen, terwijl in de niet in stand te houden bosschen nog eens 87200 ha natuurmonument aanwezig is. Het behoeft geen toelichting, dat waar voor de bewaking dezer natuurmonumenten geen extra personeel door het Boschwezen beschikbaar gesteld kon worden in verband met de bestaande formatie, de bescherming niet afdoende was, doch desniettegenstaande veel van het personeel eischte.

Het wil voorkomen, dat de bescherming dezer reservaten het best toevertrouwd blijft aan het Boschwezen, doch dan zal daarvoor extra personeel, dat zich in hoofdzaak hiermede bezig kan houden, ter beschikking gesteld moeten worden.

Jaarlijks worden bij dezen dienst gegevens ingediend betreffende de binnen de natuurmonumenten geconstateerde overtredingen en genomen maatregelen voor bescherming der fauna en flora.

Bovendien worden gegevens verzameld over aantal, verspreiding en leefwijze der in het wild levende dieren en maatregelen voorgesteld tot bescherming dezer dieren. Hierover in dit verslag in finesses te treden, zou echter te ver voeren.

Het boschdistrict Pasoeroean genoot in verslagjaar de eer bezocht te worden door Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal van Nederlandsch-Indië, die bijzonder belang stelde in de herbebosschingen op den Tengger ten behoeve van de watervoorziening.

Professor A. te Wechel, hoogleeraar aan de Landbouw Hoogeschool te Wageningen, maakte tournees in de beheerseenheden Pekalongan, Banjoemas, Djember, Bondowoso, Probolinggo, Pasoeroean, Oost-Brantas, Blitar, Lawoe c.a., Midden-Preanger en West-Preanger.

Het Hoofd van den Dienst der
Wildhoutbosschen op Java en Madoera,

C. BRANDTS BUYS.

Staat 1a.

Uitgestrektheid der
(Boschordonnan

Beheerseenheid	B. O. art. 4 al. 2 a Djatibosschen			B. O. art Wildhoutbosschen ter insta			
	In stand te houden boschareaal ha.	Hiervan		In stand te houden boschareaal ha.	H		
					Niet-natuurmonumen		
		natuurbosch incl. openterrein	cultuurbosch		natuurbosch incl. openterrein	cultuurbosch	same
						A. Bij den aanva	
Bantam	—	—	—	154418	154143	275	1544
West-Preanger	—	—	—	140332	131168	7479	1386
Midden-Preanger	—	—	—	94607	88010	6567	945
Noord-Bandoeng	57	—	57	51774	47964	3810	517
Garoet	214	189	25	88898	85531	2001	875
Cheribon-Tasikmalaja	294	239	55	94807	90533	4274	948
Pekalongan	—	—	—	83266	81196	2070	832
Banjoemas	5290	63	5227	82610	78209	3989	821
Kedoe	294	—	294	88530	63971	24497	884
Lawoe-Ponorogo	2179	2129	50	49756	46671	2853	495
Wilis-Toeloengagoeng-Trenggalek	355	275	80	102057	100302	1755	1020
Oost-Brantas	221	—	221	80993	74038	1144	751
Pasoeroean	4754	2478	2276	51322	43636	1912	455
Probolinggo	8500	7415	1085	69163	67971	240	68
Bondowoso	7820	5445	2375	126208	123142	500	1236
Djember	3037	2239	798	100375	99949	404	1003
Banjoewangi	5669	5347	322	118887	95232	5	95
Kangean-Madoera	7479	7050	429	13801	13801	—	13
Blitar	16873	7321	9552	34602	32476	2114	34
Totaal	63036	40190	22846	1626406	1517943	65889	1583
						B. Verm	
Bantam	288	—	288	3813	3750	63	3
West-Preanger	—	—	—	2581	2461	120	2
Midden-Preanger	—	—	—	1331	1064	267	1
Noord-Bandoeng	—	—	—	1223	1027	196	1
Garoet	2	—	2	407	198	209	
Cheribon-Tasikmalaja	6	—	6	5528	5216	312	5
Pekalongan	—	—	—	7141	6588	553	7
Banjoemas	40	—	40	254	94	160	
Kedoe	—	—	—	963	343	619	
Lawoe-Ponorogo	187	187	—	3169	2895	273	3
Wilis-Toeloengagoeng-Trenggalek	—	—	—	3531	3011	520	3
Oost-Brantas	1	—	1	3286	2857	429	3
Pasoeroean	84	—	84	422	77	345	
Probolinggo	34	—	34	34	—	34	
Bondowoso	263	—	263	1634	1603	31	1
Djember	58	—	58	3416	3380	36	3
Banjoewangi	41	—	41	2009	2005	4	2
Kangean-Madoera	44	—	44	—	—	—	—
Blitar	398	—	398	417	—	417	
Totaal	1446	187	1259	41159	36569	4588	41

te houden bosschen.
4 al. 2).

ng aangewezen			B. O. art. 4 al. 2 c Wildhoutboschen vallende onder B. O. art. 2 a						2-5	Totaal i. st. t. h. wildhoutbosschen
atuurmonument			In stand te houden boschareaal ha.	Hiervan						
				niet-natuurmonument			natuurmonument			
h	open-terrein	samen		natuurbosch incl. open-terrein	cultuurbosch	samen	bosch	open-terrein	samen	
erslagjaar.										
	—	—	288	—	288	288	—	—	—	154706
85	300	1685	—	—	—	—	—	—	—	140332
30	—	30	—	—	—	—	—	—	—	94607
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51774
47	219	1366	—	—	—	—	—	—	—	88898
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94807
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83266
12	—	412	—	—	—	—	—	—	—	82610
62	—	62	29	—	29	29	—	—	—	88559
32	—	232	16	4	12	16	—	—	—	49772
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	102057
11	1300	5811	390	380	10	390	—	—	—	81383
00	2774	5774	—	—	—	—	—	—	—	51322
52	—	952	—	—	—	—	—	—	—	69163
66	—	2566	—	—	—	—	—	—	—	126208
22	—	22	—	—	—	—	—	—	—	100375
50	500	23650	9	—	9	9	—	—	—	118896
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13801
12	—	12	—	—	—	—	—	—	—	34602
81	5093	12574	732	384	348	732	—	—	—	1627138
gen.										
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3813
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2581
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1331
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1223
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	407
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5528
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7141
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	254
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	963
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3169
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3531
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3286
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	422
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1634
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3416
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2009
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	417
2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	411959

Beheerseenheid	B. O. art. 4 al. 2 a Djatibosschen			B. O. art. Wildhoutbosschen ter insta			
	In stand te houden boschareaal ha.	Hiervan		In stand te houden boschareaal ha.	H		
					Niet-natuurmonumen		
		natuurbosch incl. openterrein	cultuurbosch		natuurbosch incl. openterrein	cultuurbosch	same
							C. Vern
Bantam	—	—	—	64	64	—	
West-Preanger	—	—	—	487	462	25	4
Midden-Preanger	—	—	—	912	899	13	9
Noord-Bandoeng	—	—	—	235	235	—	2
Garoet	2	1	1	295	276	19	2
Cheribon-Tasikmalaja	6	6	—	4891	4873	18	48
Pekalongan	—	—	—	747	747	—	7
Banjoemas	66	12	54	416	181	116	2
Kedoe	—	—	—	1841	1648	193	18
Lawoe-Ponorogo	2179	2129	50	15552	14768	783	155
Wilis-Toeloengagoeng-Trenggalek	355	275	80	866	440	426	8
Oost-Brantas	1	—	1	444	427	17	4
Pasoeroean	85	85	—	407	400	7	4
Probolinggo	34	34	—	34	34	—	
Bondowoso	263	263	—	1634	31	103	1
Djember	58	55	3	333	329	4	3
Banjoewangi	41	41	—	2079	2079	—	20
Kangean-Madoera	290	290	—	227	227	—	2
Blitar	398	398	—	417	417	—	4
Totaal	3778	3589	189	31881	28537	1724	30
							D. Uitgestrekth
Bantam	288	—	288	158167	157829	338	158
West-Preanger	—	—	—	142426	133167	7574	140
Midden-Preanger	—	—	—	95026	88175	6821	94
Noord-Bandoeng	57	—	57	52762	48756	4006	52
Garoet	214	188	26	89010	85453	2191	87
Cheribon-Tasikmalaja	294	233	61	95444	90876	4568	95
Pekalongan	—	—	—	89660	87037	2623	89
Banjoemas	5264	51	5213	82448	78122	4033	82
Kedoe	294	—	294	87652	62666	24923	87
Lawoe-Ponorogo	187	187	—	37373	34798	2343	37
Wilis-Toeloengagoeng-Trenggalek	—	—	—	104722	102873	1849	104
Oost-Brantas	221	—	221	83835	76468	1556	78
Pasoeroean	4753	2393	2360	51337	43313	2250	45
Probolinggo	8500	7381	1119	69163	67937	274	68
Bondowoso	7820	5182	2638	126208	124714	428	125
Djember	3037	2184	853	103458	103000	436	103
Banjoewangi	5669	5306	363	118817	95158	9	95
Kangean-Madoera	7233	6760	473	13574	13574	—	13
Blitar	16873	6923	9950	34602	32059	2531	34
Totaal	60704	36788	23916	1635684	1525975	68753	159

b ng aangewezen			B. O. art. 4 al. 2 c Wildhoutboschen vallende onder B. O. art. 2 a						2-5	Totaal i. st. t. h. wildhout-bosschen
			In stand te houden bosch-areaal ha.	Hiervan						
atuurmonument				niet-natuurmonument			natuurmonument			
h	open-terrein	samen		natuur-bosch incl. open-terrein	cul-tuur-bosch	samen	bosch	open-terrein	samen	
gen.										
—	—	—	288	—	288	288	—	—	—	352
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	487
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	912
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	235
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	295
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4891
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	747
19	—	119	—	—	—	—	—	—	—	416
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1841
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	15552
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	866
—	—	—	390	380	10	390	—	—	—	834
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	407
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
500	—	1500	—	—	—	—	—	—	—	1634
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	333
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2079
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	227
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	417
620	—	1620	678	380	298	678	—	—	—	32559
io verslagjaar.										
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	158167
385	300	1685	—	—	—	—	—	—	—	142426
30	—	30	—	—	—	—	—	—	—	95026
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52762
147	219	1366	—	—	—	—	—	—	—	89010
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	95444
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89600
293	—	293	—	—	—	—	—	—	—	82448
63	—	63	29	—	29	29	—	—	—	87681
232	—	239	16	4	12	16	—	—	—	37389
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	104722
511	1300	5811	—	—	—	—	—	—	—	83835
000	2774	5774	—	—	—	—	—	—	—	51337
952	—	952	—	—	—	—	—	—	—	69163
066	—	1066	—	—	—	—	—	—	—	126208
22	—	22	—	—	—	—	—	—	—	103458
150	500	23650	9	—	9	9	—	—	—	118826
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13574
12	—	12	—	—	—	—	—	—	—	34602
863	5093	40956	54	4	50	54	—	—	—	1635738

STAAT 1e.

Begroeiïngstoestand der in stand te houden Wildhoutbosschen.

Beheerseenheid	Onbebouscht ha.	Onvoldoende begroeid			Beboscht (natuurbosch)			Verjongingen ha.	Samen 2+5+8+9 ha.
		Met wildhout geen tjemara ha.	Met tjemara ha.	Samen 3+4 ha.	Met wildhout geen tjemara ha.	Met tjemara ha.	Samen 6+7 ha.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Uitgestrektheid ultimo verslagjaar.								
Bantam	8999	20000	—	20000	128830	—	128830	338	158167
West-Preanger	6897	19964	—	19964	107991	—	107991	7574	142426
Midden-Preanger	500	3959	—	3959	83746	—	83746	6821	95026
Noord-Bandoeng	12949	6020	—	6020	29787	—	29787	4006	52762
Garoet	1820	3791	—	3791	81208	—	81208	2191	89010
Cheribon-Tasikmalaja	10000	10000	—	10000	70876	—	70876	4568	95444
Pekalongan	7340	14202	—	14202	65495	—	65495	2623	89660
Banjoemas	4171	1840	—	1840	72404	—	72404	4033	82448
Kedoe	16463	2523	—	2523	43743	—	43743	24952	87681
Lawoe-Ponorogo	9711	1420	3832	5252	12136	7935	20071	2355	37389
Wilis-Toeloengagoeng-Trenggalek	42688	12222	1500	13722	46463	—	46463	1849	104722
Oost-Brantas	14101	26715	4500	31215	31963	5000	36963	1556	83835
Pasoeroean	11264	18520	10072	28592	9231	—	9231	2250	51337
Probolinggo	4800	10824	3214	14038	47951	2100	50051	274	69163
Bondowoso	11000	16669	2500	19169	88411	7200	95611	428	126208
Djember	594	314	—	314	98914	3200	102114	436	103458
Banjoewangi	9500	11000	200	11200	98108	—	98108	18	118826
Kangean-Madoera	—	—	—	—	13574	—	13574	—	13574
Blitar	10804	3270	—	3270	17997	—	17997	2531	34602
Totaal	183601	183253	25818	209071	1148828	25435	1174263	68803	1635738

STAAT 1f.

Indeeling der in stand te houden Wildhoutbosschen naar beschermingsfunctie en oogsttoelaatbaarheid.

Beheerseenheden	Uitgestrektheid (ha)				
	Schermbosch, waarin geen oogst geoorloofd	Schermbosch, waarin beperkte oogst geoorloofd		Productiebosch, dan wel schermbosch, waarin elke oogst geoorloofd is	Totaal
		Door uitkap	Door kleine leegkap		
1	2	3	4	5	6
	Uitgestrektheid ultimo verslagjaar.				
Bantam	147802	—	—	10365	158167
West-Preanger	108065	24811	3800	5750	142426
Midden-Preanger	77776	12000	5000	250	95026
Noord-Bandoeng	28085	4150	9075	11452	52762
Garoet	23460	40050	2850	22650	89010
Cheribon-Tasikmalaja	24239	51983	16314	2908	95444
Pekalongan	81365	7423	6	866	89660
Banjoemas	16450	7050	37173	21775	82448
Kedoe	11130	60725	15797	29	87681
Lawoe-Ponorogo	34644	2116	629	—	37389
Wilis-Toeloengagoeng-Trenggalek	102173	1849	—	700	104722
Oost-Brantas	70253	6802	5306	1474	83835
Pasoeroean	51337	—	—	—	51337
Probolinggo	54922	13125	—	1116	69163
Bondowoso	69677	56358	—	173	126208
Djember	35646	22418	20194	25200	103458
Banjoewangi	79917	15600	8600	14709	118826
Kangean-Madoera	—	—	—	13574	13574
Blitar	—	514	27956	6132	34602
Totaal	1016941	326974	152700	139123	1635738

STAAT 2.

Stand der grensregelingen en

Beheerseenheid	Djatibosschen					B.O. a… Wildhoutbossch…		
	Totale oppervlakte der in stand te houden bosschen zie staat 1a	Oppervlakte der bosschen, waarvan de grenzen o.h. terrein zijn vastgelegd, ook al is de grensregeling nog niet goedgekeurd	Lengte der vastgestelde grenzen van de bosschen in de vorige kolom, met inbegrip der natuurlijke grenzen.	Aantal grensteekens langs de grenzen der bosschen in de vorige kolom	Oppervlakte der bosschen, waarvan de grensregeling reeds is goedgekeurd	Totale oppervlakte der in stand te houden bosschen zie staat 1a	Oppervlakte der bosschen, waarvan de grenzen o.h. terrein zijn vastgelegd, ook al is de grensregeling nog niet goedgekeurd	Lengte der vastgestelde grenzen van de bosschen in de vorige …
	ha	ha	hm		ha	ha	ha	h…
						Stand op ul…		
Bantam	288	—	-	—	—	158167	145236	16…
West - Preanger	—	—	—	—	—	142426	142426	23…
Midden - Preanger	—	—	—	—	—	95026	94483	14…
Noord - Bandoeng	57	57	107	199	57	52762	52762	10…
Garoet	214	214	153	173	214	89010	89010	10…
Cheribon - Tasikmalaja	294	294	331	456	294	95444	95444	22…
Pekalongan	—	—	—	—	—	89660	88622	± 36…
Banjoemas	5264	5264	2893	4739	5064	82448	79667	10…
Kedoe	294	246	193	326	246	87652	87652	29…
Lawoe - Ponorogo	187	187	220	406	187	37373	32581	…
Wilis - Toeloengagoeng - Trenggalek	—	—	—	—	—	104722	78212	17…
Oost - Brantas	221	—	—	—	—	83835	82905	37…
Pasoeroean	4753	4753	2032	2746	4753	51337	35846	…
Probolinggo	8500	8500	2854	3032	8500	69163	67243	…
Bondowoso	7820	7605	3040	2358	7605	126208	114208	1…
Djember	3037	3037	760	1327	3037	103458	103458	…
Banjoewangi	5669	5471	895	1344	5471	118817	108217	…
Kangean - Madoera	7233	7233	2104	1464	7233	13574	7574	
Blitar	16873	16873	3603	3314	16873	34062	17642	
Totaal	60704	59734	19185	21884	59534	1635684	1523188	28…

...gen der in stand te houden bosschen.

...ouding		B.O. art. 4 al. 2c. Wildhoutbosschen vallende onder B.O. art 2a — 2-5					Samen.				
...vorige kolom	Oppervlakte der bosschen, waarvan de grensregeling reeds is goedgekeurd ha	Totale oppervlakte der in stand te houden bosschen zie staat 1a ha	Oppervlakte der bosschen, waarvan de grenzen o.h. terrein zijn vastgelegd, ook al is de grensregeling nog niet goedgekeurd ha	Lengte der vastgestelde grenzen van de bosschen in de vorige kolom, met inbegrip der natuurlijke grenzen. hm	Aantal grensteekens langs de grenzen der bosschen in de vorige kolom	Oppervlakte der bosschen, waarvan de grensregeling reeds is goedgekeurd ha	Totale oppervlakte der in stand te houden bosschen zie staat 1a ha	Oppervlakte der bosschen, waarvan de grenzen o.h. terrein zijn vastgelegd, ook al is de grensregeling nog niet goedgekeurd ha	Lengte der vastgestelde grenzen van de bosschen in de vorige kolom, met inbegrip der natuurlijke grenzen. hm	Aantal grensteekens langs de grenzen der bosschen in de vorige kolom	Oppervlakte der bosschen, waarvan de grensregeling reeds is goedgekeurd ha
...*et verslagjaar.*											
01	137544	—	—	—	—	—	158455	145236	16543	26101	137544
97	137524	—	—		—	—	142426	142426	23623	33997	137524
54	94333	—	—	—	—	—	95026	94483	14853	18854	94333
65	52469	—	—	—	—	—	52819	52819	10889	18064	52526
85	88903	-	—	—	—	—	89224	89224	10352	13158	89117
56	94892	—	—	—	—	—	95738	95738	22952	30112	95186
00	68042	—	—	—	—	—	89660	88622	± 36300	± 25700	68042
05	76413	—	—	—	—	—	87712	84931	13870	19044	81477
98	87652	29	—	—	—	—	87975	87898	29885	54524	87898
36	27773	16	16	34	129	—	37576	32784	5084	7971	27960
83	31787	—	—	—	—	—	104722	78212	17995	101483	31787
48	17256	—	—	—	—	—	84056	82905	37265	9948	17256
51	22175	—	—	—	—	—	56090	40559	7216	7797	26928
84	9812	—	—	—	—	—	77663	75743	10374	7816	18312
16	114208	—		—	—	—	134028	121813	18276	15674	121813
52	92010	-	—	—	—	—	106495	106495	8641	9079	95047
53	76554	9	9	—	—	—	124495	113697	7581	7497	82025
74	7574	—	—	—	—	—	20807	14807	3584	3538	14807
40	6486	—	—	—	—	—	51475	34515	8499	10054	23359
398	1243407	54	25	34	129		1696442	1582947	303782	420411	1302941

STAAT 8a. **Overzicht van de koopers van het on**

Koopers van timmerhout		Exploitatie- timmerhout m³	Exploitatie- timmerhout gld.	Dunnings- timmerhout m³	Dunnings- timmerhout gld.
Theefabrieken.					
West-Preanger	w	506	19268	—	
Midden-Preanger	w	28	251	—	—
Cheribon-Tasikmalaja	w	41	648	—	—
	w	575	20168	—	
Tabaksondernemingen.					
Bondowoso	d	—	32	—	—
Andere cultuurondernemingen.					
Banjoemas	d	—	—	7	12
Kedoe	w	7	50	—	—
Pasoeroean	d	6	121	—	—
Blitar	d	90	3401	154	262
	d	96	3523	161	275
	w	7	50	—	—
Woningverbetering ter pestbestrijding.					
Pekalongan	d	111	1818	4	2
	w	124	229	—	

erkochte timmerhout en brandhout.

Koopers van brandhout		Exploitatie- brandhout sm	Exploitatie- brandhout gld.	Dunnings- brandhout sm	Dunnings- brandhout gld.
r- of Tram-Mijen.					
emas	w	10608	44240	—	—
	d	2009	7965	—	—
	d	2009	7965	—	—
	w	10608	44240	—	—
fabrieken.					
Preanger	(w	22414	46803	1570	1530
	(d	—	—	34	51
n-Preanger	w	1583	2559	—	—
-Bandoeng	w	314	149	—	—
on-Tasikmalaja	w	6	4	—	—
	w	—	—	602	902
	d	—	—	34	51
	w	24317	49518	2172	2432
aksondernemingen.					
emas	d	—	—	152	488
woso	w	400	500	—	—
er	w	796	795	—	—
	d	—	—	152	488
	w	1196	1295	—	—
ere cultuurondernemingen.					
Preanger	w	1385	2608	—	—
l-Bandoeng	w	531	268	—	—
ongan	w	326	195	—	—
emas	d	—	—	409	1524
	w	14905	67339	—	—
roean	d	736	2778	—	—
owoso	d	250	687	—	—
oer	d	51	180	—	—
	(d	6694	4919	69	161
	(w	281	210	—	—
	d	7731	8566	478	1685
	w	17428	70622	—	—
ere groote geregelde afne- s.					
en-Preanger	w	1869	4111	—	—
ean-Madoera	d	1677	3774	—	—
	(d	21395	33692	7078	8105
	(w	6522	3555	3083	3071
	d	23072	37467	7078	8105
	w	8391	7667	3083	3071

STAAT 8a (Vervolg)

Koopers van timmerhout		Exploitatie- timmerhout m³	Exploitatie- timmerhout gld.	Dunnings- timmerhout m³	Dunnings- timmerhout gld.
					An
West-Preanger	d	12	300	—	—
	w	878	20339	23	11
Midden-Preanger	d	—	—	4	10
	w	695	20564	—	—
Noord-Bandoeng	d	32	1460	143	252
	w	367	9654	27	20
Garoet	w	95	776	—	—
Cheribon-Tasikmalaja	d	142	3880	28	32
	w	78	878	2	2
Pekalongan	d	8	192	57	38
Banjoemas	d	80	2302	146	278
	w	323	3864	8	10
Kedoe	d	63	1872	33	60
	w	67	457	15	31
Lawoe-Ponorogo	w	5	49	22	43
Wilis-Toeloengagoeng-Trenggalek	d	—	—	5	3
Oost-Brantas	d	6	254	—	—
	w	58	994	1	1
Pasoeroean	d	636	12153	18	11
	w	—	—	26	65
Probolinggo	d	14	421	71	153
	w	5	68	—	—
Bondowoso	d	166	5055	27	55
	w	35	160	—	—
Djember	d	245	5249	208	232
	w	342	2389	—	—
Banjoewangi	d	66	1515	—	—
	w	113	1080	—	—
Kangean-Madoera	d	132	5119	—	—
	w	215	1323	—	—
Blitar	d	829	19701	890	141
	w	2669	16100	—	—
	d	2438	59479	1635	254
	w	5953	78702	127	18
Totaal	d	2647	64852	1801	281
	w	6660	99150	128	18

Koopers van brandhout		Exploitatie- brandhout sm	Exploitatie- brandhout gld.	Dunnings- brandhout sm	Dunnings- brandhout gld.
s.					
Preanger	(d	54	54	—	—
	(w	1582	4026	1172	1573
n-Preanger	(d	—	—	83	362
	(w	1485	2186	20	10
l-Bandoeng	(d	598	1140	818	1683
	(w	425	285	525	608
t	w	200	100	—	—
bon-Tasikmalaja	(d	432	407	381	1043
	(w	560	351	22	22
ongan	(d	31	29	—	—
	(w	669	966	126	126
emas	(d	285	791	6762	15000
	(w	4710	10113	63	75
e	(d	686	1601	564	1181
	(w	2319	3332	202	308
e-Ponorogo	w	2263	1056	1058	1062
-Toeloengagoeng-Trenggalek	(d	—	—	481	687
	(w	—	—	397	181
Brantas	(d	250	594	38	68
	(w	319	681	131	245
roean	(d	2044	4564	2985	1341
	(w	15	37	369	413
linggo	(d	381	337	549	1162
owoso	(d	1857	4596	317	530
	(w	4723	4168	—	—
ber	(d	1628	2643	—	—
	(w	6780	4205	—	—
ewangi	(d	173	255	—	—
	(w	5596	3577	—	—
ean-Madoera	(d	744	1586	—	—
	(w	9	4	—	—
r	(d	12046	33898	5063	10448
	(w	858	322	1914	1620
	d	21209	52501	18041	33509
	w	32513	35415	5999	6247
	(d	54021	106500	25783	43840
	(w	94453	208759	11254	11751

STAAT 24a. 1e BLAD.

Overzicht der brandbestrijding (Hoofd van uitgave F. b. en F. F. b.)

Beheerseenheid	Oppervlakte van voor instandhouding aangewezen djatibosschen ha.	Verbrand in ha				Totaal brandbeschermingskosten in guldens (F. b. en F. F. b.)				
		Onbegroeid	Beboscht	Cultuur	Totaal	Bewaking	Isoleering	Brandtorens, wachthuizen enz.	Bluschloonen, premie enz.	Totaal
Bantam	288	—	—	—	—	—	—	—	—	—
West-Preanger	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Midden-Preanger	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Noord-Bandoeng	57	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Garoet	214	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cheribon-Tasikmalaja	294	—	—	—	—	—	21	—	—	21
Pekalongan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Banjoemas	5264	—	—	11	11	173	236	—	—	409
Kedoe	294	—	—	—	—	55	9	—	—	64
Lawoe-Ponorogo	187	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wilis-Toeloengagoeng-Trenggalek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oost-Brantas	221	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pasoeroean	4753	—	75	65	140	523	955	131	82	1692
Probolinggo	8500	50	271	—	321	219	717	2	1	941
Bondowoso	7820	—	248	19	267	35	102	—	—	137
Djember	3037	—	15	—	15	203	265	8	—	476
Banjoewangi	5669	—	—	—	—	60	41	—	—	101
Kangean-Madoera	7233	—	480	11	491	172	434	—	—	607
Blitar	16873	15	30	5	50	634	1065	—	—	1700
Totaal	60704	65	1119	111	1295	2076	3849	141	83	6151

STAAT 24*a*. 2e BLAD.

Overzicht der brandbestrijding (Hoofd van uitgave F. b. en F. F. b.)

Beheerseenheid	Oppervlakte van voor instandhouding aangewezen *wilhout*bosschen ha	Verbrand in ha							Totaal brandbeschermingskosten in guldens (F. b. en F. F. b.)				
		Onbegroeid	Onvoldoende begroeid		Beboscht (natuurbosch)		Verjongingen	Totaal	Bewaking	Isoleering	Brantorens, wachthuizen enz.	Bluschloonen premie enz.	Totaal
			Wildhout geen tjemara	Tjemara	Wildhout geen tjemara	Tjemara							
Bantam	158167	—	—	—	—	—	—	—	485	686	191	25	1387
West-Preanger	142426	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Midden-Preanger	95026	—	—	—	—	—	—	—		204	—	—	204
Noord-Bandoeng	52762	—	—	—	—	—	—	—	220	123	3	—	346
Garoet	89010	—	—	—	—	—	—	—	107	21	—	—	129
Cheribon-Tasikmalaja	95444	16	—	—	—	—	—	16	336	250	6	135	728
Pekalongan	89660	26	21	—	5	—	—	52	2	—	—	—	2
Banjoemas	82448	2	—	—	—	—	—	2	80	71	—	—	151
Kedoe	87681	90	—	—	1	—	1	92	2874	2156	—	919	5950
Lawoe-Ponorogo	37389	712	5	200	—	1197	7	2121	1904	5022	264	463	7655
Wilis-Toeloengagoeng-Trenggalek	104722	96	—	—	—	—	—	96	1054	1238	62	14	2370
Oost-Brantas	83835	—	—	—	101	—	—	101	209	2979	38	19	3246
Pasoeroean	51337	688	348	601	—	—	—	1637	1307	5883	286	1658	9135
Probolinggo	69163	5	94	107	—	—	—	206	259	2497	26	145	2928
Bondowoso	126208	1682	2097	—	—	—	—	3779	927	162	5	128	1224
Djember	103458	—	5	—	25	—	—	30	729	23	—	—	753
Banjoewangi	118826	—	7	—	—	—	—	7	325	—	6	168	500
Kangean-Madoera	13574	—	103	—	—	—	—	103	—	—	—	—	—
Blitar	34602	—	10	—	—	—	—	10	75	387	—	—	462
Totaal	1635738	3317	2690	908	132	1197	8	8252	10897	21710	892	3677	37177

STAAT 29.

Overzicht van het aantal aanwezige gebouwen (voorkomende in den gebouwenlegger), alsmede van de bewoning ervan.

	Aanwezig op ultimo van verslagjaar	Op ultimo van verslagjaar waren van deze woningen			
		Bewoond door			Leeg
		Personeel in vasten dienst der beheerseenheid	Personeel in tijdelijken dienst der beheerseenheid	Door anderen	
Houtvesterswoningen. .	2	2	—	—	—
Woningen van Boscharchitecten 1e klas tot Adspirant-opzichters en Hoofdmantri's. . . .	44	41	—	—	3
Boschpolitiewoningen .	302	270	4	—	28
Schrijverswoningen . .	1	1	—	—	—
Andere woningen . . .	8	1	6	—	1
Boschketen	59	10	—	1	48
Andere gebouwen. . .	7	—	1	—	6
Totaal. . . .	423	325	11	1	86

STAAT 30

OVERZICHT van het materieel voor producten-transport (Inventaris).

Beheerseenheid	Gelegde railbanen (*baanlengte* in km.)	Losse rails (gezamenlijke raillengte in km.)	Houtlowrij's (compleet)	Losse wielstellen losse aspotten	Karren	Losse wielstellen	Trek- en sleepvee	Hout-prauwen	Toelichtingen
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				Voorraad op ultimo van het verslagjaar.					
West-Preanger	—	—	—	—	35	—	4	—	
Midden-Preanger	—	—	—	—	95	—	—	—	
Banjoemas	—	—	—	—	—	—	—	22	
Blitar	8	—	13	2+4	—	8	—	—	
Totaal	8	—	13	2+4	130	8	4	22	

STAAT 33.

OVERZICHT DER UITGAVEN.

Overzic

Hoofden van uitgaaf	Batam	West-Preanger	Midden Preanger	Noord-Bandoeng	Garoet	Cheribon-Tasikmalaja	Pakalongan	Banjoemas	Kedoe
Ten laste van het jaar 1930.									
A. Bezoldiging van het vast personeel	43490	64680	41227	46380	35300	48387	49630	42055	90
B. Vaste reiskosten van het vast personeel	5872	11728	5932	5448	5936	7452	8200	7237	14
B. Reisrekeningen van het vast personeel	3983	4378	1809	3451	1640	3512	1441	1719	6
C.14. Kantoorhuurvergoeding ...	892	90	106	—	600	336	—	758	
C. Administratie	3844	7594	6675	3912	1241	3602	3171	4261	7
D. Boschaanleg	6119	8855	10240	6495	2715	8036	6509	3602	15
E. Boschverpleging	1373	5002	365	741	817	1180	953	2696	2
F.a. Politioneele boschbescherming	25	54	23	608	260	871	823	5599	6
F.b. Brandbestrijding	1387	—	204	346	129	749	2	561	6
F.c. Bescherming tegen vee en wild	293	—	—	—	4	60	56	—	—
F.d. Bestrijding van ziekten en plagen	—	—	—	—	—	32	—	—	—
F.e. Bescherming tegen waterovervloed en watergebrek	—	—	—	—	—	—	—	—	—
G. Bijzondere oogstuitgaven	—	263	—	—	87	243	—	576	
H.a. Kap, aanmaak enz. van producten	—	45886	12054	7804	—	581	1134	68448	9
H.b. Directe vervoerkosten ...	—	21796	7865	2472	—	256	791	14941	2
I. Opslag en verkoop	—	2067	637	380	—	2	—	8062	1
J. Onderhoud van grenzen	9421	5193	3604	2947	1436	2726	410	1759	4
K. Onderhoud v/d opmeting en de kaarteering	—	—	1	39	114	76	53	—	[illegible]
L. Onderhoud van de indeeling	—	—	—	—	—	—	—	—	—
O. Onderhoud van woningen en boschketen	494	1774	759	1939	594	1129	2404	859	2
P. Onderhoud van stapelplaatsen	—	629	157	265	—	—	—	315	
Q. Onderhoud van railbanen	—	—	—	—	—	—	—	—	—
R. Onderhoud van (straat)-wegen	—	2663	2370	999	244	299	115	232	1
T. Onderhoud van vervoermiddelen	—	707	—	—	—	—	—	60	—
W. Inkoop enz. van magazijngoederen	37	—	—	—	—	—	—	—	—
Y. Boschonderzoek	1569	—	—	—	40	—	—	2	
Transporteeren	78806	183368	94036	84233	51165	79538	75695	163751	174

tgaven.

Willis-Toeloengagoeng Trenggalek	Oost-Brantas	Pasoeroean	Probolinggo	Bondowoso	Djember	Banjoewangi	Kagean-Madoera	Blitar	Inspectiekantoor Oost-Java	Inspectiekantoor West-Java	Hoofdkantoor D. w. h. b.	Totaal
40485	43071	45249	41718	35213	32981	28295	5887	72527	15080	—	57471	909580
6853	7365	7589	5871	5300	6961	5797	1608	10080	—	—	—	135136
2858	2940	2760	2679	3219	1602	1075	531	1437	1972	—	1916	53697
552	412	68	720	1164	600	40	42	—	500		—	6623
3550	7469	10127	5349	3518	5131	6243	1238	6241	6075	831	6332	107536
14116	10732	23725	10178	8688	10791	2375	2847	15788	—	—	—	192867
869	492	398	586	189	934	182	103	880	—	—	—	21100
6522	1049	2584	2172	2197	1426	646	228	2588	—	—	—	36498
2370	3246	10828	3870	1361	1229	602	607	2162	—	—	—	43329
—	200	—	—	—	—		—	—	—	—	—	619
—	6	—	—	—	—	—	—	544	—	—	—	583
—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	9
—	55	—	22	36	18	509	125	335	—	—	—	2351
16	3082	3351	3076	13110	25772	18959	5848	36222	—	—	—	256106
4	640	2404	2265	2993	7988	32693	6783	25980	—	—	—	132915
3	512	2805	975	990	2634	3194	2206	4318	—	—	—	30497
3290	5314	3800	4214	1311	4119	2711	177	981	—	—	—	60540
337	1248	429	1149	—	—		—	405	—	—	—	4927
—	—	258	—	—	—	—	—	3881	—	—	—	4139
1275	1265	3267	744	709	811	1061	549	1111	—	—	—	24924
—	—	464	—	54	703	379	225	422	—	—	—	3853
—	—	—	—	—	—	—	—	1335	—	—	—	1335
2394	972	4365	3793	682	826	849	706	1526	—	—	—	27607
—	—	—	—	—	—	—	108	16	—	—	—	893
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	52	277	323	118	210	77	61	—	—	—	109	2855
85499	89832	124757	89650	80861	104773	105693	29885	188797	23628	31	65830	2060568

Vervolg Staat 33.

Hoofden van uitgaaf	Bantam	West-Preanger	Midden-Preanger	Noord-Bandoeng	Garoet	Cheribon-Tasikmalaja	Pekalongan	Banjoemas	Kedoe
Per transport	78806	183368	94036	84233	51165	79538	75695	163751	174
CC. Aanschaffing van kantooruitrusting	837	705	336	599	595	448	893	736	1
F.F.c. Bescherming tegen vee en wild	301	—	—	—	—	—	153	—	—
J.J. Areaalsuitgaven	24459	2225	8752	11515	229	2544	217081	1396	55
K.K. Opmeting en kaarteering	2175	1864	—	1908	—	622	394	562	[illegible]
L.L. Indeeling	—	—	—	—	—	—	—	—	—
N.N. Oprichten van bedrijfsgebouwen	—	—	—	—	—	—	—	—	—
O.O. Bouw van woningen (en boschketen)	—	—	—	999	1025	1356	2284	—	1
P.P. Aanleg en inrichting van stapelplaatsen	—	—	—	—	—	—	—	—	—
R.R. Aanleg van (straat)-wegen	—	—	—	—	—	177	—	—	1
T.T. Aanschaffing enz. van vervoermiddelen	—	—	—	—	—	—	—	1720	—
Verrekende uitgaven	238	2462	3	148	—	4002	4025	2	
Waarde van voor eigen Dienst verbruikt hout	—	574	201	499	526	—	12	350	
Uitgaven, betaald door: den Provincialen Raad van West-Java	2978	—	—	—	—	1000	—	—	—
de Cultuuronderneming Soekawana	—	—	—	1355	—	—	—	—	—
de Cultuuronderneming Tjiseureuh	—	—	—	668	—	—	—	—	—
de afd. Tegal van het Alg. Suikersyndicaat	—	—	—	—	—	—	2884	—	—
den Regentschaps-Raad van Probolinggo	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	109798	191200	103330	101930	53543	89689	303425	168520	235
Ten laste van het jaar 1929 (nakomende posten).									
A. Bezoldiging van het vast personeel	—150	—	119	—	—2	55	258	30	
B. Vaste reiskosten van het vast personeel	—	90	—	39	—2	120	285	469	3
Transporteeren	—150	90	119	39	—4	175	543	499	3

	Wilis-Toeloengagoeng Trenggalek	Oost-Brantas	Pasoeroean	Probolinggo	Bondowoso	Djember	Banjoewangi	Kangean-Madoera	Blitar	Inspectiekantoor Oost-Java	Inspectiekantoor West-Java	Hoofdkantoor D. w. h. b.	Totaal
	85499	89832	124757	89650	80861	104773	105693	29885	188797	23628	831	65830	2060568
	952	786	919	626	452	1361	765	418	525	1057	1067	2639	18948
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	455
	10137	58150	4337	12291	10580	1668	1211	59	1486	—	—	2012	500313
	6088	1001	2813	513	1651	864	791	—	193	—	—	79	23782
	—	—	3	—	—	—	—	—	2951	—	—	—	2954
	—	1816	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1816
	2292	147	521	4503	—	1350	8047	—	—	—	—	—	24223
	—	—	—	—	—	—	3077	91	—	—	—	—	3169
	4670	925	3703	7821	977	—	—	—	—	—	—		23613
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1720
	294	4	1236	482	4	2742	2196	—	—	—	—	3410	21374
	40	197	1571	31	77	193	4858	—	2581	—	—	—	12232
	—	—	—	—	—	—	-	—	—	—	—	—	3978
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1355
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	668
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2884
	—	—	—	4478	—	—	—	—	—	—	—	—	4478
3	109975	152860	139863	120401	94605	112953	126643	30454	196535	24686	1899	73970	2708540
2	—35	11	—233	—	—	—21	—	70	—	—	—	—	543
	196	60	355	366	20	—46	626	—	—	—	—	—	5605
2	161	71	122	366	20	- 67	626	70	—	—	—	—	6148

Vervolg Staat 33.

Hoofden van uitgaaf	Bantam	West-Preanger	Midden-Preanger	Noord-Bandoeng	Garoet	Cheribon-Tasikmalaja	Pekalongan	Banjoemas	Kedoe
Per transport	—150	90	119	39	—4	175	543	499	3
B. Reisrekeningen van het vast personeel	390	1176	138	848	—	544	69	323	
C.14. Kantoorhuurvergoeding	11	15	—	—	—	—	—	—	
C. Administratie	—	—	—	—	—	—	2	46	
D. Boschaanleg	—	—	—	—	—	—	20	2	
E. Boschverpleging	—	—	—	—	—	—	—	11	
F.a. Politioneele boschbescherming	—	—	—	—	—	—	—	15	
H.a. Kap, aanmaak enz. van producten	—	—	—	—	—	—	—	1927	
H.b. Directe vervoerkosten	—	—	—	—	—	—	—	529	
I. Opslag en verkoop	—	—	—	—	—	—	—	549	
J. Onderhoud van grenzen	—		—	—	—	—	—	427	
K. Onderhoud v/d opmeting en de kaarteering	—	—	—	—	—	—	—	—	
O. Onderhoud van woningen (en boschketen)	—	—	—	—	—	—	35	—	—
K.K. Opmeting en kaarteering	—	—	—	—	—	—	—	8	—
O.O. Bouw van woningen (en boschketen)	—	—	—	—	—	—	13	—	—
Verrekende uitgaven	4	23	—	—	—	—	4	1272	—
Uitgaven betaald door den Regentschaps-Raad van Probolinggo	—	—	—	—	—	—	—	—	
Totaal	256	1305	257	888	—4	719	689	5614	4
Ten laste van het jaar 1928 (nakomende posten).									
C.14. Kantoorhuurvergoeding	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Rec

Uitgaven gedurende het jaar 1930, komende ten laste van het jaar:									
1930	109798	191200	103330	101930	53538	89689	303425	168520	235
1929	256	1305	257	888	—4	719	689	5614	4
1928	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	110054	192505	103588	102818	53538	90408	304114	174134	240

NOOT: De onderstreepte cijfers betreffen de in 1930 plaats gehad hebbende ter

	Wilis-Toeloengagoeng Trenggalek	Oost-Brantas	Pasoeroean	Probolinggo	Bondowoso	Djember	Banjoewangi	Kangean-Madoera	Blitar	Inspectiekantoor Oost-Java	Inspectiekantoor West-Java	Hoofdkantoor D. w. h. b.	Totaal
	161	71	122	366	20	—67	626	70	—	—	—	—	6148
	177	—	1352	280	395	101	604	60	—	325	—	180	8099
	286	—	—	540	114	100	200	—	—	125	—	—	1510
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—10	—	—	84
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	179
	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	54
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	68
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1956
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	551
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	566
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	432
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
	—	—	38	4	—	—	—	—	7	—	—	—	1355
	—	—	—	1085	—	—	—	—	—	—	—	—	1085
6	624	71	1512	2276	531	133	1430	130	7	440	—	180	22156
	—	—	72	—	60	—	—	—	—	—	—	—	132

le

3	109975	152860	139863	120401	94605	112953	126643	30454	196535	24686	1899	73970	2708540
6	624	71	1512	2276	531	133	1430	130	7	440	—	180	22156
	—	—	72	—	60	—	—	—	—	—	—	—	132
9	110599	152932	141448	122677	95196	113087	128073	30584	196543	25126	1899	74151	2730828

ingen van in het jaar 1929 teveel uitbetaalde bedragen.

STAAT 34 **Overzicht**

HOOFDEN VAN OPBRENGST	Bantam	West-Preanger	Midden-Preanger	Noord-Bandoeng	Garoet	Cheribon-Tasikmalaja	Pekalongan
Ten bate van het jaar 1930.							
A. 1. Venduties zonder vendumeester	—	—	6912	—	—	—	—
A. 2. Onderhandsche verkoop	—	97304	30400	20622	876	7809	4
A. 4. Exploitatiekosten van ten behoeve van Inl. Gemeentewerken van algemeen nut verstrekte boschvoortbrengselen	—	—	—	—	—	—	—
A. 5. Verstrekking van boschvoortbrengselen aan Inlandsche gemeentewerken niet van algemeen nut	—	—	—	—	—	—	—
B. 8. Venduties met vendumeester ...	—	26971	—	—	—	—	—
C. 10. Retributie uit vergunningsaankappen door Inlanders in:							
a. niet ingerichte en voorloopig ingerichte in stand te houden bosschen	—	41	585	83	1039	605	1
b. niet in stand te houden bosschen	749	18	8	—	10	102	
C. 11. Retributie uit vergunningsaankappen door ieder ingezetene in:							
a. in stand te houden bosschen	—	—	730	2255	1943	3521	
b. niet in stand te houden bosschen	—	—	—	1741	289	—	—
C. 12. Waarde van de boschvoortbrengselen, verkregen door kap op last ten behoeve van andere openbare diensten dan van het Boschwezen in:							
a. in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—	—
b. niet in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—	—
C. 13. Idem, idem ten behoeve van Inl. gemeentewerken welke niet van algemeen nut verklaard zijn in:							
a. in stand te houden bosschen	—	—	—	—	333	—	
b. niet in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—	—
C. 14. Retributie voor afvalhout in:							
a. in stand te houden bosschen	376	—	—	—	336	—	—
b. niet in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—	—
Transporteere	1126	124336	38637	24702	4828	12038	5

ngsten

	Kedoe	Lawoe-Ponorogo	Wilis-Toeloengagoeng Trenggalek	Oost-Brantas	Pasoeroean	Probolinggo	Bondowoso	Djember	Banjoewangi	Kangean-Madoera	Blitar	Totaal
	5380	—	—	16606	18686	13112	2279	5684	—	4816	—	87829
	19077	7138	901	3922	24376	3627	30500	52520	15132	17722	164436	669907
	—	—	—	—	—	—	—	—	1352	—	4247	5812
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	138	1184
	—	—	—	—	—	—	—	18810	59670	—	72163	177616
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2506
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	895
	24	—	—	680	—	—	—	—	—	—	—	9166
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2030
	—	—	681	—	—	—	—	—	—	—	—	681
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	865
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	149
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	713
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	24482	7138	1582	21209	43063	16740	32779	77016	76156	22539	240985	959357

STAAT 34 (*Vervolg*).

HOOFDEN VAN OPBRENGST	Bantam	West-Preanger	Midden-Preanger	Noord-Bandoeng	Garoet	Cheribon-Tasikmalaja
Per transport	1126	124336	38637	24702	4828	12038
C. 15. Retributie voor het verzamelen van vruchten enz. het snijden van gras enz. anders dan ten behoeve van de voeding van haar vee en het kappen van niet door den Dienst van het Boschwezen aangeplante bamboe door:						
a. I. de Inlandsche bevolking of de Inl. gemeente in eigen dessagebied:						
a. in stand te houden bosschen		—	—	—	60	16
b. in niet in stand te houden bosschen	—	—	—	—	9	—
b. II. de Inlandsche bevolking in ander dessagebied en niet Inlanders in:						
a. in stand te houden bosschen	—	30	—	—	103	514
b. niet in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—
C. 16. Retributie voor het branden van houtskool, het inzamelen van basten, humus, bladafval e.a. behalve die sub C. 17. genoemd in:						
a. in stand te houden bosschen	323	—	39	524	—	2008
b. niet in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—
C. 17. Idem voor weiden van vee, e.d. in:						
a. in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—
b. niet in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—
C. 18. Opbrengsten uit verkoop op stam, middels openbare verkoop in:						
a. in stand te houden bosschen	4000	—	—	—	7197	—
b. niet in stand te houden bosschen	—	—	—	—	600	—
Transporteere	5449	124366	38676	25227	12799	14578

Kedoe	Lawoe-Ponorogo	Wilis-Toeloengagoeng Trenggalek	Oost-Brantas	Pasoeroean	Probolinggo	Bondowoso	Djember	Banjoewangi	Kangean-Madoera	Blitar	Totaal
24482	7138	1582	21209	43063	16740	32779	77016	76156	22539	240985	959357
—	—	207	—	—	251	—	—	—	—	—	535
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	647
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2896
—	—	—	—	—	—	1681	—	—	—	—	1681
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	8600	—	—	—	19797
—	—	—	—	—	—	—	2600	—	—	—	3200
24482	7138	1789	21209	43063	16991	34460	88216	76156	22539	240985	988122

STAAT 34 (*Vervolg*).

HOOFDEN VAN OPBRENGST	Bantam	West-Preanger	Midden-Preanger	Noord-Bandoeng	Garoet	Cheribon-Tasikmalaja	Pekalongan
Per transport	5449	124366	38676	25227	12799	14578	55[illegible]
C. 19. Idem. idem middels onderhandschen verkoop uit:							
a. in stand te houden bosschen	—	1598	—	—	—	—	—
b. niet in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—	—
C. 20. Idem door aanbesteding van retributieperceelen in:							
a. in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—	—
b. niet in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—	—
C. 21. Opbrengsten uit verkoop op stam door aanbesteding van pachtperceelen in:							
a. in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—	—
b. niet in stand te houden bosschen	—	—	18202	—	—	—	—
D. 22. Voor boschproducten, voorkomende op:							
a. van de van in stand te houden bosschen afgeschreven terreinen, met uitzondering van die uit exploitatie in eigen beheer, welke opgenomen zijn onder A. en B.	—	—	—	—	4687	—	—
b. af te stane terreinen behoorend tot de niet in stand te houden bosschen:							
a. erfpacht, recht van opstal of eigendom	691	5019	24618	—	9428	329	—
b. ontginning door Inlanders...	6180	1843	3194	2318	213	12536	[illegible]
c. andere gevallen	—	—	—	—	—	—	—
D. 23. Vergoeding wegens mindere waarde van het djatihout van boomen, welke minder dan 2 jaar geringd hebben gestaan ...	—	—	—	—	—	—	—
D. 24. Andere ontvangsten:							
a. schadeloosstelling voor beschadiging aan boschwegen	—	—	—	—	—	—	—
b. idem voor producten, staande op terreinen, benoodigd voor aanleg of verbetering van wegen in het bosch ...	—	—	659	—	128	—	[illegible]
Transporteere	12620	132826	85349	27545	27255	27443	5[illegible]

Kedoe	Lawoe-Ponorogo	Wilis-Toeloengagoeng Trenggalek	Oost-Brantas	Pasoeroean	Probolinggo	Bondowoso	Djember	Banjoewangi	Kangean-Madoera	Blitar	Totaal
24482	7138	1789	21209	43063	16991	34460	88216	76156	22539	240985	988122
35692	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37291
—	—	—	—	—	—	—	3850	—	—	—	3850
—	—	—	—	—	—	—	—	16088	—	—	16088
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18202
—	—	551	—	—	—	1033	386	—	—	—	6657
2343	—	—	—	—	6175	124	4800	40834	—	—	100442
7	—	—	5	—	2736	—	—	593	—	—	33946
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1103	—	—	—	—	—	—	—	—	2030
62525	7138	3443	21214	43063	25902	35617	97252	133671	22539	240985	1206628

STAAT 34 *(Vervolg)*.

HOOFDEN VAN OPBRENGST	Bantam	West-Preanger	Midden-Preanger	Noord-Bandoeng	Garoet	Cheribon-Tasikmalaja
Per transport	12620	132826	85349	27545	27255	27443
c. huurgelden:						
a. huur van eigen dienstwoningen, bij bewoning door eigen dienstpersoneel, middels inhouding op tractementsstaat	74	2061	936	487	502	1573
b. idem, idem, bij bewoning door eigen personeel, middels storting bij den boschbeheerder	—	38	15	12	—	—
c. idem, idem, bij bewoning door anderen, middels storting bij den boschbeheerder	—	—	199	—	—	—
d. idem, idem, bij bewoning door anderen, middels storting of inhouding elders ...	—	—	—	—	—	—
D.24c. e. pasanggrahan- of boschketen huurgelden	—	452	—	55	255	—
f. grond- (terren) huur	—	550	2199	54	714	—
g. liggelden	—	—	—	—	—	—
d. opbrengsten uit verkoop van inventaris	65	—	—	—	90	—
e. aangehaald en verbeurd-verklaard hout en andere boschproducten	—	113	57	—	263	—
f. terugbetalingen van voorschotten van sleep- en transportaannemers	—	286	—	—	—	—
g. andere schadeloosstellingen, vergoedingen, restituties, boeten e.d.	82	13	459	—	5	—
E. 25. Verstrekking met verrekening van in eigen beheer geoogst product aan andere openbare (Lands-) diensten	—	—	—	—	—	—
E. 26. Idem met idem van ongeoogst productaankap op last door openbare Landsdiensten en gemeentediensten van openbaar nut in de:						
a. in stand te houden bosschen	—	321	822	2195	869	5729
b. niet in stand te houden bosschen	4179	4922	288	4175	706	10793
Transporteere	17020	141582	90324	34523	30659	45538

Kedoe	Lawoe-Ponorogo	Wilis-Toeloengagoeng Trenggalek	Oost-Brantas	Pasoeroean	Probolinggo	Bondowoso	Djember	Banjoewangi	Kangean-Madoera	Blitar	Totaal
62525	7138	3443	21214	43063	25902	35617	97252	133671	22539	240985	1206628
3323	631	357	595	1201	1239	698	845	516	173	3703	21764
3	21	—	—	—	59	—	30	—	—	—	181
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	199
135	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	135
—	—	154	476	890	—	—	—	—	—	—	2301
1621	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9771	14911
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	9500	—	9655
—	—	364	268	50	—	—	127	90	—	10	1477
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	286
184	—	—	6662	—	10	—	—	—	—	—	7662
—	—	—	—	—	—	—	—	7273	—	18272	32741
2784	227	—	189	1263	707	—	284	—	3802	—	19262
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26720
70575	8017	4318	29404	46467	27917	36315	98538	141550	36014	272741	1343922

STAAT 34 (*Vervolg*).

HOOFDEN VAN OPBRENGST	Bantam	West-Preanger	Midden-Preanger	Noord-Bandoeng	Garoet	Cheribon-Tasikmalaja
Per transport	17020	141582	90324	34523	30659	45538
E. 27. Idem met idem van ongeoogst product voorkomend op:						
a. uit in stand te houden bosschen afgeschreven terreinen	—	—	—	—	—	—
b. uit niet in stand te houden bosschen afgeschreven terreinen	—	—	—	—	720	—
E. 28. Idem met idem van boschvoortbrengselen op nieuw aan te leggen of te verbeteren wegen in de bosschen	—	—	—	—	—	—
E. 29. Verrekening wegens mindere waarde van het djatihout van boomen welke minder dan 2 jaar geringd hebben gestaan...	—	—	—	—	—	—
E. 30. Gratis afstand:						
a. sprokkelen	—	—	—	36000	—	—
b. afvalhout	—	—	—	360	—	—
c. dood omvergevallen hout ...	—	—	—	—	—	—
d. boschbijvoortbrengselen door Inl. bevolking binnen eigen desagebied	—	—	270	55619	8214	1509
e. idem door Inlandsche bevolking buiten eigen desagebied en door niet Inlandsche bevolking	—	—	—	100	—	—
f. branden van houtskool enz.	—	—	—	—	—	—
g. weiden van vee enz. (Inl. bevolking)	—	—	—	—	—	—
h. idem (niet Inl. bevolking) ...	—	—	—	—	—	—
i. kostelooze kap en uitsleep...	—	—	—	—	2300	—
j. Andere schenkingen:						
a. boschproducten op afschrijving van terreinen van het gebied der in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—
b. verstrekking van geoogste boschvoortbrengselen voor andere werken van algemeen nut, dan die in Inl. gemeentedienst uit te voeren	—	—	—	—	—	—
Transporteere	17020	141582	90594	126602	41893	47047

	Kedoe	Lawoe-Ponorogo	Wilis-Toeloengagoeng Trenggalek	Oost-Brantas	Pasoeroean	Probolinggo	Bondowoso	Djember	Banjoewangi	Kangean-Madoera	Blitar	Totaal
8	70575	8017	4318	29404	46467	27917	36315	98538	141550	36014	272741	1343922
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	720
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41000
00	—	—	—	—	—	—	—	350	—	—	—	1235
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66312
00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2300
.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
488	70575	8017	4318	29404	46467	27917	36315	98888	141550	36014	272741	1455689

STAAT 34 (*Vervolg*).

HOOFDEN VAN OPBRENGST	Bantam	West-Preanger	Midden-Preanger	Noord-Bandoeng	Garoet	Cheribon-Tasikmalaja	Pekalongan
Per transport	17020	141582	90594	126602	41893	47047	82
c. kosteloos afgestaan hout op in ontginning aan de bevolking afgestaan terrein.	—	—	—	—	—	—	—
d. kosteloos afgestaan pasanggrahangebouw aan de desa	—	—	—	250	—	—	—
e. kosteloos afgestaan aangehaald en aan het Boschwezen teruggegeven hout aan de desa.	—	—	—	—	—	—	—
E. 31. Verbruik voor eigen dienst:							
a. van in eigen beheer geoogst hout	—	574	201	499	—	—	
b. op last gekapt i.i.st.t.h.b.	—	—	—	—	526	—	—
c. op last gekapt i.n.i.st.t.h.b.	—	—	—	—	—	—	—
Totaal [1])	17022	142162	90800	127355	42425	47049	82
Ten bate van het jaar 1929 (nakomende posten).							
D. 22. Voor boschproducten, voorkomende op:							
b. af te stane terreinen behoorend tot de niet in stand te houden bosschen							
a. erfpacht, recht van opstal of eigendom	1200	4665	—	—	—	—	—
D. 24. Andere ontvangsten:							
c. huurgelden:							
a. huur van eigen dienstwoningen, bij bewoning door eigen dienstpersoneel, middels inhouding op tractementstaat	—	—31	—	—	—	—62	—
d. idem, idem, bij bewoning door anderen, middels storting of inhouding elders	—	—	—	—	—	—	—
e. pasanggrahan- of boschketen-huurgelden	—	—	—	—	15	—	—
Transporteere	1200	4634	—	—	15	—62	—

[1]) Dit zijn de juiste cijfers; de getransporteerde bedragen werden eerst bij he verkregen en zijn dus niet geheel juist.

Kedoe	Lawoe-Ponorogo	Wilis-Toeloengagoeng Trenggalek	Oost-Brantas	Pasoeroean	Probolinggo	Bondowoso	Djember	Banjoewangi	Kangean-Madoera	Blitar	Totaal
70575	8017	4318	29404	46467	27917	36315	98888	141550	36014	272741	1455689
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	250
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	55
418	—	40	197	1571	31	77	193	4858	—	2581	11608
97	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	624
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
71094	8018	4359	29604	48040	27950	36393	99083	146411	36015	275380	1468239
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5865
—224	—	—	—	—	—	—	—	—97	—	—	—415
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—222	—	—	—	—	—	—	—	—97	—	—	5467

ken noodig, werden door eenvoudige optelling van de reeds afgeronde bedragen

STAAT 34 (*Vervolg*).

HOOFDEN VAN OPBRENGST	Bantam	West-Preanger	Midden-Preanger	Noord-Bandoeng	Garoet	Cheribon-Tasikmalaja
Per transport	1200	4634	—	—	15	**—62**
E. 26. Verstrekking met verrekening van ongeoogst product-aankap van ongeoogst product — aankap op last — door openbare landsdiensten en gemeentediensten van openbaar nut in de:						
a. in stand te houden bosschen	—	—	580	—	—	—
b. niet in stand te houden bosschen	—	445	—	—	—	—
Totaal	1200	5078	580	—	15	**—62**
Ten bate van het jaar 1928 (nakomende posten).						
C. 10. Retributie uit vergunningsaankappen, door Inlanders in:						
a. niet ingerichte en voorloopig ingerichte in stand te houden bosschen	—	—	—	—	—	—
D. 24. Andere ontvangsten:						
c. huurgelden:						
a. huur van eigen dienstwoningen, bij bewoning door eigen dienstpersoneel, middels inhouding op tractementstaat	—	—	—	—	—	—
Totaal	—	—	—	—	—	—
Ontvangsten gedurende het jaar 1930, komende ten bate van het jaar:						
1930	17022	142162	90800	127355	42425	47049
1929	1200	5078	580	—	15	**—62**
1928	—	—	—	—	—	—
Totaal	18222	147241	91381	127355	42440	46986

NOOT: De vet gedrukte bedragen betreffen de in 1930 plaats gehad hebbende restitu

	Kedoe	Lawoe-Ponorogo	Wilis-Toeloengagoeng Trenggalek	Oost-Brantas	Pasoeroean	Probolinggo	Bondowoso	Djember	Banjoewangi	Kangean-Madoera	Blitar	Totaal
	—222	—	—	—	—	—	—	—	—97	—	—	5467
	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	603
342	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	787
342	—194	—	—	—	—	—	—	—	—97	—	—	6858
162	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—162
	—	—	—	—	—	—	—	—	—16	—	—	—16
162	—	—	—	—	—	—	—	—	—16	—	—	—178
tie												
341	71094	8018	4359	29604	48040	27950	36393	99083	146411	36015	275380	1468239
342	—198	—	—	—	—	—	—	—	—97	—	—	6858
162	—	—	—	—	—	—	—	—	—16	—	—	—178
922	70895	8018	4359	29604	48040	27950	36393	99083	146298	36015	275380	1474920

in het jaar 1929 en 1928 teveel gestorte resp. ingehouden bedragen.

D. DIENST DER BOSSCHEN IN DE BUITENGEWESTEN.

I. Organisatie, voorschriften en boschwetgeving.

De jongste reorganisatie van den dienst van het Boschwezen, — hoewel als gevolg daarvan voor de Buitengewesten slechts in zooverre wijziging in de bestaande verhoudingen kwam als voortsproot uit het nieuwe personeels-reglement — maakte het noodig ten aanzien van verschillende aangelegenheden, welke tevoren bij algemeen dienstvoorschrift regeling vonden, nadere voorzieningen te treffen. Zoo werden van 1 Januari 1930 af de financiëele- en de producten-administratie en daarmee de verantwoording van de gelden ter goede rekening, zoowel als die der salarissen, volgens een nieuw eigen voorschrift gevoerd, hetwelk in hoofdzaak aansloot bij het reeds in 1929 ingevoerde voorschrift van den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera. Bovendien werd de goedkeuring van den Hoofdinspecteur verkregen tot voorloopige invoering van een speciaal voorschrift voor de grensregelingen en afbakeningen, terwijl o.m. met het Hoofd van den dienst der Boschinrichting besprekingen werden gevoerd, welke leidden tot een ontwerp-voorschrift voor de boschverkenningen, zoover deze behooren tot de taak der bij gelegenheid van de reorganisatie bij de Boschinrichting ondergebrachte Opnemingsafdeeling voor de Buitengewesten.

Behalve de afsplitsing als zelfstandige dienstkring van het gewest Tapanoeli kwam overigens in 1930 in de inwendige organisatie van het dienstvak geen verandering.

In het begin van verslagjaar betuigde de Regeering Hare instemming met het voorstel van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur om het in 1927 afgeleverde ontwerpreglement voor het Beheer der bosschen in de Buitengewesten, in afwachting van een principiëele beslissing op het advies van de bij Gouvernementsbesluit van 16 Mei 1928 No. 17 ingestelde Agrarische Commissie, niet verder in behandeling te nemen.

Behalve dat als gevolg van dezen maatregel een boschreglement voor de Buitengewesten — tenzij de Regeering al dadelijk zou besluiten het bestaande Agrarische stelsel te handhaven — in de naaste toekomst niet verwacht mag worden, bleek in verslagjaar bovendien, dat ook tegen de totstandkoming van Gewestelijke verordeningen, verband houdende met de ordonnantie van 12 Mei 1927 No. 8A (Staatsblad 1927 No. 283), nieuwe bezwaren van principiëelen aard naar voren kwamen. Van de zijde van het Departement van Justitie werd nl. naar aanleiding van een ingediend ontwerp voor een boschbeschermingsverordening in de Westerafdeeling van Borneo gewezen op de omstandigheid, dat een dergelijke verordening, welke beperking inhield van het ontginningsrecht der Inheemsche bevolking, slechts kon worden ingevoerd in gewesten, waar voor dit ontginningsrecht reeds bepaaldelijk bij algemeene verordening (zulks ingevolge artikel 7 van het Agrarisch besluit, Staatsblad 1870 No. 118, later gewijzigd en aangevuld) regelen waren gesteld. Waar zulks o.a. in de Westerafdeeling van Borneo nog niet het geval is, werd invoering van de voorgestelde verordening daar onmogelijk geacht. Aangezien voorts in rechtstreeksch verband met deze kwestie twijfel werd geopperd, of aanwijzing ter instandhouding van bosschen bij Gouvernementsbesluit, welke handeling immers eveneens een beperking van het ontginningsrecht zou inhouden, wel juist was, konden enkele voor Tapanoeli en Bangka voor reserveering bestemde complexen niet ter instandhouding bij Gouvernementsbesluit worden aangewezen.

Bracht dus het verslagjaar geen oplossing voor bestaande moeilijkheden, en traden zelfs nieuwe bezwaren op den voorgrond, toch kwamen de hangende kwestie's tegen het einde van verslagjaar iets nader tot een oplossing, doordat de Regeering een, zij het nog voorloopige, uitspraak deed inzake de toepassing van het bepaalde in hooger bedoeld Staatsblad 1927 No. 283, benevens inzake het in beheer geven van bosschen aan de Inlandsche rechtsgemeenschappen, zulks naar aanleiding van de eind 1929 door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur ingediende voorstellen, welke leidden tot een uitvoerig advies van den Raad van Indië. Van een definitieve uitspraak meende

de Regeering zich nog te moeten onthouden, daar Zij het noodig oordeelde de Hoofden der Departementen van Binnenlandsch Bestuur en Landbouw, Nijverheid en Handel, zoover noodig na gepleegd overleg met de betrokken Hoofden van gewestelijk bestuur, nog in de gelegenheid te stellen aan te geven of en in hoeverre de door den Raad van Indië aangegeven beginselen eventueel nog practische bezwaren zouden ontmoeten.

Voor de residentie Bali en Lombok kon in 1930 nog een boschbeschermingsverordening als bedoeld in Staatsblad 1927 No. 283 tot stand komen, en wel bij residentsbesluit van 19 Januari 1930 (afgedrukt in de Javasche Courant van 16 Mei 1930 No. 31), terwijl uitvoeringsvoorschriften daarop werden vastgesteld bij residentsbesluit van 19 Juni 1930 No. 752/L-1/g/9.

Hiermee kwam dus sinds 15 October 1927 (de datum van inwerkingtreding van Staatsblad 1927 No. 283) de tweede boschbeschermingsverordening tot stand.

Zooals boven bereids werd opgemerkt, kon het ingediende ontwerp voor de Westerafdeeling van Borneo het niet tot invoering brengen, terwijl in Tapanoeli inleidende besprekingen werden gevoerd voor het tot stand brengen van een soortgelijke boschbeschermingsverordening.

Voorstellen tot wijziging en aanvulling van het panglongreglement waren in bewerking, terwijl uitvoering van dit reglement in de residentie Djambi werd voorbereid.

De voorgestelde wijziging van de Singkelordonnantie, beoogende de bepalingen van deze ordonnantie ook te kunnen toepassen op boschbijproducten en wel in het bijzonder op kamfer, kreeg in begin verslagjaar haar beslag (Staatsblad 1930 No. 61).

Met het afscheiden van boschbeheerskringen werd in Palembang voortgegaan; een in dit gewest voor het margaboschbeheer ontworpen regeling werd kort na de invoering (residentsbesluit van 10 Maart 1930 No. 318/A) weer ingetrokken (residentsbesluit van 12 November 1930 No. 841/A), terwijl in de Lampongsche Districten de aanwijzingsbesluiten der beheerskringen in dier voege werden herzien, dat daarvan de ter instandhouding aangewezen en als zoodanig te bestemmen bosschen evenals de erfpachten bepaaldelijk werden uitgesloten.

In Benkoelen, waar in de eerste instantie ook het geheele adatrechtelijke gebied met uitzondering van erfpachten, reeds aangewezen reserves enz., in de beheerskringen was opgenomen, werden voor reserveering in aanmerking komende terreinen aan deze beheerskringen onttrokken.

In de residentie Djambi werd een voor instandhouding te bestemmen boschcomplex door den Resident voor den aanleg van ladangs gesloten.

Ten slotte verdient hier nog vermelding, dat in het besluit van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel van 28 Juli 1930 No. 7606 B de regels en voorwaarden werden vastgelegd, waaronder aan de Bangkatinwinning de exploitatie in gereserveerde bosschen kon worden afgestaan.

II. Oppervlakte der bosschen, boschreserveering.

Evenals in het voorafgaande jaar wordt de totale boschoppervlakte in de Buitengewesten geschat op 1.212.000 km².

Van de bovengenoemde boschoppervlakte was eind verslagjaar 72.881 km² of bijna 4 % van de totale oppervlakte der Buitengewesten ter instandhouding aangewezen.

Zooals in het vorige hoofdstuk reeds werd opgemerkt, zijn tegen enkele voor Tapanoeli en Bangka ingediende voorstellen principiëele bezwaren gerezen, zoodat deze het niet tot aanwijzing ter instandhouding bij Gouvernementsbesluit konden brengen.

Wel kwamen aanwijzingsbesluiten tot stand voor enkele complexen in Manado (Lolomboelan, Kawatak en Sipoetan bij Gouvernementsbesluit van 5 Juni 1930 No. 8), voor het complex Si Galoet in Sumatra's Westkust (Gouvernementsbesluit van 10 Maart 1930 No. 13), voor enkele complexen in de Lampongsche Districten (Tanggamoes, Kasih Neba, Soelah, Sarkoengredji, Tanggang, Arakan en Rendingan bij Gouvernementsbesluit van 15 Mei 1930 No. 17) en voor het complex Kroeëng Atjeh Zuid en Oost bij Gouvernementsbesluit van 31 Mei 1930 No. 7.

Bovendien werden bij besluit van den Resident van Riouw en Onderhoorigheden van 7 Juli 1930 No. 286 op grond van

de boschbeschermingsordonnantie voor inrichting bestemde vloedboschcomplexen met een oppervlakte van 51.000 ha voor instandhouding bestemd. Met de beschrijving van deze vloedboschcomplexen werd nog in verslagjaar een begin gemaakt.

In Timor werden bij residentsbesluit van 7 Juni 1930 No. 185 nog enkele zelfbestuursbesluiten goedgekeurd, waarbij boschcomplexen gereserveerd waren, terwijl hetzelfde door den Resident van Manado geschiedde bij besluiten van 18 Februari 1930 No. 101 en van 9 October 1930 No. 591 respectievelijk voor het Karanggoenaoe- en het Gawalicomplex.

In Celebes werden bij besluit van het Zelfbestuur van Loewoe verschillende boschcomplexen voor instandhouding bestemd, terwijl een onderzoek gaande was naar de reserveeringsmogelijkheid van de zoogenaamde ongko's (ornamentsbosschen).

Op de Oostkust van Sumatra, eveneens in zelfbesturend gebied, werd de afgeschreven boschreserve Pertoengtoengan gedeeltelijk weer hersteld, terwijl overigens in verschillende landschappen werd voortgegaan met de vastlegging der reservegrenzen.

Het voorstel van den Opperhoutvester van Zuid-Sumatra om ook de belangrijke productiebosschen in Palembang bij Gouvernementsbesluit ter instandhouding te doen aanwijzen, waarvan reeds in het vorig verslag sprake was, bleef nog bij den Resident in behandeling.

Evenals in vorige jaren werd in Sumatra's Westkust (Gouvernementsgebied) de grootste grenslengte (1.262 km) vastgelegd, terwijl 944 km grenspad werd aangelegd. In dit gewest werd de gang van zaken bij het onderzoek naar bezwaren van de bevolking tegen het verloop der ontworpen boschreservegrenzen nader geregeld. Zoodra de ontworpen grens door een rintisan op het terrein is aangegeven, moet worden onderzocht, of de bevolking met deze rintisan accoord gaat. In het bevestigend geval wordt zulks onverwijld in de Kaboelatan negari vastgelegd, terwijl in geval bezwaren naar voren gebracht worden, deze onderzocht worden o.a. in overleg met den landbouwvoorlichtingsdienst, teneinde een basis te verkrijgen, waarop de vereischte overeenstemming bereikt kan worden.

Op Billiton kwam de afbakening der boschreserve gereed;

voorts werden vorderingen gemaakt in de Kleine Soenda Eilanden, waar op Bali en Lombok 81.000 ha definitief is afgebakend, verder op Bangka, in Tapanoeli, Manado en Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, waar behalve de grensopenkappingen resp. 31, 605, 367 en 82 km grenspad werden aangelegd.

Omtrent den toestand der in de Buitengewesten aangewezen natuurmonumenten (welke in bijlage II zijn opgesomd) werd door de beheerders gerapporteerd. Nieuw aangewezen als zoodanig werd de rafflesia-groeiplaats Batang Paloepoeh in Benkoelen, terwijl een voorstel om een complex met afwisselende begroeiing nabij Panti in Sumatra's Westkust als natuurmonument te bestemmen door den Opperhoutvester werd ingediend.

Over het in de zelfbesturende landschappen Simpang, Soekadana en Matan (Westerafdeeling van Borneo) als natuurmonument te bestemmen uitgestrekte complex „Goenoeng Paloeng", waarover reeds geruimen tijd van gedachten gewisseld wordt, werd nog geen overeenstemming bereikt. Waar het hier in de eerste plaats gaat om de bescherming van eenige zeldzame diersoorten lijkt, zoodra de desbetreffende nieuwe ordonnantie in werking zal zijn getreden, aanwijzing als wildreservaat geboden.

III. Uitgifte in erfpacht.

Speciaal voor Sumatra's Westkust, Tapanoeli en Zuid-Sumatra bleef, zooals trouwens wel te verwachten was, het aantal nieuwe aanvragen sterk ten achter bij de voorafgaande jaren. Ook het aantal in behandeling genomen prioriteits-aanvragen was gering.

Slechts in het Oosten van den Archipel, in de Molukken, bleef de belangstelling voor kleinere perceelen, welke veelal door daar gevestigde Chineezen werden aangevraagd, blijkbaar nog levendig. Toegezegd werden in 1930 in de Buitengewesten 67 erfpachten, waarvan 8 in Sumatra's Westkust, 11 in Tapanoeli en 17 in de Molukken. Het aantal aanvragen, waarover door de boschbeheerders advies werd uitgebracht, bedroeg 47, waarvan 12 in Sumatra's Westkust, 4 in Tapanoeli, 13 in

Atjeh en 5 in de Molukken. Zes en twintig erfpachten kwamen te vervallen, terwijl 18 aanvragen werden ingetrokken. Zestien perceelen werden ingeschreven, 22 aanvragen werden afgewezen.

Tegen het einde van verslagjaar werden door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel voorstellen aanhangig gemaakt omtrent de toepassing van een nieuwe bodembeschermingsclausule, welke bedoelt, meer dan zulks tot nu mogelijk was, te voorkomen, dat onvoldoende maatregelen tegen afspoeling het bodemkapitaal verloren doen gaan. Met deze voorstellen werd tevens de vraag onder het oog gezien of en in hoeverre deze nieuwe clausule eventueel op reeds bestaande erfpachten kan worden toegepast.

IV. Boschexploitatie en handel in hout en boschproducten.

Kon in het vorig verslag nog worden geconstateerd, dat — hoewel de prijzen der boschproducten zich in dalende lijn bewogen — de handel in deze producten blijkbaar minder was gedeprimeerd dan die in cultuur- en andere handelsproducten, in verslagjaar deelden zoowel de houthandel als de handel in bijproducten volkomen in de ernstige gevolgen der algemeene prijsdaling en verminderde afzetmogelijkheid.

Scheen eerst nog, tegen alle verwachting in, de panglong-exploitatie zich dicht bij het peil der laatste jaren te kunnen handhaven, tegen eind 1930 trad ook hier, en wel in 't bijzonder in Bengkalis, een vrij scherpe reactie in, als gevolg waarvan de ontvangsten sterk terugliepen.

Zooals moge blijken uit onderstaand staatje, dat een overzicht geeft van de productie der panglongs in 1930 naast die in het voorafgaande jaar, bleef de timmerhoutexploitatie (vnl. Bengkalis) in verhouding dan ook het verst ten achter bij het voorafgaande jaar.

	m^3 timmerhout	sm brandhout	tonnen van 1000 kg houtskool
Bengkalis	228.704	13.416	18.814
Riouw	105.674	136.068	25.756
panglongexploitatie in 1930	334.378	149.484	44.570
idem in 1929	404.280	156.817	39.298

Zoowel in Riouw als in Bengkalis nam het aantal panglongs in verhouding sterker af dan de geëxploiteerde houtmassa. In eerstgenoemd gewest werden eenige kleine brand- en staakhoutpanglongs gesloten, terwijl in Bengkalis vnl. minder weerstandkrachtige kleinere bedrijven, welke nog niet over railbanen beschikken, het bijltje erbij neerlegden.

In Palembang, waar zich sinds 1929 groote gekapte voorraden hebben opgehoopt, werd in verslagjaar veel minder gekapt; in Atjeh werd eveneens als gevolg van verminderde afzetmogelijkheid, belangrijk minder geëxploiteerd dan in vorige jaren. Speciaal de op het Cultuurgebied ter Oostkust van Sumatra aangewezen afzet van palenhout uit de vloedbosschen was dan ook veel geringer, doch ook in Singkel, waar in verslagjaar 10.463 m^3 werd uitgevoerd tegen 11.103 m^3 in 1929, liep de kap achteruit, terwijl de prijzen van het kamferhout, waarvan 5.678 m^3 gekapt werd, daalden tot *f* 16.90 per m^3 (in 1928 *f* 22.50).

In de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo werd niet alleen belangrijk minder gebruikt door de mijnbedrijven in het gewest zelf, doch ook de uitvoer zoowel naar buiten als binnen het tolgebied vertoonde een sterken teruggang. In dit gewest verminderde de totale houtbeweging (tusschen Borneo havens onderling en met binnen- en buitenlandsche havens) van 70.485 m^3 in 1929 tot 43.975 m^3 in 1930. Van deze laatstgenoemde hoeveelheid ging 13.314 m^3 naar het buitenland (in 1929 22.499 m^3), 15.774 m^3 naar Java (in 1929 26.639 m^3) en 5.561 m^3 (in 1929 7.241 m^3) naar andere deelen van den Archipel, terwijl 10.275 m^3 (in 1929 14.100 m^3) binnen het gewest bleef.

Dat onder dergelijke omstandigheden de uitzichten voor bestaande en zich vestigende grootexploitatie-bedrijven uiterst ongunstig waren, behoeft nauwelijks betoog. De boschconcessie Selat Pandjang Noord in de afdeeling Bengkalis, in handen van de Firma Kehding te Medan, werd ultimo 1930 prijs gegeven; de Rangsang-concessie's, welke geheel in Japansche handen kwamen, konden weliswaar hun bedrijf voortzetten, doch ook dit, met moderne hulpmiddelen uitgerust, bedrijf moest tot inperking der houtexploitatie overgaan, terwijl de door de Vejahoma gevoerde onderhandelingen omtrent de overdracht aan een

nieuwe gegadigde van hare Simaloer-concessie's blijkbaar niet tot het gewenschte resultaat mochten leiden. Daarnaast had ook de nieuwe zagerij Perdjiwa der N.V. Mijn-, Bosch- en Landbouw-exploitatie mij Langkat nabij Tengaron (Samarinda) met bijzondere moeilijkheden te kampen, zij het dan dat deze minder waren gelegen in gebrek aan afzetmogelijkheid van het verkregen zaaghout dan in een leemte in de op bevolkingsopkoop gebaseerde organisatie ter verkrijging van het ruwe product.

De in het vorig jaar geëntameerde verkenningen en proefbaanmetingen over een lengte van 280 km in Sangkoelirang werden in verslagjaar beëindigd, terwijl tegen het eind van 1930 een krachtig begin werd gemaakt met een intensieve verkenning en opname in het Mahakam-gebied, beide belangrijke houtgebieden in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. Uit het laatstgenoemde gebied betrekt o.m. de bovenbedoelde zagerij haar hout; terwijl het Sangkoelirang-gebied zich door groote houtvoorraden en gunstige haven-toestanden kenmerkt. De in dit gewest in 1929 aangevangen exploitatie-werkzaamheden voor de firma Russell & Co. werden als gevolg der tijdsomstandigheden niet voortgezet.

Ook de eind verslagjaar opgekomen verwachting, dat de levering van groote hoeveelheden dwarsliggers naar Zuid-Afrika voor de houtexploitatie speciaal in Atjeh, de Oostkust van Sumatra en de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo nieuw leven zou brengen, bleek al spoedig ijdel te zijn. Noch voor de ijzerhouten liggers uit Zuid-Oost Borneo, noch voor de damarlaoet liggers van de Oostkust van Sumatra en Atjeh, kon, zooals later bleek, op de uitgevoerde monsterzending een bestelling volgen. Waar bovendien eind 1930 de levering van eerstbedoelde soort dwarsliggers aan den dienst der S.S. en Tramwegen op Java afliep, en ook de vraag naar ijzerhouten decauville-liggers door de suikerfabrieken zeer sterk terugliep, zonder dat zich nieuwe vraag aanmeldde, zal de dwarsligger-exploitatie in de Buitengewesten voorloopig slechts beteekenis hebben voor zeer beperkt locaal gebruik.

Het aantal negari's in Sumatra's Westkust, waar volgens de zoogenaamde Solok-regeling, — waarvan in vorige verslagen

sprake was —, gewerkt wordt, breidde zich met 2 uit. Deze regeling is thans doorgevoerd in 25 negariën, gelegen in de onderafdeelingen Solok, Alahanpandjang, Padang, Oud Agam, Pajakoemboeh, Soeliki en de Ophirdistricten. Volgens deze regeling werd 3.746 m^3 gekapt, voornamelijk ten behoeve van de cementfabriek te Indaroeng.

Door het boschbedrijf der landschappen Boeton en Laiwoei werd 299 m^3 djati-, 451 m^3 wildhout-timmerhout en 1494 sm brandhout gekapt, terwijl de Vejahoma in haar areaal op Moena 3494 m^3 kapte. O.a. dank zij de door de Vejahoma betaalde pachtsom (*f* 25.000), sloot het Moena-bedrijf nog met een voordeelig saldo van *f* 40.000. Getracht werd, uitbreiding te geven aan het bestaande afzetgebied, door in eigen beheer gekapt Moena-hout in Manado en de Molukken uit voorraad ten verkoop aan te bieden, terwijl de mogelijkheid overwogen werd, met de hulp van het djatibedrijf een gedeelte der voorraden op Java af te zetten.

Het van landschapswege in Timor geoogste sandelhout vond gereeden afzet. De firma Oranje te Amsterdam schreef voor de aangeboden 750 pikol in voor een bedrag van *f* 31.497.60, terwijl 5.35 pikol voor een bedrag van *f* 385 naar Java verkocht werd. Het voornemen van den bovengenoemden afnemer van het Timor-sandelhout om de geheele productie van een reeks van opvolgende jaren tegen alleszins loonenden prijs af te nemen, werd — ook al wegens de slechte tijden — niet gestand gedaan.

Minder gunstig dan met bovengenoemd luxehout, stond het met de exploitatie en afzet van ebbenhout, waarvan in 1930 slechts 2744 ton van 1000 kg uit Makasser (de belangrijkste haven voor dit product) werd uitgevoerd, tegen resp. 4246 en 5540 ton in 1929 en 1928.

De maatschappijen, welke zich in het Oosten van den Archipel bezighouden met de exploitatie van copal, hadden behalve met prijsdaling en verminderden afzet als malaise-gevolg nog te kampen met het gevaar, dat d i t product door uitgebreide toepassing van kunstmatige harsen bij de verf- en lak-industrie van de markt zal worden verdrongen.

Het bedrijf van de N.V. Phoenix, waarover in het vorig ver-

slag nog in gunstigen zin gerapporteerd werd, moest in verslagjaar haar bedrijf stopzetten, terwijl tot liquidatie besloten werd.

Het copalproduct van het Gouvernements-exploitatiebedrijf op het schiereiland Hoalmoal in West-Ceram was nog goed verkoopbaar. De opbrengst der verkochte copal bedroeg in verslagjaar *f* 23.224.— tegen *f* 34.994.— in 1929.

Hoewel niet onder den dienst van het Boschwezen ressorteerende, zij hier nog vermeld, dat het hars- en terpentijnbedrijf Baleq in verslagjaar uit de denne-bosschen in Atjeh 457.207 kg hars en 132.941 kg terpentijn produceerde tegen resp. 355.845 kg en 104.988 kg in 1929. De productievermeerdering is o.a. een gevolg van het omhoog brengen der cups al naar gelang de tapwond verlengd wordt. De Opperhoutvester van Atjeh bericht, dat de productie-kosten, o.a. als gevolg van evengenoemden maatregel, belangrijk daalden.

Staat III der bijlagen geeft een naar de gewesten verdeeld overzicht van den houtval in de verschillende dienstkringen met uitzondering van hetgeen door de bevolking voor haar eigen gebruik geoogst werd. Zooals daaruit blijkt, zou in verslagjaar 971.493 m^3 timmerhout gekapt zijn tegen 1.325.903 in 1929, terwijl de hoeveelheden gekapt brandhout (in 1930, 1.199.847 sm tegen 1.473.734 sm in 1929) eveneens verminderden. De hoeveelheid gewonnen houtskool was daarentegen hooger dan in het voorafgaande jaar (121.406 ton tegen 100.530 in 1929). De achteruitgang van den timmerhoutval is voornamelijk gevolg van minderen kap op de panglongs in Bengkalis, geringeren vergunningskap in Palembang en minder gebruik in en uitvoer uit de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. In Riouw bleef de kap nog vrijwel gelijk aan die van 1929.

Staat IV geeft een overzicht van de hoeveelheden hout en boschproducten, welke volgens opgave van de beheerders der dienstkringen in 1930 zoowel naar binnen- als buitenlandsche havens vervoerd werden. Doordat enkele beheerders niet over volledige gegevens beschikken, o.a. omdat de oogst en het vervoer niet door hen gecontroleerd kunnen worden, kan het hier gegeven overzicht niet geheel volledig zijn. Aangezien de beheerders geen cijfers kunnen produceeren over de waarde der

uit de onderscheiden dienstkringen verscheepte boschproducten, worden hieronder enkele cijfers vermeld, welke ontleend zijn aan publicatie's van het Kantoor voor Statistiek.

De waarde van den rechtstreekschen uitvoer naar het buitenland van de hieronder nader genoemde boschproducten bedroeg in 1930 totaal *f* 20.502.000 tegen *f* 27.314.000 in 1929, waarbij nog opmerking verdient, dat in eerstgenoemd cijfer, in tegenstelling met dat van het voorafgaand jaar, mede de waarde van de uitgevoerde houtskool (*f* 1.758.000) en benzoë (*f* 1.172.000) is begrepen.

Product	Rechtstreeks n/h buitenland uitgevoerde hoeveelheid m³ en tonnen van 1000 kg	Waarde in f 1000.—
Wildhout n.a.g. rond en ruw bekapt.	223350	5250
Bezaagd	5983	239
Ijzerhout	229	12
Ebbenhout	6783	387
Reuk-, sandel-, verf en wortelhout tezamen	106	84
Brandhout	101043	1278
Houtskool	41794	1758
Rotan	39001	5209
Copal	11803	2720
Damar mata koetjing e.d.	1241	491
Benzoë	1940	1172
Andere damars	3110	277
Djeloetoeng	2431	307
Getah hangkang	1050	572
Getah katiau	495	120
Getah pertja	109	42
Tengkawang pitten	3435	458
Bakaubast	5965	126
Totaal		f 20502

Het grootste aandeel in den achteruitgang ten opzichte van 1929 komt op rekening van de harsen en rotan. Voor eerstbedoelde producten was de uitvoerwaarde in 1929 zelfs bijna

tweemaal zoo groot. De waarde van het rechtstreeks uitgevoerde hout bedroeg in 1929, dus zonder houtskool, rond 9,6 millioen.

Waar behalve rechtstreeksche uitvoer uit de Buitengewesten ook enkele producten gedeeltelijk via Java voor uitvoer naar het buitenland bestemd werden, moet, om een indruk te krijgen van de totale waarde van alle in 1930 uitgevoerde boschproducten, welke in de Buitengewesten geoogst zijn, bovenbedoeld bedrag nog met rond *f* 1.750.000.— vermeerderd en dus op rond *f* 22.250.000.— gesteld worden.

V. Verjonging en bescherming der bosschen.

De verjongingswerkzaamheden waren in de Buitengewesten in 1930 evenmin als in voorafgaande jaren van overwegend belang.

Op de Oostkust van Sumatra werd met den aanleg van Pinusculturen in koelie-dienst voortgegaan. Verdeeld over de cultuurterreinen Tongkoh, Seriboe Dolok en Aek na Oeli werden in totaal 242.8 ha beplant, waarvan 215.9 met P. Khasya en 26.9 met P. Merkusii. De grootste cultuuroppervlakte kwam tot stand te Aek na Oeli, nl. 137.7 ha. De cultuurkosten worden voor Simeloengoen berekend op *f* 103.36 per ha tegen *f* 135.14 in de Karolanden. De hoogere kosten in laatstgenoemde landschappen zijn een gevolg van het duurdere kweekerij-onderhoud, waar echter ontvangsten uit den verkoop van sier- en kerstboomen tegenover staan. De culturen werden aangelegd met toepassing van het plantverband $2\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ m en 2×4 m.

Directe uitzaaiing van de pinus op het terrein oordeelt de beheerder, hoewel een in 1925 op deze wijze in Tongkoh aangelegde cultuur, dank zij de aan het onderhoud bestede bijzondere zorg, een gunstig beeld vertoont, te risquant.

In Atjeh werd 80 kg. zaad van Pinus Merkusii ingezameld, waarvan behalve voor bovenbedoelde aanplanten, gedeelten werden bestemd voor culturen in andere dienstkringen en op Java.

In Sumatra's Westkust werd met cultuuraanleg op den Merapi op bescheiden voet voortgegaan. De in 1929 plantklaar gemaakte cultuurvlakte (5.6 ha) werd in koeli-dienst (contractanten waren

niet beschikbaar) afgeplant met Bucklandia tricuspus, Grevillea robusta, Evodia sambucana, Toona serrata, Wendlandia-, Pinus-, Schima- en Podocarpussoorten in een verband van 2 × 3 m, met bloksgewijze menging. Op eind verslagjaar was op den Merapi totaal 124 ha beplant.

In Celebes werd met de cultiveering van onbegroeide terreinen binnen de boschreserve's speciaal op den Piek van Bonthain, waarvoor Gouvernements fondsen beschikbaar zijn gesteld, voortgegaan. Boven Malakadji werd 27 ha plantklaar gemaakt voor cultiveering met Aleuritus montana en Aleuritus Fordii. De plantjes werden in contract (*f* 15 per ha) op niet doorloopende terrassen in 10 × 10 m verband uitgezet, waarbij tusschen de Aleuritus-rijen op onderlingen afstand van 3 m rijen Crotalaria usaramoensis werden ingebracht. Bovendien werd bij Parenglalisa 6 ha plantklaar gemaakt voor beplanting met Tristania in 3 × 1 m verband. De totale kosten der sinds 1924 in de Lompobatang-reserve aangelegde culturen met een oppervlakte van 72.12 ha werden op rond *f* 10.000 berekend.

In het zelfbesturend gebied werd met landschapsgelden de cultuuraanleg voortgezet in Bone. Van de daar in 1929 op 2 plaatsen aangelegde 10 ha groote djati-culturen mislukte een gedeelte wegens de droogte. Voor het nieuwe cultuur-jaar werd 18 ha (in gemeentedienst) plantklaar gemaakt. De Opperhoutvester stelt zich voor, de djati-cultuur op de slechte alang²-terreinen voor te bereiden door een 3-jarige bedekking met crotalaria, welke zich daar goed ontwikkelt en bestand blijkt tegen de groote droogte.

Op Bali werden culturen aangelegd bij Soekawana (gedeeltelijk hercultiveering van 1927), Kintamani en Sambirenteng — Greteh. In laatstgenoemd complex gingen de in 1929 opnieuw aangelegde brandhout-cultures door brand verloren, waarop in December nogmaals hercultiveering plaats vond. In het eerstgenoemde complex werden blokgewijs gemengd uitgeplant Ampoepoe (berg-Eucalyptus van Timor), Grevillea robusta, Michelia champaka, Bischofia javanica en weinig Cupressus, Podocarpus en Aleuritus, terwijl bij wijze van ondergroei tengsek werd ingebracht. Bij Kintamani werd 5 ha in verband van 4 × 9 m met alleuritus, aangevuld met ampoepoe, beplant. Op

Timor werd 8 ha sandelhout-cultuur aangelegd met als tijdelijke en blijvende hospes lombok en toeri; bovendien werd 1 ha aangelegd in een bevolkingskoffietuin.

De Opperhoutvester van Manado bepleit de noodzakelijkheid om spoedig over te gaan tot reboisatie in Gorontalo, waar de ontwoudingen een geweldigen omvang hebben aangenomen.

In Bangka en Billiton werden op groote schaal waarnemingen verricht omtrent de natuurlijke reboisatie van terreinen, welke ten behoeve van de tinwinning waren leeg- en uitgekapt. Proeven werden daarbij aangezet, teneinde na te gaan hoe door bepaalde maatregelen invloed op den gang van deze verjonging en de samenstelling van het toekomstige bosch kan worden uitgeoefend. Uit de voorloopige resultaten van deze proeven meent de opperhoutvester te kunnen concludeeren, dat het zeer wel mogelijk is, in het toekomstig bosch de betere houtsoorten een ruimer plaats te doen innemen dan in het oorspronkelijke bosch.

De Opperhoutvester van Atjeh acht de in enkele jaren met de brandbescherming in Groot-Atjeh en Takingeun verkregen resultaten gunstig. Vooral in laatstgenoemde afdeeling is zoowel in den toestand der denne-bosschen als in de begroeiing der blangs een duidelijke vooruitgang te bespeuren, terwijl de Opperhoutvester van Manado in gelijken geest rapporteert over verbetering van den begroeiingstoestand der tegen brand beschermde alang² terreinen.

De boschbeschermende maatregelen bleven overigens beperkt tot bescherming van boschreserve's tegen inbreuken door de bevolking, brandbescherming van cultuur-terreinen en tot die boschbeschermende maatregelen, welke gesanctionneerd zijn bij ordonnantie's, gewestelijke verordeningen en keuren.

VI. Inkomsten en uitgaven.

In Staat V der bijlagen wordt een volledig overzicht gegeven van de verdere uitgaven van den dienst der bosschen in de Buitengewesten zoover deze bestreden werden uit de gelden ter goede rekening, terwijl daarnaast zijn opgenomen de gezamenlijke tractementen en reiskosten van het ambtelijk personeel, en ten slotte de verrekende kosten der door andere depar-

tementen en diensten geleverde goederen en gepresteerde diensten. Het eindcijfer van dezen staat geeft dus het totale bedrag (*f* 1.547.751) van alle in 1930 ten laste van den Dienst der Bosschen in de Buitengewesten komende uitgaven.

In Staat VI zijn de diverse inkomsten opgenomen, waarnaast het totaal der uitgaven vermelding vindt, terwijl ten slotte uit deze gegevens de saldi der onderscheiden dienstkringen en het saldo van het geheele dienstvak berekend werden.

Het totaal der uitgaven van het geheele dienstvak was in 1930 (*f* 1.547.751) nagenoeg gelijk aan dat in het voorafgaande jaar (*f* 1.549.609). Daar de inkomsten belangrijk ten achter bleven bij die van 1929 (resp. *f* 2.103.460 en *f* 2.471.895), was het saldo van den geheelen dienst veel lager dan in het voorafgaande jaar, n.l. *f* 559.709 tegen *f* 922.286 in 1929. Hooger inkomsten hadden slechts Sumatra's Westkust (door uitbreiding der Solokregeling) en Riouw en Onderhoorigheden (doordat een vrij hoog bedrag aan ontvangsten 1929 in dat jaar ongestort bleef en dus ten bate van 1930 kwam).

Zooals in een noot onder bijlage VI aangegeven, komen de onder de inkomsten opgenomen restitutie's voor personeel werkzaam in en voor de landschappen en de door die landschappen terugbetaalde werkgelden niet ten bate van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, doch van Binnenlandsch Bestuur. Daar het er hier echter om gaat, een zoo volledig mogelijk overzicht te krijgen van hetgeen de dienst der Bosschen in de Buitengewesten kost en opbrengt, zijn de restitutie's zoover deze bekend zijn in den jaarverslag-staat, evenals in voorafgaande jaren, wel opgenomen. Voor de berekening van de zuivere werkelijke inkomsten van dit dienstvak in 1930 moeten de restitutie-posten echter in mindering komen van bovengenoemd bedrag van *f* 2.103.460, zoodat als zuivere ontvangsten voor dit dienstvak een bedrag van *f* 1.938.048 en als werkelijk saldo van het dienstvak *f* 390.297 berekend wordt.

Behalve door den dienst der Bosschen in de Buitengewesten werden ook door zelfbesturende landschappen, onderafdeelings- en andere plaatselijke kassen inkomsten uit de bosschen genoten. Evenals in vorige jaren wordt getracht een, zij het niet volledig, overzicht van deze inkomsten weer te geven, terwijl

daarnaast zijn opgenomen, zoover deze bekend zijn, de rechtstreeks door de landschappen in het belang van het boschbeheer gedane uitgaven en de berekende en geschatte saldi.

	inkomsten	uitgaven	saldi
Landschappen Oostkust van Sumatra.	f 480.287	f 357.073	f 123.214
„ Atjeh en Onderh. . .	„ 113.060	„ ?	„ ± 100.000
„ Westerafd. van Borneo.	„ 154.240	„ 37.110	„ 117.130
Plaatselijke kassen idem	„ 49.395	„ 1.730	„ 47.664
Landschappen Z. O. v. Borneo. . .	„ 205.977	„ 23.590	„ 182.387
Plaatselijke kassen idem	„ 42.761	„ 9.051	„ 33.710
Landschappen Manado	„ 147.816	„ ?	„ ± 125.000
„ Molukken	„ ± 25.000		„ ± 20.000
„ Celebes en Onderh. .	„ 263.505	„ 82.797	„ 180.708
Plaatselijke kassen idem	„ 8.295	„ ?	„ ± 7.500
Landschappen Timor en Onderh. . .	„ ± 40.000	„ ± 40.000	
Plaatselijke kassen Djambi, Tapanoeli enz.	„ ± 40.000	„ ± 10.000	„ ± 30.000
Totaal-ruim . . .	f 1.500.000	bijna f 1.000.000	

Ten slotte ontving het Land nog uitvoerrechten voor boschproducten, waarvan de opbrengst over 1930 geschat wordt op rond 1 millioen.

Indien evenals in het vorig jaar getracht wordt een cijfer te berekenen voor de ontvangsten, welke zoowel door het Gouvernement als de landschappen en plaatselijke kassen uit de bosschen van de Buitengewesten werden genoten, wordt een totaalinkomsten cijfer van 4½ millioen berekend, met een geschatte netto-opbrengst van 2½ millioen.

VII. Personeel.

De personeels-bezetting van het dienstvak voor de Buitengewesten bestond ultimo verslagjaar, zoover het hooger technisch personeel betreft, uit 1 adviseur, 1 inspecteur, 15 opperhoutvesters, 15 houtvesters, of 2 opperhoutvesters en 3 hout-

vesters meer dan in 1929. De vermeerdering met 2 opperhoutvesters hield verband met het feit, dat voor een tevoren door een houtvester bezette plaats (Bengkalis) een opperhoutvester werd aangewezen, terwijl de afsplitsing van Tapanoeli als zelfstandige dienstkring tevens een nieuwe opperhoutvesters-plaats bracht. De uitbreiding van het aantal houtvesters was gevolg van het feit, dat tegen het einde van verslagjaar een 3-tal buitenlandsche houtvesters, in de eerste plaats voor opleiding, ter beschikking van dit dienstvak werd gesteld. Teneinde den voor Java bestemden hoofdopziener op Moena door een geschikte kracht te kunnen vervangen, werd eind verslagjaar een volledig bevoegd Deensch houtvester met bestemming voor Moena op maandgeld aangenomen.

In de middelbare en lagere rangen tot en met dien van opzichter hadden, zonder dat hier van een bepaalde uitbreiding sprake kan zijn, verschillende mutaties plaats, gedeeltelijk doordat enkele functionarissen met verlof gingen, in hoofdzaak echter omdat het personeel in deze rangen zoover niet geplaatst in het eigen geboorteland, in het algemeen slechts noode en vaker met weinig succes in de Buitengewesten dient. Hoewel uiteraard alleen als daarvoor gegronde redenen bestaan, op verzoeken tot herplaatsing op Java en/of overplaatsing naar het geboorteland kan worden ingegaan, werkt de veelal bestaande besliste tegenzin in tewerkstelling in de Buitengewesten het aantal mutaties onder de middelbare en lagere krachten toch direct en indirect in de hand.

Aan de in 1930 bij de begrooting toegestane uitbreiding van de boschpolitie-formatie was — zooals later bleek gelukkig, omdat deze hoogere formatie voor volgende jaren niet op de begrooting gehandhaafd kan blijven — eind verslagjaar nog slechts gedeeltelijke uitvoering gegeven.

De Adviseur van den dienst der bosschen
in de Buitengewesten,

P. VAN ZON.

BIJLAGE: 1.

OVERZICHT van de bebosschingspercentages en van den stand van het reserveerings- en grensregelingswerk in de gewesten buiten Java en Madoera op ultimo 1930.

Gewest	Grootte van het gewest volgens statistisch jaaroverzicht 1930	Oppervlakte der bosschen	Bosch-oppervlakte in % der totale oppervlakte van het gewest	Voor instandhouding aangewezen tot ultimo 1930	In stand te houden bosch in % der totale oppervlakte van het gewest	Grensproject proces-verbaal reeds goedgekeurd voor een oppervlakte van	Oppervlakte der reserve waarvoor voorstellen zijn ingediend doch nog geen GB. of zelfbestuurs beschikking afkwam
	km 2	km 2		km 2 [1])		km 2	km 2
Sumatra's Westkust	49534	33000	67	21724	44	3678	28
Tapanoeli	39418	18000	46	10635	28	271	1119
Gouv. Atjeh en Onderhoorigheden	55550	44000	79	1146	2	—	1060
Gouv. Oostkust van Sumatra	93500	70000	75	5828	6	1060	1264
Palembang	85918	38000	44	4310	5	174	2650
Djambi	44452	30000	67	—	—	—	—
Lampongsche Districten.	28268	17000	60	4464	15	335	—
Benkoelen	25887	11000	42	842	3	—	—
Bangka	11782	4000	34	1602	14	—	1520
Billiton	4850	2000	41	1001	21	—	—
Riouw en Onderh.	32392	24000	74	510	1.5	—	—
Westerafd. van Borneo...	147211	82000	56	200	0.1	—	3478
Zuider- en Oosterafd. v. Borneo	386627	346000	89	12454	3	—	6190
Manado	89301	60000	67	406	0.5	—	274
Gouv. Celebes en Onderhoorigheden	98939	41000	41	2052	2	—	49
Timor en Onderh.	63551	10000	15	3567	5	3443	2742
Bali en Lombok	10546	2200	20	2140	20	—	—
Gouv. Molukken	498455	380000	76	—	—	—	—
	1766181	1212200	69	72881	4	8961	20374

[1]) Natuurmonumenten, welke niet tevens als in stand te houden bosch zijn aangewezen, zijn hier niet inbegrepen.

BIJLAGE: 2.

NATUURMONUMENTEN in de Buitengewesten op ultimo 1930.

Naam van het natuurmonument	Gelegen in dienstkring	De aanwijzing heeft plaats gehad bij:	Uitgestrektheid in ha.
Krakatau	Zuid-Sum. (Lamp. Distr.)	Staatsblad 1925 No. 15	1400
Verlaten eiland	„ („)	„ „ „ 15	1100
Boenga mas Kikim	„ (Palembang)	„ 1919 „ 392	1
Grot Oeloe Tiangko	„ (Djambi)	„ „ „ 90	1
Benkoelen Rafflesis natuurmonument I t/m III	„ (Benkoelen)	„ „ „ 90	71
Anaikloof	Sumatra's Westk. (SWK)	„ 1922 „ 765	210
Baringin Sati	„ „ („)	„ 1921 „ 683	1
Piek van Indrapoera	„ „ („)	„ 1929 „ 474	16580
Batang Paloepoeh	„ „ („)	„ 1930 „ 402	3
Dolok Saoet	Tapanoeli (Tapanoeli)	„ 1924 „ 43	39
Bantimoeroenwaterval	Celebes (Celebes)	„ 1919 „ 90	10
Napobalano	„ („)	Besluit Zelfbestuur Boeton ddo. 1 Juli 1920	9
Goenoeng Tongkoko Batoe-angoes	Manado (Manado)	Staatsblad 1919 No. 90	4446
Goenoeng Lokon	„ („)	„ „ „ 90	100
Sangeh	Kleine Soenda Eilanden (Bali)	„ „ „ 90	10
Rumphius Natuurmonument	Molukken (Amboina)	„ „ „ 90	2
Lorentz N. Guinea Natuurmonument	„ (N.Guinea)	„ „ „ 90	325000
Lao Deboek-deboek	Sumatra's Oostk. (SOK)	Besluit Zelfbestuur Lingga ddo. 3 December 1924	7
Batoe Gadjah	„ „ („)	Besluit Zelfbestuur Simeloengoen ddo. 18 April 1924	0.8
Tinggi Radja	„ „ („)	Besluit Zelfbestuur Simeloengoen ddo. 18 April 1924	167

BIJLAGE III.

Overzicht van den houtval in het jaar 19

Dienstkringen	Boschconcessies en exploratie vergunningen			Panglongs			Exploitatie in eigen beheer		
	werk-hout m³	brand-hout sm	houts-kool 1000 kg	werk-hout m³	brand-hout sm	houts-kool 1000 kg	werk-hout m³	brand-hout sm	hou ko 10 k
Sumatra's Westkust	5365	237	—	—	—	—	—	—	—
Tapanoeli	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atjeh en Onderh.	15181	39385	5465	—	—	—	—	—	—
Sumatra's Oostkust	43397	2055	—	228704	13416	18814	493	1672	—
Zuid-Sumatra	—	104	—	—	—	—	—	—	—
Bangka c.a.	253	—	—	—	—	—	—	—	—
Riouw en Onderh.	—	—	—	105674	136068	25756	—	—	—
Westerafd. van Borneo ...	3340	—	—	—	—	—	—	—	—
Z. en Oosterafd v. Borneo	2714	—	—	—	—	—	2353	—	—
Manado	170	—	—	—	—	—	—	—	—
Celebes c.a.	3494	—	—	—	—	—	751	1494	—
Kleine Soenda Eilanden.	—	—	—	—	—	—	916	—	—
de Molukken	133	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	74047	41781	5465	334378	149484	44570	4513	3166	—

a. De door de Inl. bevolking voor eigen gebruik gekapte massa is in dit overzic
b. Hiervan 3135 sm mijnhout.
c. Hiervan 633 m³ op grond van de mijnordonnantie (Nitem).
d. Hiervan 6830 sm idem

e dienstkringen der Buitengewesten. a).

ankap op erfchts perceelen n landbouwconcessies			Verstrekt op stam aan landsdiensten, en Gem. Mijnb. Mij Billiton krachtens speciale overeenkomst			Aankap op vergunning krachtens ordonnanties en gewestelijke verordeningen (zelfbestuursregelingen) overigens ook zonder vergunning doch boven het zamelrecht uitgaande			Totaal		
k-ut ^{3}	brandhout sm	houtskool 1000 kg	werkhout m^3	brandhout sm	houtskool 1000 kg	werkhout m^3	brandhout sm	houtskool 1000 kg	werkhout m^3	brandhout sm	houtskool 1000 kg
44	—	—	31371	—	—	7451	16312	—	44431	16549	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	—	—	—	—	—	23119	9641	342	40615	49026	5807
21	—	—	—	—	—	113300	84846	47458	388315	101989	66272
92	—	—	3326	b) 25823	—	95691	33153	86	99409	59080	86
	—	—	7389	768084	22871	21011	49344	614	28653	817428	23485
	—	—	—	—	—	c) 5169	d) 12005	—	110843	148073	25756
	—	—	—	—	—	9437	—	—	12777	—	—
	—	—	21522	—	—	200000	—	—	226589	—	—
	—	—	—	—	—	8130	1742	—	8300	1742	—
	—	—	—	—	—	976	—	—	5221	1494	—
	—	—	150	—	—	891	4466	—	1957	4466	—
	—	—	—	—	—	4250	—	—	4383	—	—
372	—	—	63758	793907	22871	489425	211509	48500	971493	1199847	121406

t begrepen.

BIJLAGE 6.

Uit havens der diverse dienstkringen naar binnen- en buitenlandsche havens verscheepte massa's hout en voornaamste boschproducten welke in die dienstkringen geoogst worden.

		Sumatra's Weskust	Tapanoeli	Atjeh en Onderhoorigheden	Sumatra's Ooskust	Zuid-Sumatra	Bangka	Riouw en Onderhoorigheden	Westerafdeeling van Borneo	Zuider-en Ooster-afd. van Borneo	Manado	Celebes	Kleine Soenda Eilanden	Molukken	Totaal	
hout	(m^3) . .	—	415	26115	260000	4982	208	104288	6234	44924	10865	9013	66	4200	463310	m^3
brandhout	(tonnen).	—	—	—	9233	—	489	80912	—	—	—	—	—	—	90634	ton
houtskool	(„).	—	—	2656	22000	—	11	20007	—	—	—	—	—	—	44674	„
rotan	(„).	795	29	208	1400	8970	2	1207	879	14014	6920	7377	—	44	41845	„
damar en copal	(„).	382	53	116	264	794	509	55	3697	2507	2029	3386	—	4313	18105	„
bakaubasten	(„).	—	14	6608	1025	1453	3	—	—	—	—	—	—	—	9103	„
getahs	(„).	—	—	—	—	—	—	—	289	1303	—	—	—	—	1592	„
djeloetoeng	(„).	—	—	—	—	136	8	—	124	1954	—	—	—	—	2222	„
tengkawang	(„).	—	—	—	—	—	—	—	3595	358	—	—	—	—	3953	„
Balam- en soenteivruchten	(„).	—	—	—	440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	440	„
Kajoepoetih	(„).	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
kamfer	(„).	—	0.01	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	86	86.01	„
was	(„).	1	—	—	—	1	14	—	29	50	—	—	31	—	126	„

BIJLAGE 7.

OVERZICHT van de uitgaven in 1930 voor dienst onderdeelen der Buitengewesten.

BIJLAGE 7.

Overzicht van de uitgaven in 19

Hoofden van Uitgaaf	DIENS				
	Advi-seur kantoor	Suma-tra's Westk.	Tapa-noeli	Suma-tra's Oostk.	Atj en Onde
A. Tractementen ambt. personeel	62097	53178	33389	67738	456
C. Verdere uitgaven:					
C. Administratiekosten	5419	2867	2926	5069	47
D. Boschaanleg	—	1535	2861	—	—
E. Boschverpleging	—	225	—	—	
F. Boschbescherming	—	123	304	—	—
G. Bijz. kosten voor part. aankap ...	—	2180	—	57044	21
H. Oogst, bewerking en vervoer i.e.b. van producten	—	—	—	—	27
I. Opslag en verkoop	—	—	—	—	—
J. Onderhoud grenzen	—	10979	4270	—	26
K. „ opmeting en kaartee-ring	—	—	—	—	—
L. „ indeeling	—	—	—	—	—
N. „ bedrijfsgebouwen	—	—	—	257	—
O. „ woningen	—	498	414	561	13
R. „ wegen	—	—	—	—	—
T. „ vervoermiddelen	—	—	—	1744	4
U. „ bijz. installaties	—	—	—	—	—
V. „ inventaris	—	—	—	3	—
W. Inkoop enz. magazijngoederen	—	—	—	—	—
Y. Boschonderzoek	—	62	12	1102	1
Z. Verliezen buiten verband der dienstwerkzaamheden	—	—	—	—	—
Transporteere	67516	71647	44176	133518	59

dienstonderdeelen der Buitengewesten.

I N G E N.

id- na- ra	Bangka en Onderh.	Riouw en Onderh.	Wester-afd. van Borneo	Zuider- en O. afd. van Borneo	Manado	Celebes en Onderh.	Kleine Soenda Eil.	Molukken	Totaal
856	37652	40815	16036	35638	32709	51722	40192	14546	638186
1813	9088	5724	1428	2634	1405	2702	3798	3221	62850
3774	800	—	—	—	—	1165	2935	672	13742
4836	50	—	—	—	—	368	285	12269	18048
100	318	—	—	—	465	234	260	94	1898
6251	2150	53133	107	191	940	—	615	3945	138662
—	—	—	—	135512	—	—	—	20898	159184
—	—	—	—	—	—	—	—	4198	4198
3099	5509	—	180	760	2775	417	1199	96	31909
55	—	—	—	—	—	—	—	—	55
216	—	—	—	—	—	—	—	—	216
487	—	—	—	—	—	—	—	95	839
349	193	1333	—	59	—	120	1062	100	6075
502	120	—	—	—	—	—	—	330	952
3330	70	—	223	421	—	—	—	3465	9670
—	—	—	—	—	—	—	—	65	65
22	—	—	—	—	—	—	—	—	25
730	—	—	—	—	—	—	—	—	730
502	287	229	837	11036	536	1151	25	3346	19242
—	—	—	—	—	—	500	—	—	500
2922	56237	101234	18811	186251	38830	58379	50371	67340	1107046

BIJLAGE 7. *(Vervolg).*

Hoofden van uitgaaf	DIENS				
	Adviseur kantoor	Suma-tra's Westk.	Tapa-noeli	Suma-tra's Oostk.	Atje en Onde
Transport	67516	71647	44176	133518	598
CC. Aanschaffing v. kantooruitrusting	—	—	—	—	2
FF. Boschbescherming	—	—	—	—	—
JJ. Areaalsuitgaven	—	37563	22411	—	51
KK. Opmeting en kaarteering	—	—	—	—	—
MM. Bedrijfsregeling	—	2906	1678	—	7
NN. Oprichten bedrijfsgebouwen	—	—	—	—	—
OO. Bouw woningen	—	5322	4551	4461	18
RR. Aanleg wegen	—	—	—	—	—
TT. Aanschaffing vervoermiddelen	30800	—	—	1183	
VV. Aanschaffing inventaris	—	—	—	—	—
Totaal	98316	117438	72816	139162	677
D. Uitgaven gedaan door verschillende Departementen:					
1. Reis- en verblijfkosten (reistoelagen)	—	16619	12736	6527	75
2. Idem (reisrekeningen)	—	4761	5876	7022	70
3. Kosten voor overplaatsing	—	89	124	1419	—
4. Kantoorhuur enz.	—	292	192	—	4
6. Onderhoud enz. van motorbooten en andere vaartuigen i.b. b/h Dept. der Marine.	—	—	—	19824	—
Totaal	—	21761	18928	34792	150
F. Kantoormeubilair	—	—	—	542	—
H. Verrekeningen	—	706	—	3075	
Totaal generaal	98316	139905	91744	177571	83

RINGEN

id-ma-ra	Banka en Onderh.	Riouw en Onderh.	Wester-afd. van Borneo	Zuider- en o. afd. van Borneo	Manado	Celebes en Onderh.	Kleine Soenda Eil.	Moluk-ken	Totaal
2922	56237	101234	18811	186251	38830	58379	50371	67340	1107046
358	—	—	—	—	—	—	—	—	582
83	—	—	—	—	—	—	—	—	83
3966	9785	—	1735	2396	7485	—	6696	277	107422
—	1182	—	591	—	—	—	—	1053	2826
1759	—	1244	1018	—	1156	—	51	—	10526
300	—	—	—	—	—	—	—	—	300
—	3980	12496	—	—	—	—	2456	—	35091
328	322	—	—	—	—	—	—	—	650
—	43	1220	100	75	—	—	—	—	33498
255	314	—	—	250	—	—	—	125	944
9971	71863	116194	22255	188972	47471	58379	59574	68795	1298968
23048	10200	6133	978	1788	7858	7088	6114	—	106647
7677	3665	1101	2208	1566	3586	7273	6699	2174	60655
737	17	293	—	—	—	—	956	—	3635
760	440	—	52	298	135	—	192	89	2917
—	—	34991	—	—	—	—	—	—	54815
32222	14322	42518	3238	3652	11579	14361	13961	2263	228669
665	268	865	—	—	—	—	—	—	2340
2090	238	578	102	2303	766	2670	1428	2838	17774
04948	86691	160155	25595	194927	59816	75410	74963	73896	1547751

BIJLAGE 8.

OVERZICHT der inkomsten, uitgaven en overschotten voor de dienstonderdeelen in de Buitengewesten gedurende het jaar 1930.

Dienstonderdeel	INKOMSTEN										Uitgaven zie tabel No. 5.	OVERSCHOT.	
	Boschconcessies en exploratie vergunningen	Panglong	1) Verstrekking uit voorraad. 2) Onderhandschen verkoop.	Regularisatie van hout op stam verstrekt	Retributie van op erfpachts-perceelen gekapt hout.	Retributie voor op vergunning gekapt hout.	Retributie krachtens ordonnanties.	Restitutie posten.	Verdere ontvangsten	Totaal der inkomsten		Voordeelig	Nadeelig
Adviseurkantoor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	98316	—	98316
Sumatra's Westkust	3420	—	—	23469	—	29017	—	—	4971	60877	139905	—	79028
Tapanoeli	—	—	—	—	—	—	—	—	393	393	91744	—	91351
Sumatra's Oostkust	70415	545067	—	—	—	13922	—	56951	3215	689570	177571	511999	-
Atjeh en Onderh.	5989	—	—	—	—	—	61167	—	1995	6915	83814	—	14663
Zuid-Sumatra	4159	—	—	4379	—	—	206444	—	2080	217062	204948	12114	—
Bangka ca.	200	—	—	149648	—	36125	39588	—	1126	226687	86691	139996	—
Riouw en Onderh.	6201	476338	—	—	—	—	27176	—	6439	516154	160155	355999	—
Westerafd. van Borneo.	—	—	—	—	—	—	—	23687	—	23687	25595	—	1908
Zuider- en Oosterafd. v. Borneo	2387	—	144968	18410	—	—	—	23590	220	189575	194927	—	5352
Manado ca	—	—	—	—	—	1343	—	4777	—	6120	59816	—	53696
Celebes ca.	—	—	—	—	—	—	—	32069	67	32136	75410	—	43274
Kleine Soenda Eilanden.	—	—	—	—	—	3645	—	24338	1079	29062	74963	—	45901
Molukken	4602	—	38080	—	—	—	—	—	304	42986	73896	—	30910
	97373	1021405	183048	195906	—	84052	334375	165412 [1]	21889	2103460 [2]	1547751	1020108	464399
												555709 [3]	

[1]) Komt ten bate van het Departement van Binnenlandsch Bestuur.

[2]) Zonder restitutie-post *f* 1938048.—

[3]) Idem *f* 390297.—

E. DIENST DER BOSCHINRICHTING.

I. Inleiding.

De organisatie van den dienst bleef dezelfde als in het jaar 1929.

Gedurende verslagjaar heeft de bemoeienis van den dienst met de bosschen in de Buitengewesten eenige uitbreiding ondergaan. Hoewel nl. de grensregeling en afbakening van de ter instandhouding aangewezen bosschen in de Buitengewesten door den beheersdienst behoort te worden uitgevoerd, werd plaatselijk en wel met name in de dienstkringen Palembang en Sumatra's Oostkust, door het personeel van de opnemingsafdeeling van het Boschwezen voor de Buitengewesten veel grensregelings- en reserveeringsarbeid verricht ter assistentie van het Beheer en teneinde een vlotten voortgang van deze werkzaamheden te verkrijgen.

Bovendien werd in de maanden Mei en Juni door het toenmalige hoofd van den dienst, Dr. H. ten Oever, met het hoofd der 5e (Wildhout) Inrichtingssectie een reis van 3 weken gemaakt in de dienstkringen Riouw en Sumatra's Oostkust ten einde de wenschelijkheid te bestudeeren van verdere inrichting van de uitgestrekte, langs de Oostkust van Sumatra, op de voorliggende eilanden en in Riouw voorkomende vloedbosschen. Deze bosschen voorzien in de houtbehoefte der plaatselijk zeer belangrijke visscherij, in de brandhout- en houtskoolbehoefte voor de spoorwegen en overige verbruikers in het Cultuurgebied ter Oostkust van Sumatra, terwijl daaruit verder een zeer belangrijke export van timmerhout, brandhout, houtskool, bast en nipa producten naar Singapore en Malakka plaats heeft (Chineesche panglong exploitatie). Ten behoeve van de houtvoorziening van het visscherij-centrum Bagan Si Api-Api werd besloten, een onderzoek in te stellen naar de jaarlijksche houtbehoefte van dit bedrijf aan stammen van de verschillende diktesortimenten, en voorts na te gaan, welke aantallen stammen van de verschillende sortimenten (gesplitst naar de hout-

soorten) de nabijliggende vloedbosschen, blijkens de indertijd gemeten proefvlakten, bevatten.

Indien deze gegevens bekend zijn, zal door den dienst der Boschinrichting in overleg met het Beheer een eenvoudig oogstplan worden opgesteld voor de vloedbosschen bij Bagan Si Api-Api. Tevens zal dan blijken of deze bosschen duurzaam de benoodigde houtwerken zullen kunnen leveren, dan wel of het noodig zal zijn, ook die van 't eiland Roepat daarbij te betrekken. Op einde verslagjaar was bovenbedoeld onderzoek nog niet beëindigd.

Ten aanzien van de vloedbosschen van Riouw werd besloten tot opstelling van een werkplan, ten behoeve waarvan de boschbeschrijvingen op eind 1930 nog in vollen gang waren.

Een der djatiboschinrichtingssecties werd met ingang van 1 Januari 1930 tijdelijk opgeheven in verband met de wenschelijkheid om, rekening houdende met het op dat tijdstip algemeen bij het Boschwezen bestaande personeelsgebrek, de op het werkplan dier sectie voorkomende inrichting van de bosschen in de voormalige residenties Pasoeroean en Besoeki, naar een later tijdstip te verschuiven, terwijl de overige in die sectie te verrichten werkzaamheden door een der andere secties werden uitgevoerd.

In 1930 waren op Java en Madoera de djatiinrichtingswerkzaamheden dus verdeeld over 3 inrichtingssecties, instede van over 4 zooals in het voorafgaande jaar. De met de inrichting der wildhoutbosschen belaste sectie en de opnemingsafdeelingen voor Java en Madoera en voor de Buitengewesten bleven in denzelfden vorm bestaan.

II. Inrichtingswerk op Java en Madoera.

A. Djatibedrijf.

1. Grensregeling en afbakening.

De hiertoe te rekenen werkzaamheden bestonden, evenals zulks in de vorige jaren het geval was, hoofdzakelijk uit het in orde brengen en eventueel aanvullen van reeds bestaande boschgrenzen en verder — in aansluiting daarop — uit het opstellen van nieuwe grensregelings- en afbakeningsprocessen-

verbaal, zoomede de opstelling der processen-verbaal van overname bij minnelijke schikking van de rechten der Inheemsche bevolking op grondstukken, benoodigd voor de uitvoering van werken ten behoeve van het Boschwezen, alles voor de betreffende nieuw ingerichte dan wel in herziening genomen houtvesterijen.

In de a.s. houtvesterijen Semarang en Kedoengdjati kwamen de betreffende terreinwerkzaamheden in Februari geheel gereed, terwijl wat betreft het opstellen der grensprojectbescheiden, de grensprojectkaart van Semarang in verslagjaar kon worden voltooid.

In de houtvesterij Poerwodadi werd in Februari begonnen met het grensonderzoek. Eenige gedeelten van de bij vroegere grensregelingen van het areaal afgeschreven stukken djatibosch, thans nog vrij staatsdomein vormende, werden weder bij het djatiareaal ingelijfd. Gedeelten daarvan werden tot veeweideterrein bestemd en als zoodanig afgebakend. In alle drie afdeelingen van deze houtvesterij werd een nieuwe doorloopende grensnummering aangebracht.

De processen-verbaal van grensregeling van de afdeeling en Koendoeran, Ngawen en Bandjarredjo van de houtvesterij Blora waren aan het einde van verslagjaar door de grensregelingscommissie geteekend doch de goedkeuring kon in dat jaar niet meer plaatsvinden.

Van de houtvesterij Kebonhardjo werden de grenspalen van de afdeeling Merah geheel overgenummerd, daar bij de eerste inrichting van dit boschgebied die palen niet van een doorloopende nummering waren voorzien. In de afdeelingen Toeder en Balo vonden slechts kleine wijzigingen in de nummering der grenspalen plaats.

In de houtvesterij Tjepoe werd in Juli met de grensregelings- en afbakeningswerkzaamheden een aanvang gemaakt, zoodat op ultimo 1930 dit werk voor 4 van de 7 afdeelingen der houtvesterij zoogoed als voltooid was.

In Zuid-Saradan werden in Juli, aan de hand van de door den Technischen dienst van het Djatibedrijf verstrekte gegevens, de grenzen van de Centrale Stapelplaats Saradan vastgelegd. De nieuwe grenzen van het, tot uitbreiding van het

djatiareaal aangewezen wildhoutbosch op den Goenoeng Pandan, werden op het terrein vastgelegd. De grensregelingsbescheiden van alle drie boschafdeelingen van deze houtvesterij (Padjaran, Wilangan en Djatiketok) kwamen gereed, doch konden in verslagjaar nog niet door de grensregelingscommissie geteekend worden.

In Noord-Saradan werd eveneens van het bij de afdeeling Toeloeng gevoegde deel van het Pandanbosch, de nieuwe grens vastgelegd, terwijl in de afdeeling Notopoero eenige grenswijzigingen moesten plaats hebben in verband met railbaanaanleg. Ten behoeve van den aanleg van verbindingen tusschen de binnen het bosch gelegen indeelingslijnen, werden in Toeloeng in een aantal enclaves in het Pandanbosch strooken grond ingekocht. De grensregelingsbescheiden van de afdeeling Toeloeng kwamen gereed doch konden in verslagjaar nog niet door de commissie geteekend worden.

Door de drie inrichtingssecties (1e, 2e en 3e, 4e) werden

	3272	grenspalen	aangemaakt,
	5985	„	geplaatst [1]),
	5653	„	verplaatst,
	41582	„	geverfd en geletterd,
en	2748	„	gecementeerd enz.

2. Opmeting en kaarteering.

a. Opmeting.

A) Algemeene opmerkingen.

De opmeting en kaarteering der djatibosschen wordt verricht door de Opnemingsafdeeling van het Boschwezen voor Java en Madoera.

De werkzaamheden waren verdeeld over 3 opnamekantoren instede van over 4 zooals in het vorige jaar. Het kantoor te Cheribon werd n.l. in Januari opgeheven en het personeel naar Salatiga overgeplaatst. Behalve het hoofdkantoor te Salatiga waren opnamekantoren gevestigd te Blora en Madioen.

Een terzake genomen proef heeft uitgewezen, dat een belangrijke besparing in geld en arbeid kan worden verkregen

[1]) Onder plaatsen wordt niet alleen verstaan het plaatsen van nieuwe palen, maar ook het herplaatsen, recht- of dieper zetten van oude palen.

bij het vervaardigen der zwartdrukken van de overzichtskaarten 1: 25.000 benoodigd voor het Beheer. Tot dusver werden n.l. van de leggerbladen cliché's geteekend, die dan ter vermenigvuldiging aan de Reproductieinrichting van den Topografischen Dienst werden opgezonden. Bij deze proef nu zijn de leggerbladen zelf naar de Reproductieinrichting opgezonden, teneinde aldaar, met het bij den Topografischen Dienst aanwezig, daarvoor bestemd toestel, te worden gefotografeerd. De foto wordt dan, instede van het vroeger ingediend cliché, gebezigd voor de reproductie, terwijl ook met behulp van de foto nog een cliché wordt vervaardigd, dat ter beschikking van de Boschopname wordt gesteld, die daarvan dus zoonoodig zelf nog lichtdrukken kan vervaardigen.

De totaalkosten voor het Boschwezen bij het reproduceeren volgens het fotografisch procédé, bleken 30 % lager te zijn dan bij de tot dusver gebruikelijke methode. Ook het wegvallen van het vele teekenwerk voor het vervaardigen der cliché's is bij het dzz. tekort aan teekenpersoneel een feit van beteekenis.

De proefdrukken werden tegen ultimo van het jaar ontvangen en toonen aan, dat deze reproductiewijze zeer geslaagd moet worden genoemd.

B) Nieuwe djatiboschmetingen.

De metingen van dezen aard, die in het vorige jaar onderhanden waren, werden voltooid. Andere werden niet aangevangen.

C) Aanvullingsmetingen.

Deze hadden plaats in de houtvesterij Poerwakarta en wel in het gedeelte van de afdeeling Tjiboengoer, dat reeds vóór 1929 tot het djatiboschareaal behoorde.

Verder in de navolgende boschgebieden, waarvoor het eerste bedrijfsplan werd opgemaakt, t.w. in Bodjonegoro, Toeban en in het bij Noord- en Zuid-Saradan te voegen voormalige Pandanbosch.

D) Herzieningsmetingen.

Dit zijn de metings- en kaarteeringswerkzaamheden, welke worden verricht bij het herzien der bedrijfsplannen. Hierbij

dienen dus eventueele wijzigingen in de boschgrenzen, in de indeeling en in de grenzen der boschtypen te worden opgenomen, terwijl nieuwe grens-, bedrijfs-, overzichts- en klassenkaarten moeten worden vervaardigd.

Deze metingen werden verricht en kwamen geheel of voor het grootste gedeelte gereed in de volgende houtvesterijen: 1. Semarang, 2. Kedoengdjati, 3. Blora, 4. Kebonhardjo, 5. Dander, 6. Zuid-Saradan, 7. Noord-Saradan, terwijl zij in 8. Tjepoe een aanvang namen.

E) Diverse metingen.

Dit zijn metingen, welke geen, althans geen rechtstreeks, verband houden met het opmaken der bedrijfsplannen.

Gedurende verslagjaar werden de volgende metingen van eenige beteekenis verricht.

1o. Het wildhoutgebied op den G. Lasem; de kaarteering had op de voor de djatiboschopname gebruikelijke schalen 1: 10.000 en 1: 25.000 plaats.

2o. Opname van grenswijzigingen, nieuw aangelegde aanplantingen en van, door afkoop der gebruiksrechten, nieuw verworven B.W. terrein in diverse beheerseenheden.

3o. Een waterpassing in de houtvesterij Ponorogo t.b. van een draineeringsproef.

4o. Kaarteeringswerk van de opmetingen, t.b.v. den Technischen dienst van het Djatibedrijf.

Een overzicht van de metingen, welke in verslagjaar zijn verricht, uitgedrukt in kilometers meetlijn, treft men onderstaand aan.

Aard der metingen	Polygoon metingen km.	Metingen		Totaal km.
		1e orde km.	2e orde km.	
nieuwe metingen	—	—	—	—
aanvullings „	—	212	935	1147
herzienings „	11	1042	5009	6062
diverse „	—	115	194	309
Totaal	11	1369	6138	7518

b. Kaarteering.

Het verrichte kaarteeringswerk werd reeds bij de behandeling der metingen vermeld. De verschillende kaarten, welke bij een bedrijfsplan behooren, zijn: de grensprojectkaart schaal 1: 10.000 in tweevoud, een kaart op een schaal 1: 10.000 (de z.g. bedrijfskaart) in tweevoud; de bewerkelijke z.g. klassenkaart schaal 1: 25.000 in viervoud en tenslotte 1 overzichtskaart, waarop de bosschen alleen met eenzelfde tint zijn aangegeven. Deze kaarten werden voor de in 1930 goedgekeurde bedrijfsplannen afgeleverd, derhalve voor een oppervlakte van 92356 ha. In het tienjarig tijdvak 1911 - 1920 werd gemiddeld per jaar het kaarteeringswerk voor 31902 ha bedrijfsplannen afgeleverd, zoodat in den loop van de volgende 10 jaren de capaciteit van het kaarteeringswerk door de opnemingsafdeeling, alleen reeds wat de oppervlakte betreft, voor het djatiboschgebied tot het drievoudige moest worden opgevoerd.

Ook het reproductiebedrijf heeft in de laatste jaren een groote uitbreiding ondergaan. Dit reproduceeren heeft plaats ten behoeve van de vervaardiging van grensproject- en andere kaarten voor de beheerders, van teekeningen en ontwerpen voor gebouwen, railbanen, wegen enz. voor de beheerders en voor den Technischen dienst. Het verschil tusschen 1930 en 1929 in den geleverden arbeid is wederom groot.

Afgeleverd werden:	1930		1929	
witdrukken	15582	bladen	12583	bladen
negatieve blauwdrukken	7	„	167	„
positieve „	1544	„	1491	„
Totaal	17133	bladen	14241	bladen,

hetgeen neerkomt op een verbruik aan lichtdrukpapier van ca 6500 m².

Aan op linnen geplakte kaarten werden afgeleverd 1744 bladen, waarvoor 1100 m² linnen verwerkt werd.

3. Indeeling.

Indeelingswerkzaamheden werden verricht in de volgende houtvesterijen, waarin herzieningswerkzaamheden aan den gang waren: 1 Semarang, 2 Kedoengdjati, 3 Poerwodadi, 4 Kebonhardjo, 5 Tjepoe, 6 Zuid-Saradan, 7 Noord-Saradan.

4. Bedrijfsregeling.

a. Boschbeschrijving.

Deze kwam gereed voor de houtvesterijen: 1 Semarang, 2 Kedoengdjati, 3 Poerwodadi, 4 Kebonhardjo, 5 Zuid-Saradan. Nog niet gereed kwamen deze werkzaamheden in 6 Tjepoe en 7 Noord-Saradan.

b. Opstellen der bedrijfsplannen.

Het bedrijfsplan voor Poerwakarta, waarvan de afwerking eenige vertraging ondervond, kwam medio verslagjaar gereed en werd goedgekeurd.

Aan de herzieningsplannen voor de houtvesterijen Semarang en Kedoengdjati werd gedurende het geheele jaar gewerkt. Zij kwamen grootendeels in concept in verslagjaar gereed.

Het bedrijfsplan voor Bodjonegoro was reeds in 1929 gereed gekomen en werd in verslagjaar goedgekeurd. De herziening van dat van Dander werd in het begin van verslagjaar voltooid, waarna Bodjonegoro en Dander werden samengevoegd tot de belangrijke beheerseenheid Bodjonegoro.

Het eerste bedrijfsplan voor Toeban en het herzieningsplan voor Blora kwamen gedeeltelijk in concept in verslagjaar gereed.

De herziening van het bedrijfsplan voor Ngandjoek kwam in Mei gereed.

Het bedrijfsplan voor Zuid-Saradan, met de herziening waarvan dit jaar een aanvang werd gemaakt, kwam op eind verslagjaar nog niet gereed.

Verder werd doorgewerkt aan de terreinwerkzaamheden voor de herziening der bedrijfsplannen van Poerwodadi, Kebonhardjo, Tjepoe en Saradan (Noord).

5. Verdere werkzaamheden.

Andere werkzaamheden door den dienst der Boschinrichting gedurende 1930 t.b.v. het djatiboschareaal verricht, hadden in hoofdzaak betrekking op het navolgende:

a. contrôle op de bijhouding der bedrijfsplannen.

b. beoordeelen van door den beheersdienst voorgebrachte kapwijzigingsvoorstellen.

c. contrôle op de bescheiden betreffende de grensregelingen en afbakeningen door den beheersdienst. Behandeld werden 4 processen-verbaal van grensregeling en 8 idem van afbakening.

6. Geldelijke aangelegenheden.

De staat, opgenomen als bijlage 1 van dit verslag, geeft onder a een overzicht van de uitgaven, door den dienst der Boschinrichting gedaan ten behoeve van de inrichtingswerkzaamheden voor het Djatibedrijf, verdeeld over bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en gesplitst naar de verschillende hoofden van uitgaaf.

Zooals uit genoemden staat blijkt, bedroegen de totale uitgaven voor het Djatibedrijf gedaan *f* 285582 (tegen *f* 362206 in 1929) terwijl aan inkomsten werd geboekt een bedrag van *f* 3366 (vorig jaar *f* 2502).

De onderstaande staat moge verder een vergelijkend overzicht geven van de uitgaven gedurende de laatste 9 jaren gedaan aan eigenlijke inrichtingsuitgaven voor het djatiboschgebied en de oppervlakte van de in diezelfde jaren goedgekeurde eerste en herziene bedrijfsplannen voor de djatibosschen.

Jaar	Eigenlijke Inrichtingskosten afgerond. f.	Bedrijfsplannen goedgekeurd voor een oppervlakte van ha	Hiervan 1ste Inrichting ha	Toelichtingen
1930	286000	92356 [1])	48541 [1])	[1]) hiervan ± 15000 ha.
1929	362000	92777	43982	[2]) hiervan ± 19000 ha.
1928	421000	85595	69152	[3]) hiervan ± 11000 ha, i.s.t.h. wildhoutbosch, dat als djatiareaal werd aangewezen en def. ingericht.
1927	401000	89395	67672	
1926	410000	62319	29742	
1925	430000	81488 [2])	51151 [2])	
1924	439000	52452 [3])	28729 [3])	
1923	467000	40061	17133	
1922	525000	25136	15493	
Totaal	3741000	621579	371595	
gem. p. j.	415667	69064		
gem. p ha.	6.02			

Uit dit overzicht blijkt, dat de totale uitgaven, evenals de gemiddelde inrichtingskosten per ha, in verslagjaar weer gedaald zijn in vergelijking met die van vroegere jaren.

De gemiddelde kosten voor de 1e inrichting en herziening bedroegen per ha in de periode

1922/1926	*f* 8.68
1922/1927	„ 7.67
1922/1928	„ 7.09
1922/1929	„ 6.52
1922/1930	„ 6.02

7. Personeel.

Op ultimo 1930 bestond het ambtelijk personeel (waarvan de salarissen op tractementsstaat worden gebracht) dat in het bijzonder belast was met de inrichtingswerkzaamheden in de djatibosschen uit totaal 116 personen.

Bovendien waren in tijdelijken dienst (waarvan de salarissen uit de werkfondsen worden betaald) werkzaam nog een 60 tal personen, waarvan een belangrijk deel (23) bestaat uit Inheemsche jongelieden, die voor teekenaar en opnemer in opleiding zijn.

B. Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera.

1. Grensregeling en afbakening.

De grensregeling en afbakening der wildhoutbosschen op Java en Madoera wordt door den beheersdienst uitgevoerd. Het reproduceeren der grensprojectkaarten, het nagaan van deze kaarten en van de grensprojectprocessen-verbaal en het registreeren van deze bescheiden geschiedt door de Opnemingsafdeeling, welke somtijds ook de opname verrichtte.

Gedurende 1930 werden aldus behandeld 44 processen-verbaal van grensregeling.

Verder worden eveneens steeds onderzocht de processen-verbaal van afbakening, die dienen ter constateering van de vastlegging van de bij de processen-verbaal van grensregeling ontworpen grenzen. Hiervan werden in het jaar 1930 een 20 tal behandeld.

2. Opmeting en kaarteering.

Ten behoeve van den Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera waren drie wildhoutopnamekantoren werkzaam, te weten te Salatiga, Madioen en Bondowoso.

A. Definitieve opmeting en kaarteering der wildhoutbosschen.

Deze hadden plaats in onderstaande 7 boschdistricten te weten: 1 Kedoe, 2 Kangean-Madoera, 3 Midden-Preanger, 4 Lawoe-Ponorogo, 5 Wilis-Toeloengagoeng-Trenggalek, 6 Bondowoso, 7 Djember.

B. Opmeting ten behoeve van op te maken bedrijfsplannen.

Hoewel het bedrijfsplan van de vloedbosschen in de afdeeling Tjilatjap reeds is goedgekeurd, moest de definitieve opname van deze bosschen en van de metingen ten behoeve van het bedrijfsplan nog uitgevoerd worden. Het bedrijfsplan is n.l. gebaseerd op voorloopige kaarten, welke uit de bestaande grensprojectkaarten, aangevuld door overname van gegevens van de topografische kaarten en door enkele eigen metingen, zijn tot stand gekomen. In 1930 werd met de definitieve opname dier bosschen een begin gemaakt.

Ook ten behoeve van het bedrijfsplan voor de wildhoutbosschen van het boschdistrict Midden-Preanger werden metingen verricht ter aanvulling van een kaart, samengesteld op dezelfde wijze als die voor de vloedbosschen in Tjilatjap.

C. Metingen ten behoeve van grensregelingen.

Dergelijke metingen hadden in dit jaar plaats in de navolgende boschdistricten: 1 Noord Bandoeng; 2 Pasoeroean (2757 ha); 3 Wilis-Toeloengagoeng-Trenggalek; 4 Djember; 5 Banjoewangi; 6 Bondowoso.

D. Diverse meet- en kaarteeringswerkzaamheden.

Onder deze werkzaamheden kunnen worden genoemd in de eerste plaats het vervaardigen van cultuurkaarten en inventa-

riseeringskaarten daarvan, voor de verschillende beheerseenheden. Deze werkzaamheden speelden een voorname rol bij den kaarteeringsarbeid, hetgeen daaruit blijkt, dat in totaal 2114 bladen cultuurkaarten en 725 stuks inventariseeringskaarten voor de boschbeheerders werden vervaardigd.

Verder werd in het boschdistrict Midden-Preanger met de nauwkeurige opname van het bovenstroomgebied van de rivieren Tjiwidej en Tjisaroea, waarin hydrologische en orologische proefnemingen zullen worden genomen, in verslagjaar een begin gemaakt.

Het kaarteeringswerk, in verband met het copieeren van de landbouwstatistiekkaart, waarover reeds in het vorige jaarverslag werd gerept, gaf ook in dit jaar weder heel wat arbeid. Er werden 139 cliché's vervaardigd, terwijl 292 gekleurde en 265 ongekleurde witdrukken zijn afgeleverd.

Van de boschkaarten van Java en Madoera, schaal 1: 200.000 werden 6 exemplaren in kleuren afgewerkt en 1 ongekleurd afgeleverd; van de boschkaart op schaal 1: 500.000 3 gekleurde en 1 ongekleurd exemplaar.

Kleinere metingen hadden nog plaats in 1 West-Preanger, 2 Bondowoso en 3 Lawoe-Ponorogo.

In totaal werden onder A t/m D opgemeten en gekaarteerd 135640 ha wildhoutboschareaal met een lineaire oplevering van 6033 km.

3. Bedrijfsregeling in engeren zin.

Het bedrijfsplan van de Tjlatjapsche Vloedbosschen voor de periode 1930 t/m 1939 kwam in Januari gereed en werd vastgesteld bij besluit van den Hoofdinspecteur, Hoofd van den Dienst van het Boschwezen van den 13en Juni 1930 No. 3452/H.I.

Door de definitieve inrichting van deze boschafdeeling bedroeg het definitief ingerichte wildhoutboschareaal 21140 ha.

Aan het terreinwerk voor het bedrijfsplan voor de in stand te houden wildhoutbosschen van het boschdistrict Midden-Preanger werd in dit jaar verder gewerkt onder direkte leiding van het Hoofd der 5e Boschinrichtingssectie te Bandoeng.

Hier kwamen de terreinwerkzaamheden (boschindeeling,

boschbeschrijving) in het verslagjaar nagenoeg gereed, zoodat in 1931 met de opstelling van het bedrijfsplan een begin kan worden gemaakt.

Het boschdistrict Midden-Preanger werd daarbij in 9 boschcomplexen verdeeld, terwijl 150 km proefbanen met een breedte van 20 m en 23 km beschrijvingslijnen met een breedte van 3 m werden opengekapt en beschreven, teneinde den begroeiïngstoestand van deze complexen in al zijn vormen te leeren kennen.

4. Verdere werkzaamheden.

Tot de verdere werkzaamheden, welke door den dienst der Boschinrichting ten behoeve van den dienst der Wildhoutbosschen werden verricht, moet in de eerste plaats genoemd worden de contrôle op de opgave van de oppervlaktecijfers in de jaarverslagen der boschbeheerders en het administreeren van de wijzigingen in die cijfers in den loop van het dienstjaar.

Ten behoeve van een hydrologisch en orologisch onderzoek in het gebergtewildhoutbosch werden in het boschcomplex Kawah Tjiwidej — Tiloe in de stroomgebieden der rivieren Tjiwidej en Tjisaroea eenige registreerende debietmeters opgesteld en een slibvang gebouwd, benevens eenige registreerende regenmeters geplaatst, nadat het betreffende gebied door den dienst der Boschinrichting nauwkeurig verkend en ontsloten was.

Het onderzoek over den invloed der gebergtebosschen op den waterkringloop werd verder aan het Boschbouwproefstation overgedragen.

Bovendien werden ten behoeve van de samenstelling van stamtafels voor wildhoutboomen door het Boschbouwproefstation aan 1077 wildhoutboomen nauwkeurige boommetingen verricht.

5. Geldelijke aangelegenheden.

In bijlage 1 treft men onder b. aan een overzicht van de uitgaven, door den dienst der Boschinrichting gedaan ten behoeve van den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera, welke uitgaven zijn opgegeven gesplitst naar de verschil-

lende hoofden van uitgaaf. Uit dit overzicht blijkt, dat de totaal uitgaven in 1930 hebben bedragen *f* 139748. In 1930 werden op dit hoofd geen inkomsten geboekt.

6. Personeel.

Het personeel in ambtelijk verband (waarvan de salarissen op tractementsstaat worden gebracht) bij den dienst der Boschinrichting, dat in het bijzonder was belast met werkzaamheden voor den dienst der Wildhoutbosschen, bestond in totaal uit 59 personen.

Bovendien waren in tijdelijken dienst nog werkzaam 1 opnemer, en 44 inheemsche leerling-teekenaars, alsmede een wisselend aantal mandoers. Van dit tijdelijk personeel werd het salaris uit de werkfondsen betaald.

III. Inrichtingswerk in de Buitengewesten.

1. Grensregeling en afbakening.

Evenals op Java, behoort ook in de Buitengewesten de grensregeling en afbakening der bosschen tot de taak van den beheersdienst. Door de Opnemingsafdeeling van het Boschwezen werden de volgende grensregelings- en afbakeningswerkzaamheden verricht. In Sumatra's Oostkust werd in de reserve Masihi 17 km definitieve boschgrens ontworpen en afgebakend door middel van grenspalen en (100) grensheuvels. In de reserve Sibatoeloteng werden 308 grensheuvels gebouwd en werd het grenspad verbeterd. Ten slotte werden de Vloedbosschen om de Aroebaai door middel van grenspaden en grensheuvels afgebakend.

In Palembang werden ca 100 km definitieve grens ontworpen en afgebakend en ca 129 km voorloopige grens (van boschreserves, welke nog voor instandhouding moeten worden aangewezen) op het terrein uitgezocht en opengekapt.

Verder werden de bescheiden betreffende 17 grensregelingen onderzocht, waarvan 10 reeds door de betrokken commissies geteekend waren en de 7 andere in concept ter examinatie werden ontvangen. Bovendien werden 17 boschreserveeringsvoorstellen op de grensomschrijving onderzocht.

2. Opmeting en kaarteering.

Bij het begin van het jaar waren deze werkzaamheden verdeeld over 7 opnamekantoren. In den loop van het jaar werden 3 bijkantoren opgericht, n.l. te Bengkalis (kantoor Tandjoengpinang), Taroetoeng (kantoor Fort-de-Kock) en Kepahiang (kantoor Palembang). Door een wijziging van de indeeling der beheerseenheden werd het bijkantoor Taroetoeng omgezet in een zelfstandig kantoor en werd het bijkantoor Bengkalis onder het kantoor Medan geplaatst. Aan het einde van het jaar waren dus werkzaam 8 opnamekantoren met 2 bijkantoren. Deze zijn de navolgende: 1. Medan met bijkantoor Bengkalis, 2. Taroetoeng, 3. Fort-de-Kock, 4. Palembang met bijkantoor Kepahiang, 5. Tandjoengpinang, 6. Bandjarmasin, 7. Makassar en 8. Manado.

De opmetingswerkzaamheden kunnen naar hun aard in een drietal hoofdgroepen onderscheiden worden n.l. A. Verkenningsmetingen B. Boschgrensmetingen en C. Diverse metingen.

A. Verkenningsmetingen.

In totaal werden verkenningsmetingen verricht over 600.800 ha in gebied, waarvan topografische kaarten bestonden en over 4.577.100 ha in gebied, waarvoor deze kaarten nog niet bestonden. Deze metingen hadden in hoofdzaak plaats in Z.O. Borneo (2.614.600 ha) en Djambi (1.238.400 ha) en verder in Palembang, de Toradjalanden en in Noord-Celebes.

B. Opmeting van de grenzen der boschreserves.

Kantoor Medan. Alhier werden aan de boschcomplexen Kroeïngatjeh-Zuid en Oost, welke bosschen nog niet voor instandhouding waren aangewezen, grensmetingen tot een lengte van 43 km en aasluitingsmetingen van 6 km verricht. Van de boschreserve Doloksambala werden de metingen voltooid; deze beliepen totaal 34 km grensmeting en 7 km aansluitingen. Verder werden nog voor de boschreserve Masihi 12 km grens en 11 km aansluitingen gemeten.

Kantoren Fort-de-Kock en Taroetoeng. Hier werden de grenzen van een 22 tal boschreserves opgemeten met

een totale lineaire oplevering van 1350 km aan grens- en aansluitingsmetingen.

Kantoor Palembang. De afbakening van 100 km boschgrenzen door het opnamekantoor van de reserves Goemai Lematang-Hoeloe en G. Pasemah werd opgemeten. Van de nog niet voor instandhouding aangewezen complexen Saka, Lengkajap en Mekakau werden bovendien onderscheidenlijk 11 km, 8 km en 110 km metingen verricht.

Kantoor Tandjoengpinang. Hier werden de grenzen van 29 a.s. boschreserves in de Koeantandistricten, met een lengte van 155 km, opgemeten.

Kantoor Makassar. Door dit kantoor werden in de afdeeling Makassar 39 km grens opgemeten (reserve Bontoramba) en op het eiland Bali 231 km (reserve G. Silangdjana, Moendoekpengadjawan, G. Poentjaklandep, G. Moengsoe en Jehleh-Jehlehbah).

Kantoor Manado. Van het nog voor instandhouding aan te wijzen bosch Mahawoe werd de grens ter lengte van 26 km opgemeten. Verder werden opgenomen de grenzen van de vloedbosschen tusschen Likoepang en Wori en in het negarigebied Tatengesan, ter lengte van 118 km.

In totaal bedroeg derhalve in 1930 de lineaire oplevering dezer metingen 2261 km.

C. Diverse metingen.

Deze metingen omvatten kleinere metingen van cultuurgrenzen, panglonggrenzen, wegen, railbanen alsmede lengte- en dwarsprofielen. Hieronder valt o.a. een meting van 15 km grens van een uitbreiding van het erfpachtsperceel Tandjoengkeling in Palembang, alsmede de opname van 12 panglongs en 24 km sleeppad in Riouw; verder lengteprofielen van ruim 60 km proefbaan ter Sumatra's Oostkust.

3. Boschbeschrijving.

In Sumatra's Oostkust (kantoor Medan) werden in Langkat 62 ha proefbaan opgenomen, in Tanahdjawa 32 ha en in Asahan 29. Hier werd tevens over de geheele lengte der proefbanen de dikte van de veenlaag opgenomen en werden lengte-

profielen geteekend. In Riouw (Kantoor Tandjoengpinang) werden in Indragiri 8 ha en in de streek van Bagan-Si Api-Api 58 ha proefbanen in de vloedbosschen opgenomen.

4. Bedrijfsregeling in engeren zin.

Voor deze werkzaamheden werd, zooals in den aanvang van dit verslag reeds is medegedeeld, door den dienst der Boschinrichting voorbereidend werk verricht.

5. Verdere werkzaamheden.

De verdere werkzaamheden, welke ten behoeve van den dienst der bosschen in de Buitengewesten door de Opnemingsafdeeling worden verricht, omvatten in hoofdzaak het verifieeren der grensomschrijving, registreeren en inteekenen op leggerkaarten, van de areaals bijzonderheden, m.n. die verbonden aan de aangewezen en gegrensregelde boschreserves, erfpachtsperceelen, boschconcessies en uitgifte van huurperceelen aan vreemde Oosterlingen ingevolge N.I. Staatsblad 1923 No. 571. Behandeld werden behalve de hiervoor reeds genoemde boschreserveeringsvoorstellen en grensregelingen, 233 erfp. aanvragen, 25 boschconcessies en in Riouw 288 huurperceelen. Bovendien werd geregistreerd het vervallen van 28 erfpachtsperceelen en 17 boschconcessies alsmede het intrekken of prijsgeven van 25 erfpachtsperceelen en 2 boschconcessies.

6. Geldelijke aangelegenheden.

Een overzicht der uitgaven gedaan ten behoeve van den dienst der bosschen in de Buitengewesten, treft men weder aan in bijlage 1 en wel onder c. De totale uitgaven hebben bedragen *f* 270.317.—, de inkomsten *f* 491.—.

7. Personeel.

Op ultimo 1929 bestond het personeel bij de Opnemingsafdeeling voor de Buitengewesten uit 127 personen in ambtelijk verband en uit 49 personen in tijdelijken dienst.

De vele veranderingen onder het personeel, waarover in het vorige jaarverslag sprake was, vooral door het overgaan naar particuliere werkgevers, namen af, naarmate de economische

toestand ongunstiger werd. Tegen het einde van het jaar was zelfs een tamelijk groot aanbod van mantri-opnemers waar te nemen.

De gezondheidstoestand was over het algemeen goed, hoewel ook in dit jaar in verschillende ongezonde streken gewerkt werd.

Op 21 October overleed de hoofdopnemer I. E. Samethini, die sinds Juli 1918 onafgebroken bij deze afdeeling werkzaam was, waardoor de afdeeling een waardevolle werkkracht verloor.

Het Hoofd van den dienst der
Boschinrichting,

G. D. W. NIEUWENHUYS.

Overzicht van Inkomsten en Uitgaven 1930 met Saldoberekening.

HOOFDEN VAN UITGAAF	a. Djatibedrijf. *)			b. Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera. **)			c. Dienst der bosschen in de Buitengewesten. ***)			d. Algemeene Dienst.			e. Totaal dienst der Boschinrichting.		
	Totaal	Hiervan op		Totaal	Hiervan op		Totaal	Hiervan op		Totaal	Hiervan op		Totaal	Hiervan op	
		Exploitatie-rekening	Kapitaals-rekening		Exploitatie-rekening	Kapitaals-rekening		Exploitatie-rekening	Kapitaals-rekening		Exploitatie-rekening	Kapitaals-rekening		Exploitatie-rekening	Kapitaals-rekening
A. Bezoldiging enz. van het personeel in ambtelijk verband	186682.08	121156.38	65525.70	73467.60	26251.86	47215.74	145114.80	26281.66	118833.14	12974.71	3541.25	9433.46	418239.19	177231.15	241008.04
B. Reiskosten van het personeel in ambtelijk verband	40215.10 *262.74*[1])	28674.09 *175.16*[1])	11541.01 *87.58*[1])	25822.77 *75.07*[1])	9382.31 *25.02*[1])	16440.46 *50.05*[1])	34019.99 *12394.72*[1])	542.96 *6.25*[1])	33477.03 *12388.47*[1])	3832.61	1341.55	2491.06	103890.47 *12732.53*[1])	39940.91 *206.43*[1])	63949.56 *12526.10*[1])
C. Administratie	16674.23[5] *464.12*[1])	9299.85 *435.40*[1])	7374.38[5] *28.72*[1])	7937.96[5] *594.60*[1])	4181.99 *594.60*[1])	3755.97[5]	12276.31 *37.—*[1])	11925.43 *37.—*[1])	350.88	2224.99[5]	778.75	1446.24[5]	39113.50[5] *1095.72*[1])	26186.02 *1067.—*[1])	12927.48[5] *28.72*[1])
G. Bijzondere oogstuitgaven (zoowel voor a.i.e.b. als voor particulier aankap)	35.65	35.65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35.65	35.65	—
J. Onderhoud grenzen	5961.88	5961.88	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5961.88	5961.88	—
K. Onderhoud opmeting en kaarteering	6457.85[5]	6457.85[5]	—	—	—	—	—	—	—	2205.78[5]	2205.78[5]	—	8663.64	8663.64	—
L. Onderhoud indeeling	5389.34	5389.34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5389.34	5389.34	—
M. Herziening bedrijfsregeling	6275.—	6275.—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6275.—	6275.—	—
N. Onderhoud bedrijfsgebouwen	2258.47	2258.47	—	—	—	—	—	—	—	11.20	11.20	—	2269.67	2269.67	—
O. Onderhoud woningen	1372.82	1372.82	—	739.—	739.—	—	—	—	—	69.50	69.50	—	2181.32	2181.32	—
V. Onderhoud Inventaris	442.58	442.58	—	73.36	73.36	—	335.18 *712.38*[1])	335.18 *712.38*[1])	—	208.85	208.85	—	1059.97 *712.38*[1])	1059.97 *712.38*[1])	—
Y. Boschonderzoek	—	—	—	10148.29	10148.29	—	7221.70	7221.70	—	—	—	—	17369.99	17369.99	—
J.J. Areaalsuitgaven (Grensregeling en afbakening)	591.81	—	591.81	—	—	—	—	—	—	—	—	—	591.81	—	591.81
K.K. Opmeting en Kaarteering	2935.05[5]	—	2935.05[5]	10704.07 *1774.63*[1])	—	10704.07 *1774.63*[1])	52113.46 *1828.87*[1])	—	52113,46 *1828.87*[1])	3998.92	—	3998.92	69751.50[5] *3603.50*[1])	—	69751.50[5] *3603.50*[1])
L.L. Indeeling	4884.23	—	4884.23	1995.71 *31.18*[1])	—	1995.71 *31.18*[1])	—	—	—	—	—	—	6879.94 *31.18*[1])	—	6879.94 *31.18*[1])
M.M. Bedrijfsregeling	273.24	—	273.24	5112.— *281.55*[1])	—	5112.— *281.55*[1])	—	—	—	—	—	—	5385.24 *281.55*[1])	—	5385.24 *281.55*[1])
O.O. Bouw woningen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
R.R. Aanleg wegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.V. Aanschaffing inventaris	3712.68 *692.90*[1])	—	3712.68 *692.90*[1])	990.54	—	990.54	3745.05 *517.10*[1])	—	3745.05 *517.10*[1])	*222.62*[1])	—	*222.62*[1])	8448.27 *1432.62*[1])	—	8448.27 *1432.62*[1])
	284162.02[5] *1419.76*[1])	187323.91[5] *610.56*[1])	96838.11 *809.20*[1])	136991.30[5] *2757.03*[1])	50776.81 *619.62*[1])	86214.49[5] *2137.41*[1])	254826.49 *15490.07*[1])	46306.93 *755.63*[1])	208519.56 *14734.44*[1])	25526.57 *222.62*[1])	8156.88[5]	17369.68[5] *222.62*[1])	701506.39 *19889.48*[1])	292564.54 *1985.48*[1])	408941.85 *17903.67*[1])
Uitgaven......	285581.78[5]	187934.47[5]	97647.31	139748.33[5]	51396.43	88351.90[5]	270316.56	47062.56	223254.00	25749.19	8156.88[5]	17592.30[5]	721395.87	294550.35	426845.52
Inkomsten......	3365.73	1583.75	1781.98		N i h i l		491.14	—	491.14		N i h i l		3856.87	1583.75	2273.12
Nadeelig verschil in het verslagjaar...	282216.05[5]	186350.72[5]	95865.33	139748.33[5]	51396.43	88351.90[5]	269825.42	47062.56	222762.86	25749.19	8156.88[5]	17592.30[5]	717539.00	292966.60	424572.40
Nadeelig verschil in het vorig jaar...	359704.76	238969.34	120735.42	79982.26	26901.04	53081.22	232985.62	33812.22	199173.40	—	—	—	672672.64	299682.60	372990.04

TOELICHTINGEN

[1]) Regularisatie

*) De kostenverdeeling van het Hoofdkantoor van den Dienst der Boschinrichting over Exploitatie- en Kapitaalsrekening geschiedde in verhouding 2: 1.

**) De kostenverdeeling van het Hoofdkantoor van den Dienst der Boschinrichting over Exploitatie- en Kapitaalsrekening geschiedde in verhouding 1: 2.

***) De kostenverdeeling van het Hoofdkantoor van den Dienst der Boschinrichting over Exploitatie- en Kapitaalsrekening geschiedde in verhouding 1: 6.

De kostenverdeeling van het Hoofdkantoor van den Dienst der Boschinrichting geschiedde:

70 % ten laste van het Djatibedrijf.
20 % ten laste van den dienst der Wildhoutbosschen.
10 % ten laste van den dienst der bosschen in de Buitengewesten.

Staat betreffende de Uitgestrektheid der ingerichte Djatibosschen op ultimo 1930.

Bijlage 3.

Namen der beheers-eenheden in alphabetische volgorde	Bosch-afdeeling	Oppervlakte op ultimo 1929 in ha	Oppervlakte op ultimo 1930 in ha	Door Boschwezen geoccupeerd vrij staatsdomein gelegen buiten de boschgrenzen (z.g. B.W. terreinen)[1])	Toelichtingen.
		a. In de houtvesterijen.			
Balapoelang	Larangan	7867.—	7867.—		
	Linggapada	5204.—	5204.—		
	Margasari	4960.—	4960.—		
		18031.—	18031.—	19.—	
Blitar	Blitar	9061.9	9061.9		
	Kesamben	7811.1	7811.1		
		16873.0	16873.0	34.—	
Blora	Bandjarredjo	4113.6	4113.6		B. W. terreinen. Ulto. 1929 .... 181.699 ha Bijgek. railbaan in Bandjarredjo ...... 0.1100 „ Idem in Ngawen. 0.1190 „ Erf dienstw. in Ngawen .... 0.1900 „ 182.1180 ha
	Koendoeran	5087.9	5087.9		
	Ngawen	5875.—	5875.—		
		15076.5	15076.5	182.1	
Bodjonegoro	Dander	—	6172.—		Bij besl. Dir.L.N.H. dd. 28-1-'30 No. 781/B werden de houtvesterij Dander en het boschdistrict Bodjonegoro vereenigd tot de nieuwe houtvesterij Bodjonegoro. Na het goedkeuren van het definitief bedrijfsplan voor de afdeelingen Temajang en Tjermee werd het definitief ingericht deel van de houtvesterij Bodjonegoro met de oppervlakte van die afdeelingen uitgebreid. Dander. Ulto. 1929 .... 6161.40 ha p.v. 25-9-'29, goedgek. 25-1-'30 .... + 5.99 „ 6167.39 ha corr. wegens heropp. bep. .... + 4.50 „ 6171.89 ha
	Deling	—	7462.—		
	Ngorogoenoeng	—	7421.—	154.—	
	Tjelangap	—	3472.—		
	Temajang	—	11576.—		
	Tjermee	—	8462.—		
		—	44565.—	154.—	
Transporteere		49980.5	94545.5	355.1	

[1]) Alleen opgegeven voor de beheerseenheden behoorende tot het Djatibedrijf.

BIJLAGE 3 (*Vervolg*).

Namen der beheers-eenheden in alphabetische volgorde	Bosch-afdeeling	Oppervlakte op ultimo 1929 in ha	Oppervlakte op ultimo 1930 in ha	Door Boschwezen geoccupeerd vrij staatsdomein gelegen buiten de boschgrenzen (z.g. B.W. terreinen)[1]	Toelichtingen. [1]) Alleen opgegeven voor de beheerseenheden behoorende tot het Djatibedrijf.
Transport		49980.5	94545.5	355.1	**Deling.** Ultimo 1929 .... 5273.20 ha p.v. 23-9-'29, goedgek. 25-1-'30 .... —18.80 „ 5254.40 ha Bijg. v. boschd. Bodjonegoro .... 2202.60 „ 7457.— „ corr. wegens heropp. bepaling ...... + 5.14 „ 7462.14 ha **Ngorogoenoeng.** Ultimo, 1929 ...... 6509.68 ha p.v. 25-9-'29 goedgek. 25-1-'30 .... — 7.29 „ 6502.39 ha Gaat af v. sleuf G. als beh. tot Dander — 6.32 „ 6496.07 ha Bijg. v. bd. Bodjonegoro .... 924.20 „ 7420.27 ha corr. wegens heropp. bepaling ...... + 0.60 „ 7420.27 ha **Tjelangap.** ultimo 1929 .... 3475.10 ha p.v. 21-9-'29 goedg. 25-1-'30 .... — 1.08 „ 3474.02 ha corr. wegens heropp. bepaling ...... — 2.02 „ 3472.— ha
Transporteere		49980.5	94545.5	355.1	

BIJLAGE 3 (*Vervolg*).

Namen der beheers-eenheden in alphabetische volgorde	Bosch-afdeeling	Oppervlakte: op ultimo 1929 in ha	Oppervlakte: op ultimo 1930 in ha	Door Boschwezen geoccupeerd vrij staatsdomein gelegen buiten de boschgrenzen (z.g. B.W. terreinen)[1]	Toelichtingen.
Transport		49980.5	94545.5	355.1	
Dander	Dander	6161.—	—		Bij besl. Dir. L.N.H. dd.28-1-'30 No. 781/B werden de houtvesterij Dander en het boschdistrict Bodjonegoro vereenigd tot de nieuwe houtvesterij Bodjonegoro.
	Deling	5273.—	—		
	Ngorogoenoeng	6509.—	—		
	Tjelangap	3475.—	—		
		21418.—	—	—	
Djodjogan	Bangilan	5825.8	5825.8		
	Ngidjo	6564.6	6564.6		
	Bantjar	7650.—	7650.—		
		20040.4	20040.4	144.—	
Djombang	Krondong	5223.7	5223.7		B. W. terreinen.
	Moenoeng	5291.7	5291.7		Ultimo 1929 ...... 86.27 ha
	Ngoedjoeng	7828.9	7828.9		p.v. 17-7-'30 ...... + 3.97 „
	Ploso	8969.7	8969.7		
		27314.0	27314.0	90.2	90.24 ha
Goendih	Goendih	5468.1	5467.7		De verschillen in de cijfers der boschafdeelingen zijn ontstaan wegens de destijds verstrekte foutieve gegevens.
	Z. Kradenan	7448.7	7444.0		
	Monggot	8884.4	8884.5		
	Panoenggalan	5262.6	5257.0		
	Soeloer	4312.—	4312.0		
		31375.8	31365.2	171.—	
Indramajoe	Indramajoe	24099.9	24099.9	34.3	B. W. terreinen. Ultimo 1929 .... 15.1 ha; p.v. 18-9-'30 .... +15.5 „ (voorm. noodl. terr. Terisi) Bijgek. volgens opgave Beh. 3.7 „; Totaal 34.3 ha
Kadipaten	N. Tomo	7261.9	7261.9		B. W. terreinen. Ultimo 1929 ...... 10.22 ha
	Z. Tomo	5644.7	5644.7		Bijg. volgens opg. Beheerder ....
	Tjiwaringin	4279.3	4279.3		Stapelpl. Kadipaten 2.1585 „
		17185.9	17185.9	12.4	12.3785 ha
Transporteere		191414.5	214550.9	807.—	afgerond 12.4 ha

[1]) Alleen opgegeven voor de beheerseenheden behoorende tot het Djatibedrijf.

BIJLAGE 3 (*Vervolg*).

Namen der beheers-eenheden in alphabetische volgorde	Bosch-afdeeling	Oppervlakte op ultimo 1929 in ha	Oppervlakte op ultimo 1930 in ha	Door Boschwezen geoccupeerd vrij staatsdomein gelegen buiten de boschgrenzen (z.g. B.W. terreinen)[1])	Toelichtingen. [1]) Alleen opgegeven voor de beheerseenheden behoorende tot het Djatibedrijf.	
Transport		191414.5	214550.9	807.—		
Kebonhardjo	Merah	5370.2	5370.2		B. W. terreinen.	
	Sale	9642.8	9642.8		Ultimo 1929.	34.— ha
		15013.—	15013.-[2])	54.07	Bijgek. volgens opgave Beheerder ...	20.07 „
					Totaal	54.07 ha
Kedoengdjati	Djembolo	6014.8	6014.8		B. W. terreinen.	
	Padas	4280.5	4280.5		Volgens nadere opgave van beheerder	49.9 ha
	Tempoeran	6979.4	6979.4			
	Tanggoeng	3927.6	3927.6			
		21202.3	21202.3	49.9		
Kedoenggalar	Geneng	3799.—	3799.—			
	N. K. galar	6093.—	6093.—			
	Z. K. galar	4638.—	4638.—			
		14530.—	14530.—	34.—		
Kendal	Kaliwoengoe	6556.—	6556.—		B. W. terreinen.	
	Kalibodri	6403.—	6403.—		Ultimo 1929	34.— ha
	Soebah	4777.—	4777.—		bijgek. volgens opgave Beheerder	3.6 „
		17736.—	17736.—	37.6		37.6 ha
Madioen	Pagotan	4059.—	4059.—		B. W. terreinen.	
	Tjaroeban	11897.—	11897.—		Ultimo 1929	35.— ha
		15956.—	15956.—	36.—	Bijg. volg opg. Beh.	1.— „
						36.— ha
Mantingan	Kalinanas	5151.5	5151.5		B. W. terreinen.	
	O. Soelang	5513.1	5513.1		Ultimo 1929	122.1 ha
	W. Soelang	5669.4	5669.4		Bijg. volg. opg. Beh.	13.24 „
		16334.0	16334.0	135.3		135.34 ha
Transporteere		292185.8	315322.2	1153.87		

[2]) Zie aan het einde van dezen staat.

BIJLAGE 3 (*Vervolg*).

Namen der beheers-eenheden in alphabetische volgorde	Bosch-afdeeling	Oppervlakte op ultimo 1929 in ha	Oppervlakte op ultimo 1930 in ha	Door Boschwezen geoccupeerd vrij staatsdomein gelegen buiten de boschgrenzen (z.g. B.W. terreinen)[1]	Toelichtingen. [1]) Alleen opgegeven voor de beheerseenheden behoorende tot het Djatibedrijf.
Transport		292185.8	315322.2	1153.87	
Modjokerto	Djaboeng	5451.4	5451.4		B. W. terreinen. Ultimo 1929 ...... 25.— ha Bijg. volg. opg. Beheerder p.v. 8-10-'28 ...... 1.4755 „ 3-8-'29 .... 0.1472 „ 24-9-'27 .... 0.0842 „ 26.7069 ha
	Kaboeh	6381.9	6381.9		
	Kemlagi	7951.5	7951.5		
		19784.8	19784.8	26.7	
Ngandjoek	Berbek	9032.7	9082.4		Berbek. Ultimo 1929 ...... 9082.07 ha p.v.3/4-9-'29) +0.2 gdg.12-3-'30)—1.0 — 0.8 „ 9081.9 ha Corr. wegens herpl. enz. .... + 0.5 „ 9082.4 ha Tritik. Ultimo 1929 ...... 10209.9 ha p.v. 3/4 en 24-9-'29) +0.76 gdg.12-3-'30)—4.60 — 3.84 „ 10206.06 ha Corr. wegens herpl. .... — 0.25 „ 10205.81 ha
	Tritik	10209.9	10205.8		
		19292.6	19283.2	39.6	
Ngawi	Getas	5344.—	5344.—		
	Kedawak	6289.—	6289.—		
	Ngandong	5540.—	5540.—		
		17173.—	17173.—	89.—	
Ngimbang	Ngimbang	6701.9	6701.76	10.04	Ngimbang. Ultimo 1929 ...... 6701.90 ha Rectificatie wegens afronding ... — 0.14 „ 6701.76 ha
	Bloeloek	5969.5	5969.09	3.35	
	Mantoep	7176.5	7176.47	5.79	
		19847.9	19847.42	19.18	
Transporteere		368284.1	391415.62	1328.35	

BIJLAGE 3 (*Vervolg*).

Namen der beheers-eenheden in alphabetische volgorde	Bosch-afdeeling	Oppervlakte op ultimo 1929 in ha	Oppervlakte op ultimo 1930 in ha	Door Boschwezen geoccupeerd vrij staatsdomein gelegen buiten de boschgrenzen (z.g. B.W. terreinen)[1]	Toelichtingen.
Transport		368284.1	391415.62	1328.35	
					Bloeloek. Ultimo 1929 ...... 5969.52 ha p.v. 5-5-'30 goedg. 25-7-'30 .... — 0.43 „ 5969.09 ha
Padangan	Ngraho	7109.4	7109.4		**B. W. terreinen.** Ultimo 1929
	Toeri	5860.6	5860.6		Rectificatie .... 81.— ha
	Tobo	6008.3	6008.3		Bijgekomen railbanen (volgens opgave Beheerder) 8.02 „
	Wadeng	7757.3	7757.3		
		26735.6	26735.6	89.02	89.02 ha
Parengan	Parengan	5327.4	5327.4		
	Kanten	5132.7	5132.7		
	Nglirip	7228.6	7228.6		
		17688.7	17688.7	69.1	
Pati	Bandjaran	5970.—	5970.—		**B. W. terrein** Ultimo 1929 ...... 112.— ha
	Ngarengan	5433.—	5433.—		Bijgek. in 1930 p.v. 13-2-'30 ...... 0.79 „ (uitbr. st. pl. Tajoe)
	Z. Pati	10000.—	10000.—		
		21403.—	21403.—	112.8	112.79 ha
Pemalang	Bantarbolang	7854.1	7856.1		**Bantarbolang.** In 1929 werd ten onrechte de oppervlakte van deze afdeeling met 2 ha verminderd. Deze fout is thans hersteld.
	Djatinegara	8412.8	8412.8		
	Tjomal	7721.2	7721.2		
		23988.1	23990.1	57.03	
Transporteere		458099.5	481233.02	1656.30	

[1]) Alleen opgegeven voor de beheerseenheden behoorende tot het Djatibedrijf.

BIJLAGE 3 (*Vervolg*).

Namen der beheers-eenheden in alphabetische volgorde	Bosch-afdeeling	Oppervlakte op ultimo 1929 in ha	Oppervlakte op ultimo 1930 in ha	Door boschwezen geoccupeerd vrij staatsdomein gelegen buiten de boschgrenzen (z.g. B.W. terreinen)[1])	Toelichtingen.
Transport		458099.5	481233.02	1656.30	
					B. W. terrein. Ultimo 1929 ...... 50.7874 ha p.v. 8-5-'30 .... 3.3298 „ 26-7-'29 .... 1.7455 „ 6-8-'29 .... 0.1485 „ 3-6-'30 .... 0.0462 „ 11-9-'30 .... 0.0914 „ 2-12-'30 .... 0.8858 „ 57.0346 ha
Poerwakarta	Bantarwaroe	—	9318.4	32.63	Na goedkeuring van het definitief bedrijfsplan voor de djatibosschen van het boschdistrict Poerwakarta werd bij besl. v/d Dir. L. N. en H. dd. 25-11-'30 No. 11129/B de houtvesterij Poerwakarta ingesteld en het boschdistrict van dien naam opgeheven.
	Soebang	—	9038.5	4.39	
	Tjiboengoer	—	10146.4	9.36	
		—	28503.3	46.38	
Poerwodadi	Grobogan-Oendakan	7773.1	7773.1		
	N. Kradenan	4339.8	4339.8		
	N. W. Wirosari	6006.1	6006.1		
		18119.—	18119.—	28.6	
Ponorogo	O. Ponorogo	8946.4	8946.4	5.90	W. Ponorogo. Wegens foutieve afronding met 0.11 ha vermeerderd.
	W. Ponorogo	8662.7	8662.8	7.58	
		17609.1	17609.2	13.48	
Randoeblatoeng-Noord	Bekoetoek	4907.7	4907.7		B. W. terrein. Ultimo 1929 .... 83.1 ha Rectif. ingevolge opg. v/d Beheerder 0.17 „ 83.27 ha
	Doplang	4732.7	4732.7		
	Ngliron	6345.1	6345.1		
		15985.5	15985.5	83.3	
Transporteere		509813.1	561450.02	1828.06	

[1]) Aleen opgegeven voor de beheerseenheden behoorende tot het Djatibedrijf.

BIJLAGE 3 (*Vervolg*).

Namen der beheers-eenheden in alphabetische volgorde	Bosch-afdeeling	Oppervlakte op ultimo 1929 in ha	Oppervlakte op ultimo 1930 in ha	Door boschwezen geoccupeerd vrij staatsdomein gelegen buiten de boschgrenzen (z.g. B.W. terreinen)[1]	Toelichtingen. [1]) Aleen opgegeven voor de beheerseenheden behoorende tot het Djatibedrijf.
Transport		509813.1	561450.02	1828.06	
Randoebla-toeng-Zuid	Banglean	4942.4	4942.4		
	Banjoeoerip	5194.2	5194.2		
	Randoebla-toeng	5212.—	5212.—		
		15348.6	15348.6	100.1	
Saradan	Notopoero	6231.1	6231.1		
	Redjoeno	4945.6	4945.6		
	Toeloeng	5504.2	5504.2		
	Djatikctok	4919.8	4919.8		
	Padjaran	6667.9	6667.9		
	Wilangan	6410.2	6410.2		
		34678.8	34678.8	49.—	
Telawa	Karanggede	8333.—	8436.0		
	Karangsono	7837.1	7993.2		
	Manggar	4451.—	4451.—		
	Telawa	4178.3	4206.4		
		24799.4	25086.6	995.—	
Tjepoe	Nanas	4957.9	4957.9		
	Pajaman	3403.6	3403.6		
	Tjabak	4546.2	4546.2		
	Bloengcen	4787.4	4787.4		
	Kedewan	5956.1	5956.1		
	Kedinding	5090.6	5090.6		
	Ledok	4432.2	4432.2		
		33174.0	33174.0	125.—	
Transporteere		617813.9	669738.02	3097.16	

Toelichtingen:

Karanggede.
Ultimo 1929 .... 8333.— ha
p.v. 8-5-'29
gdg. 13-12-'29 ...... 103.05 „
8436.05 ha

Karangsono.
Ultimo 1929 ...... 7837.1 ha
p.v. 8-5-'29,
gdg. 13-12-'29 ...... 156.1 „
7993.2 ha

Telawa.
Ultimo 1929 .... 4178.30 ha
p.v. 8-5-'29,
gdg. 13-12-'29 ...... 28.10 „
4206.40 ha

B. W. terrein.
Ultimo 1929 .... 91.— ha
„ „ centrale stapelp. Tjepoe) ... 34.— „
125.— ha

BIJLAGE 3 (*Vervolg*).

Namen der beheers-eenheden in alphabetische volgorde	Bosch-afdeeling	Oppervlakte op ultimo 1929 in ha	Oppervlakte op ultimo 1930 in ha	Door Boschwezen geoccupeerd vrij staatsdomein gelegen buiten de boschgrenzen (z.g. B.W. terreinen)[1])	Toelichtingen. [1]) Alleen opgegeven voor de beheerseenheden behoorende tot het Djatibedrijf.
Transport		617813.9	669738.02	3097.16	
Tjiledoek	—	13238.—	13238.—	16.—	
Walikoekoen	N. Walikoekoen	10000.4	10000.4		Zuid-Walikoekoen. Ultimo 1929 ... 5525.2 ha
	Z. Walikoekoen	5525.2	5525.02		Rectificatie wegens foutieve operv. opgave der suppl. grensw. v/ 27-3-'28, goedg. 15-1-'29 (volg. opg. Beh.) ...... 0.1723 „
		15525.6	15525.42	28.—	5525.0277 ha
Totaal in de houtvesterijen		646577.5	698501.44	3141.16	
b. In de boschdistricten.					
		N i h i l			
Totaal Java en Madoera		646577.5	698501.44	3141.16	

²) Door het Djatibedrijf wordt de boschoppervlakte van Kebonhardjo opgegeven als te zijn 15037.9 ha doordien abusievelijk reeds bij het boschgebied werden gerekend enclaves en grensafrondingen waarvan de gebruiksrechten der bevolking werden afgekocht, doch die nog niet bij grensregeling bij het boschgebied werden ingelijfd. De overige verschillen berusten op verschil in afronding. Bij het vergelijken van de cijfers in dezen staat met die voorkomende in het jaarverslag van het Djatibedrijf dient men in het oog te houden dat door laatstgenoemd dienstvak per beheerseenheid de oppervlakte uit dezen staat tezamen met die uit bijlage 5 wordt opgegeven.

BIJLAGE 4.

Uitgestrektheid der voorloopig ingerichte en nog niet ingerichte Djatibosschen op Java en Madoera op ultimo 1930

a. in de houtvesterijen. *b. in de boschdistricten.*

Namen der beheerseenheden in alphabetische volgorde	Totaal djatibosch in ha. volgens jaarverslag 1929	Djatibosch in ha. op ultimo 1930				Door Boschwezen geoccupeerd vrij staatsdomein gelegen buiten de boschgrenzen (z.g. B.W. terreinen)
		Totaal van kolom 4 t/m 6	Van dit totaal is:			
			Definitief gemeten	Globaal bekend waarvan grensr.		
				Goedgekeurd	Nog niet goedgekeurd	
1	2	3	4	5	6	7
a. In de houtvesterijen.						
Bodjonegoro	—	6117	6117	—	—	—
Kendal	—	1191	1191	—	—	—
Saradan	—	5484	5483.7	—	—	—
b. In de boschdistricten.						
Bandoeng-Noord	57	57	—	57	—	—
Banjoemas	5290	5264	4357	707	200	—
Banjoewangi	5669	5669	5560	—	109	—
Bantam	—	288	—	—	288	—
Bodjonegoro	23174	—	—	—	—	—
Bondowoso	7820	7820	7557	48	215	—
Brantas-Oost	221	221	166	51	5	—
Cheribon-Tasikmalaja	294	294	—	294	—	—
Djember	3037	3037	3037	—	—	—
Garoet	214	214	—	214	—	—
Goenoeng-Kidoel	13273	13273	13273	—	—	2.3
Kangean-Madoera	7479	7233	7233	—	—	—
Kedoe	294	294	—	246	48	—
Lawoe-Ponorogo	2179	187	—	187	—	—
Pasoeroean	4754	4753	4248	505	—	—
Poerwakarta	28503	—	—	—	—	—
Probolinggo	8500	8500	8098	402	—	—
Toeban-Oost	27517	27517	27517	—	—	22.2
Wilis - Toeloengagoeng - Trenggalek	355	—	—	—	—	—
Totaal	138630	97413	93837.7	2711	865	24.5

BIJLAGE 5.

Uitgestrektheid der in stand te houden ingerichte en nog niet ingerichte Wildhoutbosschen op ultimo 1930.

a. in de houtvesterijen. *b. in de boschdistricten.*

Beheerseenheden in alphabetische volgorde	Totaal wildhoutbosch in ha volgens jaarverslag 1929	I. s. t. h. Wildhoutbosch in ha op ultimo 1930				Niet i.s.t.h. wildhoutbosch
		Totaal van kolom 4 t/m 6	Van dit totaal is			
			Difinitief opgemeten (Opn. afd.)	Globaal bekend waarvan grensr.		
				Goedgekeurd	Nog niet goedgekeurd	
1	2	3	4	5	6	7
		I. Ingericht.				
		a. In de houtvesterijen.				
		Nihil.				
		b. In de boschdistricten.				
Banjoemas vloedbosschen Tjilatjap	—	21140	—	21140	—	—
		II. Nog niet ingericht.				
		a. In de houtvesterijen.				
Blitar	34602	34602	3854	2632	28116	—
Kebonhardjo	1648	1648	—	—	1648	—
Pati	13118	17052	—	17052	—	1000
Poerwakarta	3800	10737	—	3800	6937	4000
Poerwodadi	3157	—	—	—	—	—
		b. In de boschdistricten.				
Bandoeng-Noord	51775	52762	—	52469	293	10000
Banjoemas	82610	61308	—	55273	6035	12100
Banjoewangi	118896	118826	—	76554	42272	4[illegible]600
Bantam	154706	158167	—	137544	20623	103200
Transporteere	464.312	476.242	3.854	366.464	105.924	177.900

BIJLAGE 5. *(Vervolg).*

Beheerseenheden in alphabetische volgorde	Totaal wildhoutbosch in ha volgens jaarverslag 1929	I. s. t. h. Wildhoutbosch in ha op ultimo 1930				Niet i.s.t.h. wildhoutbosch
		Totaal van kolom 4 t/m 6	Van dit totaal is			
			Difinitief opgemeten (Opn. afd.)	Globaal bekend waarvan grensr.		
				Goedgekeurd	Nog niet goedgekeurd	
1	2	3	4	5	6	7
Per transport	464312	476242	3854	366464	105924	177900
Bondowoso	126208	126208	7947	106261	12000	1000
Brantas-Oost	81383	83835	—	17256	66579	35300
Cheribon-Tasikmalaja	94807	95444	—	94892	552	56600
Djember	100375	103458	3289	88722	11447	7800
Garoet	88898	89010	—	88903	107	40500
Kangean-Madoera	13801	13574	7574	—	6000	400
Kedoe	88559	87681	14034	73618	29	4000
Lawoe-Ponorogo	49772	37389	26396	1710	9283	100
Pasoeroean	51322	51337	—	22175	29162	3600
Pekalongan	83266	89660	1930	66112	21618	4600
Preanger-Midden	94607	95026	10240	84265	521	29900
Preanger-West	140332	142426	50021	87503	4902	196000
Probolinggo	69163	69163	—	9812	59351	24200
Wilis - Toeloengagoeng - Trenggalek	102057	104722	32512	—	72210	600
Totaal	1648862	1665175	157797	1107693	399685	582500

N.B. De opervlakte vermeld in kolom 5 kan niet vergeleken worden met het cijfer opgegeven door den Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera voor de oppervlakte der wildhoutbosschen waarvoor de grensprojecten zijn goedgekeurd. Van de oppervlakte opgenomen in kolom 4 zal voor verreweg het grootste gedeelte (doch ook weer niet voor het geheele oppervlak) de grensregeling n.l. ook zijn goedgekeurd.

F. BOSCHBOUWPROEFSTATION.

Personeel.

Het personeel van het proefstation was op 31 December 1930, vergeleken met ultimo 1929, uitgebreid met den td. wd. Houtvester A. H. Sandholm (Afd. opbrengst en dunningsonderzoek) en de td. wd. Adspirant Opzichters Mas Nasiran (Afd. djaticultuuronderzoek) en T. Ismail (Afd. djatinatuurverjonging); de Technologe Mej. Ir. G. M. C. Vrolijk kreeg binnenlandsch verlof buiten bezwaar van den Lande voor een tijd van één jaar (m.i.v. 28 Februari 1930) en werd vervangen door den td. wd. Technoloog R. C. J. Sichert; het hoofd van de Afdeeling djaticultuuronderzoek, de Opperhoutvester Dr. Ir. H. M. J. Hart werd bij het Djatibedrijf gedetacheerd en vervangen door den Opperhoutvester Dr. Ir. Ch. Coster; de Opzichter P.S.P. Oersipuny werd tot Opzichter 1e klas en de Opzichter 1e klas Mas Soetarmo tot Boscharchitect bevorderd; de td. wd. Adspirant Opzichter R. Asgas werd tot Adspirant Opzichter benoemd, terwijl de Ambtenaar op maandgeld G. A. M. Brondgeest het proefstation voor een andere betrekking verliet.

Overigens kwam in dit personeel geen wijziging; slechts werd Dr. Ir. F. Kramer in Mei van Salatiga naar Buitenzorg overgeplaatst.

Bij de administratie en in de verschillende afdeelingen waren voorts in vasten dienst werkzaam: 1 tijd. wnd. 2de-klerk, 2 machineschrijvers 1e kl., 1 machineschrijver, 1 fd. hulp-analiste, 1 mantri-verzamelaar, 4 mantri's 1e kl., 2 mantri's, 1 mantri-teekenaar 1e kl., 2 teekenaars 3e kl., 1 rekenaar 1e kl., 5 rekenaars en 4 kantooroppassers.

Het personeel der werkplaatsen en van den tuin is werkzaam op dag- en maandgeld. Op dezelfde wijze was in verslagjaar tijdelijk rekenpersoneel te werk gesteld.

Gebouwen en Inventaris.

Deed de toestand van 's Lands financiën aanvankelijk vreezen, dat er van den bouw van een nieuw boschbouwproefstation

in verslagjaar wederom niets zou komen, de geheel onhoudbare toestand waarin het oude gebouw verkeerde en waardoor de waardevolle verzamelingen meer en meer met achteruitgang bedreigd werden, was aanleiding, dat bij Gouvernementsbesluit van 16 Augustus 1930 No. 21 machtiging werd verleend om tot den bouw, waarvan de kosten werden geraamd op *f* 145.000,—, over te gaan.

Den 12den September 1930 vond de openbare aanbesteding plaats, waarna het werk bij besluit van den Directeur van Openbare Werken van 15 September 1930 No. A 58 14/12 werd gegund aan den heer J. Pattipilohy voor de som van *f* 133.570,—.

Reeds den 27sten September 1930 kon de eerste steen worden gelegd en sedert had de bouw zoodanigen voortgang, dat verwacht mag worden dat het geheele werk nog in de eerste helft van 1931 zal worden opgeleverd.

De in het vorig jaarverslag genoemde 5 draaistroommotoren, 1 Randsome cirkelzaag, 1 Kappel lintzaag, 1 kleine schuurmachine en 6 Lipmann-rakken werden in verslagjaar ontvangen. Ter completeering der uitrusting werd een draaibank aangeschaft.

Toen in de tweede helft van het verslagjaar over electrischen krachtstroom beschikt kon worden, werd een der draaistroommotoren tijdelijk in de oude werkplaats opgesteld, ter vervanging van de onbruikbaar geworden Atlas-ruwoliemotor. De nog aanwezige Bronsmotor werd aan het Djatibedrijf afgestaan.

Aangezien het oude koetshuis, waarin de triplicaat- en restant houtmonsterverzameling was ondergebracht, moest worden ontruimd, werd volgens een zeer eenvoudig ontwerp een loods gebouwd ter opberging van genoemde verzameling.

Bibliotheek.

Aanvulling van de gecentraliseerde boschbouwkundige boekerij met de belangrijkste nieuwe werken op boschbouwkundig gebied vond ook in het verslagjaar plaats; de catalogi werden geregeld bijgehouden, terwijl een speciale Catalogus voor aan-

wezige tijdschriften, periodieken en serie-publicaties werd samengesteld.

De toestand van het gebouw, waarin de boekerij is ondergebracht, is dermate slecht, dat met verlangen naar de bibliotheekkamer in het nieuwe gebouw wordt uitgezien.

Museum.

Voor het bij het nieuwe boschbouwproefstation te bouwen afzonderlijke boschbouwkundig museum werden in verslagjaar van enkele boschbeheerders verschillende kaarten en archiefstukken van historische waarde ontvangen.

Bezoekers.

Van de verschillende bezoekers, die het boschbouwproefstation in verslagjaar ontving, zijn te vermelden Prof. A. te Wechel uit Wageningen en de Belgische houtvester G. Gilbert, aan wien na terugkeer uit Indië vermoedelijk de organisatie van het boschonderzoek in Belgisch Congo zal worden opgedragen.

Congressen en Studiereizen.

Behalve aan het congres der Vereeniging van Hoogere Ambtenaren bij het Boschwezen, waarop door H. E. Wolff von Wülfing, Dr. R. Wind en A. Th. J. Bianchi voordrachten werden gehouden, werd door het personeel van het Boschbouwproefstation in verslagjaar niet aan congressen deel genomen.

Aan den Heer Prof. Dr. E. Reinders te Wageningen, die als afgevaardigde voor Nederland het 5de Internationale Botanische Congres te Cambridge in Augustus 1930 zou bezoeken, werd verzocht het Boschbouwproefstation te willen vertegenwoordigen op de daar plaatshebbende bijeenkomst van houtanatomen, welke tot doel had te komen tot internationale samenwerking op houtanatomisch gebied. Professor Reinders voldeed aan dit verzoek op zeer welwillende wijze.

Betrekkingen met Nederlandsch-Indische en buitenlandsche wetenschappelijke instellingen.

Op de tevoren genoemde bijeenkomst te Cambridge werd besloten tot oprichting van een internationale vereeniging van houtanatomen en werd een organisatie-commissie benoemd, waarin voor Nederland en Koloniën Dr. Ir. J. Ph. Pfeiffer als vertegenwoordiger plaats nam.

Door het Boschbouwproefstation werd gaarne medewerking voor het welslagen der Vereeniging toegezegd.

Evenals in vorige jaren werd van de verschillende wetenschappelijke instellingen van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel steeds zeer gewaardeerde medewerking en voorlichting ontvangen. Met de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut te Amsterdam, het Laboratorium voor Materiaalonderzoek te Bandoeng en de Afdeeling Handelsmuseum der Koninklijke Paketvaart Maatschappij te Batavia werd wederom op zeer aangename wijze samengewerkt. Met de buitenlandsche boschwetenschappelijke instellingen werden de betrekkingen regelmatig onderhouden; met alle heeft een regelmatige ruil van publicaties plaats, terwijl voor de uitwisseling van authentieke houtmonsters en onderzoekgegevens steeds alle medewerking werd ontvangen en verleend.

Vermeld moge nog worden, dat de heer A. Th. J. Bianchi in verslagjaar werd benoemd tot lid van de Commissie, belast met het toezicht op de Bibliotheek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, terwijl Dr. Wind werd aangewezen om met het Hoofd van het Djatibedrijf den Dienstchef te vertegenwoordigen in de door den Normalisatieraad ingestelde kleine Commissie voor de normalisatie van houtwerken.

Organisatie. Werkplannen.

Het in het vorig verslag vermelde Algemeen werkplan van het Boschbouwproefstation werd goedgekeurd, en in het boschbouwkundig tijdschrift Tectona afgedrukt (Deel XXIII, 1930, aflevering 9, blz. 693 e.v.), terwijl een overdruk verscheen als Publicatie van den Dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië No. 4.

Publicaties.

In verslagjaar verschenen de volgende publicaties:

Mededeelingen van het Proefstation voor het Boschwezen (Boschbouwproefstation).

No. 18. Onderzoekingen over eenige physische eigenschappen van het hout van den djati, Tectona grandis L.f. en van de beide Mahoniesoorten, Swietenia macrophylla King. en Swietenia Mahagoni Jack. naar proeven en cijfermateriaal van D. H. Immink bewerkt door Dr. Ir. Ch. Coster. De invloed van het ringen op de eigenschappen van het djatihout (Tectona grandis L.f.), voornamelijk op het scheuren daarvan door Dr. Ir. Ch. Coster.

Korte mededeelingen van het Proefstation voor het Boschwezen (Boschbouwproefstation).

No. 17. Cultuurproeven met Acacia decurrens op Java door Ir. F. W. K. de Klerk en Ir. H. W. Japing.

No. 18. De djativerjonging in de houtvesterij Goendih door Dr. Ir. F. Kramer.

Werkzaamheden.

Over de werkzaamheden in de afdeelingen kan het volgende worden vermeld:

Afdeeling Technologie.

Verzamelingen. De uitbreiding der verzameling authentieke Nederlandsch Indische houtmonsters was niet zoo groot als in het vorige jaar. Uit de Buitengewesten werden 628, van Java 19 houtmonsters ontvangen.

Door de firma Caffin te Gorontalo werd aan het Boschwezen een viertal stamstukken gestreept ebbenhout geschonken, welke welwillendheid op hoogen prijs wordt gesteld.

Ook de collectie buitenlandsche houtmonsters onderging weder eenige uitbreiding. Speciaal te noemen zijn een van het Boschbouwproefstation te Dehra Dun ontvangen collectie Engelsch Indische houtmonsters en een door de Universiteit te Warschau gezonden verzameling Poolsche houtmonsters.

Mechanische en physische onderzoekingen. Deze onderzoekingen konden pas in het tweede halfjaar

weder met kracht worden aangevat. Het onderzoek bepaalde zich in hoofdzaak tot de indertijd uit de monstervlakten in Palembang gezonden stamstukken.

Het bepalen van de soortelijke gewichten van de houtmonsters in de verzamelingen werd voortgezet.

Van de Handelsafdeeling van het Koloniaal Instituut werden een vijftal metermaten ontvangen, vervaardigd uit de het vorig jaar voor dat doel naar Nederland gezonden houtsoorten. Volgens het rapport van den vervaardiger (den Heer Weisseno te Amsterdam) voldeed het merawanhout (*Hopea Mengarawan* Miq.) het best; hij achtte deze houtsoort zeer geschikt voor metermaten. Laban (*Vitex pubescens* Vahl.) en bedaroe (*Urandra corniculata* Foxw.) voldeden eveneens, doch zijn naar zijn oordeel te zwaar. Lassi (*Adina fagifolia* Vahl.) bleek te bros en manglid (*Michelia montana* Bl.) was te zacht. De ontvangen metermaten werden ter beoordeeling gezonden aan het Hoofd van den Dienst van het IJkwezen te Bandoeng, dat mededeelde dat na verschillende proeven, voornamelijk op kromtrekken, alle vijf maten voor het doel geschikt werden geacht, doch dat aan laban en lassi in verband met de duidelijkheid van aflezing de voorkeur moest worden gegeven.

Omtrent een naar Nederland gezonden monster van een zware Shorea-soort (balau-groep) werd bericht ontvangen, dat deze houtsoort zeer geschikt was bevonden voor het vervaardigen van boomen van gymnastiekbruggen.

Op verzoek van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut werd een vergelijkend overzicht opgesteld van de in de literatuur voorkomende sterktecijfers voor teak uit Burma, Siam en Java. Waar deze gegevens door het gebruik van een verschillende apparatuur niet strikt vergelijkbaar zijn en ook de Java-cijfers aanvulling behoeven, werd overwogen of het voor de export van Java-teak van voldoende belang is hier te lande vergelijkende bepalingen uit te voeren aan monsters van Burma, Siam en Java. Daar deze vraag ook door belanghebbenden bevestigend werd beantwoord werd besloten, dat door den heer A. J. Warta van de Handelsafdeeling van het Djatibedrijf op zijn in December aangevangen studiereis naar Siam en Burma het benoodigde hout zou worden ingekocht.

De door hem bijeen te brengen gegevens en een nadere beoordeeling van het hout op Java zullen tevens gelegenheid geven na te gaan welke andere eigenschappen van het teakhout voor de waardeering op de Europeesche markt van belang zijn.

In overleg met het Djatibedrijf werd een schema opgesteld voor het nemen van proeven omtrent de mate waarin het scheuren van hout tijdens het bewaren op de stapelplaatsen verminderd kan worden, door het bestrijken der kopsche vlakken van de houtwerken met stoffen, welke de uitdroging van uit die vlakken tegengaan.

Aan een der spoorwegmaatschappijen op Java werd advies uitgebracht voor de opstelling van een plan voor een onderzoek naar het vochtgehalte, het uitdrogen en de doelmatigste wijze van bewaren van brandhout.

Chemische onderzoekingen. Aangaande de in het vorig verslag genoemde naar het Koloniaal Instituut te Amsterdam gezonden djati-cellulose, djati-spaanders en djatizaagsel deelde de Directeur van de Handelsafdeeling van genoemd Instituut mede, dat de cellulose door de korte stugge vezel weinig geschikt zal wezen voor papierbereiding, terwijl zij door het hooge aschgehalte onbruikbaar is als grondstof voor de kunstzijde-industrie en de springstoffabricage. Een proef met het gebruik van djatizaagsel bij de linoleumfabricage, wees uit, dat het wegens de te donkere kleur ongeschikt was. De aandacht van het Djatibedrijf werd gevestigd op een door de firma Ganz & Comp-Danubius te Ratibor in den handel gebrachte briketteerinrichting, waarmede uit houtzaagsel en -afval zonder bindmiddel briketten vervaardigd kunnen worden. Een hoeveelheid djatizaagsel werd voor proefbriketteering naar Europa gezonden.

Op verzoek van een der bij den opkoop van bevolkingsrubber geïnteresseerde maatschappijen werd een onderzoek ingesteld naar een door Chineezen toegepaste wijze van rubbervervalsching, waarbij de rubber gemengd wordt met het aftreksel van zeer dunne schaafsneden van een uit China ingevoerde houtsoort, waardoor de rubberslabs veel meer water kunnen vasthouden. De gebruikte houtsoort, pau-hoi genaamd, bleek na ontvangst van informatie en materiaal uit Hongkong een

Lauracea te zijn, waaraan door weeken in water een groote hoeveelheid slijm onttrokken kan worden. Het gelukte niet een eenvoudige kleurreactie te vinden, waardoor de aanwezigheid van dit slijm in rubberslabs kan worden aangetoond; wel bleek dit op vrij eenvoudige wijze mogelijk door het uittrekken van de rubber (fijn verdeeld) met 5 procentige NaOH en het neerslaan van het eventueel aanwezige slijm in het extract door middel van 95 % alcohol, met 1 % zoutzuur aangezuurd.

Uit een, door een der groote cultuurmaatschappijen toegezonden hoeveelheid bamboe-haoer (*Bambusa spinosa* Bl.) bereidde de afdeeling Nijverheid van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg op ons verzoek cellulose volgens een door W. Raitt van het boschbouwproefstation te Dehra Dun (Engelsch Indië) uitgewerkt procédé, waarbij de gespleten bamboe eerst bij lage temperatuur met een slappe NaOH-oplossing wordt voorbehandeld. Het verkregen product bleek gemakkelijk te bleeken en van goede kwaliteit te zijn. Het rendement aan houtvrije gebleekte cellulose bedroeg bij de verschillende proeven 41 - 43 %.

Duurzaamheid en verduurzaming van hout. De in samenwerking met het laboratorium voor Materiaalonderzoek te Bandoeng geïmpregneerde wildhout-dwarsliggers, welke nabij Tjiandjoer in de baan gelegd zijn, werden gecontroleerd. Over het verloop van deze impregneeringsproeven werd een uitvoerig rapport opgesteld, waarvan een uittreksel binnenkort gepubliceerd zal worden.

De in het vorig verslag genoemde, eveneens te Bandoeng geïmpregneerde onbeslagen djatidunningspalen bleken, tegelijk met een aantal ongeïmpregneerde controle-palen, eerst in Januari 1930, ter weerszijde van de spoorbaan bij Gedeh Bagé (tusschen Bandoeng en Rantjaèkek) te zijn uitgezet. Het Laboratorium voor Materiaalonderzoek stelde een overzicht samen van de uitkomsten van de impregnatie dezer palen. Het djatikernhout bleek practisch geen impregneervloeistof op te nemen, doch voor het spinthout werden opnamen van 100 - 400 kg (gemiddeld 180 kg) impregneervloeistof per m³ berekend.

De liggers voor de in het vorig verslag genoemde vergelijkende duurzaamheidsproef met bezaagde en bekapte djatidwars-

liggers werden bij Tjireungas in de spoorbaan gebracht, terwijl de daar vermelde onbehandelde ijzerhouten dwarsliggers (*Eusideroxylon Zwageri* T. & B.) naast de serie geïmpregneerde liggers bij Tjiandjoer werden uitgelegd.

Het Hoofd van de afdeeling bezichtigde bij Magoewo (Djokjakarta) een partij djatihouten dwarsliggers welke ruim 30 jaar in de spoorbaan gelegen hadden.

Van de door het beheer op de Oostkust van Sumatra en in West-Borneo aangezette paalwormproeven werd in verslagjaar materiaal ontvangen, waaruit bleek, dat alleen het kernhout van tempinis (*Sloetia elongata* K d s.) na eenige jaren nog vrij van paalwormaantasting was. De resultaten dezer proeven worden, te zamen met de uitkomsten van de indertijd door bemiddeling van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken in de verschillende Nederlandsch-Indische havens gehouden enquête en de ontvangen rapporten omtrent de in het Panamakanaal en te San Fransisco beproefde Nederlandsch Indische houtsoorten, in een overzicht verwerkt, dat aansluit aan een door den toenmaligen opperhoutvester J. W. G o n g g r ij p tijdens zijn detacheering bij het boschbouwproefstation uitgebracht rapport over zijn onderzoekingen met betrekking tot het paalwormvraagstuk. Het ligt in de bedoeling het geheel in de Mededeelingen te publiceeren.

I d e n t i f i c a t i e e n c l a s s i f i c a t i e. De ontvangen authentieke houtmonsters werden als gewoonlijk geregeld geidentificeerd. Daarnaast werden herhaaldelijk door particulieren ingezonden houtmonsters gedetermineerd.

Een verblijf te Bandoeng werd benut voor een bezoek aan het Geologisch Museum aldaar. De aanleiding hiertoe was het vermoeden dat een daar aanwezig, uit het tertiair van Ponorogo afkomstig, monster versteend hout, djati was. Het bleek evenwel een *Dipterocarpacea* te zijn, evenals het meerendeel der monsters versteend hout in die collectie aanwezig.

V o o r l i c h t i n g. De in het vorige jaar bij verschillende boschbeheerders aangevraagde stamstukken voor de aanvulling van den voorraad handelsmonsters werden voor het grootste gedeelte gedurende verslagjaar ontvangen en verzaagd. Voor de handelshoutmonsters blijft steeds belangstelling bestaan.

Het aantal ingekomen verzoeken om identificatie en voorlichting over het gebruik van houtsoorten, enz. was in het verslagjaar weder belangrijk.

Evenals vorige jaren werd weder eenige malen materiaal verstrekt voor inrichting van stands van het Boschwezen op verschillende tentoonstellingen (pasar malem te Makassar en te Fort de Kock, pasar gambir te Batavia en West-Borneo Museum te Pontianak).

Op verzoek van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij werd bemiddeling verleend bij het verkrijgen van stamstukken van eenige fraaie houtsoorten, waarmede in Nederland door den Heer Lion Cachet proeven zullen worden genomen voor de uitvoering van scheepsbetimmeringen.

Evenals vorige jaren stelden eenige ambtenaren van het Boschwezen zich tijdens een korte detacheering bij deze Afdeeling en de Afdeeling Botanisch-houttechnische boschexploratie op de hoogte van de methodiek der houtidentificatie, de gevolgde inzamelingsmethoden van herbarium en houtmonsters en de boomflora.

Boschbijproducten.

Naar het Pharmaceutisch laboratorium te Leiden werd door bemiddeling van het Boschbouwproefstation twee maal een hoeveelheid bast van kemaitan *Lunasia amara* Blanco.) verzonden, ingezameld door de goede zorgen van den houtvester van Goenoeng-kidoel.

De afdeeling Nijverheid van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg verrichtte op verzoek eenige kleine looiproeven met bladmateriaal van een *Pentace*-soort uit Oost-Borneo en van een *Trigonopleura*-soort uit West-Borneo, welke voor de *Pentace*-soort zeer bevredigende uitkomsten gaven, doch voor de *Trigonopleura*-soort teleurstelden. De proeven met *Pentace* zullen worden voortgezet.

In aansluiting aan hetgeen in het vorig verslag werd vermeld over stoklak kan worden meegedeeld, dat door het Instituut voor Plantenziekten oriënteerende proeven zullen worden genomen met het kweeken van het stoklak-produceerende insect.

Afdeeling Botanisch-houttechnische boschexploratie.

Inzendingen van herbariummateriaal en gegevens. In het afgeloopen jaar werden uit de Buitengewesten ontvangen 682 herbariumnummers en 628 bijbehoorende houtmonsters, van Java respectievelijk 266 en 19.

Het meest werd ingezameld in West-Borneo, Zuid-Oost-Borneo, Menado, Timor en de Molukken.

Het materiaal uit Menado was voor een groot deel afkomstig van kleinere boomen in verband met een onderzoek naar de flora van het zoogenaamde tjempaka-hoetan-complex in de Onderafdeeling Menado. De inzamelingen uit de Molukken, afkomstig uit de omgeving van Ambon, Noord-Ternate en de eilanden Misool en Jappen bij Nieuw-Guinea, beteekenen een belangrijke vooruitgang van de kennis der flora van het Oostelijk gedeelte van den Archipel. De 18 nummers van de eilanden bij Nieuw-Guinea vertoonden groote overeenkomst met de soorten van Sumatra en Borneo.

Door den opperhoutvester van Celebes werd begonnen met een intensief onderzoek door middel van genummerde boomen in de nabijheid van Malili.

Van enkele dienstkringen werden herbarium (en houtmonsters) ontvangen van soorten, die waren ingezameld op verzoek van het Museum voor Economische Botanie en waarvan product was ingezameld ten behoeve van deze instelling; o.a. van hars leverende boomsoorten uit Atjeh, Djambi, Benkoelen en Ambon, voorts toeba en kajoe laka uit Oost-Borneo.

Op instigatie van het Hoofd van den Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera werd in Oost-Java begonnen met een onderzoek naar de wildhoutsoorten, aangezien de literatuurgegevens niet voldoende werden geacht, vooral wat betreft verspreiding en volksnamen.

Uit West-Java werd materiaal ontvangen voor de contrôle van de boomsoorten waarvan door de afdeeling Opbrengst- en dunningsonderzoek stamtafels worden samengesteld.

Over het algemeen was het gehalte van de inzamelingen goed, terwijl van het personeel van den beheersdienst wederom alle mogelijke medewerking werd ontvangen.

De afdoening van het ter determinatie toegezonden materiaal en de verdere verwerking hiervan, hadden, dank zij de voldoende uitrusting van deze afdeeling, een vlot verloop. De determinatie op hout en de rangschikking in klassen geschiedde als gebruikelijk gelijktijdig bij de afdeeling Technologie.

De doubletten-collectie is thans geheel opgeplakt.

R e g e l i n g d e r i n z a m e l i n g e n. Nadat op een vergadering van den Hoofdinspecteur met het Bedrijfshoofd en de Dienstvakhoofden werd besloten tot een krachtige, meer systematische samenwerking om te geraken tot een doelmatige verwerking van alle reeds verzamelde en nog te verzamelen boschexploratiegegevens der Buitengewesten, en zulks onder leiding van den Adviseur voor den dienst der bosschen in die Gewesten, hadden voor de regeling dezer werkzaamheden verdere besprekingen plaats, waaraan door Dr. E n d e r t werd deelgenomen. Overeengekomen werd, dat door den dienst der Bosschen in de Buitengewesten en dien der Boschinrichting (afd. Opnemingsafdeeling voor de Buitengewesten) de daar aanwezige gegevens systematisch en overzichtelijk zullen worden gerangschikt (bij het Proefstation was dit reeds geschied) en dat elk dienstonderdeel kennis zou kunnen nemen van alle voor hem van belang zijnde gegevens. Daarbij zou het Proefstation afschriften kunnen krijgen, dan wel laten maken, van alle voor het botanisch-houttechnisch onderzoek van belang zijnde rapporten en proefbaangegevens, welke hiervoor onmisbaar zijn, terwijl het Proefstation deze proefbaangegevens zal verwerken in een overzichtelijken, voor de practijk bruikbaren vorm. Een en ander is vastgelegd in het schrijven van den Adviseur vnd. van 20 September 1930 No. 6819/92.

Ten einde eenheid te brengen in de uitvoering der exploraties en deze op zoodanige wijze te doen plaats hebben, dat de gegevens onmiddellijk verwerkt zullen kunnen worden, werd door den Chef der afdeeling een nieuw dienstvoorschrift ontworpen.

Met den Adviseur van den dienst der Boschen in de Buitengewesten en het Hoofd van het Museum voor Economische Botanie werd een regeling getroffen ten aanzien van het verzamelen van materiaal en gegevens over boschbijproducten, in het bijzonder harsen, door de boschbeheerders. Een leidraad

voor het verzamelen van het materiaal en de bijbehoorende gegevens, welke door den Adviseur aan de boschbeheerders in de Buitengewesten zal worden toegezonden, werd door Dr. Endert samengesteld.

Met het Hoofd van het Museum voor Economische Botanie werd een regeling getroffen, die, althans voor enkele Gewesten, van veel belang is voor de Gewestgewijze verwerking van gegevens. De heer van de Koppel gaf namelijk toestemming om gebruik te maken van de door de vroegere verzamelaars van K. Heyne, bijeengebrachte gegevens en materialen, voor zoover betreft de boomsoorten en boschproducten-leverende gewassen.

Aangezien in eenige gevallen bleek, dat tengevolge van misverstand over de bestaande inzamelingsvoorschriften boschbeheerders op exploratietochten geen botanisch materiaal verzamelden, werd den beheerders in de Buitengewesten op verzoek van den Adviseur van den dienst der bosschen in die Gewesten verzocht, in dergelijke gevallen de inzamelingen niet achterwege te laten.

Verwerking der gegevens. De gegevens der Palembangsche monstervlakten zijn thans geheel op kaart gebracht. Slechts ruim 300 nummers werden op soortnummer gebracht.

Het 2e deel van de Mededeelingen van het Boschbouwproefstation No. 11 „Belangrijke houtsoorten van Nederlandsch-Indië" kon, voor zoover het aandeel van het hoofd der afdeeling betreft, worden afgesloten. Dr. den Berger is met zijn aandeel in deze publicatie nog niet geheel gereed.

In verslagjaar werd begonnen met de voorbereidingen voor de eerste gewestelijke samenvatting der onderzoekresultaten, namelijk die voor Bangka en Billiton.

Van de van de Opnemingsafdeeling voor de Buitengewesten ontvangen gegevens van proefbaanmetingen werd in verslagjaar reeds een groot aantal, een oppervlakte van 1300 ha betreffende, overgenomen. Hiervan werden ± 540 ha proefbaan complexgewijs gegroepeerd, de Inlandsche namen gerangschikt en de bijbehoorende houtmassa's gesommeerd en gemiddeld.

Verschillende werkzaamheden. De ambtenaren, die bij de afdeeling Technologie op de hoogte werden gebracht van de methodiek der houtidentificatie volgden aan deze

afdeeling een cursus in het determineeren naar steriel herbariummateriaal.

De afdeeling verleende voorts hare medewerking aan den Belgischen houtvester G. Gilbert bij de samenstelling van een collectie herbariummateriaal. De afdeeling deed voorts de noodige stappen voor de verkrijging van het looistofhoudend bladmateriaal van *Trigonopleura malayana* Hook. f. en *Pentace* spec.

Voor het eigen systematisch onderzoek der boschproducten, zooals dit in het Algemeen Werkplan is voorzien, was ook in verslagjaar nog geen houtvester beschikbaar.

Afdeeling Dunnings- en Opbrengstonderzoek.

Opname van nieuwe proefperken. De nieuwe opnamen in het verslagjaar bepaalden zich tot de perken 161 (met 13 subperken a t/m m) en 162 (met 12 subperken a t/m l) in de afdeeling Ngarengan der houtvesterij Pati, welke van de afdeeling Djaticultuuronderzoek werden overgenomen en reeds vroeger verschillende malen, zij het ook niet altijd volledig, zijn opgenomen en gedund. De subperken hebben ten deele alleen een tusschenplanting van kemlandingan, de meeste zijn echter mengingen met woengoe, walikoekoen en kesambi en tusschenplanting van kemlandingan.

Met uitzondering van de subperken 161a, b en d, welke door de afdeeling Djaticultuuronderzoek nog niet werden gedund, werd gedund overeenkomstig den graad, welke bij de vorige opname door die afdeeling werd vastgesteld.

Voorts zijn bij deze opname alle subperken ingemeten en de boomen op het terrein genummerd. Deze inmeting was tijdroovend, omdat niet slechts de djati, doch ook de tusschengeplante wildhoutsoorten (met uitzondering van kesambi) zijn ingemeten, en enkele subperken in het boschcomplex Regaloh een tamelijk gecompliceerd plantverband hebben. Van den woengoe en den walikoekoen zijn bij de opname tevens de diameter en de hoogte bepaald.

Met uitzondering van de subperken nos. 161 a t/m d zijn de in de subperken ingebrachte wildhoutsoorten in hoogte bij den djati zeer ten achter gebleven. In de subperken van perk

no. 162 is dit niet uitsluitend het gevolg van de geringe hoogte-ontwikkeling van de ingebrachte wildhoutsoorten, doch mede het gevolg van den voortdurenden diefstal door de bevolking van de zich goed ontwikkelende walikoekoenstammetjes.

De genoemde uitzonderingen zijn subperken, waarin het oorspronkelijk plantverband van den djati ruim is (3 $\times$ 3 m), en waarin o.a. woengoe is tusschengeplant. Plaatselijk hebben deze woengoeboomen zich flink ontwikkeld en bedreigen daardoor de heerschende djatistammen. Besloten werd om dergelijke woengoeboomen te vellen.

Door den Opperhoutvester van Banjoemas werden in overleg met het Boschbouwproefstation in het djaticomplex Wadastoempang, gelegen in de nabijheid van Poerwokerto, enkele perkjes uitgezet teneinde te kunnen nagaan, in hoeverre hercultiveering in genoemd complex gerechtvaardigd is. Het betreft hier de herbeplanting van ca 40-jarig plantsoen, zonder tusschenplanting aangelegd op tamelijk geaccidenteerd terrein.

Heropname van perken in de oude serie. De heropname van perken beperkte zich tot een 5-tal, alle van ouden leeftijd (in zoogenaamde blandongopstanden). In drie perken betrof het een 4de opname, in de andere respectievelijk een 3de en een 2de opname.

Bij de verrichte heropnamen werden steeds modelboomen geveld; deze boomen werden op de gebruikelijke wijze opgewerkt, terwijl bovendien uit elke sectie een schijf werd gezaagd, waarop jaarringtelling plaats had. Met behulp van deze gegevens was het mogelijk de hoogte-ontwikkeling dezer boomen na te gaan en te onderzoeken, in hoeverre het verloop der opperhoogtelijnen voor de op te stellen opbrengsttafel daarmede in overeenstemming is.

Toestand der perken. Volgens de binnengekomen driemaandelijksche rapporten en tijdens de opnamen werden de volgende beschadigingen geconstateerd: diefstal in 1 perk, bliksemschade in 6 perken, beschadiging door wind in 4 perken. Aantasting door inger-inger werd geconstateerd in een 23-tal perken en subperken in de houtvesterijen Telawa, Pati, Tjepoe, Blora, Djodjogan en Bodja. Topdroogte werd gerapporteerd in een 9-tal perken, gelegen in de houtvesterijen Tje-

poe en Blitar (complex Gadoengan). In een sonoklingperk en een perk van grootbladige mahonie in laatstgenoemd complex kwam sterfte ten gevolge van aantasting door schimmels voor.

Bewerking der onderzoekgegevens. De werkzaamheden voor de opstelling van de opbrengsttafel voor djatiplantsoenen werden in het verslagjaar voortgezet. Uit de uitkomsten der bij de heropname in blandongperken verrichte stamanalyses bij modelboomen voor den blijvenden opstand (zie boven) bleek de noodzakelijkheid om de lijnen voor opperhoogte op leeftijd op verschillende punten te wijzigen.

De opbrengsttafels voor djati-plantsoenen zullen in den loop van 1931 gereedkomen.

Aan de stamtafel voor djatiplantsoenen werd voortgewerkt. De grondtafel (zie vorig verslag) kwam in het begin van het verslagjaar gereed; met behulp van deze tafel werden de boomgegevens vereffend en de verschillende kenmerken, waarop de stamtafel zal worden gebaseerd, berekend. Deze arbeid (voor circa 4000 boomen) kwam in verslagjaar gereed, zoodat in 1931 aan de opstelling van de eigenlijke tafel begonnen kan worden.

In samenwerking met den dienst der Boschinrichting werd voortgegaan met den arbeid voor de stamtafels voor de meest voorkomende Preanger-wildhoutsoorten. De opmetingswerkzaamheden op het terrein, verricht door personeel van den Dienst der Boschinrichting, werden beëindigd. In verslagjaar kwamen de stamtafels voor rasamala (*Altingia excelsa Noronha*), poespa (*Schima Noronhae* Reinw.) en djamoedjoe (*Podocarpus imbricata* Bl.) gereed. Een tafel voor kihoedjan (*Engelhardtia spec.*) en een gecombineerde tafel voor eiken- en kastanjesoorten zullen begin 1931 worden afgewerkt.

Aan het einde van het verslagjaar werd aangevangen met de opstelling van zoogenaamde opstandsamenstellingstafels. Dergelijke tafels zijn van waarde bij onderzoekingen over te verwachten timmerhoutopbrengsten, over de vaststelling van den meest economischen omloop, enz. In den loop van 1931 zullen deze tafels gepubliceerd kunnen worden.

Aan den Heer Dr. H. P. Berlage, van het Koninklijk Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia werden ten behoeve van een onderzoek naar de mate van afhan-

kelijkheid tusschen jaarringbreedte en regenval van regelmatig gegroeide djatiboomen stamschijven gezonden.

Afdeeling Djaticultuuronderzoek.

Werkzaamheden in de cultuurproeven. In de cultuurproeven in het djatiboschgebied werden in verslagjaar in totaal 105 perken beschreven.

Gemeten werden in totaal 117 perken.

In het verslagjaar werden in Ponorogo eenige proevenreeksen, welke in het vorige jaar werden ontworpen en voorloopig uitgezet, gereed gemaakt. Voorts werden een serie voorbouwproeven en een kleine proef ter verbetering van de fysische structuur van den grond (door vermenging met zand) aangezet. In West-Ponorogo werden met de paardensprong-blokkenmethode een serie grondbewerkings- en een serie bemestingsproeven, benevens een serie draineer- en voorbouwproeven aangezet.

Bewerking der terrein- en kweekerijgegevens. De cultuurbeschrijvingen van af 1926, welke grootendeels nog in de terreinregisters stonden, werden overgetikt, gecorrigeerd en in bundels gerangschikt. Een samenvattende mededeeling van Dr. Ir. H. M. J. Hart over de djati-mengculturen kwam op het einde van het jaar in manuscript gereed. Tegen het einde van het jaar kon de bewerking van de gegevens over gewichten en volumen en de kieming van boomzaden weer krachtig worden aangevat.

Werkzaamheden in den proeftuin te Buitenzorg. Ter verkrijging van een beter inzicht in de ontwikkeling der planten op de slechte gronden, werd veel aandacht besteed aan het onderzoek van de wortelstelsels, dat ten deele te Buitenzorg kon worden uitgevoerd.

Voor het onderzoek naar de factoren welke den lengtegroei van den djati beheerschen werden dagelijks aan een 16-tal djatiplanten, metingen verricht, in aansluiting aan wekelijksche metingen te Pati en Ponorogo.

Speciale onderzoekingen. In verband met de slechte fysische gesteldheid van den grond in slechte en afstervende djatibosschen werd nader aandacht aan het fysisch

bodemonderzoek geschonken, en wel vooral aan het onderzoek naar de luchtwisseling in den grond.

In de slechtste gronden van West-Monggot werden een 34-tal zinken houders op 50 en 100 cm diepte in den grond geplaatst teneinde daaruit in den Westmoesson monsters bodemwater te kunnen opzuigen, welke op O_2 en CO_2 gehalte onderzocht zullen worden.

Voorts werd een methode uitgewerkt om in stagneerend water, door paraffine van de lucht afgesloten en door ferrosulfaat van de zuurstof bevrijd, de zuurstofbehoefte van de wortels van een groot aantal verschillende belangrijke houtsoorten en groenbemesters te toetsen. Bij de proeven, die te Buitenzorg met kleine planten van een 20-tal soorten werden genomen, bleek de djati aan de luchtvoorziening der wortels verreweg de hoogste eischen te stellen.

Verder wordt op eenvoudige wijze de verdampingsgrootte van verschillende houtsoorten onderzocht, opdat in verband met de luchtbehoefte in den grond, eenige aanwijzingen worden verkregen welke houtsoorten voor proefnemingen op de fysisch slechte gronden in het periodiek droge klimaat van het djatiboschgebied de meeste kans van slagen zullen hebben.

In Pati en Ponorogo werd aan een viertal monstervlakten in een- en tweejarige culturen de invloed van het snijden van de tusschenplanting in den Oostmoesson op de bodemvochtigheid, nagegaan.

In aansluiting aan het wortelonderzoek in den proeftuin te Buitenzorg, werden uit de slechtste mergelgronden van Monggot een 8-tal verschillende boomsoorten met een leeftijd van ongeveer 15 jaar, uitgegraven en het wortelstelsel daarvan nauwkeurig geteekend. Hetzelfde geschiedde met een ongeveer 15-jarigen djatiboom uit den doorlatenden grond van Regaloh en met enkele 1 - 2 jarige djati- en kemlandinganplanten uit cultuurvlakten in verschillende streken.

Daarnaast werden op verschillende tijdstippen en op verschillende grondsoorten tot 3 meter diepe kuilen in djatibestanden gegraven en werd de groei van de allerfijnste absorbeerende haarwortels op verschillende diepte nagegaan.

In verband met de worteluitbreiding en de waterhuishouding

van verschillende boomsoorten werden in den Oostmoesson nog enkele verdampingsgrootten van afgesneden bladeren te Pati en Goendih bepaald.

Teneinde den invloed van de wortelconcurrentie van oud bosch op den groei van daaraan grenzende jonge djaticulturen na te gaan, werd in een vijftal cultuurvlakten 1930 in Tanggoeng, Tempoeran en Tjiboengoer (Poerwakarta), de cultuur afwisselend al of niet door slooten van den belendenden ouden opstand geïsoleerd.

Een onderzoek naar de bloembiologie en de vruchtzetting van den djati, als voorbereiding voor selectiewerk, werd in Tjikampek verricht. Een algemeen inzicht werd verkregen en getoetst door insluitingen en bevruchtingen van bloempluimen.

Zaaddistributie. Deze werd in het verslagjaar geheel door de Afdeeling Wildhoutbedrijf geregeld.

Boschbescherming. Evenals in vorige jaren werden de vragen op het gebied der boschbescherming door het Instituut voor Plantenziekten behandeld, terwijl de Afdeeling slechts bemiddelend optrad en kennis nam van de resultaten.

Afdeeling Djatinatuurverjonging.

Werkzaamheden in de cultuurproeven. De verjongingsproeven in de houtvesterij Goendih ondergingen in verslagjaar eenige uitbreiding, waardoor zij thans een oppervlakte beslaan van 38,5 ha. Deze werden in verslagjaar alle beschreven. Deze verjongingsproeven, gelegen op de slechte djatiboschgronden, bedoelen te onderzoeken in hoeverre het mogelijk is in de door bescherming langzamerhand ontstane wildhout- en struikenbegroeiing op strooken, dus zooveel mogelijk met behoud dier begroeiing, een djativerjonging tot stand te brengen.

Daarbij werd de noodzakelijkheid gevoeld, meerder inzicht te verkrijgen in de omstandigheden, waaronder bij deze verjongingsmethode wordt gewerkt en de factoren, die de ontwikkelingsmogelijkheden voor den djati beheerschen, waarbij in zoo nauw mogelijk contact met de andere djaticultuurafdeeling wordt gewerkt.

Hiervoor was in de eerste plaats een nader onderzoek noodig

naar de kieming van den djati onder verschillende omstandigheden. Daartoe werden in het bosch 20 kiem- en kweekproeven genomen, terwijl waarnemingen werden verricht over regenval, zonneschijn, luchtvochtigheid en lucht- en grondtemperatuur.

Voor een nader onderzoek naar de aanwezige natuurlijk verjongde djatibosschen (blandongbosschen) werden objecten bezocht in Padangan en Tjepoe. In de afdeeling Wadeng van eerstgenoemde houtvesterij werd een proefterrein uitgezet.

Bewerking van terreingegevens. De resultaten van de door het beheer sedert 1925 in de houtvesterij Goendih genomen cultuurmaatregelen als voorverjongingen, poot- en opslagculturen en later de verjongingsproeven op strooken, waarin Dr. Kramer zelf een werkzaam aandeel had, werden door hem bewerkt en als Korte Mededeeling No. 18 gepubliceerd.

Verdere werkzaamheden. De Chef der afdeeling was tot begin Augustus vrijwel geheel in beslag genomen door de werkzaamheden van de Commissie voor de Java-houtcontracten.

Afdeeling Wildhoutbedrijf.

Looibastonderzoek. De in het vorig verslag bedoelde analysecijfers van *Acacia decurrens* kwamen in het begin van verslagjaar beschikbaar en werden verwerkt tot een bijlage van Korte Mededeeling No. 17.

Daar volgens onderzoekingen van het Departement van Landbouw in Zuid-Afrika gebleken was, dat verschillende *Cupressus*-soorten bast met een goed looistofgehalte leveren, zijn bastmonsters van *Cupressus Benthamii*, afkomstig van wildhoutculturen in Garoet, op verzoek door het Analyselaboratorium te Buitenzorg onderzocht. De resultaten waren echter teleurstellend (het gemiddeld looistofgehalte berekend op luchtdroge stof was slechts 4,9 - 6,1 %).

Op verzoek van het Hoofd van den Dienst der wildhoutbosschen op Java en Madoera werden in de Gadoengansche segaweculturen van een groot aantal genummerde boomen van verschillende klassen bastmonsters ingezameld, ten einde het verband te kunnen nagaan tusschen boomklasse, bastproductie en looistofgehalte en daardoor een basis te verkrijgen voor een

selectie op looistofproductie ten behoeve der uitbreidingen van den aanplant langs vegetatieven weg.

Sandelhoutonderzoek. In Sanggrahan en Gadoengan werden nieuwe gegevens verzameld over de resultaten van de cultuur van *Santalum album* ten einde die t.g.t. ten behoeve van de praktijk te kunnen bewerken.

Onderzoek naar de cultuur van industrie- en edelhoutsoorten. In Gadoengan werden de periodieke metingen, beschrijvingen en dunningen uitgevoerd. Van enkele houtsoorten nml. balsa, pokhout en *Cordia subcordata* zijn kleine proefaanplantingen aangelegd.

Onderzoek van de gebergte-wildhoutculturen. In West-Preanger zijn in verslagjaar 3 nieuwe meetperken uitgezet, gedund en gemeten. In overleg met het Hoofd van den Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera werden voorts plannen opgesteld voor systematische cultuurproeven met productie-houtsoorten in West-Java en met snelgroeiende boomsoorten (voor reboisatiedoeleinden) in Oost-Java.

Hydrologisch onderzoek. Ter voorbereiding van het t.z.t. door het Proefstation in te stellen boschhydrologisch onderzoek werd een literatuurstudie gemaakt van de in andere landen verrichte onderzoekingen van den laatsten tijd (zie Tectona deel 23, 1930, blz. 919 e.v.). Voorts werd een oriënteerend onderzoek verricht betreffende de doorlatendheid van gronden.

Met de op initiatief van den dienst der Boschinrichting in de Preanger getroffen voorbereidingen voor een uitgebreid terreinonderzoek naar den invloed van het bosch op de waterhuishouding werd voortdurend contact gehouden.

Adviezen en verdere werkzaamheden. De gegevens van de beheersproeven met verjonging van *Hopea Mengerawan* in Zuid-Sumatra werden in een rapport verwerkt.

Op verzoek van en in overleg met den beheerder van Bantam c.a. werden plannen voor natuurlijke verjongings- en plantproeven in de vloedbosschen van Batavia en in de boschreserve Janlappa opgesteld, terwijl de proeven ook deels door de afdeeling werden uitgevoerd.

Aan de in het vorig verslag vermelde brandhoutproductieonderneming ter S.O.K. werd in het verslagjaar een bezoek ge-

bracht. Hier werden proefperken uitgezet, metingen verricht en een nieuw financiëel plan opgesteld.

Zaadvoorziening. De mahoniezaad-distributie werd in verslagjaar door deze afdeeling geregeld.

De aanvraag van de grootbladige soort voor den Dienst bedroeg 635 petroleumblikken, terwijl 569 blikken konden worden verstrekt; voor de kleinbladige soort bedroegen aanvraag en verstrekking 1000 blikken.

Aan andere diensten en particulieren werden nog geleverd 31 blikken van de grootbladige soort en 125 blikken van de kleinbladige.

De afdeeling verleende voorts hare bemiddeling voor de verstrekking van de volgende partijen zaad.

a. aan boschbeheerders:

7720	petroleumblikken	kemlandinganzaad
1635	„	djatipitten
90	„	marmojozaad
15	„	segawézaad
2	„	soerenzaad
3	„	djoharzaad
220	kg zaad van	Dalbergia Sissoo
86	„ „ „	Dalbergia latifolia

voorts kleinere hoeveelheden zaden van *Cupressus Benthamii, Grevillea robusta, Myrica javanica, Albizzia montana, Magnolia Blume, Schima Noronhae, Casuarina equisetifolia, Altingia excelsa, Actinophora fragrans, Eugenia polyantha* en *Tristania conferta.*

b. aan andere diensten en particulieren:
kleinere zaadpartijen van *Pinus Merkusii, Casuarina equisetifolia, Eucalyptus globulus, Eucalyptus alba, Agathis alba* en van verschillende cultuurboomen voor de Cultuurschool te Soekaboemi.

Van de boschbeheerders werd als steeds volle medewerking ontvangen voor de inzameling en verzending van zaden.

De Directeur van het Boschproefstation,
R. WIND.

DJATIBEDRIJF.

Ziekten en Plagen.

Totaal bladverlies als gevolg van de vreterij van de djatirups kwam in het begin van den Westmoesson niet of slechts zeer plaatselijk voor. In het Semarangsche was de walang kajoe (djati-sprinkhaan) weer in vrij groot aantal aanwezig, zonder echter belangrijke schade aan te richten. Het afsterven van de walikoekoen door aantasting van den zigzagboorder zette zich nog steeds op verschillende plaatsen voort. In djaticultuurcomplexen bij Bandjar werd een aantasting van vrij belangrijken omvang geconstateerd door den primairen boeboek (*Xyleborus destruens*).

Meer op zich zelf staande gevallen van schade, welke in het verslagjaar gerapporteerd werden, zijn de volgende: Topsterfte en Diplodia-aantasting bij 5-jaar ouden djati in Tjaroeban (vermoedelijk nawerking van de droogte van '29); windschade in den djati bij Tjepoe en in Saradan; chlorose bij djaticulturen op niet roode kalkgronden in O. Toeban; afsterven van *Tephrosia maxima* (bij Randoeblatoeng), van 10-20 jarige weroeboomen (in Ponorogo) en van kiemplantjes van kajoe poetih, van *Albizzia falcata* (beide in Ponorogo) en van sonokling (in Z. Randoeblatoeng); djamoer oepas in *Bixa orellana* en *Acacia oraria*; last van engerlingen in jongsten djatiaanplant bij Wilangan op oro² gronden en in W. Ponorogo; schade door apen bij djati, kesambi en mahonie; beschadiging van mahonie voorts door stengelvoetverbranding, kiemplantboeboek, roode takboorder, topboorder en kidang; tenslotte rajap-vreterij bij kemlandingan.

Bescherming tegen ziekten en plagen.

Onderzoek.

Het Instituut voor Plantenziekten deelt hierover het volgende mee: Op de Botanische Afdeeling werden geen speciale onderzoekingen ten behoeve van het Boschwezen verricht. Op

de Zoölogische Afdeeling echter werd aan het boschbouwentomologisch onderzoek geregeld doorgewerkt.

Een publicatie, waarin de resultaten van het onderzoek van de biologie van de djatitermiet, als een der grondslagen voor de bestrijding, zijn neergelegd, kwam in de eerste maanden van het verslagjaar gereed en werd aan de Beheerders toegezonden. De uitwerking der gegevens over de boschbouwkundige zijde van het vraagstuk zal later volgen. Deze gegevens betreffen de volgende punten: percentage van aantasting in verband met localiteit, leeftijd van het bosch en opstandtype; gevolgen van de aantasting voor de individueele boomen en voor den opstand; berekening van de aan het djatibedrijf aangerichte schade; methode van bestrijding.

Intusschen werd de proef tot bestrijding van de rangas-aantasting in de bosschen van Telawa voortgezet, waarbij de aangetaste boomen bij de regelmatige dunningen worden opgezocht en zooveel doenlijk gekapt, waarna de door de termieten bewoonde stamgedeelten onschadelijk worden gemaakt. De practische uitvoering der maatregelen werd verder verbeterd en nieuwe ervaringen werden opgedaan. Zoo konden de kosten in enkele gevallen gedrukt worden, doordat de door rangas bewoonde stamdeelen tot houtskool werden verbrand. Voorbereidingen werden getroffen om de systematische bestrijding van de rangas-aantasting ook buiten Telawa te doen plaats hebben.

Daar het onderzoek van den zigzagboorder van de walikoekoen voldoende inzicht had verschaft in de oorzaak en in de bestrijdingsmogelijkheden van de plaag, werd begonnen met het voor publicatie uitwerken der gegevens, terwijl slechts de voornaamste observatie-objecten voor waarnemingen over het verder verloop van de plaag werden aangehouden. Er kon daardoor meer werk gemaakt worden van het onderzoek van de djatisprinkhaan (*Valanga*), waarvoor de veldwaarnemingen en proeven bij het hulplaboratorium te Gedangan werden voortgezet.

In het begin van den Westmoesson werd voorts een aanvang gemaakt met het onderzoek naar de hoofdpunten over de biologie van de djatirups (*Hyblaea*). Daar een eigenlijke plaag in

dezen regentijd uitbleef, konden nog geen waarnemingen over de epidemiologie plaats hebben.

Ook werd verdere bestudeering van de levenswijze van den grooten djatiboorder (een Csside: *Duomitus ceramicus*) ter hand genomen. Voorloopig werd getracht de in het bosch verzamelde rupsen op het laboratorium verder te kweeken (hetgeen nog veelal mislukte) en de ontwikkeling van de boorders in een bepaalde djaticultuur te volgen.

Pogingen werden in het werk gesteld om het lieveheersbeestje *Cryptolaemus montrouzieri* Muls. in de djatibosschen te Gedangan te vestigen ter bestrijding van *Pseudococcus virgatus* Cock. op *Leucaena glauca*, voorloopig zonder succes.

Dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera.

Beschadigingen, ziekten en plagen.

Incidenteel werd een kort onderzoek ingesteld naar de oorzaken van de ernstige aantasting van djaticulturen bij Bandjar door de primaire boeboek: *Xyleborus destruens*.

Van beteekenis was verder blijkbaar een topsterven bij jonge manglit in de culturen op den G. Tjerimaj, waarvan de groei zeer veel nadeel ondervond. In antwoord op een rondschrijven van het Hoofd van het Instituut voor Plantenziekten over de plannen om een uit Holland geïmporteerden roofkever (*Calosoma sycophanta*) in wildhoutcultuurcomplexen uit te zetten, werden van verschillende beheerders mededeelingen ontvangen over dergelijke plagen, voor het meerendeel door bladvretende rupsen bij allerlei wildhoutsoorten veroorzaakt.

In O. Brantas werd nog een gomziekte (*Phoma* sp.?) gerapporteerd bij mindi (*Melia azedarach*).

Dienst der Bosschen in de Buitengewesten.

Beschadigingen.

Gerapporteerd werden een afsterven van onglen-plantjes in Z. Sumatra, vernieling van het grootste deel van den zaadoogst van *Casuarina sumatrana* bij Fort de Kock door een keverlarfje, en aantasting van een mahonie-cultuur bij Donggala op Celebes door den bekenden topboorder.

LITERATUUR ENZ.

OVERGENOMEN ARTIKELEN ENZ.

Volksraad.

Afdeeling VI, Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel (begrooting 1933).

Handelingen en Regeeringsantwoord in eersten termijn. [1])

De Heer Everts .... Tenslotte nog een woord, Mijnheer de Voorzitter, over het Boschwezen en wel meer in het bijzonder over de exploitatie van de wildhoutbosschen in de buitengewesten.

De Memorie van Toelichting zegt, dat door den dienst van het Boschwezen voortdurend groote aandacht wordt geschonken, zoowel aan de exploitatie als aan de uitvoermogelijkheden van wildhoutsoorten en die uitvoer wordt bevorderd waar zulks mogelijk is.

Mijnheer de Voorzitter! Mij is bekend, dat er van de zijde van het Boschwezen groote belangstelling bestaat voor den wildhoutexport; medewerking wordt verleend en inlichtingen worden verstrekt. Er moet en kan, naar mijn meening, echter meer gedaan worden en hierbij doel ik speciaal op de buitengewesten. Indië ligt temiddel van houtbehoevende landen: Afrika, Australië, Azië. Weliswaar zegt de Regeering, dat Australië zelf hout exporteert, maar dat betreft alleen het zeer harde djarahhout, dat in concurrentie met djati vanuit West-Australië wordt uitgevoerd.

Het zooveel belangrijker Oost-Australië heeft groote hoeveelheden zacht hout noodig voor verpakkingsdoeleinden en importeert per jaar varieerend tusschen de 2 en 3 millioen m^3 van Amerika en de Filippijnen. Indië leverde hiervan enkele jaren geleden een klein deel, het hout was goed wat betreft de kwaliteit, maar onvoldoende verzorgd. Moeilijkheden ontstonden doordat er boorders in werden gevonden, waardoor de invoer onmogelijk werd.

Juist het geheel ontbreken van contrôle op wat uitgevoerd wordt, maakt dat het Indische hout zoo moeilijk een plaats op de buitenlandsche markten kan veroveren.

Zuid-Sumatra, Oost- en West-Borneo hebben zeer bruikbare wildhoutbosschen, die millioenen waarde hebben, maar die door een op bosch-

---

[1]) In overleg met het Bestuur werd, dit in verband met de kosten, de overname van deze Volksraadstukken, beperkt tot de voor het Boschwezen belangrijkste onderwerpen. Voor belangstellenden zijn de volledige stukken bij het Bestuur te verkrijgen.

roof lijkende wijze worden vernield. Daarin orde brengen, contrôle instellen op den kap zoowel als op de kwaliteit van den uitvoer zou een groote verbetering geven en kapitaalsverlies voorkomen.

De Memorie van Antwoord wijst op het panglonggebied in Bengkalis. Zeker, Mijnheer de Voorzitter, vandaar wordt veel hout uitgevoerd. Maar hoe geschiedt dit? De panglongs zijn in handen van een ring van Singapore Chineezen en hout van verschillende soorten wordt daarheen in wangkangs naar Singapore vervoerd en daar, op risico van den inhoud, per geheele wangkang verkocht, verzaagd en geherexporteerd.

Niemand in ons Indië die hiervan dus eenig voordeel heeft, behalve misschien het Gouvernement.

Een behoorlijke exploitatie van de boschrijkdommen in de buitengewesten, waardoor werkgelegenheid wordt gegeven en onze export wordt vergroot, zou ik hiermede in de belangstelling van de Regeering willen aanbevelen.

Ik dank U, Mijnheer de Voorzitter.

De Heer Van Mook .... Voorts zou ik nog het een en ander willen opmerken over het contract met de Vejahoma. In dit opzicht heeft het regeeringsantwoord in de Memorie van Antwoord mij over de geheele linie zeer teleurgesteld. Wanneer wij zien, voorzoover dit uit de Memorie van Antwoord is op te maken, welke ontwikkeling deze zaak heeft genomen, dan kunnen wij slechts concludeeren, dat alle argumenten voor het vroegere contract vervallen zijn. Het laatste verzoek van de Vejahoma schijnt te zijn een verzoek, om minder te mogen afnemen dan bij het contract is bedongen, dus om tot kapinkrimping te mogen geraken. Nu was de vaste afname een der groote voordeelen van het contract. Dit argument voor het contract schijnt thans te zijn vervallen. Ik heb hiervoor in de vorige zitting reeds gewaarschuwd. De Regeeringsgemachtigde is er toen niet ernstig op ingegaan. Ik zeide (Handelingen p. 1505) dat, wanneer de Vejahoma een vaste hoeveelheid tegen zeer billijke voorwaarden moest afnemen en dus de last van de productiebeperking geheel op het Gouvernement zou vallen, dit zou moeten leiden tot een dumping van de Vejahoma tegen het Gouvernement, dus, in verband met de belangengemeenschap eigenlijk van het Gouvernement tegen zichzelf. Dit argument is toen afgewezen en ook nu nog wordt het argument van dumping afgewezen met de zinsnede:

> „Dit kan echter geen „dumpingpolitiek" genoemd worden, maar veeleer een opruiming van te hoog opgeloopen voorraden tegen verliesgevende prijzen".

Ik weet niet, hoe men het noemen wil, maar wanneer dit op eenigszins groote schaal gebeurt, dan komt het mij voor, dat beide begrippen elkaar niet zoo heel veel ontloopen.

De Heer Ratu Langie: Dat is juist over het algemeen de reden van de dumping: dat men te groote voorraden heeft.

De Heer Van Mook: Inderdaad! Het export argument is thans vervallen; het export argument, dat vooral in tijden van moeilijkheden zoo

bijzonder veel waarde zou hebben. Het verwondert mij, dat de Regeering geen gegevens kan verschaffen omtrent het aandeel van de Vejahoma in den export in de eerste maanden van dit jaar; de Regeering heeft deze gegevens destijds wel over 1930 en 1931 verschaft. Ik verwijs hiervoor naar blz. 2226 van de Handelingen 1931—1932. Ik vraag mij af, waarom het niet mogelijk zou zijn op het oogenblik voor de maanden, waarover de gegevens bekend zijn, aan den Volksraad hetzelfde mede te deelen. Wel heb ik uit de bewoording van de Memorie van Antwoord sterk den indruk gekregen, dat het exportaandeel der Vejahoma in beteekenis tegenover het export aandeel van anderen, belangrijk is teruggeloopen. In deze meening word ik versterkt door het feit, dat ook de dwarsliggerleverantie is opgehouden. Ook de financieele zekerheid, die het contract zou bieden, komt mij voor geheel te zijn verdwenen. De Regeering deelt in de Memorie van Antwoord mede, dat door de Vejahoma:

> „geen nieuwe verzoeken zijn ingediend om haar tegemoetkoming te verleenen in den vorm van opschorting van financieele verplichtingen".

Ik weet niet goed, hoe ik dit moet begrijpen. Ik zou willen vragen, of de Vejahoma sedert de vorige behandeling van dit vraagstuk in dezen Raad, haar verplichtingen volgens het oude contract geheel is nagekomen en of dus de vordering, die het Gouvernement op de Vejahoma heeft — en die nog niet is voldaan — is opgeloopen. Ik meen uit goede bron te weten, dat dit het geval zou zijn. Nu kan het wel zijn, dat dit dezelfde opschorting van financieele verplichtingen is als die, welke reeds was toegestaan in het vorige jaar, maar dan is de geciteerde zinsnede toch wel eenigermate verwarrend, want men zou hieruit licht kunnen concludeeren, dat de schuld niet opgeloopen was.

Naar aanleiding van hetgeen ik in de vorige zitting heb voorgebracht is ook in dit afdeelingsverslag de vraag gesteld, hoe de Algemeene Rekenkamer oordeelt over de kwijtschelding van die opgeloopen vordering bij een contract met terugwerkende kracht, in stede van krachtens art. 19, lid 1, der Indische comptabiliteitswet, bij de wet.

De Regeering antwoordt hierop (bl. 48 roneo, Memorie van Antwoord) dat Zij nog niet heeft beslist, of het gewenscht is, over dit contract de Algemeene Rekenkamer te raadplegen. Dit antwoord bevreemdt mij. Maar ik zou het over een anderen boeg willen gooien. De directeur van Financiën heeft bij de behandeling van de Indische comptabiltieitswet in dit voorjaar op een desbetreffende vraag van den heer De Hoog geantwoord (Handelingen bl. 1783):

> „Ik kan mij niet voorstellen, dat de Regeering, wanneer de Volksraad Haar een verzoek doet, waardoor Zij op eenigerlei wijze de Kamer om advies zou moeten vragen of de Kamer zou moeten uitnoodigen in een bepaalde richting een onderzoek in te stellen, niet volgaarne het Volksraadsverzoek zou aanvaarden en de noodige stappen zou doen tot inwilliging daarvan".

Ik hoop in de gelegenheid te zijn den Volksraad de vraag voor te leggen,

of wij een dergelijk verzoek nu niet mogen doen met het oog op de beteekenis van deze zeer belangrijke vraag, of inderdaad een vordering kan worden kwijt gescholden op andere wijze dan volgens art. 19, lid 1, van de Indische comptabiliteitswet. Ik vertrouw op de toezegging van den vroegeren directeur van Financiën, dat de Regeering bij de beantwoording daarvan volle medewerking zal verleenen.

Dan nog iets over de commissie ter overweging van de houtvervreemdingspolitiek. Ook hier heeft het Regeeringsantwoord mij eenigszins bevreemd. Zij zegt nl. (Memorie van Antwoord blz. 44 roneo):

> „Daar dezelfde motieven, welke de Regeeringsgemachtigde tijdens de behandeling in tweeden termijn van het verslag der zg. Vejahomacommissie (handelingen, zitt. 1931—1932, blz. 2549 e.v.) daartegen werden aangevoerd, thans nog onverkort van kracht zijn, bestaat er voor de Regeering geen aanleiding om een commissie ter overweging van de houtvervreemdingspolitiek van het djatibedrijf in te stellen".

Ik heb die Handelingen nog eens nageslagen en dan vind ik daar, dat weliswaar hetgeen de Regeeringsgemachtigde van Landbouw zegt en hetgeen de motie toen wilde niet geheel parallel loopt, maar dat de Regeeringsgemachtigde toch heeft gezegd (Handelingen blz. 2549):

> „Het eenige, wat de Regeering kan aanvaarden, is de benoeming eener commissie, die over de houtvervreemdingspolitek van den Lande in het algemeen zou adviseeren".

En iets verder:

> „Stelt de Volksraad echter desondanks op de samenstelling van de voorlichting door een dergelijke commissie prijs, zoo is de Regeering bereid tot de benoeming daarvan over te gaan".

Naar aanleiding van de bittere ervaring met de houtvervreemdingspolitiek opgedaan, zeide de Regeeringsgemachtigde voorts (Handelingen blz. 2553), dat hij het niet ongewenscht, ja zelfs gewenscht acht,

> „dat de houtvervreemdingspolitiek der Regeering aan een commissie ter beoordeeling blijft onderworpen".

Nu weet ik wel, dat de commissie, die den Regeeringsgemachtigde voor oogen stond en die welke de motie-Ratu Langie wenscht, niet dezelfde zijn, maar toch wil ik de vraag stellen, of althans de commissie, welke de Regeering gewenscht achtte, is ingesteld. Ik heb daarvan niets gehoord.

Tenslotte lijkt het mij, dat men op deze wijze eigenlijk geen stap verder komt. De argumenten, welke in de vorige zitting in den breede zijn aangevoerd tegen het Vejahomacontract heeft de Regeering niet weggenomen; den weg in de motie-Ratu Langie aangegeven om tot gezonder houtvervreemdingspolitiek te komen, heeft de Regeering niet ingeslagen. De motieven onzerzijds zijn terzijde gelegd. Maar wanneer de Regeering in ander verband zegt (Memorie van Antwoord voor het Algemeen Gedeelte blz. 20 roneo):

> „Zich vereenigend met het gevoelen van verschillende leden, die zich kantten tegen het treffen van bijzondere maatregelen ten behoeve van

personen of handelslichamen, die tengevolge van de malaise contractueele verplichtingen niet kunnen nakomen, is de Regeering niet tot het treffen van zoodanige maatregelen bereid",

wil ik Haar toch in overweging geven om aan dit ziekteproces een einde te maken, een einde, dat zoo billijk mogelijk voor de Vejahoma kan zijn, maar dat toch een werkelijk einde beteekent van de bevoorrechting van een maatschappij die tenslotte voor de Regeering naar mijn vaste overtuiging meermalen voordeel heeft opgeleverd en opleveren zal. Ik dank U, Mijnheer de Voorzitter.

De Heer Koesoemo Oetoyo .... Hetzelfde wat ik gezegd heb ten aanzien van de academisch gevormden bij den landbouwvoorlichtingsdienst zou ik ook willen zeggen voor het Boschwezen. Met name wil het er bij mij niet in, dat ook bij dezen dienst niet gevoegelijk kan worden volstaan met minder academici en meer middelbaar personeel, mits de leiding maar bij hooger gevormden berust. De djaticultuur toch is een bij uitstek extensieve, die geen hoog wetenschappelijke, dagelijksch toezicht van noode heeft. Een boscharchitect, die een middelbare opleiding heeft genoten, kan — zooals gezegd onder hoogere leiding — naar mijn meening, gerust met het planten en kappen van djati worden belast.

Daarom moet ik het betreuren:

1e. dat bij het boschwezen zooveel middelbaar personeel, w.o. 39 boscharchitecten en 3 adspirant-boscharchitecten, zal moeten afvloeien; en

2e. dat nog *f* 37.000 ten koste moet worden gelegd aan opleiding, zooals bekend in Nederland, van candidaathoutvesters.

Ten aanzien van dit laatste zegt de Memorie van Antwoord op p. 13 (roneo):

„Algeheele opheffing van de opleiding met Landssteun zou ongewenscht zijn, aangezien andere categorieën van candidaat-Indische ambtenaren (bv. de Indologen te Leiden en Utrecht) eveneens een maandelijksche toelage ontvangen. Intrekking van studietoelagen zal over de geheele linie en voor allen tegelijk moeten geschieden".

Met andere woorden zegt deze Memorie van Antwoord dus — ofschoon zij op de vorige pagina verklaart, dat „wanneer houtvesters noodig zijn, het als regel niet zooals bij de meeste andere diensten, mogelijk is een beroep te doen op de vrije arbeidsmarkt" — afschaffing van de studietoelagen voor candidaat-houtvesters wèl mogelijk is, als maar alle andere studietoelagen voor de studie tot speciale diensten worden ingetrokken. En waar ik voorstander ben van deze algeheele afschaffing verzoek ik den geachten Regeeringsgemachtigde daartoe zijn invloed bij de Regeering aan te wenden. Bovendien ben ik overtuigd, dat als het departement van Landbouw maar het voorbeeld geeft, alle andere departementen wel zullen volgen.

.... Mijnheer de Voorzitter! Nu ik het toch over economische problemen heb, zou ik de aandacht op het volgende willen vestigen. Reeds in

1920 verklaarde de toenmalige Regeeringsgemachtigde van Landbouw in deze zaal (H. p. 371) dat de Regeering het standpunt inneemt, dat:

> „waar djatibosch wordt geoogst op plaatsen waar sawahaanleg mogelijk is, niet meer zal worden gereboiseerd, maar de gronden in handen van de bevolking moeten worden gegeven".

Dit standpunt werd nog eens bevestigd door zijn opvolger, den heer Dr. Rutgers, in 1927 (H. p. 785). Het betreft hier voor sawah-aanleg geschikte gronden doch alleen waar het djatibosch is geoogst. Thans wordt in het Afdeelingsverslag gevraagd zulke gronden aan de bevolking af te staan, ook als er nog djatibosch op staat. De Memorie van Antwoord reageert hierop als volgt (p. 43 roneo):

> „Met uitzondering van enkele gevallen, waarin de bosschen echter hoogst noodig zijn ter voorziening in de plaatselijke houtbehoefte, komen er binnen het gebied der djatibosschen geen terreinen voor, welke geschikt zijn om blijvend als landbouwgrond gebruikt te worden".

Mijnheer de Voorzitter! Waar ik overtuigd ben dat er nog vele van zulke djatibosschen voorkomen, terwijl de beoordeeling of de grond blijvend als landbouwgrond gebruikt kan worden dan wel of de bosschen al dan niet noodig zijn ter voorziening in de plaatselijke houtbehoefte, niet zelden van persoonlijke inzichten afhangt, zou ik de Regeering willen verzoeken, waar noodig plaatselijke commissies te doen in het leven roepen om Haar ter zake van advies te dienen.

In die commissies dienen zitting te nemen naast den betrokken boschbeheerder, ook eenige Europeesche en Inlandsche ambtenaren Binnenlandsch Bestuur, zoomede de irrigatie-ingenieur en de landbouwconsulent, in wiens ressort het bosch gelegen is. Er is echter haast bij. Immers aan weerstandsvermogen der inheemsche bevolking hier op Java en aan haar vermogen om den ontzettenden economischen schok op te vangen, dien de werelddepressie heeft teweeggebracht, worden in dit tijdsgewricht overmatig zware eischen gesteld. Niet alleen toch zijn meer dan 100.000 werklooze Javanen — de laatste berichten spreken zelfs van 150.000 — uit de buitengewesten hier teruggekeerd, doch nog grooter zal het aantal zijn, dat door het gemis van werkgelegenheid uit de groote centra van bevolking en uit de streken waar suikerfabrieken geheel of gedeeltelijk stop zijn gezet, naar het binnenland is teruggedrongen. Dat deze honderdduizenden werkloozen aldaar nog geen groote catastrophes hebben veroorzaakt, schrijf ik, behalve aan de hulpvaardigheid van den Javaan tegenover familieleden, voornamelijk toe aan de aanwezigheid van bouwvelden, die, hoe arm dikwijls ook van structuur, toch nog genoeg kunnen opbrengen om den bewerker althans niet van honger te doen omkomen. De grens is echter, naar ik vermoed, reeds zeer dicht benaderd. Elke hulp om aan nieuwen bouwgrond te komen, is dus zeer welkom. Ik zou er dus bij de Regeering op willen aandringen om die hulp zoo spoedig mogelijk te verstrekken.

Mijnheer de Voorzitter! Uit de daarover door mij aangehaalde citaten uit de Handelingen van ons College blijkt, dat voor sawahaanleg geschikte

gronden, waarop thans nog djatibosch voorkomt, vroeg of laat toch aan de bevolking in cultuur zullen worden gegeven. Echter, de tijd dringt en spoedige hulp is vooral in dit geval dubbele hulp. Ik ben er dan ook van overtuigd, dat de dienst van het boschwezen, die dan toch ook het algemeen belang heeft te dienen, niet zal aarzelen om van harte mede te werken, ten einde de bevolking van den dreigenden noodtoestand verre te houden.

Ik dank U, Mijnheer de Voorzitter!

De Heer De Dreu .... Ik kom thans tot een bespreking van het boschwezen. Speciaal deze dienst, die in vele streken op Java vooral in de Rembangsche djatibosch-gebieden, een groot deel der werkverschaffing aan de inheemsche bevolking beheerscht, is in deze tijden als welvaartsdienst van het hoogste belang. De groote inkrimping der werkzaamheden heeft een nijpenden nood bij de bevolking in vele streken van Java tengevolge gehad, een nood die, zooals ik thans hoop aan te toonen, voor een groot deel door een rationeele werkwijze kan worden ondervangen.

Ik wil als mijn meening vooropstellen, dat, ondanks den slechten financieelen toestand, in dezen tijd productieve uitgaven ten volle gehandhaafd behooren te blijven. De productieve uitgaven in het onderhavige geval zijn vooreerst de beplanting van onproductieve terreinen met bosch en de herbebossching der kale berghellingen voor hydrologische doeleinden. Hierbij snijdt het mes van twee kanten. Niet alleen, dat door de daarbij uit te betalen contractsom een bedrag van ongeveer *f* 25 per ha aan geld aan de inheemsche bevolking ten goede komt, doch daarbij behaalt de plantcontractant met zijn tusschenbeplanting van veldgewassen nog een zeer belangrijke oogst aan voedingsmiddelen. Dit zijn alles rendeerende uitgaven, omdat wij daarvoor een waardevol boschbezit verkrijgen. Ik meen dan ook, met klem erop te moeten aandringen, dat nog in dit jaar de herbebossching van onproductieve vlakten binnen het boschareaal met kracht ter hand wordt genomen.

Daarnaast moet met alle kracht de afzet van hout bevorderd worden, waardoor de kap en het transport van het hout worden opgevoerd; de loonen, hierbij uitbetaald, komen ook alweer aan de inheemsche bevolking ten goede. De vermeerderde inkomsten, door het Boschwezen bij een rationeele houtverkoopspolitiek te verkrijgen, kunnen ten deele gebruikt worden om de beplanting van onproductieve terreinen te betalen.

Mijnheer de Voorzitter! Hiermee kom ik weer op het teere, maar belangrijke punt der houtverkoopspolitiek, waarbij door de Regeering zoo wonderlijk wordt gehandeld. De Regeering heeft gemeend, de motie-Ratu Langie, welke aandringt op de instelling van een commissie ter bestudeering van de houtvervreemdingspolitiek van het land naast zich te moeten neerleggen. Het heeft mij ten hoogste bevreemd, dat de Regeering thans weer spreekt van „dezelfde motieven, welke nog steeds van kracht zijn, zoodat er voor de Regeering geen aanleiding is een commissie ter overweging van de houtvervreemdingspolitiek van het djatibedrijf in te stellen".

De Regeeringsgemachtigde toch heeft in de laatste Westmoessonzitting

uitdrukkelijk toegezegd, dat indien de Volksraad op de samenstelling en de voorlichting van een dergelijke commissie prijs stelt, de Regeering bereid is tot de benoeming daarvan over te gaan. Deze stand van zaken is voor mij aanleiding, om hier een en ander over de houtvervreemdingspolitiek in het midden te brengen, waarbij ik dan hoop aan te toonen, dat het djatibedrijf gedeeltelijk op den verkeerden weg is.

De productie en verkoop van agrarische voortbrengselen is aan geheel andere regels gebonden dan die van industrieele producten. Het groote onderscheid is daarin gelegen, dat bij een beperkt landareaal de opvoering van de productie van agrarische voortbrengselen zeer beperkt is; een sterke productie-vermeerdering door intensiveering van het bedrijf leidt direct tot sterk verhoogde productiekosten. Daarom moet de verkoopspolitiek van agrarische producten met een niet voor uitbreiding vatbaar plantareaal erop gericht zijn, de hoogst mogelijke prijzen te behalen, omdat de afzet slechts weinig vergroot kan worden. Anders is het echter bij de industrie, waar productie-vermeerdering gemakkelijk tot stand komt en gepaard gaat met verlaging van den kostprijs. Hier moet zich dus — binnen het raam van ons kapitalistisch productiestelsel, waaronder de wereld nog gebukt gaat — de verkoopspolitiek tot op zekere hoogte richten op massaverkoop bij betrekkelijk geringe winst. Zal in het eerste geval, bij verkoop van agrarische producten, de openbare verkoop op vendutie in normale gevallen de aangewezen weg zijn, bij de industrie is een zeer soepele en gedetailleerde verkoopsorganisatie een eisch.

Het djatihout is een agrarisch product, afkomstig van een beperkt areaal met een beperkte jaarlijksche opbrengst. Het was dan ook zeer juist, dat in normale jaren de verkoopspolitiek van het Boschwezen gericht was op openbare mededinging, op venduties, met zooveel mogelijk beperking van den onderhandschen afstand van hout. Ik wil hier niet nader ingaan op de vraag, in hoeverre van dit standpunt is afgeweken bij de sluiting van het Vejahomacontract; in de voorjaarszitting is mijns inziens afdoende aangetoond, dat de Vejahoma in deze ten onrechte en ten nadeele van de gemeenschap bevoorrecht werd en nog steeds wordt.

Wanneer wij nu echter de huidige crisisperiode in het oog vatten, dan zien wij dat de normale jaarlijksche productie van djatihout bij lange na niet afgezet kan worden. Het gevolg daarvan is kapinkrimping, onverkoopbare voorraden en sterk verminderde inkomsten.

Wat is nu de rationeele houtvervreemdingspolitiek in dezen crisistijd? Het antwoord is zeer eenvoudig: een soepele en doelmatige verkoopsorganisatie, prijsverlaging en aanmaak van verkoopbare houtsortimenten. De toestand toch is zoodanig, dat op Java een zeer groot gebrek aan goed en tevens goedkoop hout bestaat. Bij een goed en goedkoop product kan de afzet sterk verruimd worden. Het boschwezen heeft echter de limiteprijzen van zijn product sinds 1925 practisch niet verlaagd.

Welke maatregelen heeft nu de Regeering genomen om den zoo gewenschten afzet van djatihout te stimuleeren? In de Westmoessonzitting

van dit jaar bleek afdoende, dat de Regeering al Haar hoop vestigde op een gezonden houthandel; ter bevordering van dien gezonden houthandel werd dan de eenigszins vreemde maatregel voorgesteld, om één groot lichaam daarvan, de Vejahoma, door gunstige contractswijzigingen een sterkere positie te verleenen. Andere positieve maatregelen werden niet voorgesteld. Wat is nu het gevolg geweest, een gevolg dat zich reeds in het korte tijdsverloop van zes maanden toonde?

Alhoewel volgens de Memorie van Antwoord de voorgestelde contractswijzigingen met de Vejahoma nog niet geteekend zijn, wordt toch de verschuldigde retributie van *f* 14 per m^3 timmerhout niet door deze maatschappij betaald; volgens staat 1 blz. 45 (roneo) van de Memorie van Antwoord kreeg de Vejahoma in 1931 haar hoogwaardige, geselecteerde product tegen gemiddeld *f* 30 per m^3, in 1932 tegen *f* 26,35 per m^3.

Mijnheer de Voorzitter! In dit verband moet mij de opmerking van het hart, dat het mij ten hoogste verbaast, dat de Regeering het nog niet noodig oordeelde, de algemeene rekenkamer te raadplegen over de mogelijkheid van contractswijziging met terugwerkende kracht, buiten medewerking van den wetgever. Deze door mijn geachte medelid, den Heer Van Mook naar voren gebrachte kwestie is toch zeker een cardinaal punt in de door de Regeering verdedigde contractswijzigingen.

Mijnheer de Voorzitter! Niettegenstaande voordeel der goedkoope houtprijzen vroeg de Vejahoma ontheffing van haar verplichting om jaarlijks 50.000 m^3 djatitimmerhout af te nemen, zoodat de hoofdtroef van de Regeering dus reeds in zes maanden tijds faalde. De feiten hebben de redevoeringen van den geachten Regeeringsgemachtigde wel zeer snel, pijnlijk, doch afdoende weerlegd.

Mijnheer de Voorzitter! Ik sprak in de vorige voorjaarszitting de vrees uit, dat de Vejahoma van haar prijsreductie gebruik zou maken om den overigen houthandel en het Gouvernement zelf te dumpen. Deze vrees werd eenigszins kleineerend door den Regeeringsgemachtigde teruggewezen, doch ook hier, Mijnheer de Voorzitter, hebben de feiten alweer de Regeering in het ongelijk gesteld. De Vejahoma heeft, zooals algemeen bekend is, van haar bevoorrechte positie gebruik gemaakt om djatihout tegen 20 à 30% prijsreductie op de vastgestelde limiteprijzen voor die sortimenten aan te bieden, met het gevolg, dat de verkoop van djatidolken, balken en zwalpen door het Gouvernement sterk is teruggeloopen. Ook de overige particuliere houthandel ondervindt hiervan de zware nadeelen, zoo zelfs, dat de stapelplaatsleveringscontracten met den overigen houthandel ontbonden moesten worden, weliswaar heet het in de Memorie van Antwoord op blz. 48 eenigszins euphemistisch, dat hier niet van dumping maar veeleer van een opruiming van te hoog opgeloopen voorraden tegen verliesgevende prijzen sprake is, maar deze voorstelling is te eenenmale onjuist, wanneer op Gouvernementsvenduties en bij afnemers agenten der Vejahoma een prijsreductie van 20 à 30% aanbieden, is dit wel degelijk een benadeeling van den afzet van het Gouvernement en een doodconcurreeren van den overigen

houthandel. De remedie, welke de Regeering aangeeft, namelijk kapinkrimping, ook in de Vejahoma-arealen, is volkomen in strijd met het algemeen belang. Wat wij momenteel noodig hebben is goedkoop hout en een grooten afzet. En dit is mogelijk, Mijnheer de Voorzitter! Deze paradoxale toestand, dat het Gouvernement aan één bevoorrecht lichaam het hout goedkoop afstaat, en daardoor in zijn eigen afzet direct zoowel als indirect via den overigen houthandel getroffen wordt, is alleen bestaanbaar doordat de limiteprijzen van het Gouvernement nog voortdurend, in verband met de huidige conjunctuur, véél te hoog worden gehouden. Men zou geneigd zijn te vermoeden, dat deze maatregel een verkapten steun aan de Vejahoma beteekent. Ik ben genegen, Mijnheer de Voorzitter, deze meening direct te laten varen, wanneer de geachte Regeeringsgemachtigde mij duidelijk kan maken, welke voordeelen het heeft om de limiteprijzen, beneden welke het hout niet mag worden afgestaan, onveranderd vanuit een periode van hoogconjunctuur te handhaven in de huidige depressie en boven het peil van de huidige houtprijzen.

Als wij ons nu afvragen, welke positieve maatregelen de Regeering genomen heeft om den houtafzet te bevorderen, dan is er een verheugend verschijnsel waar te nemen, waarvoor ik hier gaarne en volmondig de Regeering wensch te prijzen. Ik meen hier de groote activiteit van de handels- en verkoopsorganisatie van het boschwezen. Deze verkoopsorganisatie heeft het, in den aanhef van mijn rede genoemde beginsel van de houtvervreemdingspolitiek in dezen crisistijd, namelijk een soepele verkoopsorganisatie tot stimuleering van de markt, op loffelijke wijze ter hand genomen. Laat nu de heer van Baalen, die zoo bang is voor Marxisme, hier niet schrikken van dezen lof: in het onderhavige geval gaat het niet om houtdistributie van staatswege. Integendeel, Mijnheer de Voorzitter, hier wordt een zéér gezonde houthandel gestimuleerd op de basis van gelijke rechten voor iedereen, in plaats van de ongezonde toestanden, welke door het Vejahomacontract worden geschapen.

De Heer H a m e r: Maar dat heeft toch niets met Marxisme te maken?

De Heer D e D r e u: Neen, Mijnheer de Voorzitter, dat vind ik ook; maar als ik het staatsbedrijf prijs, maakt de heer Van Baalen zich daar altijd ongerust over.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zal het voorgaande even toelichten. Het is dan aan het boschwezen gelukt, den afzet van het djatidunningshout, van de afvalproducten der houtzagerijen zooals schaaldeelen, kleinere houtwerken, zooals oesoeks en rengs, van onbekapt djatihout (ruwe stamstukken), brandhout en houtskool sterk te stimuleeren, iets wat den particulieren handel niet mocht gelukken. Zoo is bv. de afzet van djatidunningshout in 1929 op 100 gesteld, in 1930 op 70 gevallen, doch na instelling van de verkoopafdeeling van het djatibedrijf in het zware crisisjaar 1931 weer tot 97 opgevoerd. Hoe geschiedt dit nu? Op geheel Java, vooral in de groote verbruikscentra, ver van de djatibosschen, zijn een vijftigtal verkoopplaatsen van djatihout en houtskool opgericht, waar de minder-

waardige houtsortimenten voor de bevolking verkrijgbaar zijn. In den beginne wil men dan veelal een bepaald sortiment niet koopen, doch door persoonlijk contact en demonstratie gelukt het meestal een markt daarvoor te vinden. Zoodra nu de afzet verzekerd is, wat geschiedt er dan, Mijnheer de Voorzitter? Het is logisch, dat een dergelijke verkoopplaats niet op groote schaal het product in het klein kan afzetten, in den vorm van takkenbosschen, zakjes houtskool, enkele schaaldeelen of enkele paaltjes. Hiervoor dient de tusschenhandel.

Zoodra dus de afzet-mogelijkheid geschapen is, wordt het product verder bij grootere hoeveelheden aan den tusschenhandel geleverd, die voor de verdere distributie zorg draagt. De verkoopplaats van het boschwezen is dan in dat verbruikscentrum, het knooppunt van de handelsbelangen, de beurs voor den houthandel en de natuurlijke rem tegen exorbitante prijsopdrijving. Deze functie is dus zoo gezond mogelijk.

Men zou nu verwachten, dat de nuttige verkoopsorganisatie, die in 1931 toch nog altijd voor 1½ millioen gulden heeft omgezet, de noodige armslag zou worden gegeven. De bevolking wordt erdoor aan het zoo noodige hout geholpen; de staatskas krijgt zijn inkomsten en de tusschenhandel zijn bestaansmogelijkheid. Bovendien werd nog de zoo vurig door de Regeering gewenschte export van hoogwaardig djatitimmerhout door haar bemiddeling gestimuleerd, daar particuliere houthandelmaatschappijen (andere dan de Vejahoma) in de eerste 5 maanden van 1932 nog 2500 m^3 djatitimmerhout door bemiddeling van de verkoopsafdeeling aankochten en exporteerden. Mijnheer de Voorzitter. Is schooner harmonie van Regeeringsbedoelingen en practijk denkbaar? Dit erkent ook de Regeering op blz. 48, Memorie van Antwoord waar Zij zegt:

> „ook andere houthandelaren dan de Vejahoma hadden een belangrijk aandeel in de Java-export, hetgeen een gunstig teeken mag worden genoemd".

Maar, Mijnheer de Voorzitter, nu komen weer vreemde en onverwachte maatregelen dit zoo gunstige beeld verstoren. Ik zei reeds, dat wij verwachten mochten dat een dergelijke, uitstekend werkende organisatie alle medewerking zou verkrijgen voor een gezonden uitbouw. Wat zien wij echter gebeuren? De limiteprijzen worden op een onnatuurlijk hoog peil gehandhaafd. Dit treft direct de verkooporganisatie, die niet mag verkoopen beneden de limite, vermeerderd met de transportkosten naar de plaats van verkoop plus de algemeene overige kosten. Hierdoor wordt het bijv. onmogelijk, om hoogwaardige timmerhoutsortimenten aan den tusschenhandel te verkoopen, daar de Vejahoma voor dergelijk geselecteerd hout *f* 26 betaalt, terwijl de handelsafdeeling dit niet beneden ongeveer *f* 40 mag verkoopen.

Maar er is meer, Mijnheer de Voorzitter! De verkoop van onbekapt hout (ruwe stamstukken) nam zeer toe; de tusschenhandel zag het voordeel in van de eigen bezaging van dit ruwe hout, waardoor het kapverlies van dolken in het bosch voorkomen wordt. Daar komt het besluit, dat de pro-

ductie van hout ingekrompen moet worden, zoolang de oude voorraad, zooals bekapte dolken en balkenhout en bv. suikerdwarsliggers, nog onverkocht is. Doch de verkoop van deze voorraden wordt door de hooge limiteprijzen daarvan onmogelijk gemaakt. Door deze productieinkrimping wordt voornamelijk de kap van de ruwe stamstukken getroffen, die natuurlijk meer massa bevatten dan de in het bosch tot dolken en balken verkapte boomen. De afzetmogelijkheid van dit ruwe stamhout overtreft thans belangrijk het quantum, wat ervan mag worden gekapt. Waarlijk, een wonderlijke politiek, Mijnheer de Voorzitter, om de productie van graag gekochte houtwerken te stoppen teneinde een voorraad minder gewilde sortimenten te verkoopen, doch waarbij deze verkoop dan tevens onmogelijk wordt gemaakt door het hoog houden der limites en daarbij door 50.000 m³ van dergelijke sortimenten jaarlijks tegen sterk gereduceerden prijs aan een particulier lichaam af te staan. Mijnheer de Voorzitter! Ik moet tot mijn spijt alweer verklaren, dat hier het vermoeden gewekt wordt, dat bevoordeeling der Vejahoma hier weer niet vreemd aan is. Ook hier wacht ik met belangstelling nadere uiteenzettingen door den Regeeringsgemachtigde af.

Ik ben nog niet aan het einde van mijn critiek. Het vervoer van het zoo volumineuse product „hout" geschiedt het meest economisch te water. De distributie van dat hout langs de noordkust van Java en Madoera geschiedt dus het goedkoopst per prauw; in 1931 werden zoo ongeveer 35.000 m³ djatihout tegen een gemiddelden prijs van 5 à 7 gulden vervoerd, hetgeen aan de Madoereesche prauwenvoerders alleen reeds 1½ à 2 ton opbracht. De meest geschikte productiecentra voor het op deze wijze te vervoeren hout, zijn dus de djatibosschen aan de kuststreken van Rembang gelegen. Wat geschiedt nu, Mijnheer de Voorzitter? Het is bijna niet te gelooven, dat een dergelijke tegen alle begrippen der bedrijfseconomie indruischende maatregel genomen kon worden maar toch schijnt het zoo te zijn: de kap in de gunstig gelegen productiecentra wordt stopgezet, ten voordeele van den kap in verder van de kust af gelegen streken. Deze maatregel heeft tot direct gevolg, dat het onbekapte hout op de verkoopplaatsen belangrijk duurder wordt dan voorheen. Daarenboven zijn de prauwenvoerders gedupeerd en lijdt het werkvolk in de streken van Djatirogo gebrek, doordat hun de werkgelegenheid ontnomen werd. Het wordt eentonig, Mijnheer de Voorzitter, maar ook hier moet ik weer uitspreken, dat de Regeering door dezen maatregel den indruk wekt een indirecte bevoordeeling van de Vejahoma op het oog te hebben.

De Heer H a m e r: Waarom zou de Regeering de Vejahoma gaan bevoordeelen, er moet daarvoor toch een motief zijn?

De Heer D e D r e u: Ik zeg ook alleen maar, dat de Regeering er den schijn van wekt.

Van alle zijden wordt in deze zware tijden bezuinigd, dikwijls meer dan met de waarachtige belangen van land en volk overeen is te brengen. De bezuinigingen hebben den dienst van het boschwezen dan ook zwaar getrof-

fen, zwaarder dan mijns inziens overeen is te brengen met het groote algemeene belang en de fiscale functie van dezen dienst. Ja, het ging zelfs zoover dat, indien ik juist ben ingelicht, de Minister van uit Holland zich speciaal met bezuiniging op dezen tak van dienst ging bemoeien. Ik wil daarop thans niet verder ingaan, de Regeering meent dat het moet, en wij hebben gelegenheid genoeg gehad te constateeren, dat in zulke gevallen argumenten nutteloos zijn en moties gedeponeerd worden. Maar laat de Regeering dan tevens blijk geven van haar ernstig streven om de inkomsten van dien tak van dienst naar vermogen op te voeren. De geheele bevolking van Java heeft een groote behoefte aan goed en goedkoop hout, de Inheemsche bevolking heeft behoefte aan werkgelegenheid, de staatskas vertoont een nijpend gebrek. Daarom wil ik de volgende vragen aan de Regeering voorleggen:

1. Is de Regeering genegen zoo spoedig mogelijk de limiteprijzen van het hout terug te brengen op het lagere niveau der huidige houtprijzen?

2. Is de Regeering genegen de aanmaak van goed afzetbare sortimenten, zooals de onbekapte houtwerken, met alle kracht te bevorderen?

3. Is de Regeering genegen den kap dáár te doen plaats vinden, waar de afzetmogelijkheid groot is of de afvoer naar verbruikscentra het goedkoopst kan geschieden, zooals bijv. in de houtvesterijen: Kebonhardjo en Djatirogo aan de noordkust van Rembang?

4. Is de Regeering bereid Haar reeds gedane toezegging gestand te doen en alsnog een commissie ter bestudeering van de houtvervreemdingspolitiek in te stellen?

Ik dank U, Mijnheer de Voorzitter.

De Heer Monod de Froideville .... Wat nu vooral ten deze in de houding van de Regeering teleurstelt, is dat vooreerst Haar inzichten zoover afwijken van datgene, wat de Volksraad in meerderheid, althans als gewenscht voor oogen staat, maar vooral, dat de Regeering feitelijk alle overleg met ons College bij voorbaat resultaatloos maakt. De motie-Ratu Langie, betreffende de houtvervreemdingspolitiek behoort tot de vele welke de Regeering naast zich heeft neergelegd. De Regeering zal er zich in deze omstandigheden niet over verwonderd hebben, dat onzerzijds opnieuw op deze kwestie wordt teruggekomen. Zij wijst echter nu weer bij voorbaat tegemoetkoming aan de wenschen van den Volksraad af, door aan te voeren, dat dezelfde motieven welke door den Regeeringsgemachtigde tijdens de behandeling in tweeden termijn van het verslag der z.g. Vejahoma-commissie daartegen werden aangevoerd, thans nog onverkort van kracht zijn. Dit is een uitspraak, Mijnheer de Voorzitter, welke niet zonder meer kan worden aanvaard.

De heer Van Mook heeft er reeds op gewezen, dat van alle voordeelen, welke met het Vejahoma-contract in vooruitzicht werden gesteld, niets of weinig is terecht gekomen.

Mijnerzijds zal de houtvervreemdingspolitiek in meer algemeenen zin

worden besproken, juist om aan te toonen, dat de Volksraad goed deed, toen hij de motie-Ratulangie, c.s. aannam.

De verhouding van het djatihoutbedrijf tot de Vejahoma is nu wel in een zeer onaangenaam — althans voor het Land — stadium gekomen.

In het Afdeelingsverslag werd gevraagd, of zich geen nieuwe feiten hadden voorgedaan, welke de afname van djatihout voor de Vejahoma beinvloeden. De Regeering antwoordt daarop in de Memorie van Antwoord ontkennend. Toch was eenige regels daarboven reeds bevestigd, dat deze maatschappij een verzoek tot de Regeering had gericht om Haar medewerking te willen verleenen tot kapinkrimping.

Nu wil ik niet over woorden en hun beteekenis twisten, maar dit moet mij toch van het hart, dat zich hier zeer zeker een nieuw feit heeft voorgedaan, waardoor de houtvervreemdingspolitiek der Regeering in een ander licht wordt geplaatst. De mededeeling op zichzelf is zoo belangrijk, dat men er wel versteld van moet staan, dat zij zoo laconiek wordt verstrekt niet alleen, maar nog meer, dat de Regeering den Volksraad de juiste gegevens onthoudt om den toestand te beoordeelen.

Nu vraag ik aan de Regeering, om zonder omwegen aan den Volksraad te willen mededeelen: in de eerste plaats over welk kwantum dit verzoek om kapinkrimping gaat. Ik zal er straks nog een tweede vraag aan toevoegen, doch eerst nog even op de beteekenis van de eerste terugkomen.

Naar verluidt, vraagt de Vejahoma een reductie van den Vejahomakap van 50.000 m^3 tot 30.000 of 25.000 m^3. Wat deze verminderde afname beteekent voor het geheele gouvernements djatihoutbedrijf kan blijken uit het eerste staatje, dat op verzoek van ons College in de Memorie van Antwoord is opgenomen. Daaruit blijkt, dat in de eerste vier maanden door de Vejahoma werd afgenomen meer dan 15.000 m^3 en totaal werd verkocht in hetzelfde tijdperk iets meer dan 56.000 m^3. Een voldoening aan het verzoek van de Vejahoma zou dus ongeveer een verdere inkrimping van de houtvervreemding beteekenen van ⅛ van het totaal. Ruw geschat beteekent dat een verlies van *f* 200.000 in vier maanden, of dus 3 × *f* 200.000 = *f* 600.000 per jaar.

Neemt men dan nog in aanmerking hetgeen in staat 3 van de Memorie van Antwoord is medegedeeld, dan wordt het resultaat ontstellend.

In 1931 werden de exploitatie-uitgaven nog aanzienlijk overtroffen door de ontvangsten. Ik laat de kapitaalsuitgaven hier buiten beschouwing, omdat ze in deze beide jaren niet vergelijkbaar zijn. De desbetreffende bedragen voor 1931 bedroegen rond *f* 8,275 millioen en *f* 9,787 millioen. Het eerste trimester van 1932 geeft een geheel ander beeld.

De exploitatie uitgaven bedroegen van Januari tot April 1932 ± *f* 2,55 millioen; de ontvangsten ± 2,65, d.i. dus slechts *f* 100.000 meer zoodat zelfs de geringe kapitaalsuitgaven van nog geen *f* 300.000 dit overschot in een nadeelig saldo omzet. Daarbij moet ik nog aannemen, dat onder de exploitatie-uitgaven geen rente en aflossing zijn opgenomen.

Mijnheer de Voorzitter! Het behoeft geen verder betoog, om aan te

wijzen, hoe belangrijk in dergelijke omstandigheden een vermindering van het Vejahoma-kwantum op de uitkomsten van het djatibedrijf werkt.

Ik vraag me af hoe de Regeering, indien Zij op het tijdstip van de opstelling der begrooting den komenden toestand globaal kan beoordeelen, met een raming der bedrijfuitgaven en ontvangsten voor 1933 kan komen, als ons wordt gegeven op blz. 112, stuk 7C, van de Memorie van Toelichting.

Ik heb gezegd „indien de Regeering op het tijdstip der begrootingsopmaking de komende situatie kan beoordeelen." Daarom is mijn tweede vraag: Was op dat bedoeld tijdstip het verzoek van de Vejahoma tot kapinkrimping reeds binnengekomen? Een derde vraag, waarvan de beantwoording wel met de allergrootste belangstelling mag worden tegemoet gezien: Hoe staat de Regeering nu tegenover dat Vejahoma-verzoek?

Met grooten nadruk moet ik den Regeeringsgemachtigde verzoeken een duidelijk antwoord op deze vragen te geven.

De heer Sosrohadikoesoemo: De heer Monod de Froideville wil het naadje van de kous weten.

De heer Monod de Froideville: Daarbij aansluitend kan de Regeering nog op een andere wijze aan een ander verlangen van mij tegemoet komen, nl. om nu categorisch tegen te spreken, dat de Vejahoma ook gevraagd heeft ontheffing van achterstallige verplichtingen over 1931, tot een bedrag van ± *f* 1 millioen. Ik vraag daarbij nog niet, hoe de Regeering tegenover een dergelijk verzoek zou staan, omdat ik mij niet kan voorstellen, dat de Regeering voornemens is van dit Overheidsbedrijf een liefdadigheidsinstituut te maken.

Mijnheer de Voorzitter! Uit de cijfers, welke ik hier gaf, zal ook de overtuiging gevormd kunnen worden, dat overschotten op het djatihoutbedrijf in de naaste toekomst niet meer te verwachten zijn. Althans bij de vervreemdingspolitiek, zooals de Regeering die gehandhaafd wil zien.

De Volksraad zou zich bij dezen toestand echter alleen maar neer kunnen leggen, wanneer het vast stond, dat we ook hier hadden te doen met een inwerking van de malaise, welke nu eenmaal niet te voorkomen is. Die overtuiging heb ik echter niet. En ik meen, dat de Volksraad zich juist in dit opzicht absoluut zekerheid moet verschaffen.

Ik wil mij bij de beoordeeling van deze kwestie stellen op het standpunt der Regeering, n.l. dat in het algemeen de verkoop van het hout moet geschieden via den particulieren houthandel, en dat eigen verkoop in hoofdzaak dient te geschieden om aan de economische zwakste bevolkingsgroep het hout te verschaffen, dat zij noodig heeft. Zooals gezegd, wordt van het exploitatie timmerhout meer dan een vierde afgenomen door de Vejahoma. Nu geeft de Regeering op blz. 48 van de Memorie van Antwoord (roneo) toe, dat de Vejahoma sommige sortimenten verkoopt tegen verliesprijzen. Wanneer men nu rekening houdt met de ontreddering van de houtmarkt, dan begrijpt men, welk een funesten invloed op de rest van den verkoop wordt uitgeoefend door de aanbieding van hout vanwege de Vejahoma tegen z.g. opruimingsprijzen, prijzen die, zooals ook aan de Regeering be-

kend is, veel lager zijn dan de limiten, waartegen de gouvernementsverkoopsorganisaties mogen loslaten. Het is jammer, dat de Regeering den Volksraad niets mededeelt van wat Haar nog meer bekend moet zijn, n.l. hoeveel deze opruimingsprijzen beneden de gouvernementslimiet liggen. Ik heb verschillen hooren noemen van *f* 7,—. De Regeeringsgemachtigde zal ons misschien nog wel willen inlichten, wat hij van deze prijsverschillen met betrekking tot de verschillende sortimenten weet. Men kan nu deze prijspolitiek van de Vejahoma dumping noemen of geen dumping, een feit is, dat de resultaten van de gouvernementsverkoopsorganisaties daardoor wel zeer slecht moeten worden. En het mooiste is, dat het gouvernement de Vejahoma daartoe in staat stelt, door aan de Vejahoma tegen veel lagere prijzen te leveren dan waarvoor het zelf aan andere houthandelaren levert.

Aan de hand van staat 1 in de Memorie van Antwoord heb ik uitgerekend, wat de Vejahoma in het eerste trimester van dit jaar betaalde tegenover de gemiddelde prijzen, die het Gouvernement op de venduties, bij ondershandschen verkoop en op den post „regularisatie" maakte per kubieken meter.

Met Uw verlof, Mijnheer de Voorzitter, zou ik dit staatje — het is niet uitvoerig — gaarne in de Handelingen zien opgenomen.

De Voorzitter: Daartegen bestaat geen bezwaar.

De Heer Monod de Froideville: Uit dit staatje blijkt, dat deze prijsverschillen wel zeer aanzienlijk zijn.

In deze omstandigheden wekt het geen verwondering, dat de hoeveelheden hout en dus in dubbele mate de opbrengst daarvan, vooral middels venduties aan den man gebracht, ontzettend zijn teruggeloopen. Men bezie maar eens de „Statistische gegevens betreffende den verkoop van het djatidolkenhout op vendutie met vendumeester", zooals deze in Tectona worden gepubliceerd.

Nu wil ik geen voorstelling van zaken geven, die geen andere schuldige zou aanwijzen dan de Vejahoma voor dezen terugval der opbrengsten. Maar het voorloopige resultaat van deze beschouwing is toch alvast dit: een andere houtvervreemdingspolitiek zou wellicht de resultaten wat minder ongunstig hebben gemaakt. Maar ik ga verder.

Ik zal hierbij moeten afdalen tot in de detailpunten. Indien men de „Samenvattende overzichten van den aankoop en vervreemding van djatihout", in Tectona gepubliceerd, nader beziet, vallen enkele merkwaardige dingen op. Helaas ontbreken volledige gegevens, om de cijfers van het eerste trimester 1932 volledig te vergelijken met die van 1931. De publicatie stelde mij althans voor de moeilijkheid, om een vergelijking met drie onbekenden op te lossen. Maar toch vallen er wel eenige frappante antiparallellen te trekken. Terwijl van alle andere soorten timmerhout de aankap sterk was verminderd — voor sommige soorten tot minder dan de helft — blijkt de aankap van onbekapt genummerd zelfs aanzienlijk te zijn vermeerderd.

Bedroeg van dit soort de aankap in het eerste trimester van 1931

10.487 m³, in hetzelfde tijdperk van 1932 is deze hoeveelheid opgevoerd tot 17.651 m³.

Blijkbaar richt zich de behoefte meer op deze goedkoopere houtsoorten — ik verwijs wederom naar het staatje, door mij opgemaakt —, hetgeen in deze moeilijke tijden zeer wel verklaarbaar is. Dit blijkt ook hieruit, dat ondanks den vermeerderden aankap van 7.000 m³ de voorraad ultimo April 1932 slechts iets meer dan 1.000 m³ meer bleek te zijn dan op hetzelfde tijdstip van 1931.

Ik heb zelfs de overtuiging, dat men de afname van dit soort dolken belangrijk vermeerderen kan. Ben ik juist ingelicht, dan is echter de prijs voor dit hout kortgeleden verhoogd.

Opbrengsten van het verkochte timmerhout per m³ in Januari t/m April 1932.

	Onbekapt	Rond	Kantrecht
Vejahoma	—	*f* 26,1	*f* 26,5
Stapelplaatslevering	—	—	—
Venduties	*f* 13,—	„ 28,9	„ 38,—
Onderhands verkocht	„ 15,—	„ 32,5	„ 60,5
Regularisaties	„ 22,7	„ 45,5	„ 47,—

Dat is in deze tijden een teekenend feit. Maar ik vraag mij af, wat het djatibedrijf met deze prijsverhooging wil. Het hout in dezen onbekapten dolkvorm neemt de Vejahoma volgens staat 1 niet af. Men zou dus zeggen, dat wij hier nu een object hebben, waarbij de verkoopsorganisatie van het djatihoutbedrijf zich eens vrij ontplooien kan. En ik kan mij voorstellen, dat de heer De Dreu, die blijkbaar hieromtrent ook enkele gegevens heeft, hier heeft gevraagd om verdere organisatie. Maar het lijkt er wel op, alsof men bevreesd is, zelfs maar zijdelings, de Vejahoma concurrentie aan te doen. Ik vrees, dat men ertoe komen zal, nog meer beperkende maatregelen te nemen, terwijl er toch zulke gunstige perspectieven werden geopend. Dit laatste blijkt ook uit de cijfers, welke de Regeering geeft. Den Regeeringsgemachtigde verzoek ik mede te deelen, of er inderdaad nog meer inkrimpingsplannen in dien zin zijn uitgewerkt, of uitgewerkt zullen worden. Alvast meen ik, dat de conclusie niet gewaagd is, dat een andere houtvervreemdingspolitiek waarschijnlijk de resultaten minder ongunstig zou hebben gemaakt. U hoort, Mijnheer de Voorzitter, ik druk mij voorzichtig uit.

Ook heb ik aan deze beschouwingen geen betoog verbonden, om over te gaan tot uitbreiding in algemeenen zin van eigen bedrijf ten koste van den particulieren houthandel. Dat de feiten getuigen tegen de Vejahoma-affectatie der Regeering en meer algemeen tegen Haar houtvervreemdingspolitiek; dat die feiten uitwijzen, hoe de belangen van 's Lands schatkist en ook van de overige particuliere houthandelaren daardoor ernstig gevaar

loopen, is niet mijn schuld. Maar nogmaals vraag ik, of er na de belichting, door deze feiten gegeven geen aanleiding is om zeer sterk te twijfelen aan de onverkorte kracht der argumenten tegen de instelling eener commissie als de Volksraad wilde. Ik zou ook nog kunnen spreken over den verkoop van hout aan economisch zwakkeren, waarover het antwoord der Regeering mij nog niet bevredigt, omdat men allerminst algemeen weet, dat ook niet-inlanders hier mede geholpen kunnen worden. Ik zou nog kunnen terugkomen, op de rechtstreeksche levering van hout aan landsbedrijven en diensten, omdat ik niet inzie, dat het in dezen tijd te verdedigen is om uit 's Lands schatkist cadeautjes te geven aan particuliere houthandelaars. Ik meen, dat de heer Fournier op deze kwestie nader zal terugkomen; ik ga er hier met verder op in.

Het lijkt noodzakelijk, Mijnheer de Voorzitter, nogmaals een uitspraak van den Volksraad te vragen over de instelling van een nieuwe commissie zooals in de motie-Ratu Langie werd gevraagd. Daartoe bestaat te gereeder aanleiding, omdat er aan deze geschiedenis vanzelfsprekend een stukje personeelspolitiek vast zit. Het ligt immers voor de hand, dat de slechte resultaten van dit djatibedrijf in sterke mate zal drukken op het personeel.

De Heer Ratu Langie .... Allereerst dus een woord over het Vejahoma-contract en meer speciaal over de houtvervreemdingspolitiek. De houtvervreemdingspolitiek heeft sinds lang de belangstelling getrokken, zoowel van het publiek, als van hierbij direct en indirect betrokken ambtenaren. Direct hierbij betrokken waren de ambtenaren van het boschwezen, indirect de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur. In deze houtvervreemdingspolitiek treedt in de centrale plaats van de belangstelling de Vejahoma, niet door het quantum dat dit lichaam jaarlijks van het djatibedrijf afneemt. Neen, dit is niet de reden, immers, nog altijd neemt de openbare verkoop op vendaties van het houtdebiet de voornaamste plaats in.

De beteekenis van de Vejahoma ligt ten eerste in het feit, dat ze zich door de bepalingen van de overeenkomst van 22 Januari 1925, gesloten met het gouvernement van Nederlandsch-Indië in een singuliere en uitzonderlijke positie heeft weten te plaatsen onder de grootafnemers van djatihout, en ten tweede voor lange jaren het gouvernement heeft vastgeklonken aan een bepaalde verkoopspolitiek, nl. die, waarin het den houtgroothandel als essentieel element heeft te accepteeren. En in dezen groothandel neemt de Vejahoma de voornaamste plaats in.

Reeds lang voelde men, dat er iets haperde aan het ontstane stelsel van houtvervreemding.

De rechtstreeksch bij het djatibedrijf betrokken ambtenaren voelden zich beknot in de bewegingsvrijheid om van de hun toevertrouwde landsbelangen het best te maken, wat er van te maken was; het was niet mogelijk om een gegeven marktsituatie te benutten ten bate van het be-

drijf, terwijl de Vejahoma-eischen van verkapping, welke contractueel bedongen konden worden, te veel kapverlies gaven.

De andere grootere houthandelaren zagen hun belangen bedreigd door de uitzonderlijke positie waarin het contract de Vejahoma plaatste, met haar extra rabat etc., waardoor voor dit lichaam de mogelijkheid bestaat zich ook op den binnenlandschen detailhandel te werpen met dumpingprijzen, dat wil in dit geval zeggen: prijzen, die lager zijn, dan waarvoor aan deze handelaren door het gouvernement verkocht wordt.

En de bevolking in de Vejahoma arealen en in de nabijheid ervan hing doorloopend de bedreiging boven het hoofd van een tekort aan haar houtbehoeften door de brandhoutpolitiek van de Vejahoma, waardoor z.g. minderwaardig hout, dat zeer geschikt is voor kleine verbruikers tot brandhout wordt verkapt.

Al deze bezwaren golden reeds lang bij ambtenaren, handelaren en bevolking. Maar, Mijnheer de Voorzitter, om tegenover een lichaam als de Vejahoma op te treden, is noodig iemand van bekwaamheid niet alleen, maar ook van gezag. Eenige jaren geleden, heeft de persoon zich laten vinden, om de Vejahoma-kat de bel aan te binden.

Het was in de voorjaarszitting van 1927, dus net vijf jaar geleden, dat de Javahoutcontracten en haar consequenties voor Land en samenleving aan een diepgaande ernstige critiek werden onderworpen.

Ik zal geen resumé geven van de gevoerde discussies als gevolg en naar aanleiding dezer critiek. Hoe de Volksraadmeerderheid toen de uitwisseling van argumenten verwerkte en er over oordeelde wordt duidelijk in gecomprimeerden vorm weergegeven in de motie die toen aangenomen werd. Ik bedoel hier de motie-Meyer Ranneft, welke op één stem na, de algemeene instemming van het college verwierf.

De motie, dus in dit geval de Volksraad, sprak als oordeel uit

> „dat het gewenscht is inzicht en klaarheid te brengen omtrent de beteekenis, welke door het Land met de Vejahoma gesloten contracten voor het Land en de gemeenschap hebben."

Hiermede wordt uitgesproken, dat er toen veel in het duister lag wat deze overeenkomst betreft. Men had veel vermoedens, maar een helder inzicht had men over deze zaken niet, voor een groot deel, wijl het voorspel zich afgespeeld heeft binnen de muren van het ambtelijke domein.

Daarom werd de Regeering uitgenoodigd om een commissie te benoemen om een onderzoek in te stellen naar de werking van de Java-houtcontracten en niet alleen naar de Java-houtcontracten op zich zelf, maar ook naar de gevolgen, welke daaruit voor het Land en de gemeenschap voortvloeien. In het bijzonder werd in de motie erop aangedrongen om na te gaan, of de dienst van het Boschwezen ook bij het bestaande contract met de Vejahoma nog altijd in de volle gelegenheid was om zijn sociale taak voor de bevolking behoorlijk te vervullen.

Verder werd gevraagd

„in deze commissie het houtvesterscorps en den Volksraad redelijk te doen vertegenwoordigen."

Door dit laatste desideratum werd het Vejahoma contract van het mystieke domein der ambtelijkheid verplaatst naar het helderlichte gebied van de openbare belangstelling.

De commissie is benoemd geworden, heeft gearbeid en rapport van haar arbeid uitgebracht, en is sinds kort ontbonden onder dankbetuiging.

In het ons allen bekende verslag der commissie is zij tot de conclusie gekomen, dat het Vejahoma contract niet de voor het Land verwachte voordeelen heeft voortgebracht, maar wel een groote financieele schade gedurende de eerste vijf contractsjaren van ± *f* 3.800.000,— en verder wordt het Land belemmerd in zijn sociale taak t.o.v. de economisch zwakkere verbruikers.

Wat het genoemde bedrag betreft, het is onnoodig hierbij aan te teekenen, dat dit in de discussies, die zich daarna in den Volksraad hebben ontwikkeld herhaaldelijk is aangevochten. Maar een feit is, dat toch altijd nog bij de laatste taxatie een schade van *f* 2½ millioen is berokkend.

Dit verslag van de commissie was voor den heer Fournier aanleiding om in Augustus 1931 een motie in te dienen, waarin de Regeering verzocht werd geen wijziging der contractsbepalingen met de Vejahoma te accepteeren, alvorens de Volksraad zijn oordeel zou hebben uitgesproken over het verslag der commissie, althans dit verslag besproken zou hebben.

Aan de hand van dit verslag, en mede aan de hand van door de Regeering nader vertrekte inlichtingen over de overwogen wijzigingen van het contract, heeft de Volksraad in de buitengewone zitting van eind Februari j.l. de Vejahoma-aangelegenheden besproken.

De besprekingen zijn toen door het rapport en door den drang van de publieke opinie, dit zich in dagbladpers en periodieken steeds krachtiger uitte, ver uitgegaan buiten de grenzen van de motie-Meyer-Ranneft in 1927.

De geheele houtverkoopspolitiek werd in beschouwing genomen, zoomede de financieele toestand der houthandelmaatschappijen, die zich in 1917 tot de Vejahoma vereenigden en verder de commercieel-administratieve schikkingen der Vennootschap voor dat de belangengemeenschap met het Land in 1923 werd aangegaan, het interne beleid van de Vejahoma etc.

Ook hierop zal ik niet diep ingaan, de gedachtenwisseling heeft tenslotte gevoerd tot de aanneming van een motie, door mij ingediend en mede onderteekend door de heeren Koesoemo Oetoyo, Monod de Froideville, De Hoog en Van Mook.

De motie spreekt als haar voordeel uit, dat aan „een wijziging van de bestaande verhouding tusschen het Land en de Vejahoma een duidelijke vaststelling van de algemeene richtlijnen voor 's Lands houtvervreemdingspolitiek behoort vooraf te gaan".

Waar de Volksraad in 1927 bij de formule van de motie-Meyer

Ranneft nog vraagt om „inzicht en klaarheid" dus nog geen „inzicht en klaarheid" omtrent de beteekenis van het contract heeft, daar oordeelt de Volksraad 4½ jaar later reeds definitief, dat de verhouding tusschen Land en Vejahoma getoetst moet worden aan tevoren duidelijk vastgestelde rijchtlijnen van houtvervreemdingspolitiek.

De strekking is duidelijk; men wenscht een eind gemaakt te zien aan de singuliere positie van de Vejahoma, waardoor zij voor zoo'n belangrijk deel de houtpolitiek ten opzichte van de grootere opkoopers, en ook ten aanzien van de directe vervreemding kan beheerschen, beheerscht heeft en door haar recente verkoopspolitiek getoond heeft nog te beheerschen, ten nadeele van staat, houthandel en verbruikers.

De Regeering werd verder in de laatste motie uitgenoodigd om een deskundige en vertegenwoordigende commissie in te stellen, die zal hebben te adviseeren over de algemeene beginselen van houtvervreemding, en de toepassing dier beginselen op de bestaande overeenkomsten.

Evenals in de Motie-Meyer Ranneft wordt hier een commissie bepleit van deskundigen en vertegenwoordigers van maatschappelijke groepen. De laatste waren noodig, omdat de zaak reeds een publieke zaak is geworden.

De Regeering heeft hiertegenover in de rede van den Regeeringsgemachtigde in Februari stelling genomen, en voelde wel voor een andere soort commissie, nl. een soort commissie van advies of bijstand voor het djatibedrijf; hiermede wordt de geheele zaak onttrokken aan de openbare waakzaamheid.

Wij zouden dan kunnen aannemen, dat zooals tot voor eenige jaren, slechts vage geruchten tot het publiek zullen kunnen doordringen.

Binnen het reeds genoemde mystieke domein der ambtelijkheid, zal dan deze zoo belangrijke zaak haar beslag krijgen en de Volksraad als vertegenwoordigend College, zal weer pas iets vernemen, als er „periculum in mora" is, en het Land op al te duidelijke wijze dreigt benadeeld te worden.

Wij hebben de voorbeelden der benadeeling gezien in de teleurstellende resultaten van de belangengemeenschap van Land en Vejahoma, wij hebben pogingen hiertoe gezien in de wijzigingsvoorstellen, die de Regeering den Volksraad heeft aangeboden bij schrijven van den Gouvernements-Secretaris van 3 Februari 1932, en wij zien deze benadeeling in de dumpingpolitiek en in het door de Regeëring medegedeelde verzoek van de Vejahoma om medewerking tot kapinkrimping; practisch komt dit hierop neer, dat de hand gelicht wordt met de bepalingen van artikel 2 van het contract in verband met artikel 3 van hetzelfde contract.

Immers uit de verplichting voor het Land om hoe dan ook een minimum van 37.250 m³ djatitimmerhout plus een zeker quantum bijproducten te leveren (artikel 2, lid 3) voglt uit artikel 3 de verplichting voor de Vejahoma om deze quanta te aanvaarden. De aanvaardingsplicht voor de Vejahoma is ten overvloede in alinea 5 artikel 3 door strafsanctie verzekerd.

Nu heeft de Regeering in de M.v.A. medegedeeld, dat de bepalingen van het contract zelf toelaten een bij onderling goedvinden vermindering van het te verkappen quantum van de Vejahoma-arealen. Ik zou der Regeering willen vragen mij het artikel in het contract aan te wijzen, dat deze vrijheid geeft. Het is duidelijk, dat de ratio van het bepaalde bij de artt. 2 en 3, nl. de artikelen, die regelen den aanvaardingsplicht van de Vejahoma van een bepaald quantum en den leveringsplicht van het Gouvernement van hetzelfde quantum, is voor het Land, om zich de afname van een zeker quantum in slechte jaren te verzekeren. Immers, in goede jaren, wanneer er groote vraag naar hout is, is deze aanvaardingsplicht van de Vejahoma voor het Land niet noodig. Het zou voor het Land dan geen moeite kosten om tegen behoorlijke, wintsgevende prijzen het hout af te zetten. Juist voor tijden als deze, waarin de koopkracht van het publiek minder is geworden, is m.i. voor het Land het betrokken artikel in het contract ingelascht.

De Regeering nu begint Haar M.v.A. op de opmerkingen in het Afdeelingsverslag omtrent het djatibedrijf met de mededeeling, dat er voor de Regeering geen aanleiding bestaat om een commissie voor de houtvervreemdingspolitiek in te stellen, omdat dezelfde motieven door Haar in Februari tegen deze idee ingebracht, nog onverkort van kracht zijn.

Het is natuurlijk mogelijk, dat in de subjectieve beoordeeling dezer motieven de Regeering Haar subjectieve inzichten nog niet gewijzigd heeft, maar toch kan hiertegenover de opmerking worden gesteld, dat voor den Volksraad de motieven tot aanvaarding der motie ook nog onverkort van kracht zijn. Wij kunnen verder gaan. Dat is zelfs een reden om te zeggen, dat door de Regeering in de M.v.A. nieuwe feiten zijn bijgebracht om den Volksraad te versterken in zijn meening uitgesproken in mijn motie. Ik zeg, dat de Regeering zelf nieuwe feiten heeft bijgebracht voor den Volksraad om nogmaals aan te dringen op uitvoering van de motie, die een paar maanden geleden door het College is aangenomen. Ik doel hiermede b.v. op het verzoek van de Vejahoma tot kapinkrimping, dus ontheffing van den aanvaardingsplicht, van een bepaald kwantum. Ik doel hiermede ook op de verkoopspolitiek van de Vejahoma beneden den in de overeenkomst gestelden limiet. Ik doel hiermede ook op den twijfel aan de capaciteiten van de Vejahoma wat aangaat haar exportfunctie. Al deze feiten heeft de Regeering in de M.v.A. toegegeven en al deze feiten zijn even zoovele dringende nieuwe factoren, die den Volksraad zouden moeten voeren tot een opnieuw aandringen op een uitvoering van het in mijn motie neergelegde desideratum. Door het groote belang van de vervreemdingspolitiek is het noodig, dat met de nieuwe gegevens, die de Regeering in de M.v.A. heeft geproduceerd, de vervreemdingspolitiek van djatihout thans opnieuw en terdege onder de oogen wordt gezien. Men ga niet weer incidenteel wijzigen en tornen aan het Vejahomacontract. Men ga niet meer onder de knusse gemoedelijkheid van een onderonsje, nieuwe bepalingen vaststellen. De houtvoorziening der Indische gemeenschap is van

zulk een formidabel belang, dat het absoluut is gewettigd, de hiermede samenhangende problemen te doen bestudeeren door een commissie, die later aan het publiek verantwoording zal hebben af te leggen voor het werk, dat zij heeft verricht. Het gaat niet aan dat, nadat alles wat de Vejahoma betreft, nadat alles, wat met het contract tusschen het Gouvernement en de Vejahoma verband houdt, in dit openbare college in den breede is besproken, nadat in het openbaar zoowat alle consequenties en alle veronderstellingen zorgvuldig zijn getoetst op de waarheid of onwaarheid, thans nog te willen bewerkstelligen, dat een verdere regeling, een verdere afwikkeling van de Vejahoma-aangelegenheden wederom zal worden bewaard in het geheimzinnige ambtelijke domein. De Regeering moet nu eens het standpunt laten varen, dat de Vejahoma-aangelegenheden taboe zijn voor bespreking en critiek in dit openbare college. Ik moge wat het Vejahomacontract betreft, hiermede volstaan.

De Heer Van Holst Pellekaan .... Mijnheer de Voorzitter. Met eenige bevreemding nam ik ook kennis van de laatste alinea op p. 49 (roneo) van de Memorie van Antwoord. Daaruit blijkt, dat men gemeend heeft ook aan de stapelplaatscontracten gewijzigde voorwaarden te moeten aanbieden, nu aan de Vejahoma faciliteiten zijn verleend. Die voorwaarden gaan zelfs verder dan die welke aan de Vejahoma worden verleend. Bij mij rijst nu de vraag, of daardoor de belangen van het Land niet in het gedrang komen. Deze Regeeringsmededeelingen wijzen erop, dat hier buiten den Volksraad om aan belanghebbenden belangrijke concessies worden gedaan.

Dat aan de moeilijkheden, waarin de houthandel verkeert, op redelijke wijze tegemoet gekomen wordt, acht ik juist, maar aan die te verleenen faciliteiten zijn grenzen. En als men nu aan die stapelplaatscontracten, nog grootere faciliteiten verleent dan aan de Vejahoma, dan is dat wellicht een onbillijkheid, waartegen de Vejahoma mogelijk weer protest zal kunnen aanteekenen.

Mijnheer de Voorzitter! Het gaat hier waarschijnlijk om belangrijke bedragen, waarover door de uitvoerende macht wordt beschikt, zonder dat de Volksraad daarin behoeft te worden gehoord of dat er voldoende waarborg is van volstrekte onpartijdigheid.

Het aangeven van vaste en juiste richtlijnen in deze lijkt mij onder alle omstandigheden dan ook gewenscht.

De Heer Van Baalen .... Gisteren en heden is veel gesproken over het boschwezen en is daarmede in verband gebracht de kwestie van de Vejahomacontracten. Nu stel ik op den voorgrond, dat het afdeelingsverslag zeker niet den indruk wekte, alsof in de openbare behandeling zoo diep op deze aangelegenheid zou worden ingegaan. De heer Monod de Froideville schijnt dat te betwijfelen, maar dat is toch heelemaal niet noodig, wanneer hij er alleen maar het afdeelingsverslag bijhaalt, en nog eens de vele lange redevoeringen van heden en gisteren nagaat, zal hij wel met

mij eens zijn, dat de hoeveelheid stof die hier in het openbaar over is opgeworpen, niet was te verwachten.

De Heer Monod de Froideville: Ik heb alleen maar nadere inlichtingen gevraagd.

De Heer Van Baalen: Ik spreek ook niet speciaal over den heer Monod de Froideville. Ik wil hier de aandacht vestigen op de redevoering van den heer De Dreu; legt men die naast de rede, welke het geachte lid ten vorigen jare hield, dan zal men zien, dat deze welhaast gelijkluidend zijn. Ik zou in gemoede den Volksraad deze vraag willen stellen: Wat schieten wij eigenlijk op met dat voortdurende terugkomen op deze kwestie, waarom herhaalt men toch van zekere zijde voortdurend de klacht, dat de limiteprijzen volgens de Vejahomacontracten te hoog zijn en dat de Vejahoma daardoor waarschijnlijk een dumping-politiek voert? Wanneer inderdaad de limiteprijzen te hoog zijn en de Vejahoma verkoopt hout tegen een lageren dan den limiteprijs, kan dat toch nooit ten nadeele van de inheemsche bevolking zijn, want zij kan dan, wanneer zij dat hout gebruikt, bij de Vejahoma voor een lageren dan den limiteprijs terecht. Kan de bevolking dat hout niet gebruiken, dan zal het haar daarentegen geen schade doen, wanneer de Vejahoma eigen hout tegen een lageren dan den limiteprijs van de hand doet.

De Heer Fournier: Maar dat zou dan toch nadeel voor het Land medebrengen?

De Heer Van Baalen: Dat zou geen nadeel beteekenen, want het hout is toch aan de Vejahoma verkocht en men kan het moeilijk tweemaal verkoopen. De heer Fournier zal dit niet willen, en evenmin, dat de heeren directieleden van de Vejahoma dat eenmaal gekochte hout gaan zitten opknabbelen? Zij zullen zeker niet voor hun pleizier hun hout tegen lageren prijs van de hand doen, dan zij het zelf van de Regeering hebben ingekocht. Dit is een vorm van dumping, die niemand voor zijn genoegen toepast.

De Heer Wolff: Dat doen zij in het algemeen belang!

De Heer Van Baalen: Dat doen zij, in hun eigen belang. Deze interruptie van den heer Wolff komt mij echter wel eigenaardig voor, waar hij verwacht, dat de Regeering eventueel met het zout zal beoogen, wat Zij bij de Vejahoma zou versmaden, want het was inderdaad de heer Wolff, die bij de behandeling van afdeeling VIII verklaarde, dat de Regeering het zout maar voor *f* 2,— moest verkoopen.

Zoo moet de Vejahoma handelen met haar hout, omdat zij nu eenmaal overstockt is. Het hout moet weg, want de Vejahoma heeft een contract met de Regeering en straks komt er nieuw hout, dat ook weer weg moet.

Men dringt hier aan op verlaging van den limietprijs, maar ik had gaarne, dat de heeren zich eens indachten in de zakenpolitiek van den gemiddelden zakenman. Ik heb het niet eens over een hoogere zakenpolitiek, ik houd ervan met mijn beide beenen op de vlakte te blijven staan. Een kleine houthandelaar, die hout verkoopt, zal — dit zal ieder mij moeten toegeven — met percentages werken. Het volume, dat wordt afgenomen

kan niet meer zijn dan een normaal volume en in dezen tijd is het volume veel kleiner. De houtprijs is zeer laag, daarbij komt: hoe kleiner volume wordt omgezet, hoe minder de winst. Als een architect hout levert aan een huis krijgt hij zooals men weet 10% van de kosten. Het hout kost op het oogenblik bijna niets, men krijgt het op het oogenblik bijna cadeau, zoodat de achitect bijna niets verdient. Ook wanneer een Inlandsche aannemer aan een huis werkt of een huis bouwt, krijgt hij een percentage van het hout en hoe minder het hout waard is, hoe minder de aannemer verdient.

Dat is de politiek, die men hier in het oog heeft te houden. De heele kwestie, waarom het mijns inziens gaat is namelijk, dat de houtprijs op het oogenblik veel en veel te laag is: niet alleen bij de Vejahoma, maar ook de limietprijs van de Regeering is op het oogenblik veel en veel te laag.

De Heer Hart: Dat is bij vele producten op het oogenblik het geval.

De Heer Van Baalen: Inderdaad, dat is zoo, daarom moet men juist een stijging van de houtprijzen stimuleeren en niet aandringen op verlaging der limietprijzen. Niet de limietprijzen moeten omlaag, maar de houtprijzen omhoog. Eerst dan zal men een behoorlijke verkoopspolitiek krijgen. De prijzen, waartegen op het oogenblik het hout wordt verkocht, laten, als men de rekeningen nagaat, geen winst voor de Regeering over.

De Heer Wolff: Maar er is zoo iets als vraag en aanbod.

De Heer Van Baalen: Inderdaad, maar het is toch niet onze bedoeling om op het oogenblik bestaande firma's te gaan slachten. Dat kan toch niet de bedoeling zijn en wanneer dus op het oogenblik een firma door de geringe vraag gedwongen is om haar voorraden te spuien, kan het nooit aan die firma worden geweten, dat zij door de omstandigheden gedwongen wordt een groot verlies te nemen. Ik ben bij den houthandel betrokken; ik gebruik ook wel eens een stuk hout, en ik kan verklaren, dat in de verkoopsprijzen van de firma's uit dezelfde branche als ik, op het oogenblik voor een groot gedeelte een subsidie zit, hetzij van de Regeering, hetzij van de Vejahoma. Dat kan men economisch nooit verdedigen.

De Heer Van Holst Pellekaan: Zeer juist!

De Heer Van Baalen: Daarom wensch ik een woord te laten hooren tegen de verschillende redevoeringen. Tot mijn spijt zijn deze redevoeringen uitgesproken in een dusdanig tempo en er zijn zooveel cijfers in genoemd, dat ik deze niet heb kunnen noteeren. Het roneogram hebben wij nog niet en dus kan ik niet op de revoeringen ingaan. Ik zal er daarom gaarne in tweeden termijn nog het een en ander over zeggen.

De Heer Hamer: Mijnheer de Voorzitter. In verband met den hernieuwden aanval, die in het Afdeelingsverslag op de bestaande regelingen voorkomt, wil ik het volgende zeggen. Ik trof in het Afdeelingsverslag dan de volgende passage aan:

„Waar de jacht op in het wild levende dieren aan onderscheidene wettelijke regelingen is onderworpen, achtte een deel der leden de uiterste voorzichtigheid bij de toepassing dier voorschriften geboden, teneinde onnoodigen overlast voor de jagers te vermijden. De geza-

menlijke bepalingen, neergelegd in de jachtordonnantie, de dierenbeschermingsordonnantie, de natuurmonumentenordonnantie en de wildreservatenordonnantie, zoomede in een tweetal regeeringsverordeningen en ten slotte in door de provinciale raden vast te stellen verordeningen, laten het publiek slechts uiterst weinig vrijheid van beweging".

Zou men de voorstanders van meer vrijheid van beweging hun gang laten gaan, dan zou mijns inziens binnen eenige jaren reeds de geheele wildstand van Nederlandsch-Indië buiten de reservaten tot nul gereduceerd zijn, zeer ten ongerieve van onder anderen de jagers, wier belangen de hier aan het woord zijnde leden schijnen te willen behartigen. Men dient met het geven van grooter vrijheid wel zeer bedachtzaam te zijn. Deze vrijheid wordt in de eerste plaats toch gewenscht door het overweldigend groot aantal jagers, niet-bonafide, onwerkelijke jagers — zooals men die pleegt te noemen — die men in dit land aantreft.

Hoe wanhopig slecht het in deze landen met den wildstand gesteld is weten slechts zeer weinigen; het best op de hoogte hiervan zijn nog de houtvesters.

Het jagen met lichtbakken op krokodillen heeft geen ander nut, dan een niet onaardige sport te zijn; wil men krokodillen uitroeien, dan zijn de aangewezen middelen: het weghengelen (vangen met aas, haak en lijn) en het opsporen der nesten en vernietigen der eieren.

Het jagen van zwijnen met de lamp, kan alleen in het brein van een ondeskundige opkomen; zwijnen blijven in het lamplicht niet staan; wel herten en kidangs!

Er bestaan voldoende en gegronde redenen om het jagen met lichtbakken zooveel mogelijk te beperken. Het uitroeien van zwijnen en krokodillen dient vaak slechts als dekmantel voor andere redenen.

De Heer Blaauw: Hebt U dat allemaal zelf opgemerkt?

De Heer Hamer: Ik dank mijn kennis ook aan de besprekingen, die ik zoo menigmaal met den heer Blaauw mocht houden.

Vervolgens gaat men in het Afdeelingsverslag het Boschwezen te lijf, d.w.z. de dienst die meer dan eenig ander lichaam of persoon voor het behoud van den wildstand ijvert, daartoe het eenige aangewezen en deskundige apparaat der Regeering is en die, door de aanwezigheid van zijn personeel ter plaatse de eenige instelling is, die daadwerkelijk de belangen zoowel van de jagers als van de natuurbeschermers kan behartigen. Tegen de opmerkingen t.z. in het Afdeelingsverslag gemaakt kunnen de volgende feiten worden gesteld:

a. In alle landen waar een Staatsboschbeheer bestaat, is deze dienst belast met de behartiging van alle zaken de jacht betreffende (instandhouding, bescherming, jachtverpachting etc., etc.).

Slechts in die landen, waar het boschbeheer de jachtaangelegenheden in den uitgebreidsten zin verzorgt en bewaakt, treft men een goeden wildstand

aan, hebben de jagers een goede jacht en trekt de Staat een behoorlijk inkomen uit deze materie.

b. In al die landen heeft het hooger boschpersoneel vrije jacht, en is in de uitoefening daarvan gebonden aan algemeene bepalingen voorkomende in de bosch- en jachtwetgeving en overigens aan de ongeschreven wetten der jagerseer.

In Nederlandsch-Indië echter heeft het boschpersoneel geen jacht (overal ter wereld één der zeer weinige of liever gezegd het eenige privilege van de boschbeheerders) (opperjachtmeesters).

Dat hiertegen in Indië in den loop der jaren zoo zelden geprotesteerd is, vloeit voort uit de omstandigheid, dat onder de hier aanwezige houtvesters zoo weinig jagers (wel veel wildbeschermers) voorkomen.

De houtvester die zijn bosschen (noodgedwongen) voor de jacht sluit, zal ook niet zelf in die bosschen gaan jagen, of hoogstens een enkele maal een zwijn (laten) schieten om de belangen van zijn cultuurcontractanten te behartigen.

De Heer Blaauw: De practijk geeft voorbeelden in anderen zin.

De Heer Hamer: Mijnheer de Voorzitter. Dit is een practijk, die ik buiten den heer Blaauw om heb opgedaan. De houtvester, die zijn bosschen sluit voor de jacht op klein en grof wild, en toch zelf in die bosschen op dat wild jaagt, zal wel tot de zeer hooge uitzonderingen behooren. Men ziet, ik merk een en ander op in den geest van den heer Blaauw.

Zoo iemand dient zoo spoedig mogelijk bij de dienstleiding gesignaleerd te worden, daartoe zijn voldoende middelen aanwezig. Men kan er trouwens van overtuigd zijn, dat in zulke gevallen de anonyme klachten spoedig den dienstchef zullen bereiken.

Het antwoord der Regeering op blz. 9 der Memorie van Antwoord, luidende:

> „Ook overigens acht Zij voor zulk een verbod geen aanleiding aanwezig, te minder wijl verschillende dezer ambtenaren door oordeelkundig uitoefenen van de jacht juist veel in het belang eener goede bescherming der daarvoor in aanmerking komende in het wild levenden dieren kunnen verrichten"

heeft mij dan ook kunnen bevredigen.

De wildbeschermingen waaronder ook te verstaan het verbeteren, c.q. op peil houden van den wildstand ten voordeele der jagers, is in deze landen een schier hopelooze zaak, niet alleen door de funeste mentaliteit, welke in Indië op dit gebied heerscht, maar ook om vele andere redenen.

Hoe groot is niet het aantal schieters, slagers en aasjagers.

De jachtwetgeving moet in deze landen voldoende streng zijn en het valt zeer te betreuren, dat de Regeering aan de contrôle op de naleving Harer eigen wetten weinig of geen geld ten koste wenscht te leggen. In ieder geval is een voorschrift noodig, dat van het departement van Landbouw moet uitgaan en waarin verschillende aangelegenheden op gelijke of analoge wijze worden geregeld. Zoodoende zullen klachten over wille-

keurige behandeling door de onderscheiden boschbeheerers worden voorkomen.

Wil men op dit gebied nog iets bereiken, dan geve men zoo uitgebreid mogelijke bevoegdheden aan het Boschwezen en aan het Binnenlandsch Bestuur. In elk geval, mag aan de thans bestaande bevoegdheden niet getornd worden, anders kan men veel beter deze heele materie van het Regeeringsprogramma afvoeren.

De Heer Bernard, Regeeringsgemachtigde voor Landbouw, Nijverheid en Handel .... De heeren Kasimo, Soangkoepon en Koesoemo Oetoyo hebben een belangrijk punt ter sprake gebracht, te weten de eventueele wijziging in de verhouding tusschen het aantal academisch gevormde en het aantal middelbare krachten bij den dienst van het Boschwezen in dien zin, dat een hoogere academisch opgeleide kracht leiding zou geven aan een grooter aantal middelbaar gevormde krachten en lager personeel. De heer Soangkoepon voegt daarbij feitelijk den wensch om voor de leidende betrekkingen bij genoemden dienst zooveel mogelijk inheemsche krachten te benutten.

De Regeering meent te moeten vooropstellen, M. d. V. dat er uit den aard der zaak geen enkel bezwaar bestaat tegen aanname van inheemsche krachten voor opleiding tot de leidende betrekkingen bij het Boschwezen. Voor de studie, welke de opleiding tot die betrekkingen ten doel heeft, heeft zich tot heden echter nog slechts bij uitzondering een zoodanige kracht aangemeld.

Wat de verhouding tusschen het aantal academische, middelbare en lagere krachten bij het Boschwezen betreft, kan worden medegedeeld, dat in 1933 tegenover 112 opperhoutvesters, houtvesters en hoofden van opnemingsafdeelingen, zullen staan:

81 middelbare technische krachten (boscharchitecten, (hoofd)opnemers enz.);

en 286 lagere technische krachten (hoofdopzieners, opzichters 1e kl. enz.).

Deze verhouding is een gevolg van het feit, dat bij het Boschwezen voor de middelbare krachten relatief minder plaats is dan voor de lagere technische krachten.

De heer Barre: Dat is juist de fout.

De heer Bernard, directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel: Men kan n.l. bij dien dienst de eigenlijke beheersfuncties niet in handen van middelbaar personeel geven. De beheerseenheden worden gevormd door houtvesterijen (djati) en boschdistricten (wildhout) op Java en Madoera, alsmede dienstkringen in de Buitengewesten. De genoemde beheerseenheden omvatten gemiddeld de volgende oppervlakten bosch:

houtvesterijen:	20.500	ha	djatibosch;
boschdistricten:	100.000	,,	in stand te houden wildhoutbosch;
	33.000	,,	niet ,, ,, ,, ,, ,, ;
beheerskringen:	9.230.000	,,	wildhoutbosch.

Dat een beheer van oppervlakten bosch, als voor de boschdistricten en dienstkringen genoemd, door middelbare krachten niet mogelijk is, zal wel niet worden betwijfeld.

Ook voor de beheersvoering der houtvesterijen zijn hoogere technische krachten onontbeerlijk; het veelomvattende en uit financiëel en materiëel oogpunt zeer verantwoordelijke en intensieve beheer van ruim 20.000 ha djatibosch toch omvat nog wel meer dan het door den heer Koesoemo Oetoyo genoemde planten en kappen van djati. Hetzelfde geldt ten aanzien van de leiding der inrichtingssecties, opnemingsafdeelingen en wetenschappelijke proefstation-afdeelingen.

Mede met het oog op de gewenschte en noodige zuinigheid in het beheer der bosschen, M. d. V. geeft men overigens, met name in de houtvesterijen, de voorkeur aan lager technisch personeel, als ressortshoofd direct dienend onder den houtvester-beheerder. Dit moge het betrekkelijk groote aantal dier lagere technische krachten verklaren. Neemt men de middelbare en lagere technische krachten te zamen, dan staan bij het Boschwezen tegenover 1 hoogere technische kracht 3 à 4 middelbare en lagere krachten.

Wat betreft de candidaat-houtvesters, die voor het Caoutchoucbedrijf werden opgeleid en daar niet konden worden geplaatst, merk ik op, dat de Regeering gaarne rekening wil houden met de door het geachte lid, den heer Van Helsdingen, bepleite wenschelijkheid om deze jongelieden zoo mogelijk een plaats te geven bij den dienst van het Boschwezen. Voor zooverre de toestand op het oogenblik kan worden overzien, laat echter de houtvesters-formatie voor 1933, geen verdere benoemingen tot houtvester toe, dan van diegenen, die in 1933 te Wageningen zullen zijn afgestudeerd en bepaaldelijk opgeleid voor den Indischen boschdienst.

Het aanwijzen van 7 candidaat-houtvesters in 1932, had meer in het bijzonder betrekking op de normale aanvulling van het corps houtvesters in latere jaren.

Mocht nochtans in 1933 of 1934 blijken, dat het door omstandigheden mogelijk is, één of twee houtvesters, naast de in die jaren afgestudeerde candidaat-houtvesters, aan te stellen, zoo wil de Regeering gaarne overwegen, de door den heer Van Helsdingen bedoelde jongelieden daarvoor in aanmerking te doen komen. ....

.... Met genoegen vernam de Regeering, dat de door het Boschwezen verstrekte inlichtingen en verleende medewerking bij den export van hout uit de buitengewesten door den heer Everts worden gewaardeerd.

Die inlichtingen konden vaak verleend worden, Mijnheer de Voorzitter, dank zij een zeer moeizame en kostbare verkenning der enorme boschgebieden in de buitengewesten. Aan reflectanten werden door het Boschwezen vervaardigde verkenningskaarten afgestaan, terwijl tevens opgaven konden worden verstrekt van de voorkomende houtsoorten, de technische eigenschappen daarvan en de hoeveelheden, waarin de diverse houtsoorten in de betrokken boschgebieden werden aangetroffen. Ware er in den houthandel niet zoo'n enorme terugslag gekomen, dan hadden wij thans op

Borneo ongetwijfeld reeds een moderne houtexploitatie. Wat deze kwestie betreft, moge nog het volgende worden medegedeeld.

Toen bleek, dat de inveer van het zachte hout der buitengewesten in Australië moeilijkheden ondervond, zijn door het Boschwezen, in samenwerking met de Austalische autoriteiten, keuringsvoorschriften opgesteld; den houthandelaren werd de gelegenheid geboden hun hout vóór den uitvoer op het voorkomen van boeboek te doen keuren. Er is dan ook zeker uit Borneo hout, vrij van boeboek, naar Australië geëxporteerd. Dat in tegenstelling met Borneo de Philippijnen wèl gelijksoortig hout naar Australië uitvoeren zal eensdeels daaraan toe te schrijven zijn, dat de import geschiedt door Australische firma's, die zagerijen in de Philippijnen hebben, anderdeels aan de omstandigheid, dat het hout in de Philippijnen in „kilns" (kunstmatige drooginrichtingen) boeboekvrij wordt gemaakt.

Het Boschwezen heeft bovendien, o.a. in Bandjarmasin, moeite gedaan, om het hout op naam te doen keuren.

Door den handel is echter zoo goed als geen gebruik van deze keuring gemaakt.

Het Boschwezen heeft dus wel degelijk moeite gedaan om contrôle te stellen op de kwaliteit van het uitgevoerde hout.

Verder zijn door dezen dienst pogingen gedaan om bij de verschillende overheidsdiensten in Nederland hout uit Nederlandsch-Indië geplaatst te krijgen, terwijl ook door dezen dienst getracht is, hout dat bestand is tegen aantasting van paalworm, te introduceeren bij de havenwerken te San Francisco.

Wat het panglongbedrijf betreft, Mijnheer de Voorzitter, dat terloops door den heer E v e r t s werd besproken, zij medegedeeld, dat uit dit gebied niet alleen groote hoeveelheden hout naar Singapore worden uitgevoerd, nl. jaarlijks ± 400.000 m^3, maar dat dit bedrijf ook groote geldelijke inkomsten voor het Land afwerpt, nl. in normale jaren meer dan 1 millioen gulden. Dat de Chineesche exploitanten voor het vervoer van deze groote hoeveelheden hout gebruik maken van eigen tongkangs is begrijpelijk. De afstand tot Singapore is betrekkelijk gering en de vaart is, waar die tusschen de eilanden doorgaat, ook betrekkelijk veilig.

Niets echter zou de Regeering aangenamer zijn, dan dat de boschexploitatie ook in andere gebieden der buitengewesten tot gelijke ontwikkeling komt. De houthandel van Borneo op Oost-Azië, welke zich in 1931 uitbreidde (uitvoer ongeveer 30.000 m^3), leed zwaar onder den ongeregelden toestand in laatstgenoemd gebied vanaf einde 1931. In den laatsten tijd wordt er eenig hout in Zuid-Afrika afgezet; de lofwaardige pogingen van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij om daar een markt voor ons hout te veroveren worden door de Regeering zeer gewaardeerd.

Door het geachte lid, den heer D e D r e u werd aangedrongen op het met kracht ter hand nemen van herbebossching van onproductieve vlakten binnen het boschareaal.

Naast de leeggekapte vlakten, welke zoo snel mogelijk in cultuur worden

gebracht, worden in de djatibosschen ook telkenjare onproductieve terreinen herbeboscht. Door het Boschwezen werd dit jaar een onderzoek ingesteld, waar aan deze cultures extra-uitbreiding kon worden gegeven en waar daaraan speciaal behoefte bestond in verband met den economischen toestand der bevolking. Het overleg met de betrokken bestuursambtenaren wees uit, dat op slechts betrekkelijk weinig plaatsen van een werkelijke directe behoefte gesproken kon worden.

Niet vergeten mag echter worden, Mijnheer de Voorzitter, dat een groot deel der werkelijk onproductieve terreinen binnen het djatiboschareaal van zeer slechte gesteldheid is en deze terreinen meerdere jaren rust behoeven, eer zij met kans op succes in boschcultuur omgezet kunnen worden en den tani een redelijk beschot aan veldgewassen zullen geven.

Dat, voorzoover de grondgesteldheid zulks toelaat met kracht gewerkt wordt aan de omzetting van onproductieve terreinen binnen het djatiboschareaal in cultures, moge blijken uit het feit, dat in de houtvesterijen Pemalang en Balapoelang en in de beheerseenheden Poerwakarta en Indramajoe reeds sedert meerdere jaren belangrijke oppervlakten onproductieve terreinen in djatibosschen werden omgezet.

Ook door den dienst der wildhoutbosschen op Java en Madoera wordt in deze richting gewerkt; gewezen kan worden op de aangevangen herbebossching der terreinen Janlappa in het boschdistrict Bantam, ten behoeve van de houtvoorziening van Batavia.

Met de reboisatie van kale berghellingen voor hydrologische doeleinden wordt, zij het op wat bescheidener schaal dan in voorafgaande jaren, eveneens doorgegaan. Aangezien al deze bebosschingen inderdaad, waar zulks eenigszins mogelijk is, volgens de boschveldbouwmethode tot stand worden gebracht, komen aldus vrij belangrijke hoeveelheden voedselgewassen, zoomede bedragen aan geld in handen der bevolking, waarvoor een waardevol boschbezit wordt verkregen, zooals de heer De Dreu zeer terecht heeft opgemerkt. ....

.... Tegen het afschrijven van djatibosschen, niet geschikt om in sawah te worden omgezet bestaat bezwaar, omdat zij als bosch voor de gemeenschap nuttiger zijn; afschrijving van dergelijke terreinen zou een houttekort in de hand werken.

De Regeering meent, dat er geen behoefte bestaat aan de door den heer Koesoemo Oetoyo bedoelde commissies, omdat ten deze reeds voldoende diligentie door het Boschwezen wordt betoond en geen bijzondere aandrang van de zijde der bevolking op dit punt is gebleken.

Overigens moge er den geachten spreker op worden gewezen dat door de inkrimping van het suiker-areaal omstreeks 112.000 ha grond voor den voedsellandbouw zijn vrijgekomen.

Naar aanleiding van de opmerking, die door den heer Wiranata Koesoema bij de Algemeene beschouwingen, met betrekking tot de voedselvoorziening, over de boschreserves is gemaakt, kan worden medegedeeld, dat bij het reserveeren der bosschen met de belangen der bevol-

king steeds ten volle rekening wordt gehouden, en deze reserveering juist overwegend in het belang der bevolking zelve plaatsvindt.

De Regeering kan een onderzoek, als dor den heer Wiranata Koesoema gewenscht, niet toezeggen, wanneer Haar de gevallen, waarop gedoeld wordt, niet bekend zijn.

Bij de Vejahoma, zal ik vrij lang moeten stilstaan M. d. V. Ondanks de meening van den heer Zuyderhoff bij interruptie geuit, dat dit onderwerp vervelend begint te worden, is er daarvoor nog zooveel belangstelling dat ik het uitvoerig opnieuw zal moeten behandelen. Over het contract zelf, is het woord gevoerd door de leden Van Mook, de Dreu, Monod de Froideville, Ratu Langie en Van Baalen.

Aangezien bij eene beantwoording van de door ieder dezer sprekers naar voren gebrachte gezichtspunten afzonderlijk, veelvuldig in herhaling zou moeten worden getreden, moge het volgende tot antwoord aan alle sprekers dienen.

Tot het sluiten van de overeenkomst met de Vejahoma ging de Regeering over omdat Zij meende, dat dit in het belang was van den afzet van Haar product in den vorm van djatihout. Ook thans ziet de Regeering in het bestendigen dezer relatie nog voordeelen. Het feit, dat gebleken was, dat aan het contract bezwaren kleefden, welke bij de thans heerschende omstandigheden meer tot uiting kwamen dan ten tijde van het sluiten van het contract, was aanleiding mede te werken tot een wijziging van dat contract; de Regeering meent erin geslaagd te zijn de bedoelde bezwaren te ondervangen. Aangezien het gewijzigde contract nog niet in werking is getreden, kan ook nog niet verlangd worden, dat de verwachte gevolgen der wijzigingen aangetoond kunnen worden. Het zou echter onbillijk zijn van eenige overeenkomst, welke dan ook, in deze cirsistijden dezelfde gevolgen te verwachten als in normale tijden. Dit is dan ook aanleiding, dat de Regeering bereid is, zoowel tegenover deze maatschappij als tegenover de andere lichamen, waarmede zij overeenkomsten tot afname van hout sloot, een houding aan te nemen, welke het mogelijk maakt, dat zij de crisis overleven. Gelijk in een vorige instantie reeds werd opgemerkt, zou het geen bewijs zijn van goed koopmanschap indien men, in verband met hun oogenblikkelijke moeilijkheden, oude zaken-relaties, welke altijd hunne verplichtingen nagekomen zijn, tot likwidatie dwong.

Er is in verband met deze aangelegenheid gesproken van een ziekteproces, waaraan een einde dient te worden gemaakt. M. d. V., echter is dit op verschillende wijzen mogelijk. De heer Van Mook zou het einde van den patient, zij het ook op zachte wijze willen verhaasten; de Regeering wil de patienten liever genezen, omdat Zij de gevallen niet als hopeloos beschouwt.

Het argument, dat de vaste afname van een groote hoeveelheid hout een der groote voordeelen van het contract is, bestaat nog steeds. De Vejahoma zal, indien het voornemen tot kapinkrimping doorgaat, dit jaar altijd nog 40.000 m^3 timmerhout afnemen, een in verband met de slechte

tijden zeer belangrijke hoeveelheid; een hoeveelheid die in veel gunstiger verhouding tot de normale afname van 50.000 m³ staat, dan bij welken anderen afnemer ook.

Ook het export-argument is niet vervallen. Bij de beantwoording van het Afdeelingsverslag beschikte de Regeering nog niet over de exportcijfers van de Vejahoma over de eerste maanden van 1932 en kon deze niet meedeelen.

Thans kan worden medegedeeld, dat van de 8252 m³ djatihout van Januari tot en met April 1932 van uit Java geëxporteerd, 4010 m³ uitgevoerd werden door de Vejahoma, afgezien nog van 540 m³ welke van Java naar de Buitengewesten werden vervoerd. Indien men verder weet, dat de omzet dezer Maatschappij in Europa gedurende de eerste vier kalender maanden van dit jaar 3933 m³ bedroeg tegen over 1847 m³ in dezelfde maanden van 1931, dan blijkt uit een en ander wel, dat de export nog voor een zeer belangrijk deel steunt op de werkzaamheid dezer maatschappij.

Sedert de vorige behandeling van dit vraagstuk in dezen Raad, is de Vejahoma haar financieele verplichtingen volgens het oude contract geheel nagekomen, en is de eventueele vordering, die het Gouvernement op de Maatschappij heeft, niet anders opgeloopen dan door het verleenen van uitstel door de Regeering terzake der retributiebetaling sedert het derde kwartaal 1931, in afwachting van de beslissing op de contractswijziging.

Bij het nemen van een beslissing over de in behandeling zijnde contractswijziging, zal de vraag of het eventueel niet betalen van retributie over het tweede halfjaar 1931 al dan niet te beschouwen zou zijn als kwijtschelding van een vordering, door de Regeerign voor zich zelf beantwoord worden. Zou de conclusie zijn, dat het inderdaad een kwijtschelding is, dan zal de Regeering natuurlijk de door de Wet voorgeschreven weg volgen. In het tegenwoordig stadium van behandeling heeft de Regeering echter, terzake van het te wijzigen contract nog niet de behoefte aan een advies van de Algemeene Rekenkamer gevoeld.

Met belangstelling nam de Regeering kennis van de geschiedkundige uiteenzetting terzake van het Vejahoma contract door het geachte lid, den heer Ratu Langie. Zij is echter met den heer Van Baalen van meening, dat het voortdurend terugkomen op deze aangelegenheid weinig vruchtdragend moet worden geacht.

Naar aanleiding van de door den heer Ratu Langie gestelde vraag tot aanwijzing van het artikel van het huidige contract, dat de mogelijkheid tot kapinkrimping opent, moge worde nverwezen naar artikel 2 lid 7. Doch ook al stond dit artikel niet in het contract, zoo meent de Regeering, dat bij een contract elk der partijen het recht heeft de tegenpartij met een verzoek te naderen om een onderwerp, niet in het contract vastgelegd, nader te regelen en de maatschappij op grond hiervan een verzoek om kapinkrimping tot de Regeering had kunnen richten. Het was aan Haar geweest te overwegen of Zij het verzoek wilde inwilligen.

De maatschappij wendde zich bij rekest dd. 23 Mei 1932, dus — dit moge ter informatie van den heer **Monod de Froideville** dienen — geruimen tijd na het tijdstip der begrootingsopmaking, tot de Regeering met een verzoek om kapinkrimping.

Het verzoek hield in eene inkrimping van den kap voor 1932 van 50.000 m^3 tot 40.000 m^3 en voor 1933 van 50.000 m^3 tot 30.000 m^3.

Alhoewel het toestaan van dit verzoek een directe vermindering der van de maatschappij te ontvangen gelden voor den Lande beteekent, meent de Regeering onder bepaalde voorwaarden op het verzoek te moeten ingaan.

Bij het vasthouden aan de afname van het normale kwantum zou bij de bestaande zeer slechte afzetmogelijkheid van het te ontvangen product, de kaspositie der maatschappij binnen afzienbaren tijd een zoodanige geworden zijn, dat de liquidateit van het bedrijf ernstig in gevaar zou zijn gebracht. Aan een bevroren bezit heeft de maatschappij zeer weinig en het Land is meer gebaat bij een afnemer, die het te ontvangen product kan omzetten dan bij een afnemer, die tijdelijk veel afneemt om daarna geheel met de afname te stoppen.

Tegenover het verminderen van de te ontvangen gelden staat voor het Land een vermindering van directe uitgaven in de Vejahoma arealen.

Zou de normale massa afgenomen moeten worden, dan is de kans zeer groot, dat de maatschappij om aan middelen te komen zou blijven trachten, niet alleen de goedkoopere, maar evenzeer de duurdere sortimenten tegen lagen prijs te verkoopen; thans blijft een hoeveelheid hout in het bosch gereserveerd, welke in latere tijden bij betere prijzen te gelde kan worden gemaakt, wat zoowel in het voordeel van de maatschappij als van het land is.

Ook in verband met de bevolkingsbelangen, meende de Regeering het verzoek in gunstige overweging te moeten nemen. Door het verzoek in te willigen, zal het mogelijk zijn den aankap meer regelmatig over alle houtvesterijen van het Djatibedrijf te verdeelen en zal dus niet de toestand ontstaan, dat in de eene streek een normale werkgelegenheid bestaat en in andere streken aan de bevolking slechts zeer geringe gelegenheid geboden kan worden bij kap en transport van het hout en daarop volgenden cultuuraanleg geld te verdienen en voedingsgewassen te planten. De druk, welke een gevolg is van de tijdsomstandigheden, kan zoodoende meer gelijkmatig verdeeld worden.

Tengevolgde van het laat aanvragen der kapinkrimping, wordt de exploitatie in de z.g. Vejahoma-arealen echter duurder dan het geval geweest zou zijn indien de aanvraag vóór het begin van het kalenderjaar ware ingediend. Alhoewel de Regeering het tot op zekere hoogte op prijs stelt, dat de maatschappij, zoolang mogelijk wachtte met de indiening van een verzoek tot reductie der door haar over te nemen houtmassa, meent Zij toch dat de financieele gevolgen van het niet tijdig aanvragen door de maatschappij gedragen moeten worden. Dientengevolge zal de maatschappij

dit jaar bij een kapinkrimping met 10.000 m³ een som van 60.000 gld. extra moeten bijdragen in de productiekosten van het Boschwezen.

Het geachte lid, de heer de Dreu moge meenen, dat kapinkrimping, ook in de Vejahoma-arealen, volkomen in strijd is met het algemeen belang, de Regeering ziet deze aangelegenheid anders. In zijn beschouwing zegt de Heer De Dreu verder:

> „Waarlijk, een wonderlijk politiek, Mijnheer de Voorzitter, om de productie van graag gekochte houtwerken te stoppen teneinde een voorraad minder gewilde sortimenten te verkoopen, doch waarbij deze verkoop dan tevens onmogelijk wordt gemaakt door het hoog houden der limites en daarbij dan 50.000 m³ van dergelijke sortimenten jaarlijks tegen sterk gereduceerden pijrs aan een particulier lichaam af te staan".
>
> Mijnheer de Voorzitter! Ik moet tot mijn spijt alweer verklaren, dat hier het vermoeden gewekt wordt, dat bevoordeeling der V.J.J.M. hier weer niet vreemd aan is."

Mijnheer de Voorzitter, indien in de zooeven aangehaalde zinsneden de woorden „van dergelijke sortimenten" mochten slaan op de z.g. „graag gekochte houtwerken", in casu de ruwe stamstukken, dan is de heer De Dreu al zeer slecht ingelicht, aangezien de V.J.H.M. niet één kubieken meter aan ruwe stamstukken ontvangt. Slaan deze woorden echter op de „minder gewilde sortimenten", zoo kan daarin toch lastig een bevoordeeling der maatschappij gezien worden.

Wanneer het geachte lid, een handeling der Regeering zóó meent te moeten uitleggen, dat hij daarin een bevoordeeling der Vejahoma ziet, komt dit feitelijk neer op beschuldiging van kwade trouw. Een zoodanige beschuldiging wijst de Regeering met klem af.

Dat overigens in het verzoek tot kapinkrimping geen nieuw feit mag worden gezien in den zin als door het geachte lid, den heer Monod de Froideville bedoeld, meent de Regeering in het vorenstaande te hebben aangetoond.

Door de heeren De Dreu, Monod de Froideville, Ratu Langie, Soeroso, Fournier en Van Baalen werden de houtafzet, de vervreemdingspolitiek en de z.g. dumping behandeld.

De algemeene beschouwing van den heer De Dreu, waarin een vergelijking wordt getroffen tusschen agrarische en industrieele producten en de stelling geponeerd wordt, dat bij agrarische bedrijven een sterke productie-vermeerdering door intensiveering van het bedrijf direct leidt tot sterk verhoogde productiekosten, is niet geheel juist. In menig geval kan sterke productievermeerdering door intensiveering van het bedrijf, ook in agrarische bedrijven, tot sterk verlaagde productiekosten voeren; de suiker- en rubbercultuur op Java zijn hier sprekende voorbeelden van.

Omgekeerd kan een verhoogde productiekostprijs in een agrarisch bedrijf zeer wel een gevolg zijn van productievermindering bij extensiveering.

Dat bij den verkoop van agrarische producten de openbare verkoop op

vendutie in normale gevallen de aangewezen weg zou zijn, kan ook in zijn algemeenheid niet worden toegegeven. Zou dit toch juist zijn, dan zou het systeem van onderhandschen voorverkoop van geheele oogsten of althans van zeer belangrijke gedeelten van een oogst nooit de uitbreiding gekregen kunnen hebben, die het thans heeft.

Wel kan de Regeering, den heer De Dreu volgen, wanneer hij betoogt, dat in crisistijden de onderhandsche verkoop van agrarische producten voor kooper en verkooper voordeelen kan bieden.

Dat de sterk verminderde afzet van het djatihout een gevolg zou zijn van de verkooppolitiek, is even onjuist als wanneer men den sterk verminderden afzet van andere producten zou wilen toeschrijven aan een bepaalde verkooppolitiek. Hoewel zulks feitelijk in deze tijden overbodig geacht mag worden, meent de Regeering te moeten verklaren, dat Zij den sterk verminderden afzet in de eerste plaats als een gevolg van de wereldcrisis beschouwt.

Of men nu spreekt van een onderconsumptie of van een overproductie, een gezonde toestand zal eerst wederkeeren wanneer productie en consumptie met elkaar in evenwicht zijn. Dit evenwicht zal het eerst hersteld zijn, indien men eenerzijds de productie beperkt, anderzijds de consumptie tracht te stimuleeren. Aangezien, in tegenstelling met den toestand bij vele andere producten, een restrictie in de productie van djatihout wel mogelijk is, waar het Gouvernement monopolist-producent is, mag de Regeering de toepassing van dit middel niet achterwege laten. Het stimuleeren van de consumptie kan men trachten te bereiken, door het betrekken van het product gemakkelijker te maken en door verlaging der prijzen.

Het eerste wordt getracht te bereiken door voor den handel de gelegenheid open te stellen voor-verkoopen af te sluiten, waardoor de voorraden, welke de handel in deze crisistijden moet aanhouden, minder groot behoeven te zijn. Op het derde middel wordt nader teruggekomen.

Bij het beoordeelen van de z.g. dumpingpolitiek van de Vejahoma mag het volgende niet uit het oog verloren worden. De Vejahoma krijgt het geheele product tegen een eenheidsprijs; de maatschappij betaalt zoodoende aan het Gouvernement voor de goedkoope sortimenten, als perkoenpalen, zwakke en korte dolken, meer dan de limiet van het Boschwezen op venduties bedraagt; voor export-dolken en zwalpen daarentegen minder dan die limiet. Eer de maatschappij het hout verkoopt, heeft zij als elke andere handelaar onkosten gehad en zullen de goedkoope sortimenten haar reeds beduidend meer dan den limietprijs kosten.

Het spreekt van zelf, dat de maatschappij het product niet tegen een eenheidsprijs verkoopt; wil zij de goedkoope sortimenten kwijt, dan zal zij, indien de verkoopsprijs op de venduties zich op of iets boven het limietpeil beweegt, genoegen moeten nemen met een prijs, welke lager is dan de door haar betaalde eenheidsprijs + de onkosten; dit kan zij doen omdat de betere sortimenten voldoende winst laten. Waar deze maatschappij evenals elke andere maatschappij er op uit is een zoo groot mogelijke winst

te maken, zal zij trachten ook voor de zwakke sortimenten een zoo hoog mogelijken prijs te maken en in normale tijden niet lager dan het Gouvernement verkoopen, omdat haar product dan afzetbaar is. Zakt het algemeen prijsniveau, dan zal ook de kooper, die het product tegen eenheidsprijs kreeg met zijn prijzen moeten volgen en voor zijn goedkoope sortimenten genoegen moeten nemen met een nog lageren prijs.

Beschouwt men nu de prijzen waarvoor bij het moeilijker worden van den afzet, de Vejahoma eerst het hout aanbood, dan valt het op, dat speciaal voor het korte en zwakke hout de prijzen beneden die van het Gouvernement lagen, doch dat het langere en zwaardere hout hooger, gedeeltelijk zelfs beduidend hooger dan bij het Gouvernement genoteerd stond.

Waar de voorraad aan lang, zwaar en goed hout ook bij het Gouvernement niet abnormaal groot was, bestond er voor de maatschappij nog geen aanleiding dit tegen lage prijzen aan te bieden; wel was dit het geval voor de korte en zwakke maten, omdat Java daarmede overstockt was en nog is.

Uit het feit, dat de maatschappij er sedert toe is overgegaan vrijwel alle sortimenten tegen lageren prijs dan de Boschwezen-limieten aan te bieden, moet men concludeeren, dat zij bij de eerstgevolgde prijsstelling nog niet voldoende kon afzetten om uit haar inkomsten aan haar verplichtingen te voldoen.

Indien de heer De Dreu echter zegt, dat de verkoop van djatidolken, balken en zwalpen door het Gouvernement als gevolg van de lage aanbiedingen door de Vejahoma is teruggeloopen, verwisselt hij tot zekere hoogte oorzaak en gevolg. De afzet van djatidolken, balken en zwalpen door het Gouvernement en evenzeer door den particulieren handel was tengevolge van de crisis reeds zeer teruggeloopen en eerst daarop is de Vejahoma met een voor bepaalde sortimenten lagere prijsaanbieding gekomen. Tot op zekere hoogte is de aanmaak van het onbekapte hout in de vrije arealen van het Boschwezen mede aanleiding geweest tot de prijsverlaging, of juister niet de aanmaak op zichzelf, doch het aanbieden tegen een prijs, welke voor den kooper aantrekkelijker was dan die van het bekapte hout, zoodat de vraag naar bekapt product verminderde. Dit bemerkte het Gouvernement zelf in den afzet van bekapte dolken, des te meer een ander, die alleen over bekapte dolken beschikte en die dus om omzet te behouden er wel toe komen moest een hoogwaardiger product tegen lagere prijzen aan te bieden.

De eenige remedie tegen bedoelde prijsverlaging is productiebeperking, speciaal in de Vejahoma-arealen en daarnaast een wijziging in de onderlinge verhouding van de limiet van het bekapte en onbekapte dolkenhout, zoodat de kooper, wat dit betreft, geen bepaalde preferentie meer heeft. Een algeheele prijsverlaging zou wat dit betreft geen remedie zijn, omdat zeer waarschijnlijk de maatschappij, welke over middelen moet beschikken om het aan haar door het Gouvernement verkochte hout te betalen met nog lagere prijzen zou volgen.

Dat ook de overige particuliere houthandel van deze prijsverlaging door

de Vejahoma zware nadeelen ondervindt, zoo zelfs, dat de stapelplaatsleveringscontracten met den overigen houthandel ontbonden moesten worden, zooals de heer De Dreu opmerkt, is wat het laatste gedeelte betreft niet juist. Deze stapelplaatscontractanten namen reeds lang voordat deze prijsverlagingen plaats vonden, practisch geen hout meer af, terwijl de betreffende contracten overigens volstrekt niet zijn ontbonden.

Het eerste gedeelte van de opmerking van den heer De Dreu is in onderzoek. Zou daaruit blijken dat de Vejahoma bij haar prijsverlaging te ver gaat, dan zal de Regeering daarmede zeker geen genoegen kunnen nemen.

Door de heeren Van Mook, De Dreu, Monod de Froideville, Ratu Langie en Fournier is de kwestie van de Commissie voor de houtvervreemdingspolitiek en de daarmede nauw samenhangende motie-Ratu Langie wederom ter sprake gebracht.

De heer Van Mook, wees er terecht op, dat hetgeen de Regeeringsgemachtigde bij de behandeling dier motie opmerkte, niet parallel liep met hetgeen de motie toen wilde en verder, dat de commissie, die den Regeeringsgemachtigde voor oogen stond en die welke de motie-Ratu Langie wenschte, niet dezelfde zijn. Inderdaad, Mijnheer de Voorzitter.

De Regeering meent zelfs, dat Haar opvatting terzake, zooals bekend gesteld door Haar gemachtigde, sterk divergeerde van die, welke in de voorstellen en bij monde van de voorstemmers der motie tot uiting kwam.

De Regeering verklaarde geen nut te verwachten van een commissie, welke de geheele houtvervreemdingspolitiek opnieuw zou gaan bestudeeren, doch Zij voelde wel voor het instellen van een commissie, welke de Regeering in het algemeen van advies zou dienen o.a. ook terzake van de te volgen houtvervreemdingspolitiek, dus een commissie van bijstand. Verder achtte de Regeering het onaanvaardbaar om, gelijk in sub 3e der motie werd voorgesteld, het tot standkomen der wijzigingen in het Vejahomacontract uit te stellen totdat de gevraagde commissie zich over de vooropgestelde wijzigingen zou hebben uitgesproken.

Zoowel uit de motiveering der stemmen, als uit den uitslag der stemming bleek, dat de Volksraad in zijn meerderheid subsidiair geen prijs stelde op een commissie, zooals door de Regeering in het vooruitzicht gesteld.

Daarom is de Regeering tot de instelling van bedoelde commissie nog niet overgegaan, alhoewel Zij het denkbeeld niet heeft prijs gegeven.

Over de limietprijzen van het Boschwezen is gesproken door de heeren De Dreu, Monod de Froideville, Soeroso en Van Baalen. Terwijl de drie eerstgenoemde leden aandrongen op een prijsverlaging in het algemeen of voor een speciaal sortiment, pleitte de heer Van Baalen juist voor een verhooging der prijzen. De heer De Dreu acht de limietprijzen zelfs véél te hoog en meent ook hierin weer een verkapten steun voor de Vejahoma te zien.

In beginsel, zou men in de limiet den kostprijs kunnen zien, vermeerderd met een bedrag voor waarde van het hout op stam. In normale tijden heeft

de limiet dan ook betrekkelijk weinig waarde, omdat het prijsniveau dan ver boven de limiet ligt en het Gouvernement dan dus feitelijk door de koopers een hoogere waarde toegekend ziet aan het hout op stam. Bij dalende markt krijgt de limiet echter een geheel andere beteekenis; zij vormt dan voor den handel een zeer belangrijken steun bij de prijsberekening. Indien de prijzen zich op de openbare venduties om het limietniveau bewegen, zal men niet anders dan om zeer dringende redenen tot verlaging van de limiet over de geheele lijn mogen overgaan. Indien het vaststaat, dat het prijsniveau in het algemeen en dat van artikelen, welke de plaats van hout kunnen innemen in het bijzonder, zoodanig gedaald is ten opzichte van als normaal geldende jaren dat, indien men den houtprijs in dezelfde verhouding verminderde, de prijs voor laatstgenoemd product lager zou zijn dan de limietprijs voor normale jaren, slechts dan bestaat er aanleiding de limietprijzen te verlagen. Of men daarbij niet op een prijs zou komen, liggende beneden den kostprijs, is een andere zaak.

De heer De Dreu, zou dus met zijn kritiek op het onveranderd op peil houden van de limiet uit een periode van hoogconjunctuur in de tegenwoordige depressie gelijk hebben, indien de houtprijs in de periode van hoogconjunctuur gelijk aan de limiet was geweest. Dit is echter niet het geval. De gemiddelde prijs, welke voor de verschillende houtsortimenten eenige jaren geleden werd gemaakt, lag vele tientallen procenten boven de limiet. Bovendien is de geleverde kritiek niet geheel juist, omdat met ingang van 1931 voor meerdere sortimenten reeds een limietverlaging werd ingevoerd.

Het door den heer Van Baalen aangevoerde bezwaar tegen een prijsverlaging als juist erkennende, ziet de Regeering in de verlaging der limieten nog een ander bezwaar. Voor de houthandelaren, die over voorraden beschikken, beteekent een verlagen van de limiet thans een even groot verlies op hun, op basis der voorafgegane hoogere limieten, ingekochte voorraden.

Waar de productiekosten van het hout gedaald zijn, zou, wat dit betreft, een limietverlaging overwogen kunnen worden, doch deze zal nooit zeer belangrijk kunnen zijn, omdat het gevaar zeer groot is, dat het Gouvernement dan niet alleen geen waarde voor het hout op stam meer toegekend zou krijgen, doch zeer waarschijnlijk zelfs de productiekosten niet meer gedekt zou zien.

Weliswaar kan een verlaging der limietprijzen een stijging van het gebruik tengevolge hebben, doch deze moet al belangrijk zijn wil de eindrekening op hetzelfde bedrag sluiten.

Iets anders is het, wanneer de prijs van producten, welke hout kunnen vervangen, tijdelijk zoo sterk daalt, dat de vrees niet ongegrond is, dat de verbruiker overgaat tot het andere product en daar ook bij latere prijsverhooging bij zal blijven.

Hoe het ook zij, Mijnheer de Voorzitter, waar de Regeering volkomen bereid is mede te werken aan maatregelen, welke het voor de gemeenschap

mogelijk zullen maken op het door de omstandigheden gedwongen lager peil te kunnen leven, is Zij bereid te overwegen, of een verlaging der limieten mogelijk is zonder dat bijzondere belangen blijvend geschaad worden en zonder bij het Boschwezen te komen tot een toestand, waarbij de kostprijs van het product niet meer verdiend zou worden en aan het hout op stam geen waarde meer zou worden toegekend. Het onderwerp is reeds, dit zij ten overvloede medegedeeld, bij het Boschwezen in studie.

Wat de vermelde verhooging der prijzen voor het onbekapte hout op enkele verkoopplaatsen betreft, kan het volgende worden medegedeeld. Het gaat hier uitsluitend om den prijs van onbekapte dolken, niet van het z.g. palenhout. Het is onmogelijk, dat het Boschwezen door middel van de zg. verkoopplaatsen de geheele bevolking op grootere bevolkingscentra bereikt, hiertoe zou een organisatie noodig zijn, die nooit de kosten goed zou maken. Teneinde nu èn een grooteren omzet te bereiken èn het hout op vele plaatsen beschikbaar en o p c r e d i e t verkrijgbaar te stellen, werd de tusschenhandel ingeschakeld. Oorspronkelijk kreeg deze eene korting van 5% op de tariefsprijzen, doch al ras bleek, dat waar het hier om goedkoope sortimenten gaat, dit bedrag in vele gevallen zelfs niet voldoende was om het hout van de leveringsplaats van het Boschwezen naar de opslagplaatsen van den handel te brengen. Hierop werd de korting verhoogd tot 10%, doch toen bleek het tevens noodig het verkooptarief iets te verhoogen, omdat het oorspronkelijke verkooptarief zóó laag was gesteld, dat indien hier 10% korting op gegeven was, de verkooporganisatie van het Boschwezen zeer zeker geld zou hebben moeten bijpassen. De geringe verhooging was dus onvermijdelijk.

De heeren De Dreu, Monod de Froideville en Ratu Langie hebben over den **a a n m a a k v a n o n b e k a p t h o u t** gesproken.

Zeer zeker zit er in den aanmaak van zoodanig hout veel aantrekkelijks, Mijnheer de Voorzitter, en het Boschwezen heeft zich dan ook in deze richting bewogen; een toename van de productie aan onbekapt hout in de toekomst is ook vrijwel zeker.

Gaan wij de geschiedenis na, Mijnheer de Voorzitter, dan zien wij dat sedert den Compagniestijd, en eigenlijk tot nog in de eerste jaren van deze eeuw, toen Java nog slechts schaars bevolkt was en over een onvoldoende ontwikkeld wegen- en spoorwegnet beschikte, de exploitatie der bosschen bijna uitsluitend gericht was op vierkant bekapt hout, dus hout met grootere waarde per inhoudseenheid; ander hout loonde de moeite niet.

Het is alleen als gevolg van de grootere bevolkingsdichtheid, van de hoogere eischen aan de woongelegenheden, en vooral van de verbetering der vervoersmogelijkheden tusschen de plaatsen van productie en consumptie van het hout, dat de exploitatie in het bosch zich meer en meer is gaan richten op onbekapt hout. Zoodoende kan het grootste percentage van het in het bosch aanwezige timmerhout er uit gehaald worden en de verbeterde vervoersmiddelen het mogelijk maken het nog met winst bij de verbruikers te brengen.

Geen enkele ontwikkeling verloopt echter ongestoord, elke over een lange periode stijgende ontwikkelingslijn vertoont inzinkingen. De houtbehoefte, welke over een lange periode, zich in stijgende lijn bewoog, is thans in een zoodanige periode van inzinking. Zou men thans trachten de houtproductie tot het uiterste op te voeren door den aanmaak van onbekapt hout te forceeren, dan zou er een hoeveelheid hout geproduceerd worden, welke de samenleving niet zou kunnen opnemen of slechts tegen prijzen, welke de productie-kosten in de verste verte niet zouden goed maken.

Aan den anderen kant zou het ook niet juist zijn den aanmaak van het onbekapte hout geheel te stoppen; voorloopig zal men er dáár mede voort moeten gaan, waar in de nabijheid van het bosch zagerijen gelegen zijn, welke het hout winstgevend kunnen verzagen of waar de transportkosten naar plaatsen van gebruik zeer gering zijn.

Indien het onbekapte dolkenhout als zoodanig gebruikt werd en voor de gebruikers onontbeerlijk was, zou het zeker verkeerd zijn den aanmaak er van te belemmeren.

Nu is het wel opvallend, dat de voorkeur voor de onbekapte dolken op de verkoopplaatsen zeer sterk naar voren komt, wat verklaard zou kunnen worden door de wijze waarop de vervoers- en algemeene onkosten in de prijzen verrekend zijn, en waardoor het voor koopers voordeeliger is het hout dáár te ontvangen, dan op de in het binnenland gelegen stapelplaatsen. Waar te voren reeds werd uiteengezet, dat de prijzen op de verkoopplaatsen zóó krap berekend zijn, dat deze aan de verkoopsorganisatie van het Djatibedrijf vrijwel geen winst overlaten, soms zelfs verlies berokkenen, volgt hieruit, dat men met het opvoeren van den kap van dit sortiment in deze tijden wel zeer voorzichtig moet zijn.

Hierbij komt nog, dat het onbekapte dolkenhout nieuw aangemaakt moet worden en dus elke thans geproduceerde kubieke meter op het oogenblik nieuwe uitgaven eischt, terwijl men daartegenover beschikt over belangrijke hoeveelheden reeds eerder aangemaakt bekapt hout, welke, zonder dat nieuwe uitgaven vereischt worden, op de markt gebracht kunnen worden. Beperking van uitgaven is thans een eerste vereischte. Aangezien bovendien de reeds aanwezige voorraden steeds in waarde achteruitgaan, pleit alles er voor de voorkeur te geven aan het opruimen van oude voorraden boven het scheppen van nieuwe voorraden.

Aan het verzoek van den heer de Dreu, voor te schrijven, waar de aanmaak van het onbekapte hout speciaal moet geschieden, kan de Regeering niet voldoen. Zij meent dit gevoeglijk aan de dienstleiding te kunnen overlaten.

Opgemerkt zij dat alhoewel de ligging van de door den heer De Dreu genoemde houtvesterijen voor den aanmaak van onbekapt dolkenhout niet ongunstig is, een opvoer van den aankap dáár tot gevolg zou hebben het verder verminderen van den aankap in andere beheerseenheden, waarin de aankap thans naar verhouding reeds sterker werd ingekrompen dan bv. in Djatirogo en de plaatselijke bevolking daarvan de dupe zou zijn.

Ook andere omstandigheden, als bv. het feit, dat de houtvesterij Djatirogo mede betrokken is in een stapelplaatsleveringscontract, brengt bezwaren met zich mede.

Door eenige leden, werden de verkoopplaatsen van het boschwezen nog nader ter sprake gebracht. Het verheugde de Regeering te hooren, dat de heer De Dreu — althans wat dit punt betreft — een woord van lof had voor de houtverkooppolitiek. De Regeering sluit zich bij dezen lof voor het djatibedrijf gaarne aan. Zullen er aan den eenen kant altijd handelaren blijven, die in deze verkoopplaatsen eene bedreiging zien, (omdat zij in elke concurrentie een bedreiging zien), aan den anderen kant zijn er handelaren, welke door deze instelling zeer gebaat zijn. Hiernaast brengen de verkoopplaatsen, hetzij direct, hetzij indirect, een belangrijke hoeveelheid hout tegen billijke prijzen onder de bevolking, een maatregel waarvan de sociale beteekenis niet onderschat mag worden.

Ook heeft deze organisatie er, gelijk de heer De Dreu aantoonde, veel toe bijgedragen den omzet van hout en andere producten op peil te houden.

Door den heer Soeroso werden inlichtingen gevraagd over de sortimenten, welke op de verkoopplaatsen verkrijgbaar zijn voor de economisch zwakkeren.

Deze sortimenten zijn:

a. onbekapte en bekapte djatipalen; hieronder bevindt zich zoowel dunnings- als exploitatiehout;
b. onbekapte djatidolken, dunner dan 40 cm en korter dan 4 m, alsmede bekapte djatidolken dunner dan 30 cm en korter dan 4 m;
c. karrenhout en scheepkrommers;
d. afgekeurde dwarsliggers;
e. bekapte dan wel bezaagde djatistijlen, dakribben, panlatten en planken van kwaliteit c en minder;
f. landbouwwerktuigen;
g. brandhout, houtskool, basten;
h. eventueel andere dan de te voren onder a tot en met g genoemde djatihoutsortimenten van de kwaliteiten d en minder, voor zoover deze minstens 2 × op vendutie op de stapelplaatsen van het boschwezen zijn opgehouden, doch slechts na bekomen machtiging van den hoofdinspecteur.

Mijnheer de Voorzitter, ik meen, dat hierdoor aan billijke verlangens alleszins wordt tegemoet gekomen.

Door den heer Fournier, werd teleurstelling uitgedrukt over het feit, dat de Regeering aan de in de vorige zitting aangenomen motie inzake rechtstreeksche levering van hout aan Landsbedrijven niet meer aandacht heeft geschonken. Tot Haar leedwezen is de Regeering ten deze aan den wensch van den geachten spreker niet tegemoet kunnen komen. Zij is echter gaarne bereid een onderzoek te laten instellen als door hem bedoeld en de resultaten daarvan t.g.t. aan den Volksraad mede te deelen.

De heeren Van Holst Pellekaan en Kan gaven hun aandacht

aan de stapelplaatsleveringscontracten. Hetzelfde hoofdmotief als indertijd bij de bespreking van het Vejahoma-contract genoemd, nl. de omstandigheid, dat de contracten in hun oorspronkelijken vorm niet meer pasten bij den, sedert het sluiten der contracten, zeer gewijzigden economischen toestand, bracht de Regeering er toe wijziging der contracten te overwegen.

De stapelplaatscontracten zijn een resultaat van het werk derzelfde Commissie voor de houtvervreemdingspolitiek, als waarvan het Vejahoma-contract een gevolg was.

Alhoewel de opzet van beide contracten een geheel verschillende is en zij zich zeer slecht laten vergelijken, meent de Regeering toch, dat indien wijzigingen in de eene overeenkomst het den betreffenden contractant gemakkelijker maken te werken, Zij aan de houders van een overeenkomst in den anderen vorm het werken relatief even zeer gemakkelijk dient te maken. Voor de Regeering geldt bij het bepalen van Haar standpunt in dezen uitsluitend het motief, verzekerd te zijn van den afzet van een belangrijk kwantum product op juiste voorwaarden.

Dat de voorwaarden, welke aan de Stapelplaatscontractanten geboden zouden worden, gunstiger zouden zijn dan die aan de Vejahoma werden verleend, zooals de heer Van Holst Pellekaan, uit het antwoord op het afdeelingsverslag meende te mogen lezen, is niet juist. Van de verleende faciliteiten werd gezegd, dat deze betrekking hadden op het tijdelijk ontslaan van de verplichting tot overname van hout. Bij het treffen van dezen maatregel, waardoor de contractanten zeer gebaat worden, gold de overweging, dat het voor een producent geen zin heeft, zijn afnemers als het ware tot afname te dwingen indien men weet, dat die afnemers, als gevolg van den slechten algemeenen markttoestand, hun voorraden niet kunnen omzetten.

Door de heeren De Dreu, Fournier en Mandagie werd de afvoer van het hout uit eenige beheerseenheden in Oost-Java naar Bantjar aan Zee en het verder vervoer van daar per prauw ter sprake gebracht.

Met de verschillende sprekers is de Regeering in het algemeen van oordeel, dat het wenschelijk is, dat het houttransport op de voordeeligste wijze plaats vindt; dit geldt niet slechts voor hout, maar voor alle producten.

Indien echter, hetzij door een particulier, hetzij door een Gouvernementsdienst, ten behoeve van het vervoer van producten overgegaan wordt tot het treffen van bepaalde maatregelen en een ander zich tot de Regeering wendt omdat hij meent dat de getroffen maatregelen zijn eerder verkregen en door de Regeering gesanctioneerde rechten, schenden, dan zal de Regeering zonder aanzien der betrokken partijen de zaak moeten onderzoeken en een oordeel moeten uitspreken.

De onderhavige kwestie wordt inderdaad onderzocht, zij is echter gecompliceerd, omdat daarbij het algemeen belang, het speciale belang van een dienst, het belang van spoor- en tramwegmaatschappijen, het belang

der prauwvoerders en het belang der K.P.M. betrokken zijn. De Regeering betreurt het, dat de behandeling zooveel tijd kost. Zij hoopt echter thans spoedig een beslissing te kunnen nemen. ....

.... Van hetgeen de heer H a m e r in eersten termijn naar aanleiding van de toepassing der jachtwetgeving opmerkte heeft de Regeering met waardeering en instemming kennis genomen. Met name is Zij met dezen spreker van oordeel dat — al moge het ook bij nader onderzoek juist blijken, dat bij hooge uitzondering een boschambtenaar zijn bevoegdheden te buiten gaat — het houtvesterscorps het aangewezen deskundig apparaat der Regeering is voor daadwerkelijke behartiging van de belangen, zoowel van de jagers als van de natuurbeschermers.

Inmiddels moet de door den heer H a m e r geuite meening als zou de Regeering weinig of geen geld willen besteden aan contrôle op de naleving van de jachtbepalingen, als onjuist worden gekwalificeerd; slechts gebrek aan middelen en niet anders dan dat belet tot Haar leedwezen die uitvoering te geven aan Haar voornemen tot intensiveering van bedoelde contrôle.

NIEUWS.

Ter gelegenheid van den verjaardag van *Hare Majesteit Koningin Wilhelmina* op 31 Augustus 1932 zijn o.m. de volgende onderscheidingen toegekend:

Broeder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw aan S. Jeekel, gewezen Stapelplaatsbeheerder te Tjepoe.

Kleine zilveren ster voor trouw en verdienste aan:

Mas Sosrodiwirjo, gepensioneerd Opzichter 1ste klasse B.W. in de houtvesterij Kedoengdjati.

Raden Prawirasasmita, gepensioneerd Opzichter 1ste klasse B.W. in het boschdistrict Banjoemas.

Raden Soemodiwirjo, gepensioneerd Opzichter 1ste klasse van de houtvesterij Noord-Randoeblatoeng, thans te Semarang.

Mas Sastroprawiro, gepensioneerd Opzichter 1ste klasse, thans te Rembang.

Wirodihardjo, gepensioneerd hoofdmantri-opnemer te Salatiga.

Mas Prawirodimedjo, mantri-politie 1ste klasse van de houtvesterij Ponorogo te Badegan.

Djiah alias Bapa Badoet, mantri-politie 2de klasse van het boschdistrict West-Preanger te Seuseupan.

Adenan gelar Soetan Sinaro, mantri-teekenaar 1ste klasse bij het Opname kantoor van het Boschwezen te Fort de Kock.

Raden Prawiroatmodjo, gepensionneerd machineschrijver 1e klasse in de houtvesterij Pati.

Mas Jandjono, Klerk in particulier verband op het kantoor van den Opperhoutvester, beheerder van boschdistrict Goenoeng Kidoel te Piajen (Djokjakarta).

PERSONALIA.

OPPERHOUTVESTERS. G. J. Negrijn, wegens ziekte één jaar buitenlandsch verlof verleend, met bepaling dat hij zijn betrekking zal neerleggen op 19 September 1932; Ir. J. Berkelie, ontheven van het beheer van het boschdistrict Goenoeng Kidoel; M. W. Holterman ten Hove, belast met het beheer van het boschdistrict Goenoeng Kidoel; Ir. G. C. Kampman, benoemd en blijft belast met het beheer van de houtvesterij Djatirogo; Ir. C. N. A. de Voogd, blijft geplaatst te Lahat; Ir. C. Haring, blijft geplaatst te Telokbetong; H. Lever, bepaald, dat hij zijn betrekking, in verband met het hem verleende buitenlandsch verlof, zal neerleggen op 17 October 1932, instede van op 3 October tv., Dr. R. Wind Hzn. herbenoemd en werkzaamgesteld op het kantoor van den dienst der Wildhoutbosschen op Java en Madoera te Buitenzorg en Ir. J. Berkelie geschorst.

HOUTVESTER. Ir. F. A. Lörzing, toegevoegd aan den Opperhoutvester, beheerder van de houtvesterij Pati.

BOSCHARCHITECTEN DER 1STE KLASSE. F. W. Ros, toegevoegd aan den Opperhoutvester, beheerder van de houtvesterij Bodjonegoro; Th. K. Scholten, toegevoegd aan den Opperhoutvester, beheerder van de houtvesterij Saradan; G. M. A. Rosier, met ingang van 31 December 1932, op verzoek wegens volbrachten diensttijd, eervol en met recht op pensioen uit 's Lands dienst ontslagen; C. Janssen, met ingang van 26 September 1932, wegens volbrachten diensttijd eervol en met recht op pensioen uit 's Lands dienst ontslagen en Th. K. Kern, wegens gewichtige redenen, vier maanden buitenlandsch verlof verleend, met bepaling, dat hij zijn betrekking zal neerleggen, op 18 September 1932.

HOOFDOPZIENER. A. G. Pijloo, bepaald dat het aan hem verleend ontslag uit zijn betrekking moet worden beschouwd als te zijn verleend „eervol" wegens ongeschiktheid.

Pension „HET ARENDSNEST"

Sarangan, tel. 8. — 4750 voet boven zeespiegel.

Het hoogst gelegen huis op Sarangan, met schitterend uitzicht op de vlakte. Voor wandeling in de bosschen het meest gunstig gelegen.

Prijzen bij verblijf van 14 dg. p. pers. *f* 5.50 p.d. 2 pers. *f* 9.—
„ „ „ 1 mnd „ „ *f* 5.— 2 „ *f* 8.50

Houtvesters extra reductie 10 %.

VERZOEK VAN DE REDACTIE AAN INZENDERS VAN COPIE.

De redactie van Tectona verzoekt aan de inzenders van copie hunne stukken zoo goed mogelijk te willen afwerken en daarbij de volgende regels in acht te nemen.

1. De copie wordt getikt op éene zijde van het papier; doorhalingen en bijvoegingen worden zooveel mogelijk vermeden.
2. Het aangegeven van verschillende druk en van verschillende lettertypen wordt zooveel mogelijk aan de redactie overgelaten. Slechts voor het leggen van nadruk wordt onderstreept. Men beperke zich echter zooveel mogelijk.
3. Afkortingen worden zooveel mogelijk vermeden; toegelaten worden alleen zeer gebruikelijke, waarvan ieder de beteekenis kent.
4. Het gebruik van Inlandsche woorden dient zooveel mogelijk vermeden te worden. Zijn zij noodig, dan zette men tusschen haakjes het Hollandsche woord er achter.
5. Wanneer het noodig is bedragen in vreemde munt te vermelden, dienen tusschen haakjes de bedragen in guldens er achter gevoegd te worden. Evenzoo vermelde men ook steeds de maten in het metrieke stelsel, wanneer niet metrieke maten worden gebruikt.
6. Elk artikel behoort voorzien te zijn van een samenvatting in het **Hollandsch en in het Engelsch, Fransch of Duitsch (liefst Engelsch).**
7. Voor het teekenen van origineele grafieken is millimeterpapier van 13 bij 20 centimeter kosteloos bij de redactie verkrijgbaar.
8. Beperking van het aantal illustraties is beslist noodzakelijk.

Abonnementsprijs ƒ 25,— per jaar bij vooruitbetaling.
Afzonderlijke afleveringen ƒ 2,50.
Registers van onderwerpen, enz. voor de jaargangen I t/m XVII ƒ 2,50.
Oude jaargangen, prijsopgaaf op aanvraag.
Advertentie's prijsopgaaf op aanvraag.

Verlofgangers, die Tectona in Holland wenschen te ontvangen, gelieven hun adresverandering tijdig op te geven. Is het verlofadres niet bekend dan worden de verschenen nummers voorloopig aangehouden.

Schrijvers van oorspronkelijke bijdragen ontvangen, op tijdig verzoek, maximaal 25 overdrukken met omslag, met onveranderde bladzijdenummering gratis. Meer overdrukken worden in rekening gebracht.

Verkrijgbaar bij het Boschbouwproefstation te Buitenzorg.

Authentieke houtmonsters van een aantal belangrijke Nederlandsch-Indische houtsoorten. Afmetingen 2½ × 10 × 15 cm. Prijs ƒ 0,50 per stuk.
Nadere inlichtingen omtrent reeds beschikbare soorten worden gaarne verstrekt door den Directeur van dit instituut.

STATISTISCHE GEGEVENS BETREFFENDE DEN VERKOOP VAN HET DOLKENHOUT OP VENDUTIE MET VENDUMEESTER TOT ULTIMO JULI 1932.

I. Lengte-verhouding van het verkochte dolkenhout (alle kwaliteiten te zamen)

Lengte sortimenten in m	Massa in m³				Procentgetallen			
	Jan. t/m Juli		In het jaar		Jan. t/m Juli		In het jaar	
	1932	1931	1931	1930	1932	1931	1931	1930
Minder dan 1	19	51	85	185	0 17	0 18	0 20	0.23
1.— — 1.40	590	1619	2609	4396	5.39	5.61	6 28	5.39
1.50 — 1.90	1164	3655	5335	9138	10.63	12 67	12.84	11 20
2.— — 2.40	2388	5994	8532	15535	21.79	20.78	20 53	19 04
2 50 — 2.90	1253	3610	4936	10115	11.44	12.51	11.88	12.40
3.— — 3.40	1726	3740	5511	—	15.75	12.96	13.26	—
3.50 — 3.90	887	3084	4401	18514	8.10	10 69	10 59	22 69
4.— — 4 90	1163	3208	4581	9601	10.62	11.12	11.02	11.76
5.— — 5 90	855	1839	2711	7016	7 81	6.38	6.52	8.60
6.— — 6.90	327	762	1124	2615	2 98	2.64	2 70	3.20
7.— — 7.90	351	600	830	2032	3 25	2.08	2.00	2.49
8.— en meer	231	685	905	2448	2.11	2 38	2.18	3.00
Samen. . .	10960	28853	41560	81595	100 —	100 —	100.—	100.—

II. Behaalde prijzen van het tweede kwaliteit dolkenhout in Juli 1392.

Sortiment		Jaarcijfers 1930	Jaarcijfers 1931	Behaalde prijzen in guldens per m³					
				1931	1 9 3 2				
Lengte in m	Diameter in cm			Vierde kwartaal	Eerste kwartaal	Apr.	Mei	Juni	Juli
2.— — 2.40	30 — 39	34	28	28	27	27	28	27	29
2 50 — 2 90		37	32	32	33	31	33	31	33
3.— — 3.40		—	33	32	32	32	32	31	33
3.50 — 3.90		38	33	32	35	32	32	32	33
4.— — 4.90		43	35	35	35	35	34	36	35
5.— 5 90		46	37	37	36	36	37	36	37
6.— — 6.90		49	41	40	38	—	39	—	39
7.— — 7.90		49	43	42	46	—	—	—	41
8.— en meer		52	43.	43	43	—	43	—	42
2.— — 2.40	40 — 49	41	35	35	34	35	36	34	34
2.50 — 2.90		47	38	38	37	37	37	37	38
3.— — 3.40		—	39	39	37	37	37	—	37
3 50 — 3.90		44	40	40	39	40	39	39	42
4.— — 4.90		49	44	42	43	42	42	42	43
5.— — 5 90		52	48	47	47	46	47	46	—
6.— — 6.90		57	51	50	50	—	50	51	—
7.— — 7.90		55	55	54	—	—	—	—	55
8.— en meer		63	56	58	—	—	—	—	58

III. Overzicht van de gedurende Juli 1932 op de verschillende vendutieplaatsen behaalde prijzen voor het dolkenhout bedoeld in tabel II.

Sortiment: Lengte in m	Sortiment: Diameter in cm	Gemiddelde prijs over Juli voor geheel Java	Modjokerto (Modjokerto)	Balapoelang (Balapoelang)	Pati (Pati)	Kadipaten (Kadipaten)	Bodjonegoro (Bodjonegoro)	Pemalang (Pemalang)	Semarang (Kedoengdjati)	Semarang (Semarang)	Semarang (Telawa)	Djombang (Djombang)	Poerwakarta (Poerwakarta)	Madioen (Saradan)	Madioen (Madioen)	Blora (Blora)	Djokjakarta (V. p. Djokjakarta)	Semarang (Semarang)
			Op deze vendutie behaalde gemiddelde prijzen per m³															
2.— — 2.40	30 — 39	29	—	27	27	29	—	28	—	—	—	28	38	27	—	—	—	—
2.50 — 2.90		33	—	—	—	35	—	—	—	31	—	—	31	—	—	—	—	34
3.— — 3.40		33	—	—	—	33	—	—	—	—	—	—	33	—	31	—	—	—
3.50 — 3.90		33	32	32	35	33	—	—	33	—	—	34	33	34	—	—	—	—
4.— — 4.90		35	34	34	—	50	—	—	35	35	—	35	36	34	—	—	40	37
5.— — 5.90		37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	36	—	—	—	—
6.— — 6.90		39	—	—	—	—	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.— — 7.90		41	—	—	—	—	42	—	—	—	—	—	—	—	—	41	—	—
8.— en meer		42	—	—	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.— — 2.40	40 — 49	34	34	—	—	36	—	36	—	34	34	35	36	34	36	—	—	—
2.50 — 2.90		38	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37	—	—	—	—	—
3.— — 3.40		37	—	—	—	40	—	38	—	—	38	37	37	—	—	—	—	—
3.50 — 3.90		42	—	—	—	—	—	—	—	47	44	40	—	—	—	—	—	42
4.— — 4.90		43	43	—	—	—	—	—	—	43	43	42	43	—	—	—	—	44
5.— — 5.90		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6.— — 6.90		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.— — 7.90		55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	—	—
8.— en meer		58	—	—	—	—	—	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

IV. Kwaliteitsverhouding van het verkochte dolkenhout

Tijdvak	Massa in m³: Prima kwaliteit	Gewone kwaliteit	Tweede kwaliteit	Derde kwaliteit	Vierde kwaliteit	Samen	Procentgetallen: Prima kwaliteit	Gewone kwaliteit	Tweede kwaliteit	Derde kwaliteit	Vierde kwaliteit	Samen
Jan. t/m Juli 1932	4	1312	4314	3901	1427	10960	0.05	11.97	39.36	35.60	13.02	100.—
idem 1931	128	4494	10973	8989	4267	28853	0.45	15.58	38.03	31.15	14.79	100.—
jaar 1931	154	6341	16516	13039	5510	41560	0.37	15.26	39.74	31.37	13.26	100.—
„ 1930	451	15658	32581	25321	7584	81595	0.55	19.19	39.93	31.03	9.30	100.—

I. Overzicht van den aankap en de vervreemding van het djatitimmerhou

Beheerseenheden	Exploitatie: Voorgeschreven kap in m³	Exploitatie: Gekapt in m³, in Juli		Exploitatie: Gekapt in m³, tot ult. Juli		Du: Voorgeschreven kap in m³	Gekap: in Juli	
	1932	1931	1932	1931	1932	1932	1931	1932
Balapoelang . . .	2500	465	788	3060	2424	2000	261	197
Blora	6000	507	1008	5135	4713	3500	532	301
Bodjonegoro. . .	3000	585	429	2596	2787	2400	677	254
Djatirogo	5000	1474	95	6644	5318	3500	1768	324
Djombang. . . .	8000	608	444	5433	6535	1200	131	166
Goendih	7200	730	500	8416	4217	2000	286	47
Indramajoe . . .	500	159	18	2054	203	500	58	148
Kadinaten. . . .	2500	613	338	2940	1670	500	2	74
Kebonhardjo. . .	2500	1427	576	4556	2830	3500	1910	935
Kedoengdjati . .	1500	318	124	4908	1152	2500	677	293
Kedoenggalar . .	2000	263	132	3579	1777	2000	83	171
Kendal . . .	3000	488	561	3157	2156	4000	482	261
Madioen	3000	1117	395	4814	1984	2000	343	117
Mantingan . . .	8000	791	636	5517	4843	2000	99	216
Modjokerto . . .	2000	196	58	1432	1921	2000	148	4
Ngandioek . . .	7000	670	464	3967	3985	1500	77	—
Ngawi	500	177	2	1993	507	200	11	10
Ngimbang. . . .	500	79	55	688	329	300	21	—
Padangan. . . .	2000	388	255	4087	1815	300	139	—
Parengan	1000	466	114	4092	733	800	162	79
Pati	4000	717	481	13662	3305	6000	1065	1383
Pemalang. . . .	3000	635	179	3033	2316	2500	321	417
Poerwakarta. . .	4000	336	495	2957	2623	1500	208	32
Poerwodadi . . .	9000	392	702	8916	6434	3000	529	429
Ponorogo. . . .	1000	130	93	814	624	500	58	42
N. Randoeblatoeng.	13500	983	1178	7275	6311	1000	300	50
Z. Randoeblatoeng.	7000	848	602	5010	5797	500	170	—
Saradan	12000	1234	411	8738	9693	3000	549	130
Semarang. . . .	2500	—	286	—	1115	2000	—	284
Telawa.	3000	748	425	6302	1743	3000	1046	76
Tjepoe	12000	1938	961	18148	7638	3500	659	148
Tjiledoek	1000	329	277	1130	948	1000	203	117
Toeban.	1000	64	136	1431	615	1000	331	14
Walikoekoen. . .	3000	156	287	2235	1736	3000	123	241
Goenoengkidoel .	1600	263	46	1905	507	900	7	—
Kangean-Madoera.	100	—	7	—	38	—	—	—
Handel.	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	145400	20310	13575	160638	103361	69100	13451	6975

n de beheerseenheden van het Djatibedrijf tot ultimo Juli 1932.

n i n g		Exploitatie en dunning te zamen								
in m³		Voorgeschreven kap in m³	Gekapt in m³				Vervreemding tot ult. Juli	Voorraad op	
tot ult. Juli			in Juli		tot ult. Juli			1 Jan	eind Juli
1931	1932	1932	1931	1932	1931	1932	1932	1932	1932
1562	2105	4500	726	985	4623	4530	1803	1213	3191
4804	1718	9500	1040	1309	9939	6431	2279	7381	7933
3559	828	5400	1263	684	6155	3616	2671	5224	4986
5270	1994	8500	3242	419	11914	7313	1645	3851	3286
1403	469	9200	740	610	6836	7004	2450	3373	4966
2027	1447	9200	1016	547	10444	5664	4841	1313	1667
864	258	1000	217	167	2919	461	355	1032	1147
156	155	3000	616	412	3097	1825	1690	1312	1383
3911	3238	6000	3337	1512	8468	6069	546	1452	2944
3477	1421	4000	996	418	8386	2573	2180	3560	2657
3003	462	4000	346	304	6583	2240	1776	3146	3477
2244	2854	7000	970	822	5402	5011	1838	2262	2989
755	895	5000	1461	513	5570	2880	2164	2412	2678
537	1507	10000	891	852	6055	6350	5484	1932	1574
2344	404	4000	345	62	3776	2325	1831	4471	4473
672	285	8500	748	464	4639	4271	4197	568	665
151	194	700	188	12	2145	702	523	326	297
226	2	800	100	55	915	331	284	995	1025
659	—	2300	527	255	4746	1815	1155	4845	4874
708	271	1800	628	193	4800	1004	706	4299	3629
5902	5809	10000	1782	1865	19565	9115	3500	6729	8279
1670	1853	5500	956	596	4703	4169	2548	571	1817
1743	175	5500	544	528	4700	2798	1230	1985	2745
2939	2599	12000	922	1131	11856	9034	8395	1259	1513
265	68	1500	188	136	1079	693	747	786	758
2104	533	14500	1283	1228	9379	6844	6726	1658	1486
785	—	7500	1019	602	5795	5797	5770	406	428
4795	1575	15000	1784	542	13534	11269	2696	4468	3972
—	1740	4500	—	571	—	2856	1659	2565	2616
6547	1322	6000	1794	502	12850	3066	2757	4254	3218
5914	563	15500	2598	1110	24063	8202	5267	26302	20556
800	578	2000	533	394	1930	1526	1006	1157	1655
730	220	2000	395	151	2161	836	914	2204	1842
2737	926	6000	279	529	4973	2663	1481	1239	1658
98	—	2500	271	46	2004	507	419	503	422
—	—	100	—	7	—	38	41	1517	1514
—	—	—	—	—	—	—	29930	33434	38298
75378	38486	214500	33762	20550	236017	141847	115523	146022	152636

II. Overzicht van den aankap en de vervreemding van het djatibrandhout

Beheerseenheden	Exploitatie					Dun		
	Voorgeschreven kap in sm	Gekapt in sm				Voorgeschreven kap in sm	Gekapt	
		in Juli		tot ult. Juli			in Juli	
	1932	1931	1932	1931	1932	1932	1931	1932
Balapoelang . . .	9458	2011	1723	10747	5281	10542	1864	789
Blora	14220	2554	937	13371	7744	780	48	120
Bodjonegoro. . .	8570	1311	615	5802	3935	1430	633	75
Djatirogo. . . .	14182	2453	1054	20009	7848	818	58	42
Djombang . . .	30625	2693	3374	18600	33852	4375	33	373
Goendih	19258	5316	2585	37787	14383	742	42	—
Indramajoe . . .	4437	2155	787	4932	1606	563	61	101
Kadipaten. . . .	9935	894	1106	4063	4005	65	—	—
Kebonhardjo. . .	9429	1386	341	7540	2893	571	—	—
Kedoengdjati . .	4277	2250	693	10356	3604	723	154	13
Kedoenggalar . .	6413	330	737	10842	8222	3587	134	63
Kendal	6870	445	434	4856	2229	3130	779	40
Madioen	22992	3900	847	19488	24404	2008	475	111
Mantingan . . .	23442	2472	1640	15852	4589	1558	149	—
Modjokerto . . .	5872	969	1690	3460	11523	9128	738	168
Ngandjoek . . .	23867	1717	1960	8446	12036	1133	32	-
Ngawi	2782	90	—	2809	3070	218	—	—
Ngimbang . . .	2878	993	57	2635	2008	3122	904	26
Padangan	9897	2065	907	13502	7986	103	—	—
Parengan	4778	2343	152	15852	3699	1222	289	130
Pati	8212	1356	1321	19410	4864	1788	49	345
Pemalang. . . .	13062	1965	869	5989	4983	6938	627	238
Poerwakarta . . .	11982	1228	1510	5791	4482	8018	511	652
Poerwodadi . . .	24085	2411	1547	38157	9464	915	84	193
Ponorogo	3305	1728	103	6491	2991	1695	81	44
N. Randoeblatoeng.	34149	5228	1426	33920	12299	851	—	—
Z. Randoeblatoeng.	19720	3354	1467	27808	13768	280	—	—
Saradan	47080	3349	5969	22608	32358	2920	—	56
Semarang	10265	—	560	—	2292	1735	—	1220
Telawa	11028	3351	1196	15510	5477	972	—	—
Tjepoe	33764	5081	3954	44397	31880	1236	232	—
Tjiledoek	8550	1884	611	9312	5746	1450	421	90
Toeban	10597	1186	1291	13544	4715	1403	1000	41
Walikoekoen. . .	18772	1349	2151	8025	9814	1228	9	—
Gng. Kidoel. . .	8505	2377	133	10175	1317	495	320	—
Kng-Madoera . .	784	—	—	—	111	1216	—	—
Handel	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	498042	74196	45748	492090	311480	78958	9727	4930

in de beheerseenheden van het Djatibedrijf tot ultimo Juli 1932.

ning in sm tot ult. Juli		Exploitatie en dunning te zamen								
		Voorgeschreven kap in sm	Gekapt in sm				Vervreemding tot ult. Juli	Voorraad op		
			in Juli		tot ult. Juli			1 Jan.	eind Juli	
1931	1932	1932	1931	1932	1931	1932	1932	1932	1932	
10412	5617	20000	3875	2512	21159	10898	6576	9786	13944	
192	422	15000	2602	1057	13563	8166	9347	8128	7505	
944	178	10000	1944	690	6746	4114	5472	13523	12511	
1008	138	15000	2511	1096	21017	7986	6537	4555	7317	
1185	2494	35000	2726	3747	19785	36346	15340	4979	24266	
251	129	20000	5358	2585	38038	14512	12598	4207	5388	
1282	143	5000	2216	888	6214	1749	2965	4611	3267	
—	—	10000	894	1106	4063	4005	4147	2461	2325	
742	—	10000	1386	341	8282	2893	3982	6710	5956	
898	325	5000	2404	706	11254	3929	3796	4670	4742	
4115	300	10000	464	800	14957	8522	8243	4064	4896	
3054	1931	10000	1224	474	7910	4160	7901	10211	6398	
1471	644	25000	4375	958	20959	25048	23537	7771	9202	
759	—	25000	2621	1640	16611	4589	5037	506	743	
5666	2203	15000	1707	1858	9126	13726	8523	10581	16023	
605	300	25000	1749	1960	9051	12336	9591	2444	2647	
58	—	3000	90	—	2867	3070	754	1779	2555	
3107	582	6000	1897	83	5742	2590	1742	705	1975	
—	—	10000	2065	907	13502	7986	8675	16571	15712	
1668	470	6000	2632	282	17520	4169	6870	9048	6680	
3168	1439	10000	1405	1666	22578	6303	10098	16612	11422	
3763	1475	20000	2592	1107	9752	6458	6844	1906	1437	
2096	1679	20000	1739	2162	7888	6162	6585	5773	3867	
1029	539	25000	2495	1741	39187	10003	9748	1429	2121	
673	44	5000	1809	147	7164	3035	1831	2457	3738	
28	27	35000	5228	1426	33948	12326	13290	5573	4929	
74	—	20000	3354	1467	27882	13768	12653	3324	4347	
20	244	50000	3349	6025	22628	32602	23429	6259	16912	
—	4910	12000	—	1780	—	7202	6835	5082	5323	
73	—	12000	3351	1196	15583	5477	2915	7873	7056	
2669	59	35000	5313	3954	47066	31939	26118	43971	47328	
1036	912	10000	2305	701	10349	6658	7175	1793	1259	
2162	279	12000	2186	1332	15706	4994	7242	6148	4773	
299	156	20000	1358	2151	8324	9970	9700	14959	10168	
336	—	9000	2697	133	10511	1317	4366	6806	3896	
—	—	2000	—	—	—	111	70	639	679	
—	—	—	—	—	—	—	51151	4551	7797	
54844	27640	577000	83923	50679	546935	339120	351684	262466	291108	

Erika

De beste tevens laagstgeprijsde „PORTABLE" welke momenteel aan de markt is

f 160.— IN KUNSTLEDEREN KOFFER
f 165.— IN GEPOLIJST HOUTEN KOFFER
f 195.— LUXE UITVOERING, IN KLEUR GELAKT EN IN ECHT LEDEREN KOFFER

ONZE BETALINGSVOORWAARDEN:
f 20.— bij levering, restant met f 15.— per maand

IMPORTEURS:

G. C. T. VAN DORP & Co

SMALSPOORMATERIEEL
VOORRADEN
TE SOERABAJA EN SEMARANG.

N. V.
AMSTERDAMSCH KANTOOR
VOOR INDISCHE ZAKEN.

BATAVIA — SOERABAJA — MEDAN —
SEMARANG — DJOCJA — BANDOENG —
SOEKABOEMI.

Akiz.

WAPENHANDEL
HELLERMAN
BANDOENG
JAVA

Importeeren uit Amerika en Europa
ALLE SOORTEN van 1e klasse
WAPENS
JACHT- en VISSCHERIJ ARTIKELEN
Hebben de meest uiteenloopende soorten
MUNITIE in VOORRAAD
Leveren, op billijke voorwaarden, elke partij
wapens tot bestrijding van schadelijk wild.
VRAAGT HUN GRATIS PRIJSCOURANT
VAN 1932.

OVERZICHT van de beweging der Productenvoorraden verkregen door aankap in eigen beheer in het DJATIBEDRIJF over de maand Juli 1932.

OMSCHRIJVING	DJATIHOUT											
	WERKHOUT							BRANDHOUT				Houtskool
	Genummerd			Ongenummerd			Totaal	Gekloofd	Ongekloofd	Afval	Totaal	
	Onbekapt	Rond	Kantrecht	Onbekapt	Rond	Kantrecht						
	kubieke meters							sm				kg
Voorraad op eind Juni 1932	14 830	38 214	13 884	60 002	8 290	19 712	154 936	150 149	115 237	27 537	292 924	340 037
„ „ „ „ 1931	*11 077*	*51 074*	*11 038*	*62 376*	*12 364*	*17 754*	*165 686*	*203 900*	*115 929*	*22 676*	*342 506*	*351 872*
Vermeerdering gedurende Juli 1932:												
Aankap Juli 1932	5 005	2 730	1 748	8 657	712	1 696	20 550	33 889	14 182	2 607	50 679	3 779
„ „ 1931	*2 867*	*9 173*	*2 359*	*15 690*	*1 791*	*1 879*	*33 762*	*44 083*	*35 637*	*4 203*	*83 923*	*21 405*
Zagerij	547	980	127	16	—	1 942	3 614	446	240	1 164	1 850	—
Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking	746	329	364	1 046	99	419	3 006	5 116	765	907	6 788	—
Diverse vermeerderingen	2 824	918	387	4 936	462	207	9 735	7 313	4 395	11 977	23 685	—
Totaal Juli 1932	23 954	43 174	16 512	74 658	9 565	23 978	191 843	196 914	134 820	44 192	375 927	343 816
„ „ 1931	*14 855*	*63 447*	*14 541*	*82 036*	*14 676*	*23 125*	*212 682*	*260 465*	*161 205*	*37 999*	*459 670*	*373 297*
Verminderingen gedurende Juli 1932.												
Vejahomacontract	—	1 911	699	—	486	776	3 873	8 351	217	—	8 568	—
Overeenkomsten van onderhandschen afstand op langen termijn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
De met de Vejahoma afgesloten Z.A. dwarsliggersleveringen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Openbare verkoop met vendumeester	877	906	199	625	277	63	2 949	157	1 462	287	1 906	—
Kleine venduties	—	5	3	—	1	—	10	—	50	—	50	—
Bevolkingsvenduties	124	27	9	253	21	10	446	—	642	57	699	—
Openbare inschrijving	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Contractueele onderhandsche voorverkoop op kort crediet.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Onderhandsche voorverkoop aan Spoor- en Tramwegen.	—	—	—	—	—	—	—	12 106	477	106	12 689	—
Incidenteele onderhandsche verkoop (incl. mynord.).	1 597	519	91	5 935	164	910	9 219	1 230	8 310	13 281	22 822	6 640
Verstrekking aan S. S. (regularisatie).	—	—	—	—	—	560	560	9 422	—	—	9 422	—
Verstrekking aan Landsdiensten, andere dan S. S. (regularisatie)	—	7	—	—	—	0	8	437	164	—	601	—
Verstrekking aan andere openbare diensten (betaling)	—	—	—	—	—	—	—	36	48	—	84	—
Verstrekking voor dessawerken ten algemeenen nutte (regularisatie)	33	11	2	29	7	5	89	—	6	—	6	—
Verstrekking voor dessawerken (betaling)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking voor andere werken van algemeen nut (betaling).	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tot. afzet door de beheerseenheden en Afd. Handel Juli 1931	2 631	3 390	1 004	6 843	959	2 327	17 157	31 739	11 376	13 731	56 848	6 640
„ „ „ „ „ „ „ 1932	*596*	*6 464*	*1 876*	*9 887*	*1 579*	*1 742*	*22 147*	*53 892*	*23 009*	*10 408*	*87 309*	*5 263*
Eigen gebruik van het Djatibedrijf	31	60	34	546	82	311	1 066	174	1 400	144	1 718	—
Diefstal, brand, wegspoeling, waardelooswording	44	6	0	787	1	14	853	37	162	41	241	—
Totaal verminderingen Juli 1932	2 707	3 456	1 039	8 176	1 042	2 654	19 077	31 951	12 940	13 916	58 807	6 640
„ „ „ 1931	*674*	*6 577*	*1 902*	*10 943*	*1 737*	*3 008*	*24 843*	*54 022*	*24 169*	*10 537*	*88 729*	*6 203*
Zagerij	2 585	2 130	145	29	34	187	5 112	—	316	283	599	—
Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking	1 405	479	693	2 053	53	246	4 932	1 805	3 005	427	5 237	—
Diverse verminderingen	2 851	926	488	4 818	466	532	10 085	11 341	7 677	1 156	20 175	3 256
TOTAAL ALLE VERMINDERINGEN Juli 1932	9 550	6 994	2 366	15 077	1 597	3 620	39 207	45 097	23 938	15 783	84 819	9 896
„ „ „ „ 1931	*4 173*	*10 348*	*3 201*	*16 512*	*2 261*	*4 879*	*41 376*	*66 612*	*37 646*	*13 503*	*117 762*	*6 203*
TOTALE VOORRAAD op eind Juli 1932	14 403	36 179	14 146	59 580	7 967	20 357	152 636	151 817	110 882	28 409	291 108	333 920
„ „ „ „ „ 1931	*10 681*	*53 098*	*11 340*	*65 524*	*12 415*	*18 245*	*171 306*	*193 852*	*123 559*	*24 496*	*341 908*	*367 094*
Hiervan op de STAPELPLAATSEN op eind Juli 1932	8 464	28 872	11 104	31 111	5 549	13 004	98 106	119 929	75 902	19 473	215 304	333 278
Hiervan op de VERKOOPPLAATSEN op eind Juli 1932	2 445	3 797	1 765	22 399	1 749	6 140	38 298	—	—	7 797	7 797	—

OMSCHRIJVING	WILDHOUT												Andere boschvoortbrengselen	
	WERKHOUT							BRANDHOUT				Houtskool	Basten	Bamboes
	Genummerd			Ongenummerd			Totaal	Gekloofd	Ongekloofd	Afval	Totaal			
	Onbekapt	Rond	Kantrecht	Onbekapt	Rond	Kantrecht								
	kubieke meters							sm				kg	kg	st.
Voorraad op eind Juni 1932	188	160	43	49	7	107	556	324	13 817	156	14 297	2 529 109	125 322	50
„ „ „ „ 1931	*173*	*242*	*65*	*47*	*42*	*94*	*665*	*818*	*11 518*	*112*	*12 449*	*2 023 547*	*73 053*	*2 585*
Vermeerdering gedurende Juli 1932:														
Aankap Juli 1932	9	15	20	8	—	1	56	95	8 828	296	9 220	341 061	73 676	4 777
„ „ 1931	*16*	*87*	*50*	*2*	*0*	*81*	*240*	*226*	*7 861*	*758*	*8 845*	*889 025*	*28 423*	*83*
Zagerij	—	—	—	—	—	7	7	—	—	—	—	2 400	—	—
Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking	—	—	—	—	—	0	0	2	4	—	6	126 990	—	—
Diverse vermeerderingen	18	—	0	18	—	1	39	—	314	7	321	129 678	18 873	—
Totaal Juli 1932	216	176	64	76	7	118	659	421	22 964	159	23 815	3 122 238	217 871	4 827
„ „ 1931	*189*	*330*	*116*	*49*	*42*	*186*	*917*	*1 046*	*19 715*	*885*	*21 646*	*3 013 1[illegible]*	*101 476*	*2 668*
Verminderingen gedurende Juli 1932.														
Vejahomacontract	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Overeenkomsten van onderhandschen afstand op langen termijn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
De met de Vejahoma afgesloten Z.A. dwarsliggersleveringen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Openbare verkoop met vendumeester	0	0	0	—	—	9	10	—	447	—	447	32 400	—	—
Kleine venduties	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bevolkingsvenduties	0	—	—	—	—	—	0	—	40	48	88	—	—	—
Openbare inschrijving	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Contractueele onderhandsche voorverkoop op kort crediet.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Onderhandsche voorverkoop aan Spoor- en Tramwegen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Incidenteele onderhandsche verkoop (incl. mynord.).	21	21	15	11	—	5	75	32	5 935	257	6 225	643 028	12 617	4 777
Verstrekking aan S. S. (regularisatie).	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking aan Landsdiensten, andere dan S. S. (regularisatie)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15 990	—
Verstrekking aan andere openbare diensten (betaling)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking voor dessawerken ten algemeenen nutte (regularisatie)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking voor dessawerken (betaling)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verstrekking voor andere werken van algemeen nut (betaling).	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tot. afzet door de beheerseenheden en Afd. Handel Juli 1931	22	22	16	11	—	14	86	32	6 422	305	6 760	675 428	28 607	4 777
„ „ „ „ „ „ „ 1932	*7*	*76*	*34*	*1*	*0*	*24*	*145*	*77*	*4 181*	*691*	*4 949*	*571 211*	*19 359*	*183*
Eigen gebruik van het Djatibedrijf	—	—	—	—	—	7	7	—	—	—	—	—	—	—
Diefstal, brand, wegspoeling, waardelooswording	—	0	0	—	—	—	0	9	51	—	69	23 021	32 721	—
Totaal verminderingen Juli 1932	22	22	16	11	—	21	94	41	6 173	305	6 820	698 449	61 328	4 777
„ „ „ 1931	*7*	*76*	*34*	*9*	*0*	*24*	*153*	*77*	*4 195*	*691*	*4 963*	*572 236*	*19 379*	*426*
Zagerij	15	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	2 400	—	—
Overbekapping (verzaging) en verdere verwerking	—	—	0	—	0	—	1	3	542	—	545	—	—	—
Diverse verminderingen	18	0	0	18	—	1	38	—	496	—	496	60 782	24 153	—
TOTAAL ALLE VERMINDERINGEN Juli 1932	56	22	17	29	0	23	149	44	7 512	305	7 862	761 631	85 481	4 777
„ „ „ „ 1931	*10*	*113*	*45*	*9*	*25*	*24*	*228*	*139*	*5 310*	*691*	*6 140*	*596 623*	*25 079*	*426*
TOTALE VOORRAAD op eind Juli 1932	160	153	47	47	7	95	510	377	15 452	154	15 983	2 360 607	132 390	50
„ „ „ „ „ 1931	*179*	*217*	*71*	*39*	*17*	*162*	*688*	*907*	*14 405*	*194*	*15 506*	*2 416 568*	*76 397*	*2 242*
Hiervan op de STAPELPLAATSEN op eind Juli 1932	149	139	28	28	7	75	428	168	9 246	121	9 535	1 773 160	62 198	50
Hiervan op de VERKOOPPLAATSEN op eind Juli 1932	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	178 410	—	—

N. B. Bij de opname der getallen in dezen staat, werden de onderdeelen der geheelen na de uitvoering der berekeningen verwaarloosd.

TOELICHTING op het verschil tusschen diverse vermeerderingen en verminderingen over Juli 1932

OMSCHRIJVING	Vermeerderingen		Verminderingen	
	Djatihout		Djatihout	
	m^3	sm	m^3	sm
Onderlinge afstand	418,325	1540	—	—
Sortimentswijziging en overstapeling	—	1179	570,344	—
Verbeteringen volgens kapboek	—	—	33,520	—
Overboeking	100,077	1	—	—
Te veel (te min) bevonden	50,351	1209,75	—	—
Correcties	—	73	399,860	—
Verbeteringen op andere wijze, waarvan den aard niet vermeld	—	—	—	638
Gevonden hout	—	—	—	—
Aangehaald hout	59,994	31	—	—
Afbraak	24,688	115	—	—
Totaal	653,435	4148,75	1003,724	638
Verschil tusschen diverse vermeerderingen en verminderingen	—	3510,75	350,289	—

Resultaten van Gouvernements houtvenduties met vendumeester over de maand AUGUSTUS 1932

DJATITIMMERHOUT — DROOG GENUMMERD

A. Opgeveilde middensoort en kleine kavelingen.

Datum Aug.	Plaats van de vendutie	Beheerseenheid	Onbekapt Verkocht m³.	Onbekapt Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Onbekapt Opgehouden m³.	Dolken Verkocht m³.	Dolken Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Dolken Opgehouden m³.	Balken Verkocht m³.	Balken Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Balken Opgehouden m³.	Balken Buitenhart Verkocht m³.	Balken Buitenhart Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Balken Buitenhart Opgehouden m³.
8	Balapoelang	Balapoelang	14	331 / *327*	70	84	2 283 / *2 268*	264	2	73 / *73*	137	0	13 / *13*	6
9	Pati	Pati	77	1 404 / *1 278*	35	60	1 560 / *1 556*	710	3	125 / *124*	348	—	—	136
10	Bodjonegoro	Djatirogo	—	—	—	89	2 145 / *2 145*	258	—	—	67	—	—	141
10	Toeban	Toeban	—	—	24	—	—	178	—	—	41	—	—	3
10	Bodjonegoro	Parengan	—	—	36	27	733 / *733*	1763	4	158 / *158*	207	—	—	70
10	Bodjonegoro	Kebonhardjo	—	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	12
11	Modjokerto	Modjokerto	3	57 / *57*	3	37	1 136 / *1 131*	1341	7	187 / *187*	631	1	24 / *24*	36
13	Soerakarta	Telawa	73	1 376 / *1 349*	29	3	89 / *89*	107	0	19 / *19*	43	—	—	6
15	Semarang	Kendal	4	51 / *48*	4	53	1 702 / *1 681*	139	14	394 / *388*	144	10	359 / *358*	163
18	Semarang	Semarang	25	403 / *390*	5	47	1 682 / *1 648*	223	8	283 / *283*	199	—	—	17
18	Semarang	Kedoengdjati	24	391 / *389*	15	23	488 / *488*	172	1	45 / *45*	92	—	—	100
23	Poerwakarta	Poerwakarta	41	1 089 / *847*	—	54	1 482 / *1 400*	149	26	1 053 / *1 029*	131	—	—	—
23	Madioen	Saradan	147	2 830 / *2 762*	31	22	924 / *924*	55	—	—	—	—	—	47
23	Madioen	Madioen	—	—	—	33	806 / *784*	367	4	69 / *69*	206	0	11 / *11*	31
24	Djombang	Djombang	2	23 / *23*	116	13	495 / *482*	438	4	256 / *256*	166	2	188 / *188*	121
24	Djombang	Ngimbang	—	—	—	0	10 / *10*	243	—	—	62	—	—	7
25	Jogjakarta	Goenoeng Kidoel	0	2 / *2*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Pemalang	Pemalang	66	1 303 / *1 278*	346	15	456 / *426*	36	6	189 / *188*	229	0	4 / *4*	31
25	Tjepoe	Tjepoe	46	881 / *881*	120	44	1 364 / *1 364*	422	—	—	50	—	—	239
26	Soerakarta	Kedoenggalar	—	—	—	11	167 / *167*	1857	2	132 / *132*	243	—	—	24
26	Soerakarta	Walikoekoen	—	—	—	11	273 / *273*	486	0	10 / *10*	57	—	—	18
27	Semarang	Telawa	39	684 / *684*	60	30	638 / *582*	222	2	85 / *85*	26	—	—	55
14/7	Soerakarta	Telawa	30	514 / *482*	8	12	349 / *349*	116	17	414 / *406*	27	—	—	8
24	Cheribon	V.p. Cheribon	9	193 / *193*	109	1	41 / *41*	151	—	—	4	—	—	3
25	Jogjakarta	V.p. Jogjakarta	90	2 738 / *2 514*	6	20	590 / *574*	21	—	—	0	—	—	—
27	Soerabaja	V.p. Soerabaja	—	—	—	1	47 / *47*	268	—	—	—	—	—	9
27	Semarang	V.p. Semarang	287	5 730 / *5 449*	41	7	279 / *279*	83	3	195 / *193*	28	0	42 / *42*	26
	Totaal middensoort en kleine kavelingen		987	20 002 / *18 954*	1065	709	19 741 / *19 444*	10103	111	3 690 / *3 646*	3150	15	643 / *642*	1323
	B. Opgeveilde groote kavelingen. NIHIL													
	Totaal verkocht Aug 1932		987	—	—	709	—	—	111	—	—	15	—	—
	„ „ Jan. t/m Juli 1932		2580	—	—	11685	—	—	1184	—	—	605	—	—
	Verkocht gedurende Jan. t/m Aug. 1932		3568	—	—	12395	—	—	1296	—	—	621	—	—
	„ „ „ „ „ 1931		891	—	—	32686	—	—	4320	—	—	2215	—	—

DJATITIMMERHOUT — DROOG ONGENUMMERD, NAT GENUMMERD EN ONGENUMMERD TE ZAMEN, SAMEN

Datum Aug.	Plaats van de vendutie	Beheerseenheid	Onbekapt Verkocht m³.	Onbekapt Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Onbekapt Opgehouden m³.	Dwarsliggers Verkocht m³.	Dwarsliggers Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Dwarsliggers Opgehouden m³.	Overige ong. houtw. Verkocht s. m.	Overige ong. houtw. Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Overige ong. houtw. Opgehouden m³.	Nat genummerd en ongenummerd te zamen Verkocht m³.	Nat Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Nat Opgehouden m³.	Samen Verkocht m³.	Samen Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Samen Opgehouden m³.
8	Balapoelang	Balapoelang	55	707 / *698*	269	—	—	8	1	24 / *24*	10	—	—	—	159	3 431 / *3 404*	767
9	Pati	Pati	—	—	341	—	—	48	—	—	224	—	—	—	140	3 089 / *2 959*	1845
10	Bodjonegoro	Djatirogo	—	—	—	—	—	43	—	—	95	—	—	—	89	2 145 / *2 145*	605
10	Toeban	Toeban	—	—	100	—	—	189	—	—	—	—	—	—	—	—	537
10	Bodjonegoro	Parengan	—	—	—	—	—	435	10	198 / *195*	406	—	—	—	42	1 089 / *1 086*	2918
10	Bodjonegoro	Kebonhardjo	—	—	—	—	—	—	—	—	113	—	—	—	—	—	151
11	Modjokerto	Modjokerto	10	68 / *62*	—	1	45 / *45*	124	0	1 / *1*	68	—	—	—	61	1 520 / *1 509*	2206
13	Soerakarta	Telawa	17	243 / *216*	0	—	—	—	3	69 / *64*	33	94	675 / *656*	152	192	2 472 / *2 394*	373
15	Semarang	Kendal	5	41 / *41*	32	—	—	5	—	—	15	—	—	—	88	2 548 / *2 517*	505
18	Semarang	Semarang	18	242 / *233*	19	—	—	—	31	518 / *496*	45	—	—	—	132	3 129 / *3 050*	511
18	Semarang	Kedoengdjati	78	551 / *549*	276	—	—	17	22	335 / *335*	97	6	71 / *71*	86	157	1 882 / *1 877*	859
23	Poerwakarta	Poerwakarta	19	301 / *213*	—	—	—	—	5	124 / *124*	51	18	207 / *207*	64	165	4 256 / *3 820*	397
23	Madioen	Saradan	—	—	—	—	—	—	—	—	53	—	—	—	170	3 754 / *3 686*	187
23	Madioen	Madioen	—	—	—	—	—	24	0	10 / *10*	14	—	—	—	38	897 / *875*	645
24	Djombang	Djombang	10	145 / *145*	333	—	—	48	0	17 / *17*	278	—	—	—	35	1 125 / *1 112*	1503
24	Djombang	Ngimbang	—	—	151	—	—	0	—	—	71	—	—	—	0	10 / *10*	537
25	Jogjakarta	Goenoeng Kidoel	1	25 / *17*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	27 / *19*	—
25	Pemalang	Pemalang	201	2 061 / *1 898*	461	1	32 / *32*	12	—	—	9	—	—	—	292	4 047 / *3 828*	1127
25	Tjepoe	Tjepoe	—	—	—	—	—	—	55	1 047 / *1 047*	669	—	—	—	145	3 292 / *3 292*	1502
26	Soerakarta	Kedoenggalar	—	—	—	—	—	45	—	—	61	—	—	—	13	299 / *299*	2232
26	Soerakarta	Walikoekoen	34	322 / *310*	3	—	—	56	49	896 / *804*	65	—	—	—	95	1 502 / *1 398*	688
27	Semarang	Telawa	5	75 / *73*	14	—	—	—	9	175 / *175*	45	30	170 / *167*	187	117	1 828 / *1 767*	611
14/7	Soerakarta	Telawa	9	143 / *140*	3	—	—	—	24	419 / *415*	28	73	499 / *480*	170	169	2 340 / *2 274*	363
24	Cheribon	V.p. Cheribon	5	74 / *74*	30	—	—	—	—	—	21	—	—	—	16	308 / *308*	320
25	Jogjakarta	V.p. Jogjakarta	—	—	—	—	—	6	39	962 / *951*	21	—	—	—	149	4 290 / *4 039*	55
27	Soerabaja	V.p. Soerabaja	—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	1	47 / *47*	292
27	Semarang	V.p. Semarang	25	373 / *373*	132	—	—	—	1	27 / *27*	10	—	—	—	326	6 646 / *6 363*	323
	Totaal middensoort en kleine kavelingen		500	5 375 / *5 047*	2173	3	77 / *77*	1079	255	4 825 / *4 688*	2513	223	1 623 / *1 582*	660	2807	55 978 / *54 081*	22 070
	B. Opgeveilde groote kavelingen. NIHIL																
	Totaal verkocht Aug 1932		500	—	—	3	—	—	255	—	—	223	—	—	2807	55 978 / *54 081*	—
	„ „ Jan. t/m Juli 1932		3377	—	—	103	—	—	2447	—	—	1029	—	—	23014	575 524 / *564 762*	—
	Verkocht gedurende Jan. t/m Aug. 1932		3877	—	—	106	—	—	2702	—	—	1253	—	—	25821	631 503 / *618 844*	—
	„ „ „ „ „ 1931		3715	—	—	979	—	—	8064	—	—	1842	—	—	54716	1 541 009 / *1 469 489*	—

DJATIBRANDHOUT

Datum Aug.	Plaats van de vendutie	Beheerseenheid	Droog Gekloofd Verkocht m³.	Gekloofd Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Gekloofd Opgehouden s. m.	Droog Ongekloofd Verkocht s. m.	Ongekloofd Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Ongekloofd Opgehouden s. m.	Droog Afval Verkocht s. m.	Afval Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Afval Opgehouden s. m.	Nat (Totaal) Verkocht s. m.	Nat Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Nat Opgehouden s. m.	Samen Verkocht s. m.	Samen Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Samen Opgehouden s. m.
8	Balapoelang	Balapoelang	112	237 / *237*	—	126	240 / *240*	980	87	138 / *138*	436	—	—	—	325	615 / *615*	1416
9	Pati	Pati	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Bodjonegoro	Djatirogo	—	—	—	497	880 / *880*	792	—	—	22	—	—	—	497	880 / *880*	814
10	Toeban	Toeban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Bodjonegoro	Parengan	—	—	155	—	—	44	—	—	1954	—	—	—	—	—	2153
10	Bodjonegoro	Kebonhardjo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Modjokerto	Modjokerto	3	10 / *10*	1921	20	46 / *46*	1963	—	—	880	—	—	—	23	56 / *56*	4764
13	Soerakarta	Telawa	—	—	—	—	—	87	—	—	137	—	—	—	—	—	224
15	Semarang	Kendal	—	—	48	—	—	150	—	—	34	—	—	—	—	—	232
18	Semarang	Semarang	—	—	—	112	316 / *316*	542	—	—	—	—	—	—	112	316 / *316*	542
18	Semarang	Kedoengdjati	—	—	—	—	—	69	—	—	158	—	—	—	—	—	227
23	Poerwakarta	Poerwakarta	—	—	59	—	—	162	—	—	54	—	—	—	—	—	275
23	Madioen	Saradan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Madioen	Madioen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Djombang	Djombang	1840	3 905 / *3 900*	1699	225	435 / *435*	2424	—	—	2009	—	—	—	2065	4 340 / *4 335*	6132
24	Djombang	Ngimbang	—	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	—	—	—	28
25	Jogjakarta	Goenoeng Kidoel	—	—	—	170	629 / *537*	—	—	—	—	—	—	—	170	629 / *537*	—
25	Pemalang	Pemalang	171	360 / *360*	—	575	1 127 / *1 093*	—	—	—	33	—	—	—	746	1 487 / *1 453*	33
25	Tjepoe	Tjepoe	333	675 / *675*	8825	—	—	2597	—	—	1043	—	—	—	333	675 / *675*	12465
26	Soerakarta	Kedoenggalar	—	—	—	—	—	480	—	—	380	—	—	255	—	—	1115
26	Soerakarta	Walikoekoen	—	—	136	—	—	725	—	—	272	—	—	—	—	—	1133
27	Semarang	Telawa	22	38 / *38*	82	56	305 / *305*	335	20	36 / *36*	156	—	—	—	98	379 / *379*	573
14/7	Soerakarta	Telawa	—	—	—	55	120 / *117*	178	38	68 / *68*	244	—	—	—	93	188 / *185*	422
24	Cheribon	V.p. Cheribon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Jogjakarta	V.p. Jogjakarta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Soerabaja	V.p. Soerabaja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Semarang	V.p. Semarang	—	—	100	150	313 / *300*	150	--	—	—	—	—	—	150	313 / *300*	250
	Totaal middensoort en kleine kavelingen		2481	5 225 / *5 220*	13025	1986	4 411 / *4 269*	11706	145	242 / *242*	7812	—	—	255	4612	9 878 / *9 731*	32 798
	B. Opgeveilde groote kavelingen. NIHIL																
	Totaal verkocht Aug 1932		2481	5 225 / *5 220*	—	1986	4 411 / *4 269*	—	145	242 / *242*	—	—	—	—	4612	9 878 / *9 731*	—
	„ „ Jan. t/m Juli 1932		4318	9 517 / *9 456*	—	11231	24 656 / *23 030*	—	1606	2 856 / *2 847*	—	81	164 / *148*	—	17236	37 193 / *35 481*	—
	Verkocht gedurende Jan. t/m Aug. 1932		6799	14 742 / *14 676*	—	13217	29 067 / *27 299*	—	1751	3 098 / *3 089*	—	81	164 / *148*	—	21848	47 071 / *45 212*	—
	„ „ „ „ „ 1931		18766	53 862 / *52 569*	—	43553	93 553 / *88 597*	—	10389	19 090 / *18 535*	—	1879	3 352 / *3 230*	—	74588	169 857 / *162 932*	—

WILDHOUT, HOUTSKOOL EN TOTAAL

Datum Aug.	Plaats van de vendutie	Beheerseenheid	Wildhout timmerhout Verkocht m³.	Wildhout timmerhout Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Wildhout timmerhout Opgehouden m³.	Wildhout brandhout Verkocht s. m.	Wildhout brandhout Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Wildhout brandhout Opgehouden s. m.	Houtskool Verkocht k.g.	Houtskool Opbrengst en *limiet* van het verkochte in guldens	Houtskool Opgehouden k.g.	Totaal opbrengst en *limiet* in guldens
8	Balapoelang	Balapoelang	—	—	—	—	—	—	14400	377	64 800	4 423,50 / *4 379,55*
9	Pati	Pati	4	161 / *154*	—	—	—	—	—	—	—	3 250 / *3 113*
10	Bodjonegoro	Djatirogo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 025,25 / *3 025,25*
10	Toeban	Toeban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Bodjonegoro	Parengan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 089 / *1 086*
10	Bodjonegoro	Kebonhardjo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Modjokerto	Modjokerto	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1 576,65 / *1 565,15*
13	Soerakarta	Telawa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 472 / *2 394,25*
15	Semarang	Kendal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 548,75 / *2 517*
18	Semarang	Semarang	—	—	—	—	—	20	—	—	—	3 445 / *3 366*
18	Semarang	Kedoengdjati	—	—	—	—	—	—	—	—	3 900	1 882 / *1 877*
23	Poerwakarta	Poerwakarta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 256 / *3 820*
23	Madioen	Saradan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 754 / *3 686*
23	Madioen	Madioen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	897,25 / *875,25*
24	Djombang	Djombang	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 465 / *5 447*
24	Djombang	Ngimbang	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10 / *10*
25	Jogjakarta	Goenoeng Kidoel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	656,50 / *556,75*
25	Pemalang	Pemalang	—	—	2	115	211 / *189*	—	—	—	—	5 745,75 / *5 470*
25	Tjepoe	Tjepoe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 967,50 / *3 967,50*
26	Soerakarta	Kedoenggalar	—	—	5	—	—	—	—	—	—	299 / *299*
26	Soerakarta	Walikoekoen	—	—	—	103	265 / *177*	10	—	—	—	1 767 / *1 575,50*
27	Semarang	Telawa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 207,25 / *2 146,25*
14/7	Soerakarta	Telawa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 528,25 / *2 459,25*
24	Cheribon	V.p. Cheribon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	308,25 / *308*
25	Jogjakarta	V.p. Jogjakarta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 290,75 / *4 039*
27	Soerabaja	V.p. Soerabaja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47 / *47*
27	Semarang	V.p. Semarang	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 959,50 / *6 663*
	Totaal middensoort en kleine kavelingen		4	161 / *154*	9	218	476 / *366*	30	14400	377 / *360*	58 700	66 871,15 / *64 692,70*
	B. Opgeveilde groote kavelingen. NIHIL											
	Totaal verkocht Aug 1932		4	161 / *154*	—	218	476 / *366*	—	14 400	377 / *360*	—	66 871,15 / *64 692,70*
	„ „ Jan. t/m Juli 1932		35	1 145 / *1 115*	—	3363	6 770 / *6 447*	—	180789	4 678 / *4 657*	—	625 311,48 / *612 463,68*
	Verkocht gedurende Jan. t/m Aug. 1932		39	1 306 / *1 269*	—	3581	7 246 / *6 813*	—	195189	5 055 / *5 017*	—	692 182,63 / *677 156,38*
	„ „ „ „ „ 1931		59	1 195 / *1 170*	—	5588	13 095 / *12 250*	—	564679	16 643 / *16 284*	--	1741800,55 / *1662125,50*

N. B. In dezen staat zijn de decimalen na de uitvoering der berekeningen weggelaten.

HET BESTUUR DER VEREENIGING VAN HOOGERE AMBTENAREN BIJ HET BOSCHWEZEN IN NEDERLANDSCH OOST-INDIË.

Voorzitter: Dr. Ir. F. KRAMER (Boeboelak 16, Buitenzorg), Secretaris: Ir. J. FOKKINGA (Madjalengka), Penningmeester: Ir. D. A. FERNANDES (Poerwokerto), 1e Commissaris: Ir. F. J. APPELMAN (Garoet), 2e Commissaris: Z. VAN DOORN (Buitenzorg).

COMMISSIE VOOR DE REDACTIE VAN HET BOSCHBOUWKUNDIG TIJDSCHRIFT TECTONA.

H. E. WOLFF VON WÜLFING, voorzitter: E. J. VAN JELEN, secretaris-penningmeester (Laan van der Wijck 7, Buitenzorg); Ir. H. W. JAPING, J. W. GONGGRIJP, Dr. Ir. CH. COSTER, en Ir. J. H. VAN TUIL, leden.

All correspondence to

BOSCHBOUWKUNDIG TIJDSCHRIFT TECTONA BUITENZORG (JAVA).

LEESGEZELSCHAP DER V.H.A.B.I.N.O.I.

Contributie voor leden en buitengewone leden *f* 1,— per jaar en per tijdschrift met een maximum van *f* 5,—. Nadere inlichtingen bij den beheerder Ir. J. J. M. van GROENEWOUD, Boschbouwproefstation, Buitenzorg.

Korte Mededeelingen van het Boschbouwproefstation.

No. 2.	F. KRAMER. De vindplaatsen van sandelhout op Java	*f* 0,25
No. 3.	D. H. IMMINK. Waterverdeeling in den verschen stam	*f* 0,30
No. 4.	Dr. L. G. DEN BERGER. De grondslagen voor de classificatie der Ned. Ind. timmerhoutsoorten	*f* 0,2[illegible]
No. 5.	H. E. WOLFF VON WÜLFING. Stambeschadiging van djati als gevolg van bladdiefstal	*f* 0,25
No. 6.	A. C. NOLTEE. Over cultures in het djatiboschgebied ...	*f* 0,30
No. 7.	Ch. COSTER. Het watergehalte en de waterverdeeling van den verschen djatistam	*f* 0,60
No. 8.	F. KRAMER. Cultuurproeven met Acacia decurrens op Java	*f* 0,75
No. 9.	F. H. ENDERT. Boschbouwkundige aanteekeningen over een reis in Atjeh, Sumatra's Oostkust, Tapanoeli en Sum. Westkust	*f* 1,75
No. 10.	F. KRAMER. Het verjongingsonderzoek van sandelhout	*f* 0,50
No. 11.	Th. RAHM. Sandelhout op Timor	*f* 0,50
No. 12.	Dr. L. G. DEN BERGER. Mechanical properties of Dutch East Indian timbers	*f* 1,50
No. 13.	J. A. J. H. STOUTJESDIJK. Stamtafel voor djatinatuurbosschen	*f* 0,50
No. 14.	H. E. WOLFF VON WÜLFING. De nauwkeurigheid van boomhoogte-bepalingen met den hoogtemeter van Christen	*f* 0,50
No. 15.	Ir. L. VERHOEF. Bamboecultuur op Java	*f* 0,10
No. 16.	H. E. WOLFF VON WÜLFING. Het voorkomen van gleuven op borsthoogte bij djatistammen in plantsoenen. 1929	*f* 0,80
No. 17.	Ir. F. W. K. DE KLERK en Ir. H. W. JAPING. Cultuurproeven met Acacia decurrens op Java. 1930 (met bijlage: Ir. H. W. JAPING. Het Looistofverloop in den bast van eenige Acacia decurrens var. mollis-stammen).	*f* 2,25
No. 18.	Dr. F. KRAMER. De djativerjonging in de houtvesterij Goendih 1930.	*f* 1,75
No. 19.	H. E. WOLFF VON WÜLFING. Stamtafels voor rasamala (Altingia excelsa) 1931	*f* 2,—
No. 20.	M. SOETARMO HARDJOWASONO. Gewicht en volume van verschillende vrucht- en zaadsoorten 1931	*f* 0,70
No. 21.	H. E. WOLFF VON WÜLFING. Stamtafels voor poespa (Schima Noronhae) 1931	*f* 1,—
No. 22.	H. E. WOLFF VON WÜLFING. Toepassing van de methode met den "Biltmore stick" voor diameter-bepalingen in wildhoutbosch. 1931	*f* 0,60
No. 23.	Dr. Ir. F. KRAMER. Een onderzoek naar de kieming van den djati. 1932	*f* 0,50
No. 24.	Dr. Ch. COSTER. Het schoonbranden van cultuurvlakten in het djatibosch. 1932	*f* 0,45
No. 25.	H. E. WOLFF VON WÜLFING. Stamtafels voor djamoedjoe (Podocarpus imbricata B l.). 1932	*f* 1,10
No. 26.	Dr. Ir. Ch. COSTER. Eenige waarnemingen omtrent groei en bestrijding van alang². 1932	*f* 0,75

Levering onder rembours of na voorafgaande geldzending

Mededeelingen van het Boschbouwproefstation.

No. 3. H. BEEKMAN. De omloop van den djati, 1918 .... f 4,—
No. 4. H. BEEKMAN, J. G. B. BEUMEE, L. G. E. KALSHOVEN. Schaden, plagen en ziekten in bosschen. I, 1919 ... f 2,—
No. 5. H. BEEKMAN. 78 Preanger- houtsoorten; beschrijving, afbeeldingen en determinatietabel, 1920 .... f 5,—
No. 6. Dr. H. BEEKMAN. Over den financiëelen omloop van hoogstammig djatibosch bij kaalkapbedrijf op de IVde groeiplaatsboniteit in de houtvesterij Margasari (Java). 1920 .... f 6,—
No. 7. Dr. L. G. den BERGER, Prof. Dr. H. BEEKMAN, Inleiding tot de herkenning van hout in de praktijk 1922 ...... f 1,50
Bijbehoorend afzonderlijk aan te vragen 12 houtmonsters f 1,50
No. 8. N. BEUMEE-NIEUWLAND. Onderzoekingen van djatiboschgronden op Java. 1922. .... f 1,50
No. 9. Dr. R. WIND. Bijdrage tot de kennis der plantaardige looimiddelen en het vraagstuk der looistofvoorziening van Ned. Indië. 1924 .... f 7,—
No. 10. J. W. GONGGRIJP. Over de winning van hars en terpentijn uit pijnboomen en resultaten van een plaatselijk onderzoek in de Pinus Merkusiibosschen der Gajoelanden. 1924 .... f 1,75
No. 11. Dr. L. G. den BERGER, F. H. ENDERT. Belangrijke houtsoorten van Ned. Indië, deel I. (met platen-atlas). 1925 .... f 5,—
No. 12. Ir. F. KRAMER. Kultuurproeven met industrie-, konstruktie- en luxe houtsoorten. 1925 .... f 3,—
No. 13. Dr. L. G. den BERGER. Houtsoorten der cultuurgebieden van Java en van Sumatra's Oostkust (met platen-atlas), 1926 .... f 5,—
No. 14. Dr. F. KRAMER. Onderzoek naar de natuurlijke verjonging en den uitkap in Preanger gebergtebosch. 1926 ...... f 4,—
No. 15. A. C. NOLTEE. Swietenia mahagoni Jacq. en Swietenia macrophylla King. 1926 .... f 7,50
No. 16. A. THORENAAR. Onderzoek naar bruikbare kenmerken ter identificatie van boomen naar hun bast. 1927 .... f 5,—
No. 17. Ir. W. G. J. ZWART. Herbosschingswerk in Bagelen 1875-1925. 1928 .... f 5,—
No. 18. Dr. Ir. Ch. COSTER. Onderoekingen over eenige physische eigenschappen van het hout van den djati, Tectona grandis L.f. en van de beide Mahoniesoorten, Swietenia macrophylla King en Swietenia Mahagoni Jacq. Naar proeven en cijfermateriaal van D. H. IMMINK. De invloed van het ringen op de eigenschappen van het djatihout, voornamelijk op het scheuren daarvan. 1930 ... f 7,50
No. 19. C. BRANDTS BUYS, C. JAPING en D. FERNANDES. Bijdrage tot de kennis van Pinus Merkusii Jungh. et de Vr. meer in het bijzonder in de Gajo-landen, 1928 .... f 10.50
No. 20. Dr. F. H. ENDERT. Geslachtstabellen voor Ned. Ind. boomsoorten naar vegetatieve kenmerken. 1928 .... f 2,50
No. 21. Dr. H. M. J. HART. Stamtal en dunning. Een oriënteerend onderzoek naar de beste plantwijdte en dunningswijze voor den djati. 1928 .... f 4,—
No. 22. Dr. J. H. BECKING. De Djaticultuur op Java. Een vergelijkend onderzoek naar de uitkomsten van verschillende verjongingsmethoden van den djati op Java. 1928 .... f 4,—
No. 23. Dr. H. M. J. HART. Culturen op de slechte mergelgronden van Tanggoeng tot Goendih. 1929 .... f 7,50
No. 24. Dr. Ir. H. M. J. HART. Gemengde djaticulturen. Dl. I en II. 1932. .... f 20,—

Levering onder rembours of na voorafgaande geldzending.